

1800 Ft

Trófea súlya: 13,08 kg
Pontszáma: 247,06 IP
Elejtés helye: Bóly Zrt.
Elejtés ideje: 2012. szeptember 8.

2013

VADÁSZÉVKÖNYV

VADÁSZÉVKÖNYV

2013

KAMARAI TAGOK
RÉSZÉRE
TÉRÍTÉSMENTES

GARANCIA NYUGDÍJKIEGÉSZÍTŐ PROGRAM

AKÁR TŐKE- ÉS
HOZAMVÉDELEMMEL!*

Megtaláljuk az Önnek megfelelő megtakarítási megoldást!

Mindannyian különbözőek vagyunk. Különböző tervekkel, különböző célokkal. De egy dolog közös bennünk. Szeretnénk biztosan tudni, hogy amit elterveztünk, az meg is valósul. Ehhez nyújtanak biztonságot a Groupama Garancia Biztosító megtakarítási programjai, akár tőke- és hozamvédelemmel. Egyeztessen időpontot ingyenes tanácsadásra Ön is, hogy közösen találhassuk meg a megfelelő megoldást Ön és családja számára.

Lépjön kapcsolatba velünk 2000 üzletkötőnkön,
TeleCenterünkön vagy weboldalunkon keresztül!

TeleCenter: +36 1 467 3500
www.groupamagarancia.hu

*A tájékoztatás nem teljes körű. A hozam- és tőkevédelem csak a termékek meghatározott köre esetén érvényesül. Hirdetésünk nem tartalmazza a termékekkel és a hozam- illetve tőkevédelemmel kapcsolatos valamennyi információt és nem minősül ajánlattételnek. A teljes körű tájékozódás érdekében kérjük, ismerje meg a megtakarítási programjaink és termékeink részletes szabályait illetve a vonatkozó biztosítási feltételeket: honlapunkon, TeleCenterünkben, vagy fiókjainkban. Az ügyfelek biztosítási panaszokkal személyesen a biztosító ügyfélszolgálati irodáiban dolgozó munkatársaihoz fordulhatnak, telefonon keresztül ezt a biztosító TeleCenter +36 1 467 3500 telefonszámán, írásban az 1380 Budapest, Pf. 1049 levélcímen tehetik meg. A biztosító felett a szakmai felügyeletet a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (1013 Budapest, Krisztina körút 39.) látja el. A Groupama Garancia Biztosító Zrt. székhelye: 1051 Budapest, Október 6. utca 20.

*Stílus és biztonság
személyre szabva.*

Ismerje meg az egyedi, luxus fegyverszekrények új világát!

www.trezor.hu/manufaktura

TREZOR-LIKTOR Zrt. Tel.: +36-30-207-2260, e-mail: kozpont@trezor.hu

2013. ÉVI
VADÁSZÉVKÖNYV

VADÁSZÉVKÖNYV

A circular logo with a black border and a white background, containing the year '2013' in red, slanted text.

A HIVATÁSOS VADÁSZ

DÉNES NATUR MŰHELY KIADÓ

ORSZÁGOS MAGYAR VADÁSZKAMARA
VADÁSZÉVKÖNYV 2013

Felelős szerkesztő
PECHTOL JÁNOS

A szerkesztőség tagjai
BÍRÓ GABRIELLA, BORS RICHÁRD, DÉNES RITA,
FEISZT OTTÓ, KOVÁCS GÁBOR,
KOVÁCS ZSOLT, TÖRÖK HENRIK,
WALLENDUMS PÉTER

A borító fotóját
BLAUMANN ÖDÖN
készítette

A hátsó borító fotóját
FEHÉR PÉTER
készítette

Lektorálta
GELLÉR TIBOR

ISBN 978-963-9783-34-8
ISSN 1419-4732

Szerkesztőség címe:
1027 Budapest, Medve utca 34-40.
Telefon: 355-6180 / Fax: 375-8378
e-mail: info@omvk.hu

Megjelent: 60 000 példányban

2013. ÉVI NAPTÁR

VADÁSZATI IDÉNYEK

Vadászható fajok	Vadászati idő
<i>Nagyvadfajok</i> Gímszarvasbika – bika, golyóra érett – tehén, -üñő – borjú Dámbika – tehén, -üñő – borjú Ózbak – suta, gida Muflonkos – juh, -jerke, -bárány Vaddisznó Szikaszarvasbika, tehén, -üñő, -borjú Zerge	szeptember 1.–január 31. szeptember 1.–október 31. szeptember 1.–január 31. szeptember 1.–január 31. április 1.–június 30. október 1.–január 31. október 1.–február utolsó napja október 1.–február utolsó napja április 15.–szeptember 30. október 1.–február utolsó napja egész évben szeptember 1.–február utolsó napja egész évben szeptember 1.–december 31. vadászati időny nélkül
<i>Apróvadfajok</i> Mezei nyúl Üregi nyúl Fácánkakas – fácantyúk Fogoly Nyári lúd Vetési lúd, nagy lilik, kanadai lúd, nílusi lúd Tökés réce Szárcsa Erdei szalonka Örvös galamb, balkáni gerle	október 1.–december 31. szeptember 1.–január 31. október 1.–február utolsó napja október 1.–január 31. október 1.–december 31. október 1.–december 31. október 1.–január 31. augusztus 15.–január 31. szeptember 1.–január 31. vadászati időny nélkül augusztus 15.–január 31.
<i>Egyéb apróvadfajok</i> Róka, aranysakál, nyest, pézsmapocok, nyestkutya, mosómedve Borz, házi görény, dolmányos varjú, szarka, szajkó a jogszabályban feltüntetett feltételek figyelembevételével	egész évben július 1.–február utolsó napja

JANUÁR

A hónap szülötte:

Báró Podmaniczky Frigyes

(Pest, 1824. január 20. – Budapest, 1907. október 19.)

Aszódi birtokos, az egyetemen jogot tanult. Művészi érdeklődésű vadászember, 10 évig az Opera, a Nemzeti Színház intendánsa, szak- és szépíró. A szabadságharcban huszárcapitányként szolgált, annak leverése után közlegénynek sorozták be. Leszerelését követően visszavonult (írt), majd bekapcsolódott a közéletbe, képviselő, akadémikus lett, 1898-tól a Fővárosi Közmunkák Tanácsa elnökeként szerzett magának hírnevet. Európai körútjának – Orosz-, Svéd-, Németország, Dánia – eredménye az *Úti naplóból* (1853). Publikált a *Vadász- és Versenylapban*, a *Vadász-Lapban*. Alapító tagja a Batthyány-birtokon létrehozott csáki vadásztársaságnak, ahol falkavadászatokat tartottak (magyar, angol agarai voltak). Itt szerzett élményeiből írta regényét *Az alföldi vadászok tanyája* (1854) címmel. Szenvedélyes lovasként Budapest környékén is (Zugliget–Fácános, Csepel, Kerepes–Gödöllő–Fót–Dunakeszi) tartottak társasági falkavadászatokat nyúlra, rókára, szarvasra. A *Hazai vadászatok és sport Magyarországon* (1857) című könyv társszerzője, gróf Andrássy Manóval (és másokkal).

Napok	A Nap kelte	A Nap nyugta	A Hold kelte	A Hold nyugta	Napok	A Nap kelte	A Nap nyugta	A Hold kelte	A Hold nyugta	
1. Kedd	07.31	16.03	20.34	09.18	17. Csütörtök	07.25	16.23	09.53	23.28	
2. Szerda	07.31	16.04	21.41	09.42	18. Péntek	07.24	16.24	10.19	-- --	
3. Csütörtök	07.31	16.05	22.49	10.07	19. Szombat	07.23	16.25	10.47	00.32	☾
4. Péntek	07.30	16.06	23.59	10.33	20. Vasárnap	07.22	16.27	11.18	01.34	
5. Szombat	07.30	16.07	00.00	11.01	21. Hétfő	07.21	16.28	11.54	02.33	
6. Vasárnap	07.30	16.08	01.12	11.32	22. Kedd	07.20	16.30	12.36	03.29	
7. Hétfő	07.30	16.10	02.25	12.11	23. Szerda	07.19	16.31	13.23	04.20	
8. Kedd	07.29	16.11	03.39	12.57	24. Csütörtök	07.18	16.33	14.15	05.07	
9. Szerda	07.29	16.12	04.48	13.54	25. Péntek	07.17	16.34	15.13	05.47	
10. Csütörtök	07.29	16.13	05.51	15.00	26. Szombat	07.16	16.36	16.15	06.23	
11. Péntek	07.28	16.14	06.44	16.14	27. Vasárnap	07.15	16.37	17.19	06.54	☽
12. Szombat	07.28	16.16	07.27	17.31	28. Hétfő	07.14	16.39	18.25	07.22	
13. Vasárnap	07.27	16.17	08.04	18.47	29. Kedd	07.13	16.40	19.32	07.48	
14. Hétfő	07.27	16.18	08.34	20.02	30. Szerda	07.12	16.42	20.41	08.13	
15. Kedd	07.26	16.20	09.02	21.13	31. Csütörtök	07.10	16.43	21.50	08.39	
16. Szerda	07.25	16.21	09.28	22.22						

fotó: Blaumann Ódion

FEBRUÁR

A hónap szülötte:

Gróf Széchenyi Béla

(Pest, 1837. február 3. – Budapest, 1918. december 2.)

Gróf Széchenyi István fia, földbirtokos, utazó, felfedező, az MTA és MFT tagja, koronaőr. A Cenken töltött gyermekévek után Bonnban és Berlinben végezte iskoláit, jogot és állami tudományokat tanult. Apjához hasonlóan beutazta Európát, Amerikát. Egy családi tragédia beárnyékolta felnőtt éveit, mígnem megszervezett egy kelet-ázsiai felfedezőutat, ahova Kreitner Gusztáv topográfus és Lóczy Lajos geológus társaságában utazott el. Bejárták Indiát, Japán, Jáva és Borneó szigetét, valamint Kína nyugati felét. Az expedícióról 700 kilogrammnyi és 19 ládányi természettudományi gyűjteménnyel tértek haza.

Cenki birtokán magas szintű vadgazdálkodást folytatott, óriási összegeket költött a terület fenntartására. A cenki vegyesvadas területen kiemelt figyelmet fordított az apróvad védelmére, fenntartására. Ung vármegyei bérelt vadászterületét szintén a jó gazda gondosságával kezelte. A Magyar Földrajzi Társaság tagja volt, majd 1880-ban az MTA is tagjai sorába választotta. 1901-ben lett koronaőr.

Napok	A Nap kelte nyugta	A Hold kelte nyugta		Napok	A Nap kelte nyugta	A Hold kelte nyugta	
1. Péntek	07.09 16.45	23.01 09.06		17. Vasárnap	06.45 17.10	09.53 00.21	☾
2. Szombat	07.08 16.47	--- 09.36		18. Hétfő	06.43 17.12	10.32 01.18	
3. Vasárnap	07.06 16.48	00.13 10.11	☾	19. Kedd	06.42 17.13	11.17 02.12	
4. Hétfő	07.05 16.50	01.24 10.53		20. Szerda	06.40 17.15	12.07 03.00	
5. Kedd	07.04 16.51	02.33 11.43		21. Csütörtök	06.38 17.16	13.03 03.43	
6. Szerda	07.02 16.53	03.36 12.43		22. Péntek	06.36 17.18	14.03 04.20	
7. Csütörtök	07.01 16.54	04.32 13.51		23. Szombat	06.34 17.19	15.06 04.54	
8. Péntek	06.59 16.56	05.18 15.04		24. Vasárnap	06.33 17.21	16.12 05.23	
9. Szombat	06.58 16.58	05.58 16.20		25. Hétfő	06.31 17.22	17.19 05.51	☉
10. Vasárnap	06.56 16.59	06.31 17.35	●	26. Kedd	06.29 17.24	18.28 06.17	
11. Hétfő	06.55 17.01	07.01 18.49		27. Szerda	06.27 17.25	19.39 06.43	
12. Kedd	06.53 17.02	07.28 20.00		28. Csütörtök	06.25 17.27	20.50 07.10	
13. Szerda	06.52 17.04	07.54 21.09					
14. Csütörtök	06.50 17.05	08.21 22.15					
15. Péntek	06.48 17.07	08.48 23.19					
16. Szombat	06.47 17.09	09.19 ---					

foto: Lóti Csaba

MÁRCIUS

A hónap szülötte:

Draskovich Iván

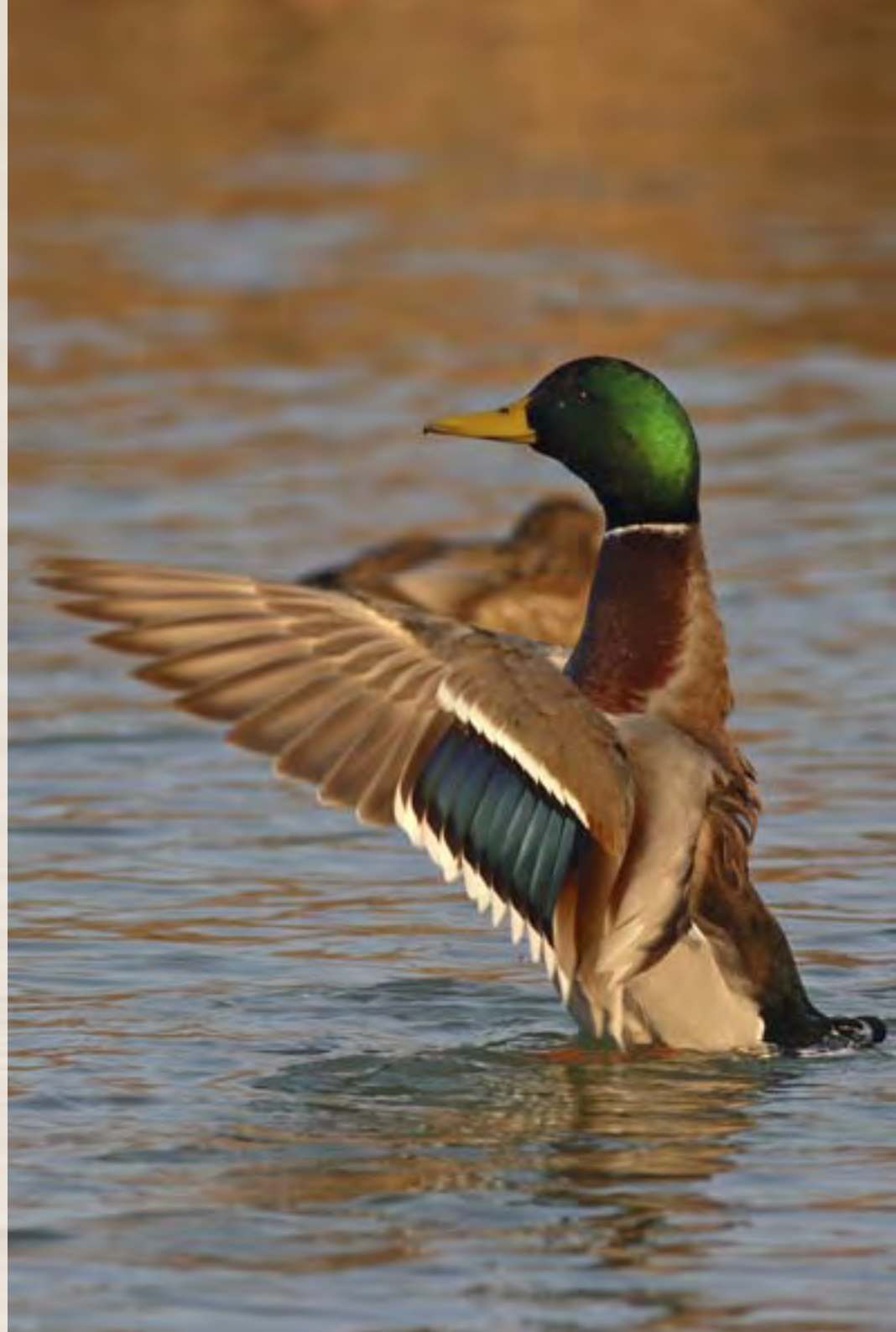
(Pozsony, 1878. március 1. – Bécs, 1963. február 4.)

Délvidéki nemesi családból származik. Apja igényes vadgazda, aki fiát is ebben a szellemben nevelte. A gyermek végigkísérhette a sellyei (csányoszrói) vadaskert építését, így korán magába szívhatta a vadgazdálkodás szakmai tudnivalóit. Tízéves korában lőtte első őzbakját, de szarvasbikára csak az érettségi után kapott engedélyt. A figyelemmel végzett nagyarányú állománycsökkentés hatására a sokágú, súlyos agancsot hordó bikák aránya és száma megnövekedett. 1944-ig több kiállításon szerepeltek az itt terítékre hozott szarvasok agancsai – „1 bika trófeája 13 kiló feletti, 6 bika trófeája 12 kiló feletti, 6 bika trófeája 11 kiló feletti, 12 bika trófeája 10 kiló feletti” volt. Eredményei Európa-szerte ismertté váltak, így szállíthatott szarvasbikát több francia hercegnek, az orosz cárnak, Hohenlohe hercegnek.

Kitűnően bánt a fegyverrel, ezért is Tótmegyer állandó vendége volt; lőtudását bizonyította, hogy a híres monte-carlói Grand Prix-versenyeken háromszor volt első, valamint egyszer-egyszer második és harmadik helyezett. Könyve (*Rotwild-hege*) a sellyei vadgazdálkodás 64 évének történetét dolgozza fel, mely Szarvasgazdálkodás címmel 2008-ban magyarul is megjelent.

Napok	A Nap kelte nyugta	A Hold kelte nyugta		Napok	A Nap kelte nyugta	A Hold kelte nyugta	
1. Péntek	06.23 17.28	22.03 07.40		17. Vasárnap	05.52 17.52	08.29 ---	
2. Szombat	06.21 17.30	23.15 08.14		18. Hétfő	05.50 17.53	09.12 00.01	
3. Vasárnap	06.20 17.31	--- 08.54		19. Kedd	05.48 17.55	09.59 00.51	☾
4. Hétfő	06.18 17.33	00.24 09.41	☾	20. Szerda	05.46 17.56	10.52 01.36	
5. Kedd	06.16 17.34	01.28 10.37		21. Csütörtök	05.44 17.58	11.50 02.16	
6. Szerda	06.14 17.36	02.25 11.40		22. Péntek	05.42 17.59	12.51 02.51	
7. Csütörtök	06.12 17.37	03.13 12.49		23. Szombat	05.40 18.00	13.55 03.22	
8. Péntek	06.10 17.39	03.54 14.02		24. Vasárnap	05.38 18.02	15.01 03.50	
9. Szombat	06.08 17.40	04.29 15.15		25. Hétfő	05.36 18.03	16.09 04.17	
10. Vasárnap	06.06 17.42	05.00 16.28		26. Kedd	05.34 18.05	17.20 04.44	
11. Hétfő	06.04 17.43	05.28 17.39	●	27. Szerda	05.32 18.06	18.33 05.11	○
12. Kedd	06.02 17.45	05.54 18.49		28. Csütörtök	05.30 18.08	19.47 05.41	
13. Szerda	06.00 17.46	06.21 19.56		29. Péntek	05.28 18.09	21.01 06.14	
14. Csütörtök	05.58 17.48	06.49 21.02		30. Szombat	05.26 18.10	22.13 06.53	
15. Péntek	05.56 17.49	07.18 22.06		31. Vasárnap	06.24 19.12	00.21 08.39	
16. Szombat	05.54 17.50	07.52 23.06					

fotó: Lóli Csaba

ÁPRILIS

A hónap szülötte:

Gróf Csekonics Endre

(Sopron, 1901. április 10. – Lisszabon, 1938. június 15.)

Nagybirtokos családja a II. világháború után földjeinek jelentős részét elvesztette (Torontál megyében). Keszthelyen végzett a Mezőgazdasági Akadémián, utána gazdálkodott a saját (Enying) és idegen (gróf Cziráky-féle) birtokokon (Lovasberény, Vértes). Megszállott vadász, könyvének címe: *A 363 vadásznap országában*. Az Esterházyakkal való baráti kapcsolata és származása lehetővé tette számára, hogy egész életét a vadászatnak szentelhesse, kiélvezve annak minden formáját és módját. Az 1930-as évek elejétől láthatóak trófeái az éves vadászbemutatókon. Benyújtott 17 trófeájából 14 lett díjazott, két dámlapátja ebből aranyérmes. Emellett a vérebes közéletnek is aktív résztvevője volt. A *Nimród Vadászújság* ismert szerzője, a vadászati kultúra féltő támogatójaként mutatkozott be „*Néhány szó a magyar vadászati kultúra, az erdészeti és vadászati szakoktatás kérdéseiről*” című tanulmányával (társszerző Széchenyi Zsigmond). A háború után külföldre távozott.

Napok	A Nap		A Hold			Napok	A Nap		A Hold		
	kelte	nyugta	kelte	nyugta			kelte	nyugta	kelte	nyugta	
1. Hétfő	06.22	19.13	---	09.33	17. Szerda	05.51	19.36	10.39	01.12		
2. Kedd	06.20	19.15	01.20	10.34	18. Csütörtök	05.49	19.37	11.37	01.48	☾	
3. Szerda	06.18	19.16	02.11	11.42	19. Péntek	05.47	19.39	12.39	02.20		
4. Csütörtök	06.16	19.17	02.54	12.52	20. Szombat	05.45	19.40	13.43	02.49		
5. Péntek	06.14	19.19	03.30	14.04	21. Vasárnap	05.43	19.41	14.49	03.16		
6. Szombat	06.12	19.20	04.01	15.15	22. Hétfő	05.41	19.43	15.58	03.43		
7. Vasárnap	06.10	19.22	04.30	16.25	23. Kedd	05.40	19.44	17.09	04.09		
8. Hétfő	06.08	19.23	04.56	17.34	24. Szerda	05.38	19.46	18.23	04.38		
9. Kedd	06.06	19.24	05.22	18.41	25. Csütörtök	05.36	19.47	19.38	05.09	☉	
10. Szerda	06.04	19.26	05.49	19.47	26. Péntek	05.34	19.48	20.54	05.46		
11. Csütörtök	06.02	19.27	06.18	20.51	27. Szombat	05.33	19.50	22.06	06.30		
12. Péntek	06.00	19.29	06.50	21.53	28. Vasárnap	05.31	19.51	23.11	07.23		
13. Szombat	05.58	19.30	07.26	22.50	29. Hétfő	05.29	19.52	00.07	08.24		
14. Vasárnap	05.56	19.31	08.07	23.43	30. Kedd	05.28	19.54	00.53	09.32		
15. Hétfő	05.54	19.33	08.53	00.30							
16. Kedd	05.52	19.34	09.43	---							

fotó: Blaumann Ödön

MÁJUS

A hónap szülötte:

Nemeskéri-Kiss Sándor

(Göd, 1884. május 14. – Budapest, 1958. április 27.)

A földbirtokos Nemeskéri család tagja, aki Budapesten a Piarista Gimnáziumban, majd Magyaróvárott az Agrártudományi Főiskolán tanult, mellette elvégezve a jogot is. Világot járt, széles látókörű ember volt, dolgozott Rómában, Szófiában és a Magyar Királyi Külügyminisztérium munkatársaként, majd Svédországban nagykövetséget vezetett.

Nyugdíjazása után a gödi birtokon gazdálkodott, kiváló vadgazdaként. A vadászat mellett a lovaglás tette ki mindennapjait, ezernél is több versenyen indult, de emellett az 1938-ban Szófiában rendezett nemzetközi céllövőversenyen Európa-bajnokságot nyert. Vadászati témájú könyvei – *Amit az ember el nem felejt* (1932), *Egyszer volt...* (1939), *Röptében* (1940), *Pipaszó* (1941 és 1942), *Figyeltem* (1942) és a *...Hol nem volt* (1943) – korának illusztris szerzőjévé tették. A *Nimród Vadászújság* munkatársaként rengeteg szacikket publikált. Testvérével, Nemeskéri-Kiss Gézával az apjuk által létrehozott gödi mintagazdaságot vadgazdálkodási szempontból is továbbfejlesztették.

Napok	A Nap kelte nyugta	A Hold kelte nyugta		Napok	A Nap kelte nyugta	A Hold kelte nyugta	
1. Szerda	05.26 19.55	--- 10.43		17. Péntek	05.03 20.16	11.29 ---	
2. Csütörtök	05.24 19.57	01.32 11.55	☾	18. Szombat	05.02 20.18	12.33 01.17	☾
3. Péntek	05.23 19.58	02.05 13.07		19. Vasárnap	05.01 20.19	13.39 01.43	
4. Szombat	05.21 19.59	02.34 14.17		20. Hétfő	05.00 20.20	14.47 02.09	
5. Vasárnap	05.20 20.01	03.00 15.25		21. Kedd	04.59 20.21	15.58 02.35	
6. Hétfő	05.18 20.02	03.26 16.32		22. Szerda	04.58 20.22	17.11 03.05	
7. Kedd	05.17 20.03	03.52 17.37		23. Csütörtök	04.57 20.24	18.27 03.38	
8. Szerda	05.15 20.05	04.20 18.41		24. Péntek	04.56 20.25	19.42 04.19	
9. Csütörtök	05.14 20.06	04.50 19.43		25. Szombat	04.55 20.26	20.52 05.07	○
10. Péntek	05.12 20.07	05.25 20.42	●	26. Vasárnap	04.54 20.27	21.55 06.06	
11. Szombat	05.11 20.09	06.03 21.36		27. Hétfő	04.53 20.28	22.47 07.13	
12. Vasárnap	05.10 20.10	06.47 22.26		28. Kedd	04.52 20.29	23.30 08.26	
13. Hétfő	05.08 20.11	07.36 23.09		29. Szerda	04.52 20.30	00.06 09.41	
14. Kedd	05.07 20.13	08.30 23.47		30. Csütörtök	04.51 20.31	00.37 10.55	
15. Szerda	05.06 20.14	09.27 00.21		31. Péntek	04.50 20.32	--- 12.07	☾
16. Csütörtök	05.05 20.15	10.27 00.50					

fotó: Baumann Ödön

JÚNIUS

A hónap szülötte:

Gróf Nádasdy Ferenc

(Pest, 1842. június 28. – Budapest, 1907. december 21.)

Történelmi arisztokrata család tagja. Az elődei neves vadászok, többen kitűnő vadgazdák voltak. Művelt család, tagjai sokat áldoztak a kultúra – ebben a vadászati kultúra, vadasparkok, szakszemélyzet, fegyvergyűjtemény, trófeák, könyvek, képzőművészeti tárgyak, stb. – vásárlására, fejlesztésére. Nádasdy Ferenc 15 éves korában, fivére vadászbalesetben bekövetkezett halála emlékére irodalmi alapítványt indított a Magyar Tudományos Akadémiával a legszebb magyar elbeszélő költemény elkészítésére. A pályázatot Arany János nyerte meg *Buda halála* című eposzával.

A 19. század áldatlan vadászati állapotának megszüntetésére vállalkozott 1881-ben, az Országos Magyar Vadászati Védegylet létrehozásával. Őt választották az első elnöknek, védnöknek Rudolf trónörökös, örökös tiszteletbeli elnöknek pedig József főherceget. Demokratikus szervezetet hoztak létre, később új, korszerű vadászati törvényt fogadtattak el, visszaszorították a vadorzást, eredményesen formálták a közvéleményt. Nevéhez fűződik a szervezett magyar vadászat megteremtése. Mellszobra a Vadászok szoborparkjában áll, mely a Budakeszi Erdészet területén található.

Napok	A Nap kelte nyugta	A Hold kelte nyugta		Napok	A Nap kelte nyugta	A Hold kelte nyugta	
1. Szombat	04.50 20.33	01.05 13.16		17. Hétfő	04.45 20.43	13.39 ---	
2. Vasárnap	04.49 20.34	01.31 14.24		18. Kedd	04.45 20.44	14.49 01.04	
3. Hétfő	04.48 20.35	01.57 15.30		19. Szerda	04.45 20.44	16.02 01.34	
4. Kedd	04.48 20.35	02.24 16.34		20. Csütörtök	04.45 20.44	17.15 02.10	
5. Szerda	04.47 20.36	02.53 17.36		21. Péntek	04.45 20.44	18.28 02.53	
6. Csütörtök	04.47 20.37	03.26 18.36		22. Szombat	04.46 20.45	19.35 03.46	
7. Péntek	04.47 20.38	04.03 19.31		23. Vasárnap	04.46 20.45	20.34 04.48	○
8. Szombat	04.46 20.39	04.44 20.22	●	24. Hétfő	04.46 20.45	21.23 06.00	
9. Vasárnap	04.46 20.39	05.32 21.08		25. Kedd	04.47 20.45	22.03 07.16	
10. Hétfő	04.46 20.40	06.24 21.48		26. Szerda	04.47 20.45	22.37 08.34	
11. Kedd	04.45 20.40	07.20 22.23		27. Csütörtök	04.47 20.45	23.07 09.49	
12. Szerda	04.45 20.41	08.19 22.53		28. Péntek	04.48 20.45	23.35 11.02	
13. Csütörtök	04.45 20.42	09.20 23.21		29. Szombat	04.48 20.45	00.01 12.13	
14. Péntek	04.45 20.42	10.22 23.47		30. Vasárnap	04.49 20.44	00.28 13.20	☾
15. Szombat	04.45 20.43	11.26 00.12					
16. Vasárnap	04.45 20.43	12.31 00.37	☾				

fotó: Baumann Ödön

JÚLIUS

A hónap szülötte:

Lelovich György

(Fegyvernek, 1913. július 7. – Fegyvernek, 1993. október 19.)

Nemesi családban született, szülei az Alföldön gazdálkodtak. Figyelme korán a vágómadarak felé fordult, gyermekként lóháton járta a határt, kutatva a ragadozó madarakat, életüket, vadászatukat. 1942-ben a „Madártani Intézet rendes megfigyelője” kitüntető címet kapta, hosszú időn keresztül dolgozott az intézet külső munkatársaként. Szülőhelyén a II. világháború előtt solymásztelepet létesített. A háború után az Állami Ragadozómadár Kísérleti Állomás vezetője volt, később viszontagságos évek következtek (osztályidegenként kezelték), alkalmi munkákból élt (csigagyűjtés, patkányirtás, gém- és kormorányérítés). Rövid ideig hivatásos solymász volt a Hortobágyi Állami Gazdaság halastavain. Közreműködött természetfilmek készítésében (Homoki Nagy István partnereként), két legálisan megjelent könyvén kívül fél tucat illegálisan került az olvasókhöz, amelyeket részben saját rajzaival illusztrált. A Nimród Alapítvány 1997-ben adta ki *Solymász voltam a Hortobágyon* című könyvét. Solymászati szócikkeit a *Nimród* közölte. Madaraival közreműködött a vadászati világiállítás ünnepi megnyitóján.

Napok	A Nap kelte nyugta	A Hold kelte nyugta		Napok	A Nap kelte nyugta	A Hold kelte nyugta	
1. Hétfő	04.50 20.44	00.57 14.26		17. Szerda	05.03 20.35	14.55 00.46	
2. Kedd	04.50 20.44	-- -- 15.29		18. Csütörtök	05.04 20.34	16.06 -- --	
3. Szerda	04.51 20.44	01.28 16.29		19. Péntek	05.05 20.33	17.14 01.32	
4. Csütörtök	04.52 20.43	02.04 17.26		20. Szombat	05.06 20.32	18.16 02.28	
5. Péntek	04.52 20.43	02.43 18.19		21. Vasárnap	05.07 20.31	19.10 03.34	
6. Szombat	04.53 20.42	03.29 19.06		22. Hétfő	05.09 20.30	19.55 04.48	○
7. Vasárnap	04.54 20.42	04.19 19.48		23. Kedd	05.10 20.29	20.33 06.05	
8. Hétfő	04.55 20.42	05.14 20.25	●	24. Szerda	05.11 20.28	21.06 07.23	
9. Kedd	04.55 20.41	06.12 20.57		25. Csütörtök	05.12 20.27	21.36 08.40	
10. Szerda	04.56 20.40	07.13 21.26		26. Péntek	05.13 20.25	22.04 09.54	
11. Csütörtök	04.57 20.40	08.15 21.52		27. Szombat	05.15 20.24	22.31 11.04	
12. Péntek	04.58 20.39	09.18 22.17		28. Vasárnap	05.16 20.23	23.00 12.12	
13. Szombat	04.59 20.38	10.22 22.42		29. Hétfő	05.17 20.22	23.31 13.18	☾
14. Vasárnap	05.00 20.37	11.27 23.08		30. Kedd	05.18 20.20	00.05 14.20	
15. Hétfő	05.01 20.37	12.35 23.36		31. Szerda	05.19 20.19	00.43 15.19	
16. Kedd	05.02 20.36	13.44 00.08	☾				

fotó: Blaumann Ödön

AUGUSZTUS

A hónap szülötte:

Gróf Károlyi Lajos

(Heiligendamm, 1872. augusztus 10. – Freisach, 1965. október 23.)

Arisztokrata családból származik, birtokaik Erdélyben és a Felvidéken voltak. Károlyi Lajos 22 éves korában örökölte meg a családi vagyont. Világhírű vadgazdaságot alakított ki, nyugati fekvésű birtokrészén (Stomfa) 6800 hektáros vadaskertet, Tót-vázsony térségében pedig példátlan apróvadállományt hozott létre, ahol az éves teríték (fácán, fogoly, mezei nyúl) 35–40 ezer körül alakult. Decemberi apróvadás vadászataira csak válogatottan jól lövő vendégek kaptak meghívót. A gróf elsősorban saját területén vadászott, de tagja volt a lungau magyar zergevadász társulatnak (Karintia) is. Szarvastenyésztéssel a Keleti-Kárpátokban próbálkozott.

Barátjával, M. Ducrocq francia báróval 1928-ban, Érsekújváron egy nemzetközi vadászati szervezet megalakításának gondolatát érlelték. Eredményeként Párizsban megalakult a Nemzetközi Vadászati Tanács 1930-ban. Vallus Pál javaslatára később megváltozott a neve Nemzetközi Vadászati és Vadvédelmi Tanácsra, a javaslattevőt pedig a szervezet eddigi egyetlen magyar elnökévé választották. A Tanács vezérigazgatósága jelenleg Budapesten található.

Károlyi Lajos könyve az *Egy élet a vadászatért* (Nimród). Szobra a Vadászok szoborparkjában látható.

Napok	A Nap kelte	A Nap nyugta	A Hold kelte	A Hold nyugta	Napok	A Nap kelte	A Nap nyugta	A Hold kelte	A Hold nyugta
1. Csütörtök	05.21	20.18	-- --	16.13	17. Szombat	05.42	19.52	16.58	01.17
2. Péntek	05.22	20.16	01.26	17.03	18. Vasárnap	05.43	19.50	17.46	02.25
3. Szombat	05.23	20.15	02.15	17.47	19. Hétfő	05.44	19.48	18.27	03.39
4. Vasárnap	05.24	20.13	03.08	18.25	20. Kedd	05.46	19.47	19.02	04.56
5. Hétfő	05.26	20.12	04.05	18.59	21. Szerda	05.47	19.45	19.34	06.13
6. Kedd	05.27	20.10	05.05	19.30	22. Csütörtök	05.48	19.43	20.03	07.29
7. Szerda	05.28	20.09	06.07	19.57	23. Péntek	05.50	19.41	20.31	08.42
8. Csütörtök	05.30	20.07	07.10	20.23	24. Szombat	05.51	19.39	21.00	09.53
9. Péntek	05.31	20.06	08.14	20.48	25. Vasárnap	05.52	19.37	21.31	11.01
10. Szombat	05.32	20.04	09.20	21.14	26. Hétfő	05.54	19.35	22.04	12.06
11. Vasárnap	05.34	20.02	10.26	21.41	27. Kedd	05.55	19.34	22.41	13.08
12. Hétfő	05.35	20.01	11.34	22.12	28. Szerda	05.56	19.32	23.23	14.05
13. Kedd	05.36	19.59	12.43	22.46	29. Csütörtök	05.58	19.30	00.10	14.56
14. Szerda	05.38	19.57	13.52	23.28	30. Péntek	05.59	19.28	-- --	15.43
15. Csütörtök	05.39	19.55	14.59	00.18	31. Szombat	06.00	19.26	01.01	16.23
16. Péntek	05.40	19.54	16.02	-- --					

fotó: Baumann Ödön

SZEPTEMBER

A hónap szülötte:

Gróf Forgách Károly

(Meidling, 1825. szeptember 4. – Ghymes, 1911. március 22.)

Neves történelmi család tagja. Vadgazda, a magyar vadtelepítés úttörője. Vadászati szakíró (*Vadász- és Versenylap, Vadász-Lap, Jagdzeitung*). A főrendiház örökös tagja, királyi belső titkos tanácsos; politikai szerepet nem vállalt, de lakóhelyén (Nyitra vármegye) a helyi vöröskereszt egyesület elnöke volt.

Világlátott ember volt, beutazta Európát, Oroszországot, megtekintette a párizsi és a bécsi vadászati kiállítást, három alkalommal vadászott Afrikában. Úti tapasztalatait sikeresen alkalmazta vadgazdálkodásában, világraszóló eredménye a muflon betelepítése. 1868–1871-ben 9 egyed hozatott be a frankfurti és brüsszeli állatkerten keresztül Korzikáról, Szardíniáról, majd szakszerűen gyarapította számukat, s 1883-ban szabad területre engedett ki 100 állatot. A muflonon és szarvason kívül jó eredménnyel foglalkozott a dámmal, a pulykatelepítése viszont nem vált be. Az agancskiállítások rendszeres résztvevője, három és fél ezres trófeagyűjteményét – pénzügyi alapítvánnyal kiegészítve – a Mezőgazdasági Múzeumban létesített vadászati kiállítás anyagi támogatására hagyományozta.

2000 óta kétnyelvű emléktáblája látható a ghymes Várhegy alatt.

Napok	A Nap kelte nyugta	A Hold kelte nyugta		Napok	A Nap kelte nyugta	A Hold kelte nyugta	
1. Vasárnap	06.02 19.24	01.57 16.59		17. Kedd	06.23 18.52	17.31 03.51	
2. Hétfő	06.03 19.22	02.56 17.31		18. Szerda	06.24 18.49	18.01 05.06	
3. Kedd	06.04 19.20	03.57 18.00		19. Csütörtök	06.26 18.47	18.30 06.19	○
4. Szerda	06.06 19.18	05.00 18.27		20. Péntek	06.27 18.45	18.59 07.31	
5. Csütörtök	06.07 19.16	06.04 18.52	●	21. Szombat	06.28 18.43	19.29 08.41	
6. Péntek	06.08 19.14	07.10 19.18		22. Vasárnap	06.30 18.41	20.02 09.49	
7. Szombat	06.10 19.12	08.17 19.46		23. Hétfő	06.31 18.39	20.38 10.53	
8. Vasárnap	06.11 19.10	09.25 20.15		24. Kedd	06.32 18.37	21.18 11.52	
9. Hétfő	06.12 19.08	10.35 20.49		25. Szerda	06.34 18.35	22.04 12.47	
10. Kedd	06.14 19.06	11.44 21.29		26. Csütörtök	06.35 18.33	22.53 13.36	
11. Szerda	06.15 19.04	12.51 22.16		27. Péntek	06.36 18.31	23.47 14.19	☾
12. Csütörtök	06.16 19.02	13.54 23.11	☾	28. Szombat	06.38 18.29	00.44 14.57	
13. Péntek	06.18 19.00	14.50 00.13		29. Vasárnap	06.39 18.27	--- 15.30	
14. Szombat	06.19 18.58	15.40 ---		30. Hétfő	06.40 18.25	01.44 16.00	
15. Vasárnap	06.20 18.56	16.22 01.23					
16. Hétfő	06.22 18.54	16.59 02.36					

fotó: Baumann Ödön

OKTÓBER

A hónap szülötte:

Damaszkin Arzén

(Temesvár, 1854. október 9. – Budapest, 1914. november 7.)

Temesvári földbirtokos családba született. A bonni gazdasági akadémia elvégzését követően éveken keresztül az istvánvölgyi birtokán gazdálkodott. Szenvedélyes vadász volt, 1883-ban ő szerezte meg a Temes megyei szalonkarekordot több mint 30 szalonkával. 1902-ben barátja, Telegyi Sámuel biztatására Afrikába készült egy hosszabb vadászutazásra. Ebből kifolyólag szüksége volt egy gyakorlott preparátorra, aki a zsákmányolt trófeáit szakszerűen ki fogja készíteni. Így jutott el Kittenberger Kálmánhoz, akinek azonban az útiköltségét nem tudta, vagy nem akarta előteremteni. Miután a szafari hivatalos célja a Nemzeti Múzeum számára történő gyűjtés volt, úgy gondolták, hogy megpróbálnak állami támogatást szerezni, kérelmeikkel azonban csak azt érték el, hogy Kittenberger preparátorként egy éves fizetett szabadságot kapott. A fekete kontinensen útjaik nem sokkal az érkezés után szétváltak, mert Kittenberger maláriás lett. Visszatérését követően, 1906-ban „A mászárj fennsíkon” címmel könyvet jelentetett meg, amelyben részletesen beszámolt kalandos afrikai vadászútjáról, melynek során 250 vadat ejtett el. Magányosan, agglegényként halt meg. Földi maradványait Lökösházán, a családi sírban helyezték örök nyugalomba.

Napok	A Nap kelte nyugta	A Hold kelte nyugta		Napok	A Nap kelte nyugta	A Hold kelte nyugta	
1. Kedd	06.42 18.23	02.46 16.27		17. Csütörtök	07.04 17.52	16.59 05.13	
2. Szerda	06.43 18.21	03.50 16.54		18. Péntek	07.06 17.50	17.28 06.23	
3. Csütörtök	06.45 18.19	04.55 17.20		19. Szombat	07.07 17.48	17.59 07.31	○
4. Péntek	06.46 18.17	06.02 17.47		20. Vasárnap	07.09 17.46	18.34 08.37	
5. Szombat	06.47 18.15	07.11 18.17	●	21. Hétfő	07.10 17.45	19.13 09.39	
6. Vasárnap	06.49 18.13	08.22 18.50		22. Kedd	07.12 17.43	19.56 10.36	
7. Hétfő	06.50 18.11	09.33 19.28		23. Szerda	07.13 17.41	20.45 11.28	
8. Kedd	06.52 18.09	10.42 20.14		24. Csütörtök	07.15 17.39	21.37 12.13	
9. Szerda	06.53 18.07	11.47 21.07		25. Péntek	07.16 17.38	22.33 12.53	
10. Csütörtök	06.54 18.05	12.46 22.07		26. Szombat	07.18 17.36	23.31 13.28	
11. Péntek	06.56 18.03	13.37 23.14		27. Vasárnap	06.19 16.34	23.32 12.59	☾
12. Szombat	06.57 18.01	14.21 00.25	☾	28. Hétfő	06.21 16.33	--- 13.27	
13. Vasárnap	06.59 17.59	14.59 ---		29. Kedd	06.22 16.31	00.34 13.54	
14. Hétfő	07.00 17.58	15.32 01.38		30. Szerda	06.24 16.29	01.37 14.20	
15. Kedd	07.02 17.56	16.02 02.50		31. Csütörtök	06.25 16.28	02.43 14.46	
16. Szerda	07.03 17.54	16.30 04.02					

fotó: Blaumann Ödön

NOVEMBER

A hónap szülötte:

Dr. Nagy Endre

(Őszöny, 1913. november 12. – Tapolca, 1994. július 12.)

Balaton-felvidéki birtokos család (Schwend) tagja, hányatott sorsú hivatásos vadász. 1945 után a kormányvadászatok szervezője, vezetője, majd Németországon keresztül, illegálisan jutott ki Afrikába (Tanganyika, Meru hegy). Úgynevezett „white hunter”-ként (hivatásos fehér vadász) különböző országokból neves állami, gazdasági, pénzügyi vezetőket vadásztatott. Példaszerű vadgazdálkodást folytatótt, magyar tapasztalatait honosította meg afrikai körülmények között, magaslesek építésével, cserkelőutak létesítésével, véredek alkalmazásával. Szoros kapcsolatokat ápolt magyar állami és politikai vezetőkkel, vadászati szakemberekkel, művészekkel. Ennek köszönhetően sikeresen működött közre Windischgraetz herceg fegyver- és trófeagyűjteményének magyarországi átadásában és a vadászati világiállítás megrendezésében; ő volt a tanganyikai pavilon vezetője. Az 1980-as évektől részben Afrikában, részben Magyarországon tartózkodott, itt 1988-ban megalapította az Afrika Múzeumot (Balatonederics).

Napok	A Nap kelte nyugta	A Hold kelte nyugta		Napok	A Nap kelte nyugta	A Hold kelte nyugta	
1. Péntek	06.27 16.26	03.51 15.15		17. Vasárnap	06.51 16.05	16.09 06.27	○
2. Szombat	06.28 16.25	05.01 15.46		18. Hétfő	06.52 16.04	16.51 07.26	
3. Vasárnap	06.30 16.23	06.13 16.23	●	19. Kedd	06.54 16.03	17.37 08.20	
4. Hétfő	06.31 16.22	07.25 17.06		20. Szerda	06.55 16.02	18.28 09.08	
5. Kedd	06.33 16.20	08.35 17.58		21. Csütörtök	06.56 16.01	19.22 09.51	
6. Szerda	06.34 16.19	09.38 18.58		22. Péntek	06.58 16.01	20.20 10.27	
7. Csütörtök	06.36 16.17	10.34 20.05		23. Szombat	06.59 16.00	21.19 11.00	
8. Péntek	06.37 16.16	11.21 21.16		24. Vasárnap	07.01 15.59	22.19 11.29	
9. Szombat	06.39 16.15	12.01 22.29		25. Hétfő	07.02 15.58	23.21 11.55	☾
10. Vasárnap	06.40 16.13	12.35 23.41	☾	26. Kedd	07.03 15.57	--- 12.21	
11. Hétfő	06.42 16.12	13.05 ---		27. Szerda	07.05 15.57	00.25 12.46	
12. Kedd	06.43 16.11	13.34 00.52		28. Csütörtök	07.06 15.56	01.30 13.13	
13. Szerda	06.45 16.10	14.01 02.02		29. Péntek	07.07 15.56	02.38 13.42	
14. Csütörtök	06.46 16.09	14.30 03.11		30. Szombat	07.08 15.55	03.48 14.16	
15. Péntek	06.48 16.07	14.59 04.18					
16. Szombat	06.49 16.06	15.32 05.23					

fotó: Blumann Ödön

DECEMBER

A hónap szülötte:

Egervári Egerváry Gyula

(Kisunyom, 1849. december 2. – Budapest, 1913. július 22.)

A vadászati közélet kiemelkedő alakja, szakíró, vadász. A jogi egyetem befejezése után zalai birtokán gazdálkodott, majd Budapestre költözött. A *Vadász- és Verse ny lapban* jelentette meg „Zala megyei vadászrajzok” című írását (1876), később a *Vadász-Lap* tulajdonosa, főszerkesztője lett, de széles körben publikált. Az Országos Magyar Vadászati Védegyelet titkára, több egyesület vezetőségi tagja, támogatója volt. Munkássága eredményeként megbízást kapott az új vadászati törvényjavaslat kidolgozására, ezt az országgyűlés 1883-ban el is fogadta. Sárkány Jánossal közösen szerkesztette 1887-től a *Vadászok zsebnaptára* című kiadványt, és megjelent a *Vadászati ügyekben hozott kormányrendeletek, határozatok és döntvények* című kötete. 1893-ban országos vadászati felügyelővé nevezték ki. Az agancskiállítások lelkes szervezője: millenniumi évforduló (1896), a párizsi nemzetközi kiállításon a magyar vadászati pavilon (1900). Rangos elismerések birtokosa, Ferenc József kitüntette, megkapta a francia becsületrendet. A Mezőgazdasági Múzeumban az állandó vadászati kiállítás egyik legjelentősebb támogatója.

Napok	A Nap kelte nyugta	A Hold kelte nyugta		Napok	A Nap kelte nyugta	A Hold kelte nyugta	
1. Vasárnap	07.10 15.55	05.00 14.55		17. Kedd	07.25 15.53	16.21 07.04	○
2. Hétfő	07.11 15.54	06.12 15.43		18. Szerda	07.26 15.54	17.14 07.49	
3. Kedd	07.12 15.54	07.21 16.40	●	19. Csütörtök	07.27 15.54	18.11 08.28	
4. Szerda	07.13 15.53	08.22 17.47		20. Péntek	07.27 15.54	19.09 09.02	
5. Csütörtök	07.14 15.53	09.15 18.59		21. Szombat	07.28 15.55	20.09 09.32	
6. Péntek	07.15 15.53	09.59 20.14		22. Vasárnap	07.28 15.55	21.10 09.59	
7. Szombat	07.16 15.53	10.37 21.29		23. Hétfő	07.29 15.56	22.12 10.24	
8. Vasárnap	07.18 15.52	11.09 22.42		24. Kedd	07.29 15.57	23.14 10.49	
9. Hétfő	07.19 15.52	11.38 23.53	☾	25. Szerda	07.29 15.57	-- 11.14	☾
10. Kedd	07.20 15.52	12.06 ---		26. Csütörtök	07.30 15.58	00.19 11.41	
11. Szerda	07.20 15.52	12.34 01.02		27. Péntek	07.30 15.59	01.26 12.12	
12. Csütörtök	07.21 15.52	13.03 02.10		28. Szombat	07.30 15.59	02.35 12.47	
13. Péntek	07.22 15.52	13.34 03.15		29. Vasárnap	07.30 16.00	03.46 13.29	
14. Szombat	07.23 15.53	14.09 04.18		30. Hétfő	07.31 16.01	04.56 14.20	
15. Vasárnap	07.24 15.53	14.48 05.18		31. Kedd	07.31 16.02	06.01 15.21	
16. Hétfő	07.25 15.53	15.32 06.14					

fotó: Baumann Ödön

Tisztelt Olvasó!

Ön az Országos Magyar Vadászkamara 2013. évi *Vadászévkönyvét* tartja a kezében – a vadászkamara megalakulása óta a 14. kötetet.

Az országos küldöttközgyűléseken, az éves költségvetések tárgyalásakor, egy-két küldött részéről többször felmerült a kérdés, hogy szükség van-e az évkönyvre, ugyanis sok vadász nem is olvassa. Azonban a küldöttek döntő többsége mindig az OMVK Elnökségének álláspontját támogatta, így került évente rendszeresen az évkönyv a vadászok asztalára.

A vadászjegyek 2012. évi megújítása során a kamara kérdőíves felmérést végzett tagjai vadászati szokásairól és szakmai érdeklődési köréről. Ennek során megkérdeztük a vadászokat, hogy elégedettek-e a *Vadászévkönyv* tartalmi összeállításával, és igényt tartanak-e a

jövőben is az évkönyvre. A válaszokból megtudtuk, hogy a vadászok döntő többségének (96%) tetszik a *Vadászévkönyv* tartalmi összeállítása, minősége, a nők és a fiatalok pedig még az átlagosnál is elégedettebbek vele. Ennek ismeretében nem meglepő, hogy szinte minden vadász igényt tart a *Vadászévkönyvre*. A szerkesztőbizottság pedig minden évben, a vadgazdálkodást és a vadászatot érintő leglényegesebb és legfrissebb változások közreadásán túl, igyekszik olyan szakmai témákat választani, melyek között ki-ki az érdeklődési körének megfelelően megtalálhatja a kedvére valót.

Minden évben két-három kiemelt téma határozza meg az évkönyv irányvonalát. Szinte már valamennyi apró- és nagyvadfajjal foglalkoztunk, de sok más egyéb vadgazdálkodási vagy ter-

mészetvédelmi kérdés is szerepelt már az évkönyv tartalomjegyzékében.

Ebben az évben sincs ez másként: így az írásközösség idén is két meghatározó téma, a mezei nyúl – mely az Alföld legfontosabb vadfaja –, valamint a hivatásos vadászok tevékenysége köré csoportosul.

Érdekes olvasni a különböző szerzők véleményét a mezei nyúllal való gazdálkodásról, a lehetőségekről, de az OMVK hivatásos vadász alelnökével készült interjú is rávilágít a problémákra, tükrözve az új vadászati törvényben ígért változásokat megelőző várakozást.

Elsősorban azoknak a vadászoknak ajánlom *dr. Székely István* összefoglalóját, akik gyakran felteszik a kérdést – mit tesz értük a kamara? – de nem túl gyakran vesznek kézbe szaklapokat, hogy azokból is tájékozódjanak.

A vadászok közérzetét javító, a jogalkotásban elért sikereink ismeretében, sőt azokon túl, ezúton is felhívom Tisztelt Vadásztársaink figyelmét arra, hogy ne feledjék a régi mondást: „*Megnézem,*

hogyan vadászol, és megmondom, ki vagy!” Szeretnénk ugyanis elérni, hogy a magyar vadásztársadalom tagjai különbek legyenek a társadalom átlagánál, és visszaállítva a magyar vadászat becsületét, a közéletben és odakint, a területeken is egyaránt viselkedjenek igaz vadászhoz méltóan!

Szükségünk van a vadászok egységes összefogására, melynek tudatában a megyei és az országos érdekképviseletek vezetői továbbra is eredményesen tudják képviselni a vadászok érdekeit.

A kamaránál készül az *Etikai Kódex* és a *Hivatásos Vadászok Szolgálati Szabályzata*. A védegyeletünkkel közösen pedig megkezdődött a vadászati törvény módosítását előkészítő tárgyalásorozat, amelynek eredményeként a tervezet minden érdekelt fél bevonásával, alapos társadalmi vita után kerülhet a törvényhozók elé azzal, hogy 2013 nyarára új, időtálló vadászati törvény születhessen.

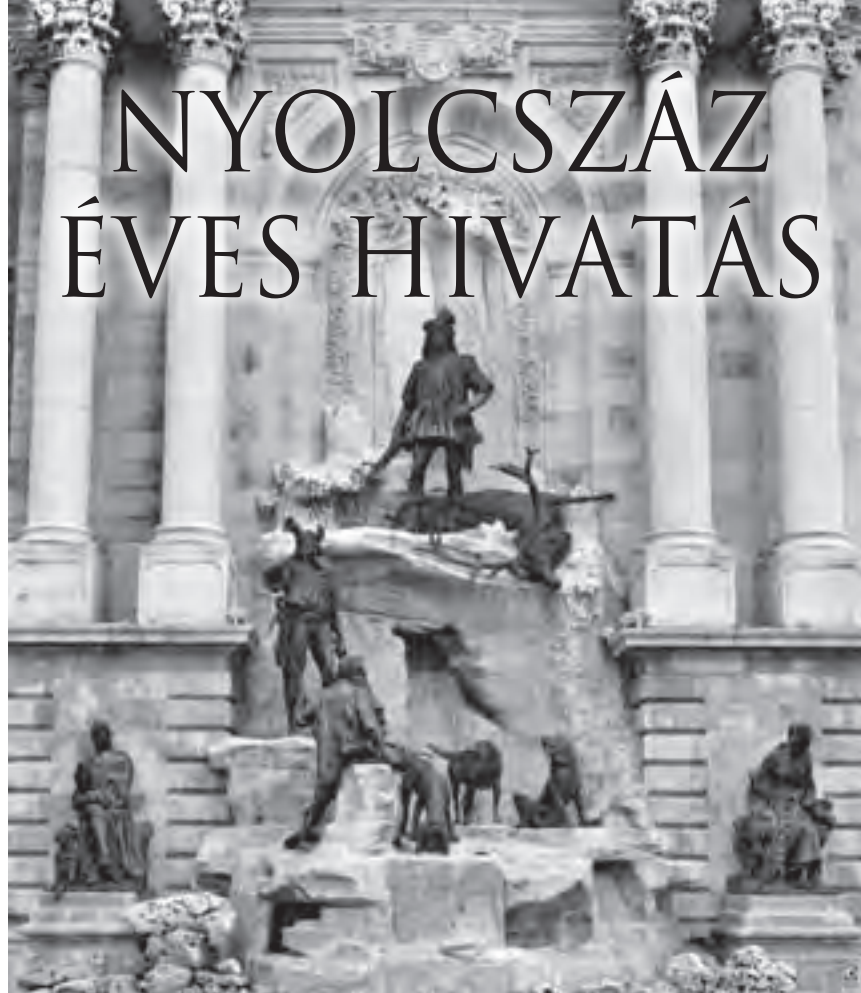
Pechtol János

Egyesek irigylik őket, mások lesajnálják; van, aki a legnagyobb tisztelettel viselkedik irántuk, és olyan is akad, aki cselédszámba sem veszi őket. És ők maguk, a vadőrök, a hivatásos vadászok is sokfélék: némelyekben túlbuzog a szakmai alázat és az elhivatottság, de találkozhatunk a másik véglet képviselőivel is, akik csupán kényszerből járják a határt. Egy azonban biztos: a hivatásos vadászok a vadászterület gazdái és a vadállomány pásztorai, azaz a vadgazdálkodás sikeressége, eredményessége

nagymértékben tőlük függ. Az is meglátszik, ha odaadón végzik a munkájukat, és az is egyértelműen kiviláglik, hogy hol tevékenykednek pusztán „papír alapú” jágerek. Mivel az alkalmazásuk kötelező, ezért sokan csak amolyan „szükséges rossz” fogják fel a foglalkoztatásukat, pedig jóval több megbecsülést érdemelnének, hiszen hóban, fagyban, sárban, kánikulában és zivatarban egyaránt teszik a dolgukat: etetik, itatják a vadat, vadföldet művelnek, karbantartják a vadászterület berendezéseit, gyérítik a ragadozókat, kísérik a vadászvendégeket – sokszor igen szerény fizetésért. Szerencsére azért jó néhány pozitív példát is fel lehet sorolni: olyan hivatásos vadászokat, akik – amellet, hogy kiválóan ellátják a szolgálatot – valamiben kicsit többek és jobbak, mint a kollégáik, vagy olyan vadászterületeket, ahol a munkáltatók anyagilag és erkölcsileg is megbecsülik a jó szakembert. Összeállításunkban – amellet, hogy kicsit körüljárjuk a vadőrök élet- és munkakörülményeit, bemutatjuk problémáikat, és felvázoljuk a sokszor cseppet sem rózsás helyzetüket – igyekszünk rávilágítani arra, hogy a vadőrök munkáját mi jellemezte az elmúlt évszázadok során, és hogy mi jellemzi manapság. Igaz, a valóságosnál árnyalattal kedvezőbb képet festettünk róluk, ám ezáltal pontosan azt szerettük volna tudatosítani az olvasókban, hogy mennyire fontos szereplői ők a vadgazdálkodási ágazatnak, éppen ezért a jelenleginél sokkal több odafigyelést és törődést érdemelnek. Ők, háromezer ötszázan, akik a vadnak és a vadászatnak szentelték az életüket.

NYOLCSZÁZ ÉVES HIVATÁS

A vadászat az egyik legősibb mesterség, amely a történelem során rengeteget változott. A vadászat célja, eszközei és módszerei, valamint a társadalmi, illetőleg kulturális jelentősége folyamatosan módosult, csiszolódott, s bizony sok ezer év telt el, amíg az őskori létfenntartó vadásztól eljutottunk napjaink fenntartható vadgazdálkodásáig. Hazánkban úgyszintén mindig kiemelt szerep jutott a vadászatnak; elég, ha csak az eredetmondáinkra, a magyar solymászat szellemi kulturális örökségi státusára vagy a nálunk zsákmányolt világrekord trófeákra gondolunk. Ahhoz azonban, hogy mindez így legyen, sokat kellett tenniük azoknak a jeles és dicső elődöknek, akik a vadászatnak szentelték az életüket, és akik hivatásszerűen üzték ezt a nemes szenvedélyt. Tisztelegjünk előttük e történelmi kalandozással, s rövid időutazás keretében nézzük meg, honnan indult ez a patinás szakma – sőt inkább hivatás –, amelynek a lényegét Nemeskéri-Kiss Géza a következőkben foglalta össze 1942-ben napvilágot látott, A hivatásos vadász című könyvében: „...a hivatásos vadász nem csak Isten legszebb templomának, az erdőnek a papja, de csendőre is annak.”

Bizonyára kevesen tudják, hogy – kis túlzással állítva – a vadőri szakma a Kárpát-medencében közel nyolcszáz éves múltra tekint vissza, hiszen elsőként a történelemben egy 1197-ben keltezett oklevél tett említést a bihari vár vadászairól, majd nem sokkal később, egy IV. Béla idejéből, egészen pontosan 1256-ból származó oklevél tanúskodik a vad óvását végző emberekről, a zólyomi vadaskert nyolc őréről.

1291-ben – III. Endre egyik oklevelében – már a vadászok ispánjáról írnak, melyben azonos névvel (*comes*) illetik őt, mint a várispánt; valószínű tehát, hogy ő volt a királyi vadászatok főszervezője és első számú irányítója, bár erre vonatkozólag konkrét adatok nem állnak rendelkezésünkre. Az azonban kétségtelen és megcáfolhatatlan tény, hogy a vadászok a 13–14. században köztisztviseltben álló személyek, a társadalom megbecsült és elismert tagjai voltak, aminek bizonyítékául szolgál, hogy IV. László király 1282-ben királyi vadászát, Leonardust erdőbirtokkal ajándékozta meg hűséges szolgálataiért.

1328-ban I. Károly királyi szabadalomlevelet adott Szentgál, Némethi és Csepely falvak lakosainak, akik akkor már hosszabb ideje királyi vadászati szolgálatokat teljesítettek. Ennek értelmében földjeiket nem lehetett eladómanóznia, csak a király bíraskodhatott felettük, és nem voltak kötelesek adót

fizetni. A korabeli dokumentumok alapján tudjuk, hogy a királyi vadászok feladata nagyvad vadászatok idején az volt, hogy a mesterségesen létesített nyiladékokat vadászat előtt hálóval elzárják, valamint a hajtókat és a vadászokat kürtjelekkel mozgassák.

A 16. század közepéig külön társadalmi csoportba tartoztak a király, a főurak, valamint az egyház szolgálatában álló vadászok. Rákóczi György erdélyi fejedelem fogarasi uradalmában „*vadakhhoz lato paztor*”-okról tesznek említést az oklevelek, melyek tanúsága szerint a vadászok egyforma, zöld színű ruhát kaptak a fejedelemtől. Nádasdy Ferenc 1660-ban fővadász-mestere számára utasításban adta a lődíjak megállapítását. Ennek megfelelően egy öreg galamb elejtéséért 10, egy „*pántl fekete, vagy szörri-gó*”-ért 6, egy „*gerliczéért*” 2, egy „*öreg reznék*”-ért pedig 6 krajcár ütötte a vadászok markát. A vadászon elejtett szörmés vad fele az uraságé, fele a fővadász-mesteré lett. Thököly Imre udvartartásában 1683-ban 8 kutyapécér, 1 jágermester és 1 madarász-mester teljesített szolgálatot. A vadászok csak igen szerény javadalmazásban részesültek, a jágermester 20 fillér bért kapott, szemben például egy gombkötő 100 filléres évi fizetésével. 1716-ban a regéci uradalom erdőőrei részére utasítást adott ki: „*az erdőn hiába ne járjanak, hanem madarat és vadat szorgalmato-*

sabban keressenek és amit kapnak hűséggel béhozzák”.

A 18. századtól kezdve egyre több helyen alkalmaznak a vadászati teendők ellátására hivatásos vadászszemélyzetet. A vadászati munkák ellátását rendtartások, utasítások szabályozták, melyek legfontosabb része a terület és a vadállomány őrzése volt. A nagykárolyi uradalom 1712-ben kiadott utasítása a „*A madarászó és vadászó jáger instructiója*” címet viselte. Teleki Sándor 1737-ben a „*Jóságbéli puskásoknak*” vadászati rendelkezést adott ki, amelyben részletesen leírta a kifizethető lődíjak mértékét. A sárospataki uradalmakban 1728-ban említenek először vadászokat (*venatores*), akiknek fizetése évi 30 forint volt. A 19. századi feljegyzésekben már megkülönböztetnek főjágerokat (*supremus venator*), konyhabeli jágert (*venator culinae aulice*), reviervadászt és fácános jágert. Tatán és Gesztesen a vadóvárra jól szervezett vadászszemélyzet áll rendelkezésre, amely 14 vadászból és fácánvadászból (ők a fácántenyésztéssel is foglalkoztak), két fővadászból és 17 revierjágerből állt. A vadászok ebben az időben képzetlen, egyszerű, gyakran írástudatlan emberek voltak, az uradalmak vadászati vezetői azonban a legfőbb tisztségviselők közé tartoztak.

Az Esterházy-uradalomban a 19. század elején kétszáznál is több vadász állt

alkalmazásban. A vadászati személyzet viszonylag alacsony alapfizetését természetbeni juttatásokkal, lődíjakkal, orvvadászok elfogásáért járó jutalmakkal és egyéb szolgálataikért fizetett javadalmazással egészítették ki. Bunzelt Jánost 1828-tól alkalmazták a tatai–gesztesi területen alvadászként. Évi fizetése a készpénzen kívül 2 akó bort, 4 akó sört, 4 öl hasáb- és 4 öl dorongfát, 4 mérő búzát, 24 mérő rozst, 2 mérő kukoricát, 1 mérő krumplit, valamint fél öl szénát is tartalmazott. Érdekesség, hogy

ugyanitt 1831-ben a fácános részére végzett hangyatójásgyűjtésért 4 akó sört kaptak a vadászok, külön jutalom gyanánt. Már ebben az időben felhívták a figyelmet arra, hogy nem elég a vadra vadászni, hanem annak nevelését, tenyésztését is elő kell segíteni. A vad védelmére és ellátására, valamint a vadászatok szervezésére és lebonyolítására külön vadászszemélyzetet alkalmaztak.

A hivatásos vadászoknak szóló első szakirodalmi munkák csak a 20. század elején jelentek meg. Ezek közül jelentős Illés Nándor: *Vadőr* (Budapest, 1907) és Lakatos Károly: *A vadász-mesterség könyve: szakvadász a gyakorlatban* (Szeged, Endrényi, 1903) című könyve, illetve Egerváry Gyula, Hőnig István, Szalay Béla, Rodiczky Jenő szakcikkei, melyek többnyire a *Vadászlapban* jelentek meg. Nemeskéri-Kiss Géza, aki 1922–1944

között a koronauradalmi birtokok fő-vadászmestere volt, *A hivatásos vadász* című szakírásában használta először a vadőr helyett a hivatásos vadász elnevezést.

1935-ben elrendelték, hogy a vadász-társaságoknál 3000 holdanként a va-

dászterületre egy vizsgázott vadórt kell felvenni. A 4640 számú, 1945-ben kiadott miniszterelnöki rendelet ugyan-csak kötelezővé tette a hivatásos vadászok alkalmazását. Az előírások szerint minden megkezdett 3 ezer katasztrális hold terület nagyság után egy szakvizs-

gázott és legalább három év szakmai gyakorlattal rendelkező vadórt kellett alkalmazni.

Az 1957. évi 43. törvény enyhítéseinek következtében később már csak 5000 katasztrális holdanként kellett hivatásos szakembereket foglalkoztatni, majd 1962-től ismét szigorítottak, és ekkortól – egészen napjainkig – 3 ezer hektár szerepel az előírásokban, bár 1970-ben – ideiglenesen – állami területen 5000, vadászársági területeken pedig 6000 hektárra enyhítették ezt a kötelezettséget.

Amíg 1962-ben hazánkban 966 vadőr állt alkalmazásban, addig ez a szám 1986-ra 1414 főre emelkedett, majd a rendszerváltás után – a területméretek csökkenése következtében – megduplázódott.

A hivatásos vadászok munkaviszonyával és tevékenységével kapcsolatos jogait, kötelezettségeiket korábban a

minisztérium szolgálati szabályzatban határozta meg, a közelmúltban viszont már a többször változtatott vadászati törvény és annak végrehajtási rendeletei rendelkeztek a hivatásos vadászok alkalmazásával kapcsolatos kérdésekről.

De hogyan lehetett valakiből hivatásos vadász, hol sajátíthatta el ezt a mesterséget? A kérdés megválaszolásához érdemes egy pillantást vetni a komoly hagyományokkal rendelkező vadászati, vadgazdálkodási szakképzés történetére is. Iskolarendszerű oktatásról csak kétszáz esztendeje beszélhetünk, a korábbi évszázadokban inas- és tanoncrendszerben szállt apáról fiúra a vadászmesterség. Az első középfokú magyar nyelvű erdész-vadász tanfolyam 1806-ban, Keszthelyen indult, Festetics György kezdeményezésére, majd az 1868/69-es tanévtől a selmecbányai Erdészeti Akadémián megkezdődött a vadászattudomány felső szintű oktatása is.

A 19. század derekától sorra létesültek az erdő- és vadőri szakiskolák, előbb Görgényszentimrén, majd Liptóújváron. 1885. október 27-én a Temesvár melletti Vadászerdőn megnyitotta kapuit a Magyar Királyi Erdőőri Szakiskola, amely a románok által megszállt területekről 1920 őszén Tatára költözött, ahol megkezdődött a háború utáni első tanév az áttelepített – s akkorra ismételten nevet változtató – Erdőőri és Vadőri Szakiskolában. 1924-ben az intézmény újra székhelyet váltott, és Esztergomban működött tovább, miközben Szegeden is létesült hasonló intézmény. Az iskolák célja az volt, hogy a tanulók „az okszerűen üzhető vadtenyésztés terén a vadászat gyakorlására nézve is kellő ismereteket szerezhessenek”. A padokba – a korabeli dokumentumok és újsághirdetések alapján tudható módon – „ép, edzett, egészséges, 4 elemi iskolát végzett és a 18. évet

betöltött, de a 26. életévet még meg nem kezdett egyének” ülhetek be. Ezen túlmenően felvételt csak azok nyerhettek, akik megelőzőleg 1 évig okleveles erdőmérnök vezetése alatt álló erdőbirtokon külső erdészeti vagy vadászati gyakorlatban voltak.

A két világháború között a hivatásos vadászok szakmai ismeretét az iskolai bizonyítványokon kívül a lényegesen alacsonyabb követelményrendszerrel bíró vadőri szakvizsga ugyancsak igazolta.

A vadász-vadtenyésztő végzettség – új mezőgazdasági szakmaként – 1959-ben jelent meg, s nem sokkal később, 1960. január 4-én, kihelyezett iskolaként hivatásosvadász-oktatás indult Balatonfenyvesen, amely 1963-tól Szombathely-Oladon működött tovább, szakmunkásképzőként. A rendszerváltást megelőzően a vadász-vadtenyésztő bi-

zonyítványon túlmenően időszakosan lehetőség volt vadászpuskaműves, szárnyasvad-nevelő, vadászebvezető, valamint öz- és szarvastenyésztő képzés megszerzésére is.

A felsőfokú képzésben már a kezdetek kezdetén találkozhatunk vadászati tárgyakkal, de az önálló vadgazdálkodási képzés beindítására egészen 1993-ig kellett várni. A selmecbányai *Erdészeti Tanintézetet* alapító Wilkens Henrik Dávid 1808-as első tantervében már „*Erdészeti vadásztan*” című fejezetet találunk, 1811-ben pedig már külön kurzust is találunk, „*Vadászati mellékhasználatok*” címmel.

Az önálló vadászati felsőfokú oktatás megteremtésének az igénye már az 1960-as években felmerült, de csak nyolc év elteltével, 1968-ban indulhatott el Sopronban, az Erdészeti és Faipari Egyetem, valamint a Magyar Vadászok Országos Szövetsége (MAVOSZ) együttműködésével a 2 éves felsőfokú vadgazdálkodási tanfolyam. Egy esztendő múltán megalakult a *Vadgazdálkodási Tanszék*, dr. Bencze Lajos vezetésével. A korabeli politikai kézi vezérlés azonban húsz évig még nem tette lehetővé az oktatás átalakítását önálló vadgazdaképzéssé.

1993-ban az Erdőmérnöki Karon – elsőként az országban – 8 szemeszteres, főiskolai szintű, levelező vadgazdalmérnöki szak indult. Ezzel szinte párhuzamosan a vadgazdálkodási felsőoktatás másik hazai fellegvárában, Gödöllőn is jelentős változások történtek. A képzés alapját az 1968-ban létrehozott *Vadegészségügyi Laboratórium* fektette le, amely a *Telki Állami Erdő- és Vadgazdaság* (később *Budavidéki Állami Erdő- és Vadgazdaság*) intézményi keretében, Budakeszin kezdett működni, majd

többszöri átszervezést követően, 1976. január 1-jétől a Gödöllői Agrártudományi Egyetem részeként végezte tovább a tevékenységét, *GATE Vadbiológiai Kutató Állomás* (VKÁ) elnevezéssel.

A Vadbiológiai Kutató Állomáshoz 1976-ban csatolták a babatpusztai kísérleti területet, ahol a mintegy 3000 hektár, vadgazdálkodásra alkalmas területen vadásztatás folyt, és a kísérleti állatokat is itt helyezték el. Gödöllőn, az egyetem területén 1979-ben épült meg a Vadbiológiai Kutató Állomás épülete, amely új helyén 1980-ban kezdte meg a működést.

Az intézmény többszöri átalakítás és átnevezés után 2007-től *VadVilág Megőrzési Intézet* néven folytatja munkáját.

A szakképzés és felsőoktatás rendszerének átalakítását követően, napjainkban közel tíz középfokú és öt felsőfokú intézményben lehet vadgazdálkodási végzettséget szerezni.

Az utánpótlás tehát biztosítva van, abban pedig csak reménykedhetünk, hogy ennek az „egykoron szebb napokat látott” ősi hivatásnak a megítélése és presztízse utolérheti, sőt meg is haladhatja azt az elismertséget, amelyet a történelem során több ízben kivívott magának.

Hiszen a középkorban vagy a múlt század elején igenis rangot jelentett a vadászatot hivatásszerűen űzni, s vitán felül áll, hogy a közös érdekünk manapság is ezt kívánja. Be kell látnunk: komoly eredményeket a vadgazdálkodásban csak jól felkészült és megbecsült szakemberektől várhatunk. Akik méltóak elődeikhez, és méltóak ehhez a nyolcszáz esztendő s mesterséghez is...

W. P.

SZÜKSÉG VAN EGY IGAZODÁSI PONTRA

BESZÉLGETÉS FODERMAYER VILMOSSAL, AZ ORSZÁGOS
MAGYAR VADÁSZKAMARA HÍVATÁSOS VADÁSZ ALELNÖKÉVEL

Történelmi időket élünk, nem csak a nagypolitikában, hanem a vadászok háza táján is. Egymást érik a törvénymódosítások, változások és változtatások, tehát ember legyen a talpán, aki kiigazodik ebben a bürokratikus útvesztőben. Ebből kifolyólag rengeteg kérdés, feltételezés és találgatás lengi körül nemcsak a sportvadászok, hanem a hivatásos vadászok mindennapjait is. Fodermayer Vilmoossal, az Országos Magyar Vadászkamara hivatásos vadász alelnökével – sok minden más mellett – a törvénymódosításokról, a hivatásos vadászok jelenlegi helyzetéről, megbecsüléséről, továbbképzéséről beszélgettünk.

– Alelnökként hogyan ítéli meg a vadászkamara munkáját a hivatásos vadászok érdekképviseletének tükrében?

– Magam sem gondoltam volna, hogy az érdekképviselet ennyire nehéz, ennyire bonyolult dolog. Köztudott, hogy az Országos Magyar Vadászkamarának két osztálya van: a sportvadász-, illetve a hivatásosvadász-szekció. Míg a sportvadászoknak nem, addig a hivatásos vadászoknak kötelező a kamarai tagság. Engem 2010-ben választottak meg hivatásos vadász alelnöknek, de már elődöm, dr. Buzgó József alelnöksége alatt is nagyon fontosnak tartottam a hivatásos vadászok érdekképviseletét, hiszen ők azok, akik a vadászat alapját jelentő vadállományt gondozzák, kezelik. Ettől függetlenül sokfelől azt lehet, lehetett hallani, hogy a kamara nem minden területen tudja megfelelően képviselni a hivatásos vadászokat. Ez sajnos részint igaz, mert például egy vadászatra jogosult és az alkalmazásában álló hivatásos vadász közötti megállapodásba, munkaszerződésbe a vadászkamara nem tud és nem is szólhat bele. Ugyanakkor viszont, ha elkészülne a hivatásos vadászok részére egy jogszabály erejű – kötelezettségeiket, jogaikat és járandóságait is összefoglaló – szabályzat, akkor az igazodási pont lehetne. Ez azután útmutatást adna a munkáltatónak és munkavállalónak egyaránt, kezdve a munkakörhöz tartozó szakmai elvárásokon át az őket megillető juttatásokig, a hivatásos vadász öltözetbeli megjelenéséig. Ám ha eme szabályozott keretek között mégis problémája lenne a

Fodermayer Vilmos Szekszárdon született 1971-ben. Nős, két gyermek apja. A kilencvenes évek közepén végzett a soproni egyetem erdőmérnöki karán, majd ezt követően, szinte azonnal a Gemenc Zrt. pandúri erdészeténél helyezkedett el mint gyakornok. Ezt követően a cég szekszárdi erdészeténél dolgozott, ahol vadászati és erdőművelési műszaki vezető volt. 2006 tavaszától már mint vadászati osztályvezető tevékenykedett, és 2011. május elsejétől tölti be a pandúri erdészet vezetői tisztségét. 2010-ben lett az Országos Magyar Vadászkamara hivatásos vadász alelnöke.

hivatásos vadásznak a munkáltatójával szemben, akkor a szolgálati szabályzat hivatkozási alapként szolgálhat majd érdekeinek érvényesítésében.

– Milyen „állapotban” van most ez a szolgálati szabályzat?

– Dolgozunk rajta, és szándékunk, hogy még a 2012-es évben az elnökség elé kerüljön, hogy azután majd a jövő évi februári küldöttközgyűlés elfogadhassa. Az előző ciklusban már összeállt egy komplett anyag, de mivel folyamatosan változnak az ide vonatkozó jogszabályok, ezért mi is menet közben folyamatosan aktualizálunk. A legutóbbi alelnöki értekezleten abban maradtunk, hogy az ősz végére összeállítjuk a hatályos jogszabályokon alapuló szolgálati szabályzat tervezetét. Ugyanakkor kardinális kérdés, hogy a tervezett új vadászati törvény milyen lényegi változásokat teremt a vadgazdálkodásban. Az is lehet, hogy felülírja majd az egész eddigi munkánkat.

– Ha elkészülnek a szabályzattal, akkor mi lesz a következő lépés?

– Amint megalkotjuk a szolgálati szabályzatot, azt benyújtjuk az Országos Magyar Vadászkamara elnökségének. Ezzel párhuzamosan a vadászkamara

gyűjti a javaslatokat, észrevételeket az új vadászati törvényhez, amelyeket összesítve és feldolgozva nyújt majd át a jogalkotónak. Nyilván ennek az előterjesztésnek lesz az egyik része a hivatásos vadászok szolgálati szabályzata, amely akkor érné el igazán a célját, ha a törvény mellékletét képezné ugyanúgy, ahogy a természetvédelmi örök vagy az erdészek szolgálati szabályzata is a vonatkozó törvény mellékleteként szerepel.

– *Térjünk rá a hivatásos vadászok oktatására, továbbképzésére. Hogy látja, megfelelők ezek a képzések, vagy szükség lenne valamilyen változtatásra?*

– Biztos, hogy lehetne rajta javítani. Már a megválasztásomkor is a kortesbeszédemben kiemeltem, és most is ezt vallo, hogy a vadásztársaságok hivatásos vadászainak több figyelmet kell szentelni. Az állami területen dolgozóknak a tanulmányutak révén több lehetősége van a más cégek szakmai munkájába, gazdálkodásába való betekintésre. Szervezetten eljuthatnak kiállításokra, különböző szakmai előadásokra. Az egyesületek, földtulajdonosi közösségek hivatásos személyzetének erre minimális az esélye, sok esetben a tagsággal szemben amúgy is nehezen tudják érvényre juttatni szakmai elképzeléseiket, ezért elvesztik motivációjukat. Őket kell valahogy bevonni a közös gondolkodásba, a közös szakmai munkába.

– *A kamarai törvényben is szereplő, kötelező továbbképzés talán – az egyik – lehetőség lehetne, hiszen ott nem csak állami területeken dolgozó hivatásos vadászoknak kell részt venniük, hanem a vadásztársaságoknál, földtulajdonosi közösségeknél tevékenykedőknek is, és ekkor alkalom nyílna a közös konzultációra.*

– A legtöbb megyei kamara évente tart egynapos továbbképzést, amikor berendelik az összes hivatásos vadászt. Itt előadásokat hallgathatnak meg aktuális témákban, megyei és országos szakmai kérdésekben. Ha ezt végighallgatták a kollégák, már mehetnek is haza. Sok helyütt ezzel ki is van pítva a továbbképzés. Ez azért, valljuk be, nagyon kevés. Nem beszélve arról, hogy ezeken a napokon a részvételi arány is eléggé változó. Van, ahol megjelenik a kollégák kilencven százaléka, de van, ahol csak a fele. Ide kapcsolódik egy másik probléma is. Becslések szerint a hivatásos vadászok harminc százaléka megbízott, úgynevezett „papírvadőr”. Ezt a jelenséget minél hamarabb meg kell szüntetni. E problémák javítására azt találtuk ki, hogy mindenképpen egységesíteni kell az oktatási tematikát, kiegészítve a megyei sajtósajátosságokkal, aktualitásokkal. Egy-két megye közreműködésével nemrégiben már leadtunk egy anyagot, hogy hogyan is kellene ezt az oktatási rendszert megváltoztatni. Talán az lenne a megoldás, mint más szakmáknál, hogy adott periódusonként a munkavállalóknak megfelelő mennyiségű kreditpontot kellene gyűjtenie, amit egy-egy előadáson, továbbképzésen kapnának meg. Ha a delikvens nem rendelkezik megfelelő pontszámmal, akkor elvileg nem dolgozhat majd tovább.

– *Egy-egy ilyen szakmai napról milyen visszajelzéseket kapnak?*

– Összességében jók a reakciók, hiszen a megyei elnökök, alelnökök mindig olyan témákat próbálnak összeállítani, hogy az aktuális és érdekes legyen.

– *Hogyan látja a hivatásos vadászok országos versenyét? Kellő számú, felké-*

szült versenyző indul el ezeken a megmérettetéseken?

– A hivatásos vadászok jelentős részét még a kötelező programokra is nehéz kimotoztatni vadászterületükről, különösen igaz ez az önkéntes megmérettetésre. A kezdeti érdeklődés megkopott, ezért is most már csak minden második évben rendezzük meg az országos szakmai versenyt, és ez úgy tűnik, hogy bevált, működik. A versenyek helyszíneit próbáljuk a magyar vadgazdálkodás fellegváraiba elvinni, ezzel is kicsit motiválva a jelentkezést, hiszen kevés embernek adatik meg, hogy egyáltalán lássa ezeket a patinás, kiemelkedő infrastruktúrával rendelkező gazdaságokat, s benyomásokat, tapasztalatokat szerezzen az ottani munkakörülményekről, és most már – úgy gondolom – a nyereményekre sem lehet panasz. De ezektől függetlenül ebben is nagy eltérés mutatkozik az egyes megyék között. Az országos versenyt megelőzi a megyei válogató, és ha az ország legnagyobb kiterjedésű megyéjéből erre két hivatásos vadász jelentkezik, akkor ez biztosan nem tükrözi a valóságot. Nagyon sok jó képességű hivatásos vadász van, de egyszerűen valamiért nem akar versenyezni. Vagy azért, mert nem szeret szerepelni, vagy mert nem akarja, hogy esetleges hiányosságai kiderüljenek a többiek előtt – de lehet, hogy csak azért, mert már belefásult az egészbe. Vannak megyék, ahol tényleg megtartják a válogatóversenyeket, és van, ahol csak kijelölnek egy embert, és ő képviseli megyéjét az országos döntőben; de van olyan régió is, ahonnan még két évente is csak elvétve érkezik versenyző.

– *Van-e a kamarának valamilyen rálátása a hivatásos vadászok szakmai mun-*

kájára? Próbálják-e ezt valahogy terelgetni vagy éppen „befolyásolni”? Gondolok itt például a most már több éve beindult és kiválóan működő csapdázási hullámra. Úgy vettem észre, hogy ezt a megyei kamarák azért valamilyen szinten kézben tartják, mi több, az élenjáró csapdázókat jutalmazták.

– Itt is erősen érezhető a megyék közötti szórás. Nagyban függ a megye hivatásos vadász alelnökétől vagy titkárától, hogy mennyire érzik fontosnak ezeket az újszerű megoldásokat. Szerintem a titkárokra sokkal jobban kell támaszkodni ebben a kérdésben, hiszen ők alkalmazotti státusuk révén gyakran jobban ismerik a vadászatra jogosultakat és a hivatásos vadászokat, mint a társadalmi tisztséget vállaló hivatásos vadász alelnökök.

– *Általános problémának tekinthető, hogy nagyon sok hivatásos vadász nem tart képzett vadászebet, pedig az ugyanolyan munkaeszköze kellene hogy legyen, mint a szolgálati fegyvere. Várható ebben a témában valamilyen pozitív változás, rendelkezik-e erről majd a fentebb említett szolgálati szabályzat?*

– Nem tudom, hogy – akár a szolgálati szabályzatban rögzítve – lehet-e, érdekes-e kötelezni a hivatásos vadászokat a terület jellegének megfelelő vadászkutya tartására, illetve vezetésére. Ez is olyan, mint minden más állattartás, hogy ha érdeklí az embert, akkor szívesen csinálja, de ha csak azért foglalkozik vele, mert előírják számára, akkor annak sem értelme, sem haszna nem lenne. A készülő szolgálati szabályzat kitér majd a kutyatartásra, de díjazása a munkavállaló és a munkáltató közötti megállapodástól függ. Annyi összetevője van ennek a témának, hogy nehéz ezt egységesíteni.

– Mit szól a legutóbbi, 2012. évi CXX. törvényhez?

– A jelen állás szerint – a mi értelmezésünkben – a mezőőrnek, a halőrnek vagy a természetvédelmi őrnek sokkal több jogosítványa van, mint az erdésznek vagy a hivatásos vadásznak, de dolgozunk azon, hogy ez ne maradjon így.

– Mely pontokon kellene változást elérni?

– Mind az erdészeti, mind a hivatásos vadász szakszemélyzetet magasabb jogkörökkel kellene felruházni, mint adott esetben a természetvédelmi őrt, halőrt vagy mezőőrt. Az lenne a cél, hogy a hivatásos vadász mint hatósági személy jár hasson el. Hiszen – például – nincs megoldás olyan esetekre, ha tetten érjük a fatolvajt vagy az orvvadászt, és beszólunk a rendőrségre segítségért, amire azt mondja a körzeti megbízott, hogy már ivott egy sört, és nem tud autóba szállni, vagy éppen nincs pénzük üzemanyagra, és ezért nem jön ki.

– Ahhoz, hogy egy hivatásos vadász elfogjon egy orvvadászt, ahhoz a szakmáját szerető, azt hivatásként megélt emberre van szükség. Rögtön felmerül a kérdés, hogy mi a helyzet az úgynevezett „papírvadőrökkel”. Kormányhivatali szinten – úgy tűnik – mintha elkezdődött volna egyfajta rendteremtés.

– A jelenséget, mint ahogy korábban említettem, meg kell szüntetni. Ebben a kérdésben a kamarának az aktív munkájukat ténylegesen hivatásszerűen végző vadőrök érdekében kell eljárni. Ugyanakkor a „papírvadőrök” alkalmazása nagyban függ az adott megyei kormányhivatal vadászati hatóságától is. A gyakorlat szerint, amikor alkalmazásba áll a hivatásos vadász, akkor be kell mutatnia a végzettségét igazoló dokumentumait, s

esküt kell tennie. Ezekkel az okmányokkal a „papírvadőrök” is rendelkeznek, hiszen ezek hiányában nem vállalhatnák el a feladatot. Sok megyében a teljes felszerelését is be kell mutatni az alkalmazottnak, ám van olyan megye, ahol elég ezeket számlával igazolni, ami már eléggé elgondolkodtató és meglehetősen visszás dolog. Ez ügyben nagyon fontos lenne, hogy a vadászati hatóság keményen járjon el, és ha kell, évente többször ellenőrizze, van-e tényleges munkavégzés. Ezzel kapcsolatosan az is felmerül – főleg vadásztársasági szinten –, hogy szükség van-e 3000 hektáronként egy vadőrre. Vannak olyan elképzelések, hogy az apróvadász területeken 5000 hektáronként elegendő lenne egy hivatásos vadász, az egyéb, tenyésztési feladatokat szakmunkással végeztetnék el. Ugyanakkor most még senki sem tudja, hogy az új vadászati törvény mit ír majd elő a vadászterületek minimális méretéről.

– Minden évben fellángol az a hír, hogy állami alkalmazásba kerülnek a hivatásos vadászok. Mit gondol erről? Használ-na vagy inkább ártana a szakmának?

– Ha egységes vadgazdálkodási szemlélet mentén kívánjuk a magyar vadállományt kezelni, rendet akarnánk tenni, akkor mindenképpen jó lenne.

– Meg lehetne valósítani?

– Voltak már számítások az ügyben, hogy mennyit is kellene vadászatra jogosultakként befizetni, hogy ez a rendszer felépüljön, működjön, anyagi háttere megteremtődjön. Tulajdonképpen meg lehetne valósítani, de menet közben nagyon sok tényező merülne fel, rengeteg kérdés adódna.

– Például?

– Például az, hogy mennyi hivatásos vadász legyen az országban, és innen

már azonnal előjön a területkérdés. Mit kellene ellenőrizniük? Vadászterületeket vagy megadott körzeteket? Emellett ki végezné el a szakmai munkát? Voltak felmérések, és vegyes a kép, a vadászatra jogosultak között is megoszlik a vélemény. Van, aki tovább foglalkoztatná területén a hivatásos vadászt, de van, aki befizetne egy adott összeget, csak hogy ne kelljen hivatásos vadászt alkalmaznia.

– Ezeket a kérdéseket hallva felmerül, hogy az állam mint a vad tulajdonképpeni gazdája jó gazdaként viselkedik-e.

– Kérdés, hogy a későbbiekben ez – mármint hogy az állam a vad gazdája – így marad-e.

– Ez az álláspont is megváltozhat?

– Talán igen. Ha *res nullius*, vagyis uratlan jószág lesz a vad, akkor minden megtörténhet. Vannak ugyanis erre utaló jelek a törvénymódosítás tekintetében, de a többségi álláspont jelen pillanatban az, hogy a vad maradjon állami tulajdonban, mert ennek több az előnye.

– Ha tényleg uratlan jószág lenne a vad, akkor a vadászati törvényben rengeteg dolognak változnia kell.

– Így van, és ezért is kellene egy új, de mindenképpen jó vadászati törvényt

alkotni. Ott van példának okáért a vadkárhelyzet. Úgymond az állam vadjárkárosít, az enyém csak akkor lesz, ha terítékre hozom, és beleteszem a krotáliát. Akkor miért én fizessem a vadkárt – hiszen amikor még él a vad, akkor még nem az enyém. Ugyanez a helyzet a vad és a gépjármű ütközésekor. Onnantól, hogy uratlan jószág lesz a vad, akkor ezek a helyzetek már egyértelművé válhatnak. Az új vadászati törvénynek sok minden más mellett ezt is tisztázni kell majd, és reméljük, sikerül olyan jogszabályt alkotni, amely mindenki számára megfelelő lesz, és nemcsak a vadász, hanem a vad érdekeit is maximálisan képviseli.

Bors Richárd

(A fenti interjúra 2012 őszén, közvetlenül a szarvasnász elején került sor, tehát amikor a Tisztelt Olvasó kézbe veszi az évkönyvet, és a fenti sorokat olvassa, már lehet, hogy sok minden, az írásban feltett kérdésre megkapta a választ. Ettől függetlenül fontosnak tartottuk még a döntések előtt részletezni, boncolgatni a lehetőségeket, problémákat, hiszen ezek nemcsak a hivatásos vadászok, hanem a sportvadászok későbbi lehetőségeit is nagyban befolyásolhatják majd.)

Névtelen hősök

Plagizálunk, ugyanis a fenti címmel már megjelent egy írás, mégpedig Fekete István tollából, közel száz évvel ezelőtt. Névtelen hősök – ezzel a jelzővel illetve a kor hivatásos vadászait, vadőreit, és úgy gondoljuk, hogy ez a „titulus” ma is megállja a helyét. Összeállításunkban próbáltuk egy csokorba foglalni a jelen hivatásos vadászainak és munkáltatóiknak helyzetét, problémáit, munkakörülményeit – különböző szempontokból. Hiszen a jó hivatásos vadász érték, még ha sokan ezzel nem is értenek egyet, és a vadőröket mint kötelező „rosszat” alkalmazzák, vagy éppen nem alkalmazzák.

Pedig egy vadászterület eredményes gazdálkodásának legalább olyan fontos kulcsfaktora a szakmailag jól képzett és elhivatott vadőr, mint a vadállomány vagy az élőhely. Bármelyik hiányzik, nem lehet megfelelő vadgazdálkodást folytatni. Ha pedig sikerült megtalálnunk az alkalmas hivatásos vadászt, akkor őt meg is kell becsülni, mert manapság – talán a túlképzésnek köszönhetően – kissé felhígult a szakma.

Amennyiben egy hivatásos vadász számára megteremtjük a munkája elvégzéséhez szükséges tárgyi feltételeket, ha biztosítjuk számára a stabil hátteret és érdekelte teszünk az eredményorientált vadgazdálkodásban, akkor ez minden bizonnyal meghozza a gyümölcsét. Elsőként a munkáltató szemszögéből jártuk körül a témát, Bartucz Pétert, a Nyírerdő Zrt. Gúthi Erdészetének vezetőjét, majd Németh Gergelyt, a Szanyi Dózsa Vadásztársaság elnökét kérdeztük. Ezek után pedig négy, a szakmáját hivatásszerűen űző alkalmazottat szólaltattunk meg munkakörülményeikről és az adott területükön végzett mindennapi munkájukról.

SAKMAI KONZULTÁCIÓ SZINTE MINDENNAP

Elsőként Bartucz Péter gúthi erdészetvezetőt kérdeztük az igazgatása alatt lévő terület hivatásos vadászainak szakmai konzultációjáról, annak szükségességéről, illetve későbbi kiértékeléséről:

– Tekintettel arra, hogy a hagyományos erdészeti munka (erdőművelés, felhasználás stb.) tervezésénél és végrehajtásának ütemezésénél minden esetben kalkuláljuk annak vadgazdálkodási és vadászati hatásait is, így a szakmai konzultációk szinte a napi munka részét alkotják. Alkalmoszerű megbeszélésekre a

vadföldi vetéstervek, a vadlétszámbecslés és a lelövési tervek összeállításakor kerül sor – mondta, majd hozzátette, hogy a trófeás vad selejtezését (gím-, dámbika) követően, a teljes szakszemélyzet részvételével házi trófeabemutatóra kerül sor, amikor minden hivatásos vadász az általa lövetett és selejtnek minősített vad trófeája mögé áll, és kollégái előtt kiállja a szemlét.

De tisztességes munkát csak megfelelő munkakörülmények biztosításával lehet elérni – ezért a dolgozók munkafeltételeinek biztosításáról fontosnak tartotta megjegyezni, hogy a gúthi hivatásos vadászok a Nyírerdő Zrt. kollektív szerződésében szavatolt munka-, védő- és formaruha-ellátásban részesülnek, amely mennyiségében és minőségben is megfelel az európai normáknak. Számukra a munkába állásukkor szolgálati lakást ajánlottak fel, amely külterületen, közvetlenül a területükben – amely átlagosan 1000 hektár – található, minden esetben folyamatosan rendben tartott utak mellett. Kiemelte: a vadászterületen való lakás rendkívüli előnyökkel jár az erdő- és vadvédelmi munkájuk során, hiszen akár szabadnapos is lehet a kolléga, de érzékszervei akkor is az erdőn vannak.

– Ugyanakkor a hatékonyabb vadásztatás érdekében minden hivatásos vadásznak rendelkeznie kell egy házi vizsgán átesett vaddisznós kutyával – tette hozzá –, de a fővadászunk országos versenyeken kvalifikált, munkavizsgás vérbéllel is rendelkezik, mely kutyák után minden esetben költségtérítést fizetünk – mondta Bartucz Péter.

A megfelelő munkavégzés feltételeinek elősegítése kapcsán elmondta még, hogy hivatásos vadászai az erdészet-

foto: Blaumann Ödön

nél szervezett nyelvtanfolyamon vettek részt, illetve a teljes személyzet részére vadászkiütös-tanfolyamot szerveztek, amelynek eredményeképpen az összes területekre hozott vad mellett kürtszóval is megadják a végtisztességet – emelte ki az erdészetvezető.

A méltán világhírű vadászterületen nagyon fontos a mindenkor megfelelő rendszerszemlélet kialakítása. Erről Bartucz Péter úgy nyilatkozott, hogy a gúthi vadgazdálkodás alapjait 30 évvel ezelőtt dolgozták ki, részletesen megvitatta minden elemét, majd mindezt belső szabályzatban rögzítették. Hozzátette, hogy az első néhány évben, „a puding próbáját” követően ezt a dokumentumot korrigálták, és azóta a lehető legkövetkezetesebben betartják. A vég-

rehajtás ellenőrzésének egyik leghatásosabb eszköze minden terítékre hozott trófeás vad, a selejtezés esetében pedig a fent már említett házi trófeaszemle.

Végezetül pedig hozzátette, hogy egy tizenháromezer hektáros nagyvadas vadászterületet csakis egyazon elvek szerint lehet és szabad kezelni. Ezek közül kiemelte a vadföldgazdálkodás mértékét és módszerét, a selejtezési elveket, a golyóérettség definiálását, illetve a vadfajok egyedszámát és arányát a vadászterületen. – Idetartozik még, hogy a vadászkerületen milyen mezőgazdasági kultúrákat vetünk a vadföldekbe, hová és milyen gyümölcsfát telepítünk, a vadászati berendezéseket, szókat, cserkészutakat, magasleseket, automata szórókat, vaddisznóbefogókat hová építjük. Ezeket mindig a területet kezelő hivatásos erdész-vadász kezdeményezi, illetve határozza meg – emelte ki Bartucz Péter, a Nyírerdő Zrt. gúthi erdészeti vezetője.

NÉLKÜLÖZHETETLEN ERŐ

– Van-e a hivatásos vadászok és vezetőjük között állandó szakmai konzultáció? Ha igen, akkor milyen rendszerességgel, milyen alapelvek szerint történik? – kérdeztük Németh Gergelytől, a 10 ezer hektáron gazdálkodó Szanyi Dózsa Vadászársaság (Győr-Moson-Sopron megye) elnökétől.

– Minden hétfőn reggel fél nyolckor a vadászháznál találkozunk, ahol baráti hangulatú, ám néha parázs szakmai vitába torkolló megbeszélést tartunk. Szándékosan nem használom az eligazítás kifejezést, hiszen a konzultációban a hivatásos vadászoké a főszerep. Ők

vannak kint mindennap a területen, ők ismerik a vad mozgását, tehát a javaslattételi jog minden esetben őket illeti. Ezeken a megbeszéléseken a vadász-mester, az elnök és a hivatásos vadászok egyaránt részt vesznek, s kiértékelik az előző hét eredményeit, tapasztalatait, illetőleg meghatározzák az aktuális hét feladatait. Emellett a telefonon történő kapcsolattartás folyamatos, a nap 24 órájában bármikor kereshetjük egymást. A vadász-mester ugyancsak szakember, erdészként is tökéletesen átlátja a vadgazdálkodást, s ez alaposan megkönnyíti a dolgunkat. El sem tudom képzelni, másutt hogyan lehetséges az, hogy a szakmai munkát egy hozzá nem értő, önjelölt „személy” irányítsa.

– Miben merül ki a hivatásos vadászok munkafeltételeinek biztosítása?

– Nálunk a vadőrök mindent megkapnak, ami a jogszabály szerint jár nekik, sőt annál jóval többet. Úgy vélem, csak

akkor lehet kimagasló teljesítményt elvárni valakitől, ha biztosítjuk számára a munkafeltételeket. Jó minőségű keresőtávcső nélkül például nem lehet eredményesen vadászni, ezért – tetszik, nem tetszik – áldozni kell arra, hogy akár egy prémium kategóriás binokulárt megvegyünk a hivatásosoknak. A befektetés hosszú távon megtérül, hiszen a bevétel a vadászatásból származik, és a lövés előtti bírálatához kell a megfelelő optika. Ugyanez vonatkozik például a lődíjak kifizetésére is. Nálunk a dúvadat az utolsó fillérig korrekt módon kifizetjük. A vadőrök 150–200 rókát lőnek évente, hogy a csapdázási eredményekről már ne is beszéljünk. Azáltal, hogy ők anyagilag is érdekeltek a ragadozók gyérítésében, intenzívebben és nagyobb odaadással végzik ezt a feladatot, s mivel ezáltal több lesz a nyúl meg a fácán, nőhet a téli bevétel, a tagok pedig job-

ban szórakozhatnak a saját vadászataikon. Ezek után ők sem szólnak egy rossz szót sem, hogy „sokba kerül a vadőr”, hiszen látják az eredményeket.

– *Hogy működik a hivatásos vadászok javadalmazása?*

– Az alapilletményen kívül minden hónapban megkapják a kocsifutás után járó kilométerpénzt, amely hónapról hónapra változik attól függően, hogy a vadőrök mennyit mozognak a területen. Ezenfelül kutyatartásra fix összeget fizetünk. Külön év közbeni honorárium vagy prémium nem jellemző, de az eredményes esztendőkből, karácsony előtt azért szoktunk jutalmat adni.

– *Milyen eszközökkel motiválják az alkalmazottakat?*

– Mint már említettem, minden feltételt igyekszünk biztosítani a számukra, legyen szó ruházatról, puskáról, távcsőről, lábbeliről vagy éppen a terepjárók

fotó: Utassy György

javításáról. A vadőrök fizetése nálunk talán valamivel az átlag fölött van, ám azzal nyilvánvalóan mindenkinek tisztában kell lennie, hogy ebből meggazdagodni nem lehet, de egy megfelelő életszínvonalat és hosszú távon is stabil hátteret azért tudunk nyújtani. Hiszem és vallom: ha anyagilag megbecsüljük a hivatásos vadászokat, akkor azok nem fognak letérni a helyes útról, nem kezdnek saját zsebre dolgozni, nem fusznak, hanem a feladatukra koncentrálnak, és végzik a munkájukat. Ezt a szakmát szeretni kell, ezt kizárólag a pénzért nem érdemes csinálni; de az elhivatottsággal visszaélni nem szabad, nem lehet hagyni, hogy egy lelkes, megszállott fiatal éjjel-nappal robotoljon, miközben „felkopik az álla”.

– *Vannak-e a munkavégzésnek speciális feltételei?*

– A legfontosabb, hogy szakmailag felkészültek legyenek, szeressék a vadászatot, és ne az otthoni karosszékekben ücsörögve akarják gondozni a területet. Mivel egyes vadas társaság vagyunk, s az apróvadállományunk kiváló, ezért a hivatásosoknak kutyával is rendelkezniük kell. A terület földrajzi elhelyezkedéséből – vagyis az országhatár közelségéből – adódóan, a vendégeink zöme német nyelvterületről érkezik, velük is meg kell értetniük magukat, tehát az alapszókincssel azért nem árt rendelkezni.

– *Milyen elvek alapján történik a közös rendszerszemlélet kialakítása?*

– Nálunk nincs tekintélyuralmi rendszer, de mindenki tudja, hogy ki milyen felelősséggel tartozik, és mi a kötelessége. Egymás véleményének a tiszteletben tartása mellett a gazdasági döntések meghozatala és a szakmai sarokpontok

kialakítása a vezetőség kompetenciája. Ha nekem van javaslatom, akkor azt előterjesztem, s kikérem a vadőrök véleményét – ha meg nekik van kérdésük, akkor ugyancsak leülünk, és megbeszéljük. A közös érdek és a vadászat szeretete nagyon erős kapocs közöttünk. A vadőrök egyébként tagok is a vadásztársaságban, így például súlykorlát nélkül lőhetnek akár a bikát is. A területismeretből fakadó előnyükkel azonban vadászként még sohasem éltek vissza, sőt a saját tagokat kísérve, szívesen segítették hozzá őket a sikerhez, s együtt örültek a terítéknél.

– *Szakmailag mekkora mértékben van szabad keze a hivatásos vadászoknak?*

– A konkrét szakmai feladatok elvégzésének a mikéntjébe nem akar senki beleszólni, de olyan kérdésekben, mint például a vadföldművelés, együtt döntünk. Úgy gondolom, hagyjuk, hogy a hivatásos vadászaink szakmailag „kibontakozhassanak”, de a folyamatos párbeszéd elengedhetetlenül fontos; ugyanakkor el kell fogadni, hogy van, amit a hivatásos vadász jobban tud, mint az elnök vagy a vadászmaster, hiszen ő ezt tanulta, ez a szakmája. Amihez ő jobban ért, abba kár „beleokoskodni” – így vagyunk például a csapdázással vagy a vadászati-vadgazdálkodási berendezések karbantartásával. A vadföldeket a vadőrök művelik, ehhez rendelkezésre áll a vadásztársaságnál a tárcsán és az ekén át a pótkocsii minden, sőt idén nyáron két új traktort is vettünk. Természetesen a vadásztatásban is független döntéshozók lehetnek, hiszen a kísérest csak a vadőrök végzik, s bár a legtöbbször előre kiértékeljük, hogy milyen bakok találhatóak a területen, ha üzekedéskor a vendég elé áll egy addig ismeretlen dalia,

akkor neki kell döntenie, hogy meglöve-ti-e. Mi maximálisan megbízunk a vad-
őreinkben, s azt hiszem, ez a bizalom is kell ahhoz, hogy eredményesen tudjunk gazdálkodni.

– *Nagyjából mekkora terület jut egy hivatásos vadászra?*

– Háromezer hektárnál valamivel kisebb terület esik egy-egy hivatásos vadászra, de ha kell, akkor segítséget is kapnak. A nagy földtulajdonosok náluk vadásznak, s mivel a 11 falu határában fekvő területen az utóbbi években jócskán feljött a gímszarvas meg a vaddisznó, a vadkármegeelőzés érdekében ők is mindent megadnak. A társadalmi munka nálunk szigorúan kötelező, így – ha kell – mindig van néhány mozgósítható tag, aki szintén segíti a munkát. A feladatok oroszlánrésze persze a vadőrökre hárul, akiknek mi biztosítjuk a lehető legjobb feltételeket, mellette érdekeltté tesszük őket a sikerben, ők pedig hozzáteszik a szakmai tudásukat. Szerintem ez így van jól, a vadgazdálkodásunk színvonala legalábbis ezt mutatja. Nálunk a vadörkérdés nem kérdés: mindig csak megszállott, szakmailag kifogástalan embereket fogunk alkalmazni; igaz, mi is megadunk nekik mindent, amit csak tudunk. Ennek így kell lennie...

HIVATÁSOS VADÁSZ, MINT ERDÉSZ

Budapesthez az egyik legközelebbi kirándulólé hely a Visegrádi-hegység, ahová nagyon sok kikapcsolódni, pihenni vágyó ember látogat el az év minden szakában. Ezek az erdők a kirándulás és a kellemes időtöltés mellett más célokat is hivatottak betölteni, mégpedig az er-

dőgazdálkodás és a vadgazdálkodás területén.

Maurer Kornél, a Pilisi Parkerdő Zrt. visegrádi erdészetének egyik kerületvezető erdésze úgy véli, hogy komoly és felelősségteljes munka közös nevezőre hozni a vadgazdálkodást és az erdőgazdálkodást az erdőben történő kirándulással és kerékpározással. A Sopronban végzett, ötvenéves, kétyvermezes erdésztechnikus kiemelte, hogy bár a területeik bőven el vannak látva kerékpár- és turistaútvonalakkal, az ezeket használók nincsenek mindig tisztában az erdőben – különösen a védett, termé-

szetvédelmi korlátozás alatt álló terület-
részeken – történő viselkedés alapvető
szabályaival. Ezzel nap mint nap talál-
kozik, hiszen hajnalban és este általában
vadászat, napközben pedig az erdésze-
ti teendőit végzi, tehát majd minden
percét az erdőn tölti. Probléma csak az
erdőjárók egy részével van – mondja –,
kifejezetten csak azokkal, akik nem tart-
ják be a „játékszabályokat”. Hozzátette: a
legtöbb gondot azok a kirándulók okoz-
zák, akik nem a kijelölt tűzrakóhelyeket
veszik igénybe, kiabálnak és képtelenek
maguk után eltakarítani a szemetet, il-
letve azokkal a gyalogos turistákkal,
akik elhagyva a kijelölt útvonalakat,
összevissza csatangolnak a védett erdő-
ben. – Velük többször találkoztam már
a vadásztatások során is, ami több mint
kellemetlen, de mindenkinek megpró-
bálom kulturáltan a tudomására hozni,
hogyan is illik viselkedni, közlekedni
az erdőben – tette hozzá. – Ugyanúgy
probléma van azokkal a kerékpárosok-
kal is, akik nem tartják be a számuk-
ra előírt sebességkorlátozást, letérnek
a kijelölt útvonalról, ezzel is zavarva az
erdő nyugalvét, illetve azokkal a kutya-
tulajdonosokkal, akik póráz nélkül sé-
táltatják kedvenceiket, mit sem törődve
azzal, hogy azok mekkora károkat okoz-
hatnak zavarásukkal a vadállományban
– mondja.

Maurer Kornél úgy véli, hogy bár ők
próbálnak mindent megtenni az erdőért
és annak tisztaságáért, hiszen közmun-
kásokból álló kis csapatával hetente két
nap gyűjtik az erdőben „felejtett” sze-
metet, de a hulladék mindig újratem-
lődik. Végül is – mondja – a parkerdő az
emberek kikapcsolódását, szórakozását
hivatott szolgálni, amihez mindenkinek
– erdésznek, vadásznak, kirándulónak

– alkalmazkodnia kellene, de jelen állás
szerint ez igencsak egyoldalú.

– Még az a szerencse – teszi hozzá ne-
vetve – hogy szeretjük a szakmánkat,
amit hivatásszerűen űzünk, és bár ezek
a dolgok nagyon elkészerítőek, már-már
kilátástalanok, de az erdő mindennap
más és más újdonságot, szépséget tar-
togat a számunkra, amit jó lenne, ha
nem csak mi – erdészek és vadászok –,
hanem mindenki egyformán értékelné.

HIVATÁSOS VADÁSZ, MINT VADÁSZMESTER

Pauer Lajos a Bakony hegység északi
lankáiról, Bakonytamásiról került a Ba-
laton partjára, pontosabban az Újkúti
Vadásztársasághoz. A balatonalmádi
székhelyű, nettó háromezer-négyszáz
hektáron gazdálkodó társaságnál egye-
dül hivatásos vadászként és egyben
vadászmasterként dolgozik a negyven-
éves, „kétlányos” apa. Bár a törvény ér-
telmében ezen a területen két hivatásos
vadászt kellene alkalmazni, de a szakha-
tóság a nehezen vadászható környezet
miatt eltekintett még egy hivatásos va-
dász alkalmazásától.

A vadász-vadtenyésztő technikus a te-
rület adottságairól elmondja, hogy a ba-
latoni vízfelülettel, a rengeteg zártkert-
tel és üdülőtelekkel együtt a területük
meghaladja a bruttó kilencezer hektárt.
Sajnos az előbb említett tényezők miatt
nagyon nehéz a vadászat, legfőképpen
a vadkár-elhárítási időszakokban. Ettől
függetlenül éves szinten húsz őzbakot,
negyven sutavadat, négy gímszarvasbi-
kát, tíz tarvadat és közel száz-százötven
vaddisznót tud terítékre hozni a vadász-
társaság húsz tagja.

Pauer Lajos arra a kérdésre, hogy
örült-e annak a felkérésnek, hogy ő legyen
a terület vadászmentere, örömmel mon-
dott igent, mivel úgy véli, jobb, ha ezt az
egy szalon mozgó, de mégis két munka-
fázist egy ember végzi. Teljes mértékben
szabad kezet kap a vadásztársaságtól, de
mindenben egyeztetni szokott az intéző-
bizottság tagjaival – mondja. Mivel a saját
maga főnöke lett, azért arra mindig vi-
gyáz, hogy a vadásztársaság elnöke min-
den lépéséről tudjon, ezért minden szak-
mai döntéséről tájékoztatja. Sok esetben
kell eljárnia vadászmasteri minőségben,
mivel a területükön nagyon sok vadgázo-
lás történik, illetve számos bejelentést kell
kivizsgálnia a vad által okozott mezőgaz-
dasági károkkal kapcsolatban – emeli ki.

Vadászatvezetői minőségben három-
négy apróvad vadászatot „vezényel” le
egy évben. Szakmai hozzáértését a va-
dásztársaság tagjai is „kihasználják” a
trófeás vad vadászatok, és ha esetleg
sebzés történik – akár a környező tár-
saságoknál is –, akkor általában szin-
tén őt és kiválóan dolgozó foxterrierjét
hívják segítségül. Sokat kell vesződni a
gazdákkal is – mondja –, de már jó né-
hány földtulajdonos kikéri a véleményét
vadkárügyben (a vadkáros területek őr-
zésének kialakítása is az ő feladata). Sőt
a vadásztársaság saját pénzen vásárolt
vadriasztó szer adományozásával is pró-
bálja – a folyamatos vadkárrelhárító va-
dászok mellett – segíteni a mezőgaz-
dasági termények megóvását.

Sok munka, sok teher nyomja a vállát, de mint mondja, szeret dolgozni, és soha nem okozott neki gondot megfogni a munka végét. Aminek a sok tennivaló mellett kifejezetten örül, az a fiatal vagy éppen kezdő vadászok bevezetése a vadászatba – tette hozzá.

A vadásztársaság tagjai – mondja – mindenben segítik, vadászni is vadászhat, de pluszjuttatásokkal nem halmozák el, ugyanakkor ami jár, azt maradéktalanul teljesítik.

HIVATÁSOS VADÁSZ, MINT VADTENYÉSZTŐ

Roik Róbert a 2007-ben alakult Homokpusztai Földtulajdonosok Vadászati Közösségének (Pest megye) hivatásos vadásza. A felsőfokú szakmai végzettséggel, vadgazda mérnöki oklevéllel rendelkező fiatal szakember ugyanezen a területen már 1996 óta teljesít szolgálatot. A szerény létszámú fácántörzsállomány növelésének érdekében a vezetőség úgy döntött, hogy a régi módszert alkalmazva, a kotlóssal történő fácánnevelés segítségével megpróbál javítani a helyzeten. Több szakember véleményét és tapasztalatát meghallgatva, négy évvel ezelőtt kezd-

tek bele a félvad nevelésbe. A módszer lényege, hogy az összegyűjtött baromfi- vagy pulykakotlósokkal adoptáltatják a keltetett naposkorú fácáncsibéket. A területre a kotlós nevelőládákba kihelyezett fácáncsibék az azonnal kialakuló otthonérzetüknek köszönhetően nem fognak nagy távolságra elvándorolni a területről, és közel úgy fognak viselkedni, mint a vad társaik. Már az első nevelést követő év tavaszán lehetett látni, hogy napjainkban is van létjogosultsága ennek a módszernek, a visszavadászás eredményei legalábbis ezt igazolták. A nevelt fácánok közül csak a kakasokat vadászták, így a területre került tojók eredményesen kapcsolódhattak be a törzsállomány növelésébe. A betelepítést megelőzően és a nevelés időszakában természetesen több munka adódik a hivatásos vadászok számára. A nevelőterre való kihelyezést megelőzően az előző évben elraktározott nevelőládákat ki kell takarítani, de ezek fertőtlenítése is jócskán ad feladatot, miközben a nevelőteret is le kell kaszálni. A csibék érkezése előtt a már előkészített, villanypásztorral körbekerített területrésze kihelyezik a nevelőládákat, kihordják a vizet, és feltöltik takarmánnyal az etetőket. A kitelepülés napján, még sötétben, az aznap érkezett csibéket a kotlókkal együtt bele kell helyezni a nevelőládákba, s innentől a hivatásos vadásznak egy hétig folyamatosan jelen kell lennie a telepen. A huszonnégy órás szolgálat abból áll, hogy megfigyelje, minden kotló elfogadta-e a csibéket, illetve hogy minden csibe a kotlós alatt van-e. A nappali időszakban szakavatott nevelő végzi az etetést és az itatást. Ebben az időszakban igen lényeges feladata a vadöröknek a villanypásztor karbantartása, hogy az esetlegesen

megjelenő ragadozók ne juthassanak be a nevelő területére. – A folyamatos, intenzív ragadozógazdálkodás egyébként, véleményem szerint, egyenértékű a jó kotlósok fontosságával, mert nem elég csak nevelnünk a fácánt, hanem a meglévő állományunkat meg is kell tudni védenünk! – mondja Roik Róbert, hozzátéve, hogy ők is érdekeltté vannak téve a nevelés sikerességében, mivel a befejezését követően – értékelve az elévített munkát – külön jutalmazásban részesülnek. Persze, nem csak ez motiválja őket, hanem az is, hogy a tagok egy-egy nagyobb terítékű vadásznapi végén külön megköszönik az ő áldozatos munkájukat.

HIVATÁSOS VADÁSZ, MINT KINOLÓGUS

Bényei Tamás, az Ipolyerdő Zrt. Kemeneci Erdészeti kerületvezető vadásza nyolc éve vérebezik, s ez alatt az időszak alatt nem kevesebb mint 240-nél több sikeres utánkeresést követően kerülhetett a kutyája nyakörvébe töret. Jelenleg több hannoveri vérebbel dolgozik: a legfiatalabb nemrég 240, azaz maximális ponttal teljesítette az elővizsgát. A csongrádi Bársony István Szakközépiskolában 12 éve végzett; a korábban a Vadexnél, majd Decsen tevékenykedő vadór rendszeres résztvevője a vérebőversenyeknek és a vérebőversenyeknek és

a tenyészszelemléknek, és a Kaszó Kupán is több ízben elindult már.

– Amikor nagyvadas területre kerültem, egyértelmű volt számomra, hogy meg kell tanulnom a vérebvezetés minden fortélyát – meséli, majd elmondja, hogy a szakkönyvek áttanulmányozása mellett leginkább a saját tapasztalatára támaszkodva vezette be az első kutyáját, még az előző munkahelyén. Véleménye szerint legalább egy jól dolgozó utánkereső kutyának minden nagyvadas területen lennie kellene, mert azon túlmenően, hogy a sebzett vad felkutatása fontos gazdasági „kármentő” tevékenység, a vadászetika is úgy kívánja, hogy a rosszul meglőtt vadat mielőbb megvált-suk szenvedésétől. – Ez nálam lelkiismereti kérdés – teszi hozzá, bár elismeri, hogy mind neki, mind a kutyáinak komoly kihívást jelent egy-egy csapa kidolgozása. Arra a kérdésre, hogy van-e elegendő ideje a kutyákkal foglalkozni, azt válaszolja, hogy sokkal többet kellene gyakorolnia, mint amennyit tud, de a hivatásos vadászati teendői sokszor minden percét kitöltik. Idényben szinte csak „élesben” dolgozik a kutyáival, mert minden reggel és este vadászvendéget kísér, a köztes időben pedig a trófea-kikészítés vagy éppen az etetés bőséggel ad neki elfoglaltságot. Napközben, ha olyan a napi munkája, mindig magával viszi szeretett négy lábuját, de erre nem mindig nyílik alkalma.

Sokszor hívják a környékre is utánkeresni, de a földényben nem mindig van lehetősége arra, hogy eleget tegyen ezeknek a felkéréseknek. Ilyenkor Lénárt Zsolt kollégájának szól, aki szintén vérebzik az erdőgazdaságnál, de Diósjenőn és helyben, Királyháza környékén mindig ő áll rá a sebzett vad nyomára.

A kutyatartásért egyébként havonta fix összeget kap a munkáltatójától, amelyből a takarmányozást és az állatorvosi költségek jó részét fedezni tudja. – Az erdőgazdaságnál is úgy vannak vele, hogy a havi „tartásdíj” akár már egy 4-5 kilós trófeasúlyú bika megtalálása esetén is busásan megtérül, arról nem is beszélve, hogy a vendég is jó szájjal gondol vissza arra a vadászatra, ahonnan nem a sebzés tudatával, hanem a kalapja mellett lévő törettel távozik. A rálövés helyét mindenképpen meg kell nézni, a vendéget sem lehet kétségek között hagyni, és számtalan olyan esetet tapasztaltam, amikor a találatjelzés nélkül megugrott vadat egyetlen tüpetynyi vér nélkül pár méteren belül megtaláltuk! – meséli Bényei Tamás, s rögtön folytatja: – A rendszeres tréning nagyon fontos; magam a terepi adottságok miatt csapacipőt nem használok, hanem szarvas- vagy vad-disznólabát húzok magam után.

A fiatal szakembert a vadászcsaládból származó felesége, Szilvia – aki amúgy a vadászház vezetőjeként, gondnokaként dolgozik – mindenben támogatja. Öt éve együtt szervezik a „Börzsönyi Vérebes Hétvégét”, amely egyre többeket csalogat fel a vadregényes hegyek közötti területre. Az immáron hagyományossá vált rendezvény célja a vadászbarátság elmélyítése mellett a földény előtti közös gyakorlás, na meg a tapasztalatcsere – véli a hivatásának élő szakember, aki szerencsésnek tartja magát, mert a szenvedélye és a munkája összetalálkozott, s azt szeretné, ha mindenkinek megadatna, hogy hozzá hasonló boldogsággal léphessen be nap nap után a munkahelyére: az irodába, a gyárba – vagy jelen esetben a szürke törzsű, árnyékos bükkösbe...

Bors Richárd – Wallendums Péter

VADŐRSTATISZTIKA

Az OMVK Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Területi Szervezete egy kérdőíves vizsgálat keretében felmérte a megyei vadászatra jogosultaknál dolgozó hivatásos vadászok élet- és munkakörülményeit. S bár a vizsgálat lokális volt, így országosan nem nevezhető reprezentatívnak, s messzemenő következtetéseket sem szabad belőle levonni, ezek az irányok – vagy ha úgy tetszik, tendenciák – valószínűleg ugyanúgy érvényesek másutt, hazánk más tájegységein, mint az északkeleti, zömében nagyvadas területeken. A 116 vadőr által visszaküldött válaszok egy része – bár előre borítékolható volt – meglehetősen elgondolkodtató adathalmazt alkot. Az alábbiakban a feldolgozott kérdőívek eredményeiből szemezgetünk, a szubjektivitás legcsekélyebb szándéka nélkül, pusztán a számok nyelvén, a száraz tényeket találva. S hogy ki mit „hámoz ki” belőlük, az az olvasókra van bízva...

A válaszadók 28 százaléka, azaz több mint negyede 35 év alatti, ugyanakkor a megyében dolgozó hivatásos vadászok 24 százaléka már betöltötte az 50. életévét. Az alkalmazásban álló legfiatalabb vadőr 22, a legidősebb pedig 82 (!) éves.

A vadőrök egyötöde szakmunkás, 52 százaléka érettségizett vagy technikus, míg 28 százaléka felsőfokú szakmai végzettséggel rendelkezik.

A válaszadók átlagosan 13 éve dolgoznak a szakmában, de van, aki 32 éve járja az erdőt. Közülük 71% főállású hivatásos vadász, 28% (tehát minden negyedik) pedig mellékállásban tevékenykedik, s a kérdőívet visszaküldők 29 százaléka valamilyen mellékállással is rendelkezik (természetvédelmi őr, mezőőr, őstermelő, erdész, vállalkozó, halór).

21 vadőr földtulajdonosi közösségnél, 59 vadásztársaságnál, míg a többi gazdasági társaságnál, természetvédelmi kezelés alatt álló vadászterületen vagy állami területen látja el a feladatát.

A szolgálati területek nagyságában elég jelentős volt a szórás (700 hektártól 12 ezer hektárig terjedt), átlagosan azonban 4200 ha jut egy hivatásos vadászra.

Arra a kérdésre, hogy a szakmai vezetőjük, irányítójuk rendelkezik-e vadgazdálkodási-vadászati szakirányú végzettséggel, 51% adott igen választ (abból középfokú: 34%, felsőfokú: 54%), 49 százalékuknak azonban semmiféle szakismerete nincsen.

Érdekes, hogy a válaszadók mindössze 64 százaléka tette le a vadhúsvizsgálói vizsgát.

A legnagyobb szórás a havi bruttó béreknél mutatkozott, ugyanis a legalacsonyabbnak (40 ezer forint) közel a 12-szerese a legmagasabb (460 ezer forint) fizetés. Utóbbi ritka kivétel, hiszen a borsodi hivatásos vadászok közel felének (46 százalékának) 100 ezer forint körül marad a bruttó havi illetménye. A felmérésben részt vevő 116 vadőr közül mindössze nyolcan keresnek bruttó 150 ezer forintnál többet!

A szolgálati területtől a kutatásban szereplők átlagosan 7 kilométerre laknak, és 45 százalékuknak a jogosult munkába járását sem támogatja. 73 százalékuk saját tulajdonú gépjárművel közlekedik a vadászterületen, s mindössze 22 százalékuknak biztosít terepjárót a munkáltatója.

Arra a kérdésre, hogy „Rendelkezik-e vadászkutyaival?”, 62% válaszolt igenel. A kutyatartók 76 százalékának a jogosult tartási pótlékot is fizet, általában 3000–6000 Ft/hó összegben.

„A vadászatra jogosult biztosítja-e a jogszabályban előírt szolgálati felszerelést?” – szolt a következő kérdés. A megfelelő helyre X jelet kellett tenni, s a kép elég lehangolóan alakult: a hivatásos vadászok számára tudniillik 36 százalékban nem ad a jogosult golyós fegyvert, és 34 százalékban még sörétest sem. Távcsőről 48, táskáról 60, lámpáról 61, míg vadásztórról 64 százalékánál nem gondoskodik a munkáltató.

Sokkal jobb a helyzet viszont a szolgálati ruhák tekintetében, hiszen téli és nyári munkaruhát, ünnepi öltönyt, inget, bakancsot, gumicsizmát, valamint kalapot a jogosultak több mint 70 százalékánál biztosítanak a vadőrök részére; igaz, többen megjegyezték a kihordási idők figyelmen kívül hagyását.

A vadászatra jogosult a kamarai tagsági díjakat 77, a vadászjegy árát pedig 86 százalékuknak megtéríti, ugyanakkor lődíjat csak alig a vadőrök harmadának fizetnek, a trófeakikészítésért pedig mindössze 11% kap valamilyen pénzbeli juttatást.

A vadásznapokon, találkozókön, kiállításokon a hivatásos vadászok fele alkalomszerűen vesz részt, a rendszer

fotó: Itassy György

res látogatók aránya 18 százalék. Valamilyen vadászújságot a válaszadók 82 százaléka vesz kézbe, a legtöbben (42 százalék) a *Nimród*ot forgatja.

Mobiltelefonnal a megkérdezettek 98 százaléka rendelkezik, e-mail-címe viszont csak alig több mint a vadőrök felének van.

A kérdőív legvégén lehetőség volt arra, hogy röviden leírják a problémáikat, megosszák a státusukra vonatkozó véleményüket, illetőleg kifejtsek a helyzetükre vonatkozó gondolataikat. Ezek közül érdemes néhányat idézni:

„Súlyos problémának tartom, hogy a hivatásos vadászok munkáját szakmai képesítés nélküli emberek irányítják.”

„A hivatásos vadászok kerüljenek állami alkalmazásba...”

„A hivatásos vadászok ki vannak szolgáltatva a munkáltatójuknak. A függelmi viszonyból adódóan néha törvénytelenségeket kell elnézni, és sok esetben egyáltalán nem érvényesülnek a szakmai szempontok.”

„Sok vadászatra jogosult visszaél munkáltatói jogkörével. A hivatásos vadász az esküje alapján nem tudja ellátni a feladatát, mert félti a munkahelyét.”

„A kötelező juttatások, felszerelések meglétét évente ellenőrizni kellene.”

„A túlórák, pluszmunkák kifizetése, illetőleg a hivatásos vadászok munkakörének egységes leírása sokat javítana a helyzetünkön.”

„Azért dolgozom hivatásos vadászként, mert szeretem, de az alacsony fizetés, az üzemanyag-térítés elmaradása, illetőleg a lődíjak lespórolása kicsit elveszi az ember kedvét ettől a szép szakmától, ezért pár év múlva valószínűleg kénytelen leszek munkahelyet váltani.”

„A vadásztársaság vezetőit fontos lenne pontosan tájékoztatni arról, hogy a hivatásos vadász jogköre mikre terjed ki. Tapasztalatom szerint a hivatásos vadászt csak bábnak tekintik.”

„Kívánatos volna a hivatásos vadászok részére egy jogszabályban előírt kötelező minimum munkabér bevezetése.”

„Ez a világ legszebb hivatása még akkor is, ha néha akadnak gondjaink, de a természet sok mindenért kárpótol bennünket. Képtelen lennék más szakmát üzni.”

A kérdőívek kiértékelése rávilágít bizonyos problémákra, de összességében elmondható, hogy a szakmaszeretet és az elhivatottság – mint azt az utolsó vélemény is példázza – kompenzálja ezeket. Az ország más tájegységein valószínűleg hasonló eredmények születnének, de az összehasonlítás végett azért érdemes volna más régiókban is elvégezni a vizsgálatot. A Borsod megyei kamara felmérése lehetőséget nyújt a szervezetnek, hogy kifejezetten a problémás kérdésekre fókuszálva, hatékonyabban képviseljük a hivatásos vadászok érdekeit. Remélhetőleg egy néhány év múlva elvégzett felmérés sokkal kedvezőbb képet fog majd mutatni, és a vadőrök anyagi-erkölcsi megbecsüléséről fog tudósítani...

Balatonfűzfőtől Karapancsáig

HIVATÁSOS VADÁSZOK ORSZÁGOS SZAKMAI VERSENYE, 2000–2012

Valamennyi hivatás, szakma területén van valamilyen versengés – különösen igaz ez a rendvédelmi dolgozókra. A rendőrök, tűzoltók évente megrendezett látványos viadaláról még a televíziók is tudósítanak. Az erdészeknek jelölőversenyük, az erdőgazdaságoknak lövészversenyük van, de szinte minden vadásztársaság rendez valamilyen megmérettetést tagjainak az egyesületen belül.

A hivatásosvadász-képző szakiskolák nagyon komoly, szigorú szabályzat, kiírás szerint versenyeztetik tanulóikat, ügyelve az intézmény presztízsére.

Az iskola padjait elhagyva, a hivatásos vadászok nagyrészt magukra maradnak munkáltatóikkal, helyi problémáikkal, örömmel, bánattal. A mindennapi munkájukat is nagyrészt önállóan végzik.

Év	Győztes	Vadászatra jogosult	Rendező megye	Település
2000	Karikó Róbert	Zalaerdő Rt.	Veszprém	Balatonfűzfő
2001	Karikó Róbert	Zalaerdő Rt.	Somogy	Kaposvár
2002	Karikó Róbert	Zalaerdő Rt.	Csongrád	Csongrád
2003	Pálinkás Tibor	Pilisi Parkerdő Rt.	Békés	Köröstarcsa
2004	Csapó Károly	Gyulaj Rt.	Heves	Mátrafüred
2005	Szabó Tamás	Bársony I. Mg.-i Szakközépiskola	Zala	Gyenesdiás
2006	Szabó Tamás	Bársony I. Mg.-i Szakközépiskola	Csongrád	Ópusztaszer
2008	Takács Gábor	Lajta Zrt.	Győr-Moson-Sopron	Sopron
2010	Németh Sándor	Kaposvári Egyetem	Tolna	Gyulaj
2012	Kasper Máté	Ópusztaszeri Vízügyi Vt.	Baranya	Karapancsa

1997-ben a Parlament megalkotta az Országos Magyar Vadász kamarát, majd a következő évben megalakultak a megyei szervezetek, és a jogszabályokban foglalt kötelező feladatok elindítása után

– hogy, hogy nem –, hamarosan megszületett a hivatásos vadászok országos szakmai versenye is.

A szakmai verseny két lépcsőből áll: a megyei szervezetek előválogatóit meg-

nyerő vadőrök egyrészt az adott évben élvezik a megye legjobb hivatásos vadász címet, valamint az országos döntőben képviselik szűkebb hazájukat. A verseny összeállítói tudatosan nem törekedtek egy monoton, túlszabályozott rendszer kialakítására, mert a helyi adottságoknak, lehetőségeknek megfelelően a cél éppen a változatosság, az újdonság és az évről évre történő megújulás.

A versenyt évente más-más helyszínen, az OMVK illetékes területi szervezete és a meghatározó erdőgazdaság – mint házigazdák – kiemelt szerepvállalásával bonyolítják le. A szervezők értékes díjakkal és az erdőgazdaságok patinás infrastruktúrájával kívánják évről

évre emelt szinten tartani az események rangját, ezzel is kitüntetve és elismerve a vadőri hivatást.

A fenti táblázatban foglaltuk össze, elevenítjük fel az emlékeket az első, balatonfűzfői versenytől a legutóbbi, Karapancsán megrendezett országos szakmai versenyig, feltüntetve az adott napon legjobban teljesítő versenyző nevét, munkahelyét és a versenyek helyszíneit.

Az országos elnökség 2006-ban – miután a területi szervezeteknél egyre nehezebben tudták a hivatásos vadászokat erre a programra megnyerni – úgy döntött, hogy nem évente, hanem csak minden második évben rendeznek országos vetélkedőt.

Sajnálatosan azóta is jellemző, hogy a megyei válogatók egyre kisebb érdeklődés mellett zajlanak, holott ez nem vizsga, nem az esetleges hiányosságokra kíván rávilágítani, mi több, még csak nem is állít fel szakmai rangsort a rendezvény.

Ez leginkább egy olyan fórum, ahol a hivatásos vadászok a napi munkától elszakadva, hasonszorú, azonos érdeklődésű közösségben, kötetlenül tölthetnek együtt egy kellemes napot.

Persze, az is szerencsés, ha ki-ki ráébred arra, hogy ismereteinek mely szegmense kopott meg az iskolapadból kilépve, s e felismerés folytán önállóan tovább képzi magát, és utánaolvas a vadgazdálkodás aktualitásainak.

KG

A VADGAZDÁLKODÁST ÉRINTŐ FONTOSABB ZONÓZISOK, VADFAJOKRÓL EMBERRE TERJEDŐ BETEGSÉGEK

VÍRUSOK

KULLANCS-ENCHEPHALITIS

Zoonózisoknak azokat a megbetegedéseket vagy fertőzöttségeket tekintjük, amelyek állatról emberre terjednek. A vadgazdálkodásban dolgozó szakemberek, hivatásos vadászok, sportvadászok és vadtenyésztők munkájuk során fokozottabb veszélynek vannak kitéve, ezért ezeket a betegségeket mindenképpen ismerniük kell. Jól ismert tény az is, hogy napjainkban nagyon sok ember szenved valamilyen allergiás betegségben, ill. a szervezetnek lehet veleszületett vagy egyéb betegség következtében kialakult gyenge védekezőképessége (ún. immunszuppresszált állapot), amikor az egyén immunrendszere nem megfelelően reagál, ezért ezek az emberek jobban ki vannak téve a fertőződés veszélyének, mint egészséges társaik. Emiatt az érintetteknek a vadgazdálkodásban fontosabb állatokról az emberre terjedő betegségeket ismerni kell a saját és társaik egészségének megóvása érdekében. A betegségek ismertetésével nem az elrettentés vagy az ijesztgetés a cél, hanem a figyelem felkeltése mellett olyan összefoglaló ismeretek átadása, amelyek a vadgazdálkodásban dolgozóknak hasznosak ahhoz, hogy internetes világunk örületes információhalmazában ne a fél igazságok és téveszmék váljanak a mindennapok „tényévé”.

A kórokozó a **Flaviviridae** családba tartozó **Flavivírus**, amely egy RNS-vírus. Két típusa van: az egyik az európai vírusos agyvelő- és agyhártyagyulladás (kullanacs-encephalitis), a másik a Távols-Keleten honos orosz tavaszi-nyári vírusos agyvelő- és agyhártyagyulladás (encephalitis) okozó vírus. Az európai vírusos agyvelő- és agyhártyagyulladás leggyakrabban Ausztria, Csehország, Szlovákia, Lengyelország, Magyarország, valamint Horvátország és Szerbia területén fordul elő, de Németország, Svédország, Finnország területén is, továbbá góccokban Dél-Európában is fellelhető. Hazánkban főleg a Dél-Dunántúlon, de más erdős-dombos vidékeken is észlelik a betegséget. Emlősök, madarak széles köre és az ember is fogékony iránta. Az állatokban nincs klinikai tünete. A betegséget a vadon élő emlősök, madarak és az *Ixodes ricinus* kullancs tartja fent. A kullancs minden fejlődési formája fertőzőképes, mert benne szaporodik a kórokozó, azaz valódi, biológiai vektor (terjesztő). Rágcsálók, kisemlősök,

sün, szarvasfélék, róka, menyét, földön táplálkozó madarak a vírusok gazdaállatai. A háziállatok és az ember csak alkalmi gazda. A legtöbb megbetegedés ősz végére tehető. Fertőződés kullancscsípéssel és friss kecske-, illetve juhtej fogyasztásával jut az emberi szervezetbe. Az erdőben dolgozó emberek és a kirándulók vannak a legjobban kitéve a fertőződés lehetőségének. Emberben a fertőzött kullancs csípését követő 1-2 héten belül, kétfázisú láz alakul ki. Első fázisban magas láz, fejfájás, izomfájdalmak, kötőhártya-gyulladás jelentkezik, a második lázas időszak során jelentkezhet az agyburok- és agyvelőgyulladás, esetenként bénulások. Kullancscsípést követően mindenképp célszerű orvoshoz fordulni. Az ember számára van védőoltás.

VESZETTSÉG

Talán az egyik legismertebb zoonózis a veszettség. A kórokozó a **Rabdoviridae** család, illetve **Lyssavirus** genus tagja, egy RNS vírus. Valamennyi meleg véjú állatfaj fogékony a betegség iránt. Ez alól csak a madarak kivételek, hiszen természetes körülmények között a madarak nem betegednek meg veszettségben, de mesterséges körülmények között megfertőzhetőek. Az emlősállatfajok érzékenysége a betegségre nem egyforma. Legérzékenyebbek a betegségre a róka, a macska, a prérifarkas, a sakál, a denevér, a szarvasmarha. Mérsékelten érzékeny a kutya, a kecske, az őz, a szarvas, a muflon, s legkevésbé érzékeny az oposszum és az ember. A veszettséget az egyik legveszedelmebb zoonózisnak tartjuk, mivel a tünetek megjelenésekor a betegség már

gyógyíthatatlan és halálos kimenetelű. A betegség elsősorban a beteg és még a lappangási stádiumban lévő hűsevők marásával, a vírust tartalmazó nyállal terjed. Az urbánus (városi) veszettség elsődleges terjesztője a kutya és a macska, mely a védőoltásoknak köszönhetően napjainkban, különösen Európában, kisebb jelentőséggel bír, de jelentős probléma Afrikában, Dél-Amerikában és Ázsiában. A sylvaticus (erdei) veszettséget a vadon élő hűsevők, Európában főként a róka, Afrikában a sakál és a hiéna, Ázsiában a farkas, Amerikában a prérifarkas, a bűzös borz (szkunk), a mosómedve és a róka tartja fenn. Dél-Amerikában a veszettség legfőbb terjesztője a vérszopó denevér. Európában, közöttük hazánkban is megállapították már denevérben a veszettséget, de ezek járványtanáról még keveset ismerünk.

A veszettség heveny lefolyású, emlősökben rendszerint halálos kimenetelű agy- és gerincvelő-gyulladást okoz. A legelterjedtebb vírus okozta zoonózis, mely Ausztrália kivételével minden kontinensen előfordul. Főleg hűsevő állatok fertőzik az embert, a fertőződés bekövetkezhet marás, harapás útján, ritkábban seben keresztül is fertőződhet az ember, de belégzés során is bekövetkezhet a fertőződés. A vírus a szervezetbe jutva, az idegpályákon keresztül a központi idegrendszerbe, majd a nyálmirigybe kerül. A betegség lappangási ideje általában 2–8 hét, de akár 7 hónap is lehet. A betegség lefolyása 2–6 nap. A tünetek fajonként eltérőek, amelyek közül jól ismert a dühöngő és szelíd veszettség fogalma, ami a tünetekre utal. Korábban az emberi településeken nappal megjelenő rókát veszett-

nek tartották, azonban napjainkban az urbanizációs folyamatok hatásait nem szabad figyelmen kívül hagyni. Jelenleg Európa jelentős része veszettségmentes a családokba rejtett vakcinázásnak köszönhetően. Ismert tény, hogy Magyarországon is évek óta végzik a rókák immunizálását a családokba rejtett veszettségvakcinával. Ennek hatására a rókák közötti veszettség szinte eltűnt, de azért napjainkban is minden évben van néhány eset, ezért a veszettségről megfeledezni nem lehet. Az emberben a veszettség lappangási ideje 2 hét és 3 hónap között változik. A kezdeti tüneteket (fejfájás, rosszullet, a marás helyének fájdalma) erős nyálzás, nyelési nehézségek, nyugtalanság, görcsök és dühöngési rohamok követik, majd a bénulások miatt a betegség szinte mindig halálos kimenetelű. Veszett vagy veszettségre gyanús állat okozta emberi sérülést követően a védőoltás beadása kötelező. A veszettség elleni védőoltást bárki kérheti, de a vadgazdálkodásban dolgozóknak messzemenően javasolt.

MADÁRINFLUENZA

Az influenzavírusok között az **Orthomyxoviridae** családba tartozó, A típusú RNS-vírus okozza a madarak betegségét, amely világszerte előfordul. Szinte valamennyi madárfaj fogékony a betegségre, de a fogékonyság fajonként eltérő. A legérzékenyebbek a vízimadarak, de a betegség kialakulhat egyéb vadon élő madarakban, egzotikus madárfajokban, állatkerti és díszmadarakban, baromfifélékben is. A legtöbb vadon élő faj fertőzöttsége általában tünetmentes. Tünetek leggyakrabban víziszárnyasokban, baromfifélékben, fácánban és fürj-

ben fordulnak elő. A vírus a légző- és az emésztőszervrendszert betegíti meg, ami tüsszögés, krákogás, nehézlégzés, tüdőgyulladás, valamint hasmenés formájában jelentkeznek, de alkalmanként idegrendszeri tünetek is előfordulnak. A vadmadarak, különösen a vadkacsák nagy szerepet játszanak a vírus fenntartásában, a vírus genetikai anyagának átrendeződésében és az újabb vírusváltozatok kialakulásában, a madárfajok közötti közvetítésében. A fertőzött állatok a vírust légúti váladékukkal és bélsarukkal ürítik. A természetes vizekben a kórokozó 1-2 hétig életképes marad. A fertőzött vadkacsák bélsara hónapokig tartalmazhat vírust. A vándormadarak a vírust a kontinensek között is közvetítik.

Az emberben a leggyakrabban H1N1, H2N2, H3N2 altípusok fordulnak elő. Az 1918–19-ben lezajlott, ún. spanyolnátha-járványt a H1N1 okozta. Általában a vírus állatról emberre nem terjed, de bizonyos variálódás (átrendeződés) után a vírustörzsek adaptálódhatnak az emberhez, és azt követően emberről emberre is terjed, így járványt okozhat. Az ember a madaraktól közvetlen kapcsolat révén kaphatja el a betegséget, de a vírus a levegő útján (aerogén úton) is terjed. Lappangási ideje 1–3 nap, majd láz, izomfájdalmak, hidegrázás, fejfájás, gyengeség, köhögés, savós orrfolyás alakul ki, amit együttesen influenzaszerrű tünetként szoktunk említeni. A tünetek 5–7 nap múlva elmúlnak, vagy másodlagos bakteriális felülfertőződéssel tüdőgyulladás alakulhat ki. Összességében azonban elmondható, hogy az emberben a madárinfluenza vírusa ritkán okoz megbetegedést.

BAKTÉRIUMOK

LÉPFENE

A lépfene (anthrax) kórokozója a *Bacillus anthracis* nevű Gram pozitív, vaskos spóráképző pálcá alakú baktérium. Valamennyi meleg vérvű állat és az ember is fogékony a betegségre, amely világszerte előfordul. Az iparilag fejlett országokban napjainkban nagyon ritka betegség, hazánkban évtizedek óta nem fordult elő, de Afrikában napjainkban is rendszeresek a járványok. A betegségre a legérzékenyebbek a kérődzők, de más állatfajok megbetegedése is ismert. A vadon élő állatok betegsége általában elhullással végződik.

Az állatok a talajból vagy a fertőzött ivóvízzel, szájon át kerülnek kapcsolatba a baktériumspórákkal, amelyek a talajban nagyon hosszú ideig megőrzik fertőzőképességüket. A betegség állatról állatra közvetlenül nem terjed, az állatok a környezetükből veszik fel a kórokozó spórákat. A gyors lefolyású betegség általában elhullással végződik. Az emberi megbetegedést leggyakrabban sérült bőrön át való fertőződés okozza, esetleg szájon át vagy légzőszerven keresztül is bekövetkezhet. Mészárosok, hentesek, állatorvosok, vadászok, állatorvosok beteg állatok boncolása, feldolgoása során fertőződhetnek, de belégzéssel történő fertőződés létrejöhet az afrikai országokból importált szőrmeikkel, bőrrel is. Vágóhíd, bőr- és szőrfeldolgozó üzemek szennyvize is lehet fertőzési forrás, természetesen azokban az országokban, ahol a betegség rendszeresen előfordul. Az ember lépfeneje a kórokozó szervezetbe jutásának a helyétől függ, így bőr-, bél-, tüdőlépfene formájában zajlik le a betegség. Leggyakoribb a

bőrön át történő fertőződés, a bőrön kékesvörös, ödémás, véres duzzanat, majd vérzéses-elhalásos kimaródás, azaz ún. pokolvar keletkezik. A bél- és tüdőant-rax – lázas, általános tünetekkel – gyorsan halálos kimenetelű vérzéses tüdő-, illetve bélgyulladás formájában zajlik le, de az időben megkezdett gyógykezeléssel teljes gyógyulás érhető el. A kórokozó biológiai fegyverként is jól ismert.

SERTÉSORBÁNC

Okozója az *Erysipelotrix rhusiopathiae* nevű, Gram pozitív, pálcá alakú baktérium, amely világszerte előfordul. Igen elterjedt, egyaránt kimutatható a talajból, a tavak iszapjából, s megtalálható az egészséges sertések manduláiban, a madarak bélnyálkahártyájában, valamint halakban is. Különböző hajlamosító tényezők (zsúfolt tartás, takarmányozási hibák stb.) következtében gyakrabban alakul ki a megbetegedés a sertésekben, a lúd- és kacsáállományokban, de a betegséget megállapították vadon élő víziszárnyasokban, fácánban, vadpulykában, szirti fogolyban is. Vaddisznó nem megfelelő zárttéri tartása során is jelentkeznek, de tünetek a bágyadságon kívül alig alakulnak ki. Tömegesebb elhullás csak nagyon rossz körülmények között fordul elő. Állatokban lázas állapot, általános leromlás, bélgyulladás, légzőszervi tünetek és ízületgyulladás figyelhető meg. Az ember sertésorbánca rendszerint foglalkozási ártalom, és gyakran seb-fertőzések következtében alakul ki az állatorvosok, vadgazdálkodók, vadászok, hentesek, halfeldolgozó üzemek munkatársai, állatorvosok stb. között. A leggyakrabban a kézen, esetleg a lábon jön létre helyi fájdalmas bőrgyulladás

vagy nehezen gyógyuló, mélyebbre terjedő gyulladással folytatódhat; elhanyagolt esetben ízületgyulladás is kialakulhat, de akár súlyos szívbélhártya-gyulladás is létrejöhet. Sok esetben a gyógyulás csak hosszan tartó kezelés után várható.

GÜMÖKÖR (TUBERCULOSIS)

Az ember és az állatok gümőkórja ősidők óta ismert és világszerte előforduló betegség. A kórokozók különféle *Mycobacterium*-fajok, amelyek nagy ellenálló képességű, sav- és alkoholálló Gram pozitív baktériumok. A *M. tuberculosis* az ember, a sertés, a vaddisznó, a nyúl és a papagájok, a *M. bovis* az ember, a szarvasmarha, a szarvas, az őz, a sertés és a vaddisznó, ritkán egyéb házi- és vadon élő emlősállatok, a *M. microti* a nyúlféle és rágcsálók s alkalmanként az ember, a *M. avium* a madarak és esetenként az ember gümőkórjának okozója. Az emberi gümőkór, vagyis a *M. tuberculosis* által okozott megbetegedések a fejlett országokban visszaszorultak, de a fejlődő országokban gyakoriak. A *M. bovis* okozta szarvasmarha-gümőkört a fejlett állat-egészségügyi rendszerrel rendelkező országokban felszámolták, a magyar szarvasmarha-állományok az 1980-as években lettek mentesek a betegségtől. A *M. avium* a fejlett országokban a zártan tartott madárállományokból gyakorlatilag eltűnt, vadon élő madarakban, tenyésztett fácánállományokban, továbbá állatkerti és díszmadárállományokban alkalmanként megtalálható. A *M. bovis* és *M. avium* állatról emberre terjedő betegséget okoz. A vadon élő kérődzőkben, például szarvasokban a *M. bovis* okozta fertőzöttség a szarvasmarha-gümőkór felszámolását követően is fennmarad.

A vadon élő kérődzők közül elsősorban a gímszarvas gümőkórja jelentős, a zárttéri tartás terjedésével egyre gyakrabban jelentkezik a betegség, a szabadban élő egyedek közötti arányról nincs megbízható adat. A vaddisznó legtöbbször szájon át fertőződik, gümőkóros tetemek zsigereinek elfogyasztásával, de fertőződési forrás lehet a beteg állatok váladéka, valamint az emberi települések, kórházak, tüdőszanatóriumok szennyvize is. Csak a betegség előrehaladott állapotában jelennek meg a tünetek, az állatok erősen lesóványodnak, néha köhögés, nehezített légzés alakul ki, majd az állat elhullik. Rókában és borzban a *M. bovis* szintén gümőkóros megbetegedést okozhat, és betegségterjesztő szerepe bizonyított. A madarak gümőkórja a világ jelentős részén előfordul, a házi baromfinál kissé visszaszorult, de ma is jelentős probléma volierekben tartott fácánoknál, illetve állatkerti madarak között. Az egyes madárfajok fogékonysága eltérő, de a víziszárnyasok csak erősen fertőzött környezetben betegszenek meg. A kórokozó a bélsárral terjed, és a talajban évekig ellenálló marad. Az ember fogékony, de nem egyformán érzékeny a mycobacterium-fajokra. Az állatok és az ember gümőkórja idült for-

Gümőkór – gímszarvas tüdőn gennyes beolvadások

mában lezajló bántalom, melynek során a különféle szervekben és a hozzájuk tartozó nyirokcsomókban jellegzetes, gyulladásos-elhalásos folyamatok alakulnak ki. A megtámadott szövetek elhalásával, beolvadásával járó fertőző betegség. Az emberi gümőkór gyógykezelése sokszor nagyon hosszadalmas és költséges folyamat.

SZALMONELLABAKTÉRIUMOK OKOZTA BETEGSÉG (SALMONELLOSIS)

A szalmonellózis állatban gyakran előforduló, világszerte elterjedt megbetegedés, amelyre az ember is érzékeny. A szalmonellák rövid, csillós, pálcika alakú, Gram negatív baktériumok. Szinte mindenütt megtalálhatóak, előfordulnak a házi- és vadon élő emlősállatok és madarak bélcsatornájában, szennyezett élelmiszerekben, de kimutathatóak a tavakból, a szennyvizekből és a trágyából is. Egyes szalmonellatörzsek csak állatokat betegítenek meg, és az emberre nem jelentenek veszélyt, más szalmonellatörzsek az állatokat és az embert egyaránt megbetegítik. Az összes, baktérium okozta megbetegedések közül mind emberben, mind állatban a szalmonellózis a leggyakoribb betegségek közé tartozik. A zoonózist okozó szalmonellák közül a *S. typhimurium* és a *S. enteritidis* mindenképpen említést érdemel. Mindkét faj széles körben megtalálható a háziállatokban, rágcsálókban, vadon élő emlősökben (róka, vaddisznó, szarvasfélék) és madarakban (fogoly, fácán), de egyes törzsek a víziszárnyasokban is előfordulhatnak. Állatokban a fertőzés gyakran tünetmentes, s a fertőzött szervezet sokáig ürítheti a

kórokozót, máskor heveny vagy idült betegség, étvágytalanság, hasmenés formájában jelentkezhet. Zárttéri vadtartás esetén tömeges betegség is jelentkezhet, főként rossz tartási és takarmányozási körülmények között, járványként.

A köznyelvben szalmonellának nevezett betegség a hús által közvetített ételmérgezés, amelyet több baktérium is okozhat. Az emberben a szalmonella-fertőzések közel 80%-a állati élelmiszerektől (tojás, tojáskészítmények, baromfi, tökehús, húskészítmények stb.) ered. A fertőződés bekövetkezhet fertőzött állatokkal való érintkezéskor, ragályfogó tárgyakkal, valamint szennyezett ivóvízzel is. Az ember megbetegedésekor hirtelen jelentkező rossz közérzet, gyomor-bélrendszeri panaszok, vízszerű hasmenés alakul ki. Fialatokban, valamint elhanyagolt esetben a betegségnek nagyon súlyos következményei is lehetnek. Az általános higiéniai szabályok betartása a betegség megelőzése szempontjából elsődleges jelentőségű.

TULARÉMIA

A kórokozó a *Francisella tularensis* nevű, pálcika alakú, Gram negatív baktérium, és az északi félteke hideg és mérsékelt övi országaiban fordul elő, ún. természetes gócfertőzés formájában. A rágcsálók és nyúl-félék, ritkábban egyéb állatfajok betegsége, de az ember is érzékeny a betegségre. Gazdaspektruma széles, fogékonyak a vadon élő rágcsálók, de a vízi fajok is (pézsmapatkány, hód). A mezei nyúl kevésbé fogékony, mint a rágcsálók, de a betegség kialakulhat háziállatokban, ritkán madarakban is (fürj, fajd). A betegség a rágcsálókban heveny lefolyású, és gyors elhullással végződhet,

de a mezei nyúlban a félheveny, idült lefolyású betegség szívurokgyulladásban, vesemedence-gyulladásban, illetve gócos tüdőgyulladás formájában jelentkeznek; a beteg állat lesóványodik, a veszély elöl nem menekül el, így könnyen megfogható. A betegség terjesztésében a rágcsálók vérszívó parazitái, valamint a kullancsok, mint valódi biológiai gazdája, szűrőlegyek, szúnyogok szerepe nagyon jelentős. A rágcsálók gradációja alkalmával a tularémia járványszerűen terjedhet.

Az ember általában rágcsálóktól, mezei nyúltól, ritkábban izeltlábú vektorok által fertőződik. Leggyakrabban az elejtett mezei nyulak nyúzásakor, a nyúlhús konyhai feldolgozásakor, élő nyúl befogáskor vagy beteg állatok összegyűjtésekor a felsértett bőrön vagy a kötőhártyán keresztül jut be a kórokozó a szervezetbe, de más fertőzési forrás is ismert. A bemeneti kapuban fekélyképződéssel járó gyulladás alakul ki, a gyulladás közelében lévő nyirokcsomó megduzzad, és erős fájdalommal járó helyi reakció alakul ki. Kötőhártyán történő fertőződéskor a szemhéj ödémája, kötőhártya-gyulladás alakul ki. Belégzéses (inhalációs) fertőzést követően tüdőgyulladás, szájon át történő fertőzést követően gyomor-

Tularémia, mezei nyúl – összetett tularémiás góccok a vesében, szívurokgyulladás, tüdő csúcslebenyében tularémiás góccok

bélrendszeri tünetek figyelhetőek meg. A mezei nyúl befogása vagy konyhai feldolgozása során a kellő óvatosság mindenképpen fontos. Magyarországon az emberi tularémiás esetek akár 36%-a is származhat mezei nyulaktól. A betegség kialakulását követő tartós gyógykezelés teljes gyógyulást eredményez.

YERSINIA-FAJOK OKOZTA MEBETEGEDÉS

A *Yersiniák* kerekded, Gram negatív baktériumok. Világszerte előfordulnak, de megbetegedést ritkán okoznak. Természetes viszonyok között vadon élő rágcsálók, madarak és háziállatok bélcsatornájában, talajban, természetes vizekben is megtalálhatóak, de betegséget a természetes ellenálló képesség csökkenésekor okoznak. Gazdaspektrumuk széles. A *Yersinia pseudotuberculosis* okozta kórképet rodentiosisnak is nevezik, mert főként az apró rágcsálókban (egér-, mókusfélék), valamint házi- és mezei nyúlban jelentkezik a betegség. Azonban madarakban és szórványosan tenyésztett és vadon élő prémes állatokban, valamint a legkülönbözőbb házi, vadon élő és állatkerti állatokban is idézhet elő tüneteket. Heveny esetben lázas általános tünetekkel, bélgyulladással, hasmenéssel járó vérfertőzés (septicaemia) vagy gyakrabban idült, a bélben, bélfodri nyirokcsomókban és a belső szervekben a gümőkórra emlékeztető gyulladásos-elhalásos góccok képződésével járó betegség jelentkezik.

A *Yersinia enterocolitica* fő fenntartója (rezervoár) a sertés, esetenként csincsilában, mezei nyúlban okozhat a fentiekhez hasonló tüneteket, de gyakori a tünetmentes hordozás. A fertőződés általában

Yersiniózis – gyulladós, elhalásos góc a megnagyobbodott májban, lépduzzanat tűzokban

szájon át, vadon élő rágcsálóktól, kórokozót tartalmazó ürülékkel szennyezett takarmány, ivóvíz elfogyasztásával történik, de bőrsérüléseken keresztül is bekövetkezhet. Rágcsálókban lehet heveny, általános, lázas tünetekkel járó vérmérgezés, azonban gyakoribb a félheveny-idült lefolyás. Utóbbi esetben hasmenés, lesoványodás következik be. A testtájéki nyirokcsomók eltályogosodnak, és fel is törnek. A madarak eltérő módon fogékonyak: érzékeny fajok a fácán, a fogoly, a fűrj, és a tűzok is. Láz, hasmenés tünetei között néhány napon belül elpusztulnak, félheveny-idült esetekben hetekig tartó bágyság, időszakos, tartós hasmenés, lesoványodás és ízületgyulladás jelentkezik. Emberben ezek a *Yersinia*-fajok okozta fertőzések szórványosan, de mindenütt előfordulnak. Az ember rendszerint a vadon élő rágcsálóktól, madaraktól közvetlen érintkezéssel fertőződhet, de a fertőződés bekövetkezhet állati eredetű nyers élelmiszerektől is. A betegség megjelenését követően tartós láz, a bélfodri nyirokcsomók gyulladása következik be, hasi fájdalom, vakbélgyulladásra emlé-

keztető tünetek, ritkábban vérmérgezés is előfordul. A betegség jól kezelhető. A megelőzésben fontos a fácánkertek környezetének és felszerelési tárgyainak tisztán tartása, nemkülönben a rágcsálómentesítés.

BRUCELLÓZIS

A *Brucellák* apró, kerekded, Gram negatív baktériumok. A *B. abortus* fő gazdafaja a szarvasmarha, azonban megtelepedhet őzben, szarvasban, rókában és vadon élő rágcsálókban is. A *B. suis* fő gazdája a sertés, de megtelepedhet vaddisznóban, mezei nyúlban, vadon élő rágcsálókban, rókában, egyéb vadon élő hűsevőkben is. Hazánkban a szarvasmarha- és sertésállományok *Brucella*-mentesítése befejeződött, de a vadon élő állatoktól az ember alkalmanként fertőződhet. A mezei nyulak megbetegedése szinte mindig idült formában zajlik. A fertőzött állatok párzáskor egymást fertőzik. Nőstényeknél gennyes méhgyulladás és következményesen vetélés, meddőség, bakoknál heregyulladás következik be. A vaddisznóban idült kórforma fordul elő, amely a kocában vetélést, a kanokban heregyulladást okoz. Idősebb állatokban ízületi megbetegedés is megfigyelhető. Kanokban a gerinccsigolya megbetegedése miatt a csigolyák törése, ritkán a hátsó testfél bénulása előfordulhat.

Az ember fertőződése beteg állattal való közvetlen érintkezéssel, valamint fertőzött élelmiszerek közvetítésével következhet be. Emberben a különféle *Brucella*-fajok okozta kórképek hasonlóak. A heveny kórforma fej-, izomfájdalmakkal kezdődik, és hullámzó láz alakulhat ki. A kezdettől fogva tartó emésztőrendszeri (gastrointestinalis) tünetekhez

Brucellózis – mezei nyúl egyoldalú heregyulladás

izületi fájdalmak is csatlakoznak. A betegség lefolyása hetekre, hónapokra is elhúzódhat. Esetenként májgyulladás, heregyulladás, ízület-, szívbelhártya-, agyhártya- és agyvelőgyulladás, valamint a gerinccsigolyák gyulladása is kialakulhat. A megelőzésben fontos, hogy a nemi szervi tüneteket mutató mezei nyulakat ki kell irtani. A boncolás csak gumikesztyűben végezhető, a beteg állatok húsa fogyasztásra alkalmatlan.

LEPTOSPIRÓZIS (LEPTOSPIROSIS)

A betegséget a *Leptospira* nemzetségbe tartozó, hosszú, dugóhúzó alakú baktériumok okozzák (spirocheták). Emberben és háziállatokban világszerte előforduló kórokozók. A betegség népies neve aratási láz. A fogékony fajok közé tartozik valamennyi házi- és vadon élő emlősállat, továbbá az ember is. Az egyes típusok megbetegítő-képessége változó. Az ember valamennyi szerotípus iránt fogékony különböző mértékben. A *L.*

icterohaemorrhagiae elsődleges fenntartó gazdafaja a patkány, a *L. grippotipho*-sa fenntartója a mezei pocok, a hörcsög, az ürge, a *L. sejroe*-é pedig az egérfélék. A háziállatok és az ember másodlagos vagy alkalmi gazdák lehetnek. Mivel a leptospirák ellenálló képessége kicsi, és a külvilágban hosszú ideig nem maradnak életben, ezért a fertőzést a fertőzött, vizeletükkel a kórokozókat tartósan ürítő egyedek tartják fent. Ezek hetekig életben maradnak a vizelettel a nedves talajban, pocsolókban, tavakban. A patkány, az egér, a pocok, a hörcsög élete végéig fertőzött lehet. Az ember leptospirozisai közül a *L. icterohaemorrhagiae* esik a legsúlyosabb megítélés alá. Emberben egy-két hét múlva fellépő láz, hidegrázás, fejfájás, izomfájdalmak, kötőhártya-gyulladás és hányinger alakul ki. A *L. icterohaemorrhagiae*-fertőzés során gyakran jön létre máj- és vesekárosodás. A *L. grippotipho*-sa az általános tünetek mellett esetenként agyburokgyulladással jár. A fertőződés rendszerint szájon át, szennyezett ivóvíz vagy takarmány közvetítésével megy végbe, de létrejöhet felázott vagy sérült bőrön keresztül is. A bemeneti kapuban a fertőződésnek nincs nyoma. A fertőzést követő 4–10. napon a leptospirák tömegesen jelen vannak a vérpályában, ezt követően megtelepednek a szervekben. Gyógykezelés nélkül a betegségnek komoly következményei lehetnek.

ORNITÓZIS (ORNITHOSIS, CHLAMYDOHPYLOSIS, CHLAMYDIOSIS, PAPAGÁJKÓR, MADÁRKÓR)

A *Chlamydo**phyla psittaci* kerekded Gram negatív mikroba. A betegség chlamydo*phyl*osis, chlamydiosis, ma-

dárkór vagy ornithosis, papagájkor vagy psittacosis néven is ismert. Madarakban, valamint házi- és vadon élő emlősállatokban egyaránt világszerte előfordul. A madárfajok többsége fogékony a betegségre, de a kórokozó megbetegítő képessége változó. Egyike a legszélesebb körben elterjedt kórokozónak. Klinikai tüneteket madarakban és néhány háziemlősfajban, valamint emberben írtak le. A betegség a tömegesen együtt élő vagy a zsúfoltan tartott vadkacsaállományokban jelentkezik, elsősorban a fiatal egyedek között. A betegség behurcolása szempontjából a vadon élő récefélék és a sirályok jelentenek veszélyt. Fácánállományokban csak szórványosan jelentkezik a megbetegedés. Ugyanakkor az ornitózis a galambok és a papagájok gyakori megbetegedése is, így az ember mindkét állatcsoporttól elkaphatja a betegséget. Baktériumúritéssel járó, tünetmentes fertőzés azonban bármely fajban előfordulhat. Általában bélsárral, esetleg orrváladékkal, kötőhártya-váladékkal ürül a kórokozó. A megbetegedések túlnyomó többségét madaraktól származó fertőzésekre lehetett visszavezetni. A vadon élő madarakban a fertőzöttség általában rejtett formában zajlik. Madarakban többnyire levertség, étvágytalanság mutatkozik, melyhez légzőszervi tünetek társulnak, valamint kötőhártya- és szaruhártyagyulladás. Galambokban, növendék récékben híg, sárgászöld hasmenés is kialakulhat. Idült esetben a hasmenés állandósul, és lesoványodás lesz a jellemző. Egyes törzsek idegrendszeri tüneteket is okozhatnak.

Emberekben az ornitózis változó súlyosságú kórképekben nyilvánulhat meg, és tulajdonképpen foglalkozási

ártalomként említhető. A fertőzöttség igen gyakran tünetmentesen zajlik le, máskor enyhe influenzaszerű tünetek, láz, fejfájás, mellkasi fájdalom jelentkeznek. De előfordulhat súlyos, atípusos tüdőgyulladás is. Az emberek többnyire belégzés útján, a pehelytollakhoz tapadt kórokozóval fertőződnek. Időben elkezdett, de tartós kezelés szükséges a teljes gyógyuláshoz.

Q-LÁZ (QUEENSLAND-FEVER)

Világszerte széles körben, így hazánkban is előforduló betegség. A kórokozó a *Coxiella burneti*, a rickettsiák közé tartozó kerekded, rövid pálcika alakú baktérium. Köztudott, hogy a betegség terjesztői (vektor) a kullancsok, főleg az *Ixodes ricinus* nevű kullancs, de a betegség terjedhet közvetlen érintkezéssel, és váladékok útján is átvihető. A kullancsok a kórokozó valódi gazdái, bennük a kórokozó szaporodik, ezért a fertőzés egy adott területen tartósan fennmarad. Gazdaspektruma széles, a kullancson kívül madarak, házi- és vadon élő emlősök széles köre, valamint az ember is fogékony. Állatokban a fertőződés rendszerint tünetmentes, alkalmanként a kérődzőkben vetéléssel jár.

Az ember leggyakrabban kullancscsípést követően fertőződik, de fertőzött állatok váladékaival is terjed a megbetegedés. Az esetek többségében az emberben a fertőződés tünetmentes marad. A betegség kialakulását követően magas láz, hidegrázás, fejfájás, végtag- és hátfájdalmak alakulnak ki, sok esetben száraz köhögés is megfigyelhető, de májmegnagyobbodás is kialakulhat. Az elhúzódó esetekben szívbelhártyagyulladás és idült májgyulladás lehet a fer-

tőződés következménye. Gyógykezelés során teljes gyógyulás érhető el.

LYME-KÓR

A Lyme-kór világszerte előforduló megbetegedés. Kórokozója Európában a *Borrelia burgdorferi*, dugóhúzó alakú, csavart baktérium. Fogékony rá az ember, a házi- és vadon élő állatok egész sora. E betegség nem tartozik a valódi zoonózisok közé, hiszen nem közvetlenül a fertőzött állatról terjed az emberre. A betegség terjesztői a kullancsok, nálunk az *Ixodes ricinus* nevű kullancs. A kórokozó természetes gazdái a rágcsálók, az apró emlősök, a kérődzők, de a madarakban is megtelepszik. Emberben a betegség tünetei a kullancscsípés körül kialakuló, körkörösön tova terjedő ún. vándorló bőrpírral, az „erythema chronicum migrans”-sal kezdődnek. Majd enyhe láz, fejfájás, gyengeség, nyirokcsomó-megnagyobbodás, izomfájdalmak alakulnak ki. A heveny szakaszt gyakran ízületi gyulladások, esetenként idegrendszeri tünetek követik. A tünetek hónapokra elhúzódhatnak, időről időre visszatérhetnek. Tartósan alkalmazott gyógykezeléssel teljes gyógyulás is elérhető, ezért a kullancscsípést nem szabad elhanyagolni, és érdemes minél hamarabb orvoshoz fordulni. Védőoltás jelenleg nem áll rendelkezésre, ezért mindenképpen a kullancsok elleni védelemre kell fektetni a hangsúlyt.

PARAZITÁK

TOXOPLAZMÓZIS (TOXOPLASMOSIS)

Az egyik legelterjedtebb fertőző betegség. A világ népességének 1/3-a, hazánk

Toxoplazmózis – mezei nyúl tüdőben gyulladáshoz vezető ödéma, lépduzzanat

lakosságának 20–50%-a esett át a fertőzésen. A kórokozó a *Toxoplasma gondii* nevű véglény. Ivartalan formája bármely emlősfajban, de főként rágcsálókban fordul elő és okozhat betegséget, amely gyakran tünetmentes, és csak ritkán okoz generalizált (általános) toxoplazmózist. Az ivaros alak a macskában található.

Az ember esetében természetesen lényeges a macska bélsarával szennyezett por, szőrszál, homok, gyermekjáték, egyéb használati tárgyak közvetítette fertőzés, hiszen a macska naponta több millió toxoplazmapetét (oocysta) üríthet, de aránylag rövid ideig. A fertőzés leggyakrabban szájon át következhet be, de más fertőződési forma is ismert. Emberben a fertőzött nyers vagy nem kellően sült, főzött húsfélék mellett a mosatlan zöldség, földről szedett gyümölcs is terjesztheti a betegséget. Az emberi fertőzés az esetek jelentős részében tünetmentes, és nem okoz semmiféle panaszt. Ritkán májgyulladás, tüdőgyulladás, agyhártyagyulladás és idegrendszeri tünetek alakulhatnak ki. Immunológiai szem-

pontból a védtelen, betegségen még át nem esett (szerológiaiilag negatív) terhes nők fertőződése jelent veszélyt, mert vételés, koraszülés, magzati károsodás alakulhat ki. A betegség gyógykezelésére nincs mód, a megelőzés alapja a higiéniai szabályok betartása.

TRICHINELLÓZIS (TRICHINELLOSIS)

E közismert fonálféreg-fertőzőség kórokozója a *Trichinella spiralis*. A betegség fő fertőzési forrásának a rókát és a borzot tekintjük. Egy felmérés szerint Európában a rókák fonálféreg-fertőzősége a 40%-ot is elérheti. A vaddisznó a rókatetemek elfogyasztása során fertőződik, és e fertőződés lehet az emberi fertőzés forrása is. Magyarország nem minden területe fertőzött, ezért ún. gócfertőzőségről beszélünk. A vaddisznónál a fertőzést követően kialakul a *béltrichinella*, amely eleve születő, és a nőtényekből kijutott lárvák az izmokba vándorolnak, majd ott betokozódnak, és kialakulnak az ún. *izomtrichinellák*. Minden fertőzött egyed előbb végleges,

Trichinellózis rekeszizomban

majd köztigazdává válik. Az emberek fertőzési forrása a nyers vagy nem kellően megfőzött fertőzött hús fogyasztása. A néhány évvel ezelőtti Magyarországi trichinellajárványt is nyers, fertőzött vaddisznóhús (kolbász) fogyasztása idézte elő. Más állatokban élő trichinellafajok is okozhatnak megbetegedést, amelyek közül a medvehúst kell kiemelni. Természetesen az emberi betegségek mindig visszavezethetőek a nyers vagy nem kellően átsütött, trichinellával fertőzött hús fogyasztására. Éppen ezért szükséges a trichinellavizsgálat, és csak a biztosan negatív állat húsa dolgozható fel füstölt termékekbe. Emberben a megbetegedés magas lázzal, hányással, hasmenéssel jár, és kezelés hiányában az emberben is kialakul az izomtrichinella, ami jelentős izomfájdalmakat okoz, és az alkalmazott gyógykezelés csak részben eredményes. Éppen ezért a higiéniai rendszabályok betartása a betegség elkerülése érdekében elengedhetetlen.

GALANDFÉRGESSÉGEK (TAENIASISOK)

A *Taenidae* családba tartozó galandférgek (több ízű álló laposférgek vagy szalagférgek) közül az emberben vagy kifejlett galandféreg, vagy lárvá formában található ún. hólyagféreg lehet jelen, így az ember e galandférgek egy kis részének végleges gazdája, nagyobb részének köztigazdája. A ragadozó állatok galandférgességének köztigazdái általában a zsákmányállatok – szarvasfélék, őz, vaddisznó, mezei nyúl, rágcsálók –, de az ember is lehet köztigazda. A galandférgek lárvái a köztigazda belszervein kisebb-nagyobb hólyagokat alakítanak ki, amelyekben a fertőző lárvák találhatók.

A hólyagokat tartalmazó szervek nyers elfogyasztása után a lárvák a gazdaállatban galandférgékké fejlődnek, és a ciklus újra kezdődik.

Az ember simafejű galandférgének, a *Taenia saginata*-nak a köztigazdája főként a szarvasmarha, illetve a szarvasfélék, de alkalmanként más vadon élő állatban is megtelepedhet. Az ember horgasfejű galandférgé a *Taenia solium*, amelynek lárvái vaddisznókban, házi sertésekben fejlődik, és az ember ezáltal fertőződhet. Mind a galandférgesség, mind pedig a hólyagférgesség az esetek nagy részében tünetmentes marad. Súlyos galandférgesség esetében emésztőszervi tünetek alakulnak ki, a hólyagférgesség esetén pedig a szervek károsodása határozza meg a tüneteket. A kutya háromtagú galandférgé, az *Echinococcus granulosus* lárvái főként vaddisznók és házisertések májában, kisebb-nagyobb hólyagokban fejlődnek, de a lárvák az emberben is megtelepsznek, és alkalmanként súlyos következményekkel járó betegséget okoznak (ún. lárvális echinococcosis). A kifejlődött hólyagok gyógyszeres kezelése nem lehetséges, ezért a kutyaival való foglalkozás során a személyi higiéniaát be kell tartani.

A rókában élősködő apró galandféreg az *Echinococcus multilocularis*, és az ember e galandféreg köztigazdája lehet. A szaporodó rókaállomány miatt jelentősége nem elhanyagolható; korábban csak a magas hegyekben (Alpokban) fordult elő, de jelenleg hazánk valamennyi területén előfordulhat. Lárvája kisebb-nagyobb hólyagtelepeket képez elsősorban rágcsálókban, de más állatokban is kialakulhat, és természetesen megtelepedhet az emberben is. A galandféreg kicsi, kb. 2 mm. Az emberi

Hólyagférgesség gímszarvas májban

fertőzés bekövetkezhet a rókaival való foglalkozás során, de a róka által ürített peték bekerülhetnek az erdei gyümölcsöket, gombákat gyűjtő vagy fogyasztó emberbe is. Nagyon sokáig – évekig – tünetmentes a fertőzőség. A lárvák a májba jutnak, majd innen a tüdőbe vándorolnak, megtelepednek, és mogorónyi, kisdiónyi szőlőfürtszerűen összetett hólyagokat képeznek. Ezt a betegséget nevezzük alveoláris echinococcosisnak. A tünetek jelentkezésekor már nagyon súlyos elváltozások alakulnak ki. A betegek gyógykezelése hosszadalmas és költséges. A fertőzés ellen védekezni csak a higiéniai szabályok betartásával lehet. Mosatlan erdei gyümölcsöt, gombát elfogyasztani nem szabad. Gondolni kell erre a fertőzési veszélyre a róka boncolásakor, nyúzásakor, a rókatetemek megfogásakor vagy megsemmisítésekor. Ajánlatos szájmaszkot és gumikesztyűt viselni. A rókák gyérítését (kotorékozás is) végző vadászoknak fokozott körültekintéssel kell eljárni.

ORSÓFÉRGESSÉG (ASCARIASIS)

Az orsóférgek a madarak és emlősök vékonybelében élő bélférgek. Mindig ivaros szaporodnak, és nagy mennyiségű petét ürítenek a külvilágba. A peték

nagyon ellenállóak, és a földben évekig megőrzik fertőzőképességüket. A peték szájon át jutnak vissza a gazdaállatba, majd a testben történő lárvavándorlás után visszajutnak a bélbe, ahol ivarérett bélférgékké fejlődnek. Számos orsóféregnek saját gazdája van, de alkalmanként más gazdába kerülve lárvavándorlást végeznek, és nem válnak kifejlett férgékké.

Az embernek saját orsóférgéje (*Ascaris lumbricoides*) van, és az emberi orsóféreg-fertőzés világszerte több mint 1 milliárd ember betegsége. Legelterjedtebben a gyenge vagy rossz higiéniai körülmények között élő emberekben fordul elő, ezért az elmaradott országokban komoly közegészségügyi jelentősége van. Az enyhe orsóférgességnek általában nincsenek tünetei, de súlyosabb fertőződés esetén emésztőszervi panaszok, erős hasi fájdalom alakul ki. A lárvák szervezetben történő vándorlása is csak súlyos fokú fertőzöttség esetén jelentkezik, általában légúti tünetekkel. A kifejlett férgek ellen létezik hatékony gyógyszer.

Az emberben az állatfajok orsóférgéje nem tudnak kifejlődni, de sok orsóféregfaj petéinek szájon át történő felvételét lárvavándorlás követi. A peték az állatok bélsarával szennyezett földdel, zöldségekkel, gyümölcsökkel, esetleg közvetlen érintkezés révén kerülnek az emberi szervezetbe. A kutya, macska orsóférgességén kívül a vaddisznó és a szarvasmarha, ritkábban más állatfajok orsóférgéje okozhat emberben betegséget. A súlyosabb fertőzést követően hasi fájdalmak, májmegnagyobbodás, tüdőgyulladás alakul ki, ritkán idegrendszeri tünetek is megjelenhetnek. A lárvavándorlás okozta szervi károsodások gyógykezelése sokszor rendkívül bonyolult.

Mivel hazánkban az elmúlt évtizedben, szinte minden évben néhány mosómedve is terítékre került, meg kell említeni a mosómedve orsóférgességét.

A *Baylisascaris procyonis* a mosómedve orsóférgéje, amely Észak-Amerikában igen nagy jelentőségű zoonózis. Különböző felmérések a vadon élő mosómedve-populáció 22–61%-át találták fertőzöttnek. A kórokozót elsősorban vadon élő mosómedvék terjesztik, de egyéb *Baylisascaris*-fajok esetében más emlősök is szerepet játszanak a fertőzés átvitelében. Eddig legalább 90 fegékony fajt írtak le, amelyekben a megbetegedés változó súlyosságú tüneteket okozhat. A parazita a bélsárral ürül. A mosómedve többnyire tünetmentes hordozó, míg más fajokban a lárvák vándorlása súlyos, gyakran végzetes idegrendszeri tüneteket vált ki. Emberek petével történő fertőződését követően a féreg vándorló lárvái súlyos, akár halállal végződő idegrendszeri tüneteket okoznak. A vándorló lárvák ellen jelenleg nem létezik megfelelően hatékony terápia. Úgy tűnik, hogy a mosómedve orsóférgének lárvavándorlása az emberben sokkal agresszívabb, mint a fent ismertetett fajoké. Éppen ezért a vadon élő állatok elejtését követően a higiéniai rendszabályok szigorú betartása javasolható.

Dr. Beregi Attila Ph.D. egyetemi docens
Szent István Egyetem, Vadvilág
Megőrzési Intézet, Gödöllő

Fotók: Dr. Sztojkov Vladov

portré

Szív és lélek

Hihetnék néhányan, hogy az úr „kissé bogaras”... Mániákusan szereti a gímszarvast, és a vadászhimnuszot meghallva kicsordulnak a könnyei. A lakásába belépve rögtön kiderül, hogy a ház ura ízig-vérig vadászember: a falakon komoly szakmai hozzáértésről tanúskodó trófeák, amelyekbe még a legkritikusabb látogató sem tudna „belekötni”. Ha a beinvitált vendég alaposabban szemügyre veszi ezeket a vadászemlékeket, láthatja, hogy egyetlen mínusz pontos sincs közöttük, az agancsokat és a szarvakat a koruknál vagy a rendellenességüknél fogva kivétel nélkül lehetőleg egyedek viselték. – Nekem vadászként nem a méret számít – állítja Szemán Jenő, aki foglalkozását tekintve vadőr és erdész is egyben. – Vadgazdaként és kisézőként persze más a helyzet – mondja, hozzátéve, hogy sok kollégájával ellentétben még a busásabb bevétel reményében sem hajlandó kompromisszumokra: csak arra enged puskát emelni, ami a trófeabírálaton „csont nélkül átmegegy”.

A Zemplénben, a Hegyköz területén található, festői környezetben fekvő településen, Pálházán lakó szakember a 3950 hektáron gazdálkodó Kéked és Környéke Földtulajdonosi Vadásztársaság hivatásos vadásza.

Közvetlen felmenői közül senki sem vadászott, bár a dédapja korábban hódolt ennek a szenvedélynek. – Egy csepp vér maradt bennem – jelenti ki, amikor a kezdetekről kérdezem. A kishutai szülői ház az erdő lábánál helyezkedett el, így szinte már attól kezdve összefonódott az élete a természettel, hogy negyvenhat évvel ezelőtt meglátta a napvilágot.

„A bölcsőm a húst adó tölgyek árnyékában ringott, a szél zúgása és a madarak éneke volt az altatóm, nem csoda hát, hogy számomra mindmáig ezek a leg-

szebben csengő dallamok. Na meg a vadászhimnusz, amelyet ha meghallok, rögtön könny csordul a szememből” – vallja, majd sztorizgatni kezd. Kamaszkori anekdotákat mesél azokról az időkről, amikor édesapját rendszeresen elkísérte az erdei munkákra.

A stílus maga az ember – tartják, s Szemán Jenővel kapcsolatban ez az állítás teljesen igaznak bizonyul. Ahogy az erdőről beszél, teljesen átszellemül. Másvalaki talán csak az első szerelméről tud ilyen szenvedélyesen nyilatkozni, csak érte képes ilyen túláradó szeretettel rajongani. Na és ahogy kifejezi magát... Mintha könyvből olvasná, pedig erről szó sincs, de azért elárulja, hogy rengeteget olvas, és hogy a vadászati szépirodalom igazi kikapcsolódást nyújt a szá-

valót az Északkeletnél, miközben Csongrádon vadász-vadtenyésztő képesítést szerzett, majd Hódmezővásárhelyen folytatta szakirányú tanulmányait. Mátrafüreden később az erdészszakmát is elsajátította; ennek köszönhető, hogy ma már ugyanazon a területen teljesít vadőri és erdészeti szolgálatot. Véleménye szerint egy revírt csak akkor lehet eredményesen kezelni, ha „vadnak és erdőnek ugyanaz a gazdája”.

Életvidámság, jó kedély és hihetetlen megszállottság jellemzi. Amolyan lelkizős típus, de a szakmai kérdésekben mindig következetes, a hivatását szentnek és sérthetetlennek érzi. Tudja, a vadőri munka teljes embert kíván, állandóan kint kell lenni a területen, így azzal is tisztában van, hogy sokszor kell nélkülöznie őt a családjának, ám – mint mondja – a feleségének, Icának csak köszönettel tartozik, hogy elviseli ezt az életet meg a „rigolyáit”, amelyekből azért van bőven...

Egy fia és két lánya közül a legkisebbet, Grétát már sikerült „megfertőznie”. Ő a legérdeklődőbb, s néhányszor már elkíséri édesapját az erdőre.

Szemán Jenő évek óta aktívan részt vesz a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei vadászrendezvények előkészítésében és lebonyolításában, szerepet vállal a megyei kamara vadgazdálkodási bizottságában, s emellett még a jövő szakembereinek gyakorlati felkészítésébe

mára. Pár éve, amikor Bulgáriába ment a családjával nyaralni, egy újonnan vásárolt novelláskötettel ült fel a buszra, s a másfél napig tartó úton nem aludt, nem evett, nem ivott – csak olvasott.

1985-ben, mezőgazdasági szakközépiskolában érettségizett, de az állattenyésztésnél és a növénytermesztésnél mindig is jobban érdekelték a természet titkai. Két esztendő múltán már vadászati alkalmazottként kereste a kenyérre

is besegít. Rendszeresen fogad a Mátra Szakképző Iskolába járó erdészstanulókat, akik a szakma minden lényeges fogását és apró csínját-bínját elleshetik tőle, belefolyhatnak a vad-, illetőleg az erdőgazdálkodás mindennapi teendőibe. S nem utolsósorban megismerhetik, magukévá tehetik azt a szemléletet, amelyet a „mester” képvisel.

Közéleti tevékenységének és szakmai munkásságának elismeréseképpen megkapta a Hubertus-keresztet, a „Borsod megye vadászatáért” érdemérmét és a Nimród-érmét is. Az elismeréseknek mindig nagyon örült, azok mindig fokozottabb erőbedobásra sarkallták, de nem azért teszi, amit tesz, hogy plakettgyűjteménye legyen, hanem mert a szíve ezt diktálja, s mert a lelkének ez kielégülést okoz.

Amikor a vadászat-vadgazdálkodás jövőbeni kilátásairól kérdezem, kissé elkomorul az arca, s egy cseppet kifakad: „Sajnos, másnak nem azt jelenti ez az egész, mint amit néhányunknak. Mi megszállottak vagyunk, nekünk ez az életünk, de vannak, akiknek ez pusztán az időtöltés egyik formája, semmi több. Pedig nekem az a véleményem, hogy ezt vagy szívvel-lélekkel csinálja az ember, vagy ne is csinálja. Vadászni nem kötelező! Ha az ember azt mondja, hogy egy les vagy cserkelés eredménytelen, ha csak akkor leli benne örömét, amikor szól a puska, akkor az az illető menjen inkább céllövöldébe. Egy vadászat eredményét nem a teríték adja, hanem az élmények és a tapasztalatszerzés. Ezt a lelki-szellemi szákmányt meg akkor is hazavisszük, ha esetleg üres a tarisznya.”

Szemán Jenő külföldre egyáltalán nem vágyik, ő itthon szeret vadászni. A mániája a gímszarvas. Ám sokkal

inkább etetni, gondozni, megfigyelni akarja az agancsárokat, lőni talán kevésbé. Vadásztatni viszont szeret, a vendégek vagy a tagok legnagyobb megelégedésére. Minden idegszálával arra koncentrálna, hogy akit kísér, ne csak eredményes legyen, hanem felejthetetlen élményekkel is gazdagodjék. Az ő szavaival élve: ne csak lőjön, lásson is. „Persze, van, aki nem érdemi meg, hogy részesüljön abban a *teremtői kegyben, amit bögőbika-vadászatnak hívnak. Olyankor nyelni kell, vagy elszámolni tízíg, és tenni a dolgomat. A vendégeket sajnos nem válogathatja meg az ember!*” – mondja, miközben egy fényképalbumot vesz elő a fiókból. A fotókon tizenéves srácok láthatóak, akik feszes vigyázban állják körül a terítéket, ijáskodnak vagy éppen vidáman magaslest építenek. Vadásztábori emlékek. Hát igen, Szemán Jenőnek „ehhez is van némi köze”.

Ő az egyik ötletgazdája és szervezője az immáron négy éve zajló telkibányai ifjúsági vadásztáboroknak, illetőleg az először 2008-ban megrendezett szarvasbögő-hétyvégenek, ahol a részt vevő gyerekeknek sokat mesélt legkedvesebb vadjáról, a gímszarvasról. Mert a szarvas az ő szíve csücske, mondhatni, az élete – meg az erdő, „akinek” gyakran kiönti a lelkét. Beszélget a fákkal. „Azokkal a csodás élőlényekkel, akikben – s tulajdonképpen az erdő minden lakója ide sorolható – még sohasem csalódtam, és akiket én sem hagynék cserben, a világ minden kincséért sem.” Tényleg olyan ez, mint az örök szerelem. Amely beteljesült, és amely még mindig lángol – mert még mindig benne van a szív és a lélek...

W. P.

Oberjäger

Amikor a legelső szerkesztőbizottsági ülésen kitaláltuk, hogy a jelenlegi évkönyvben a két portré egyik alanya *Zilai János* bédai fővadász legyen, és azt alkalomadtán nekem kell majd megírnom, akkor szinte madarat lehetett volna velem fogatni, annyira örültem a feladatnak. Nemcsak a személyes találkozás végett, hanem mert egy ízig-vérig vadászember mindennapjaiba nyerhetek majd kicsinyke betekintést. Egyszer-kétszer már találkoztunk ugyan, de komolyabb beszélgetés nem történt közöttünk, mondhatnám azt is, hogy nem nagyon ismertük egymást. Amikor legelőször megláttam – talán valamelyik FeHoVa-n –, azonnal „megfogott” már pusztán a megjelenése, hiszen mondhatni iskolapéldája a klasszikus hivatásos vadásznak, vadőrnek. Valahogy így képzeltem el *Széchenyi Zsigmond Ünnepek* című kötetéből, az első zergevadászatáról íródott fejezetben, a száz évvel ezelőtti osztrák Oberjäger Schrattenalert.

Aztán a kezdeti lelkesedésem alábbhagyott, hiszen őt mindenki ismeri. Hogy tudnék én – ezek után – róla újat, érdekeset, személyeset mondani, amikor száz vadászból nyolcvan már a neve hallatán biztosan tudja, hogy kiről is van szó. Kicsit úgy éreztem magamat, mintha a Barcelona szurkolótáborának vagy éppen egész Argentínának kellene bemutatnom a kiváló labdarúgót, Lionel Messit. A nagyon nagy lett, a fejsze pedig igen kicsi. De lesz, ami lesz alapon, belevágtam...

A találkozóra Bédán került sor. A vadászházhoz a főútról való letérés után még jó három kilométert kellett autóznom, erdőkön keresztül, rissz-rossz utakon, csodálatos környezetben. Öregerdő, holtágak, fiatalos, nyiladékok, magaslesek. Egyszóval: paradicsom. És mikor begördültem a kertkapun, már ott várt az udvaron. Jellegzetes szakáll, az elmaradhatatlan pipa és hamiskásan csillogó, mélyen ülő szem.

Zilai János 1952-ben született Pakson. Apai és anyai ágon is bőven büszkélkedhet erdész-vadász felmenőkkel. Sopronban végzett mint erdésztechnikus, majd 1971-ben Gyulajra került gyakornoknak, innen 1974-ben – Böröczki Kornél hívására – Gemencre „igazolt”. 1976-ban kezdett el önállóan dolgozni a közép-pörbolyi területen, belépett a Magyar Véreb Egyletbe. Életének következő lépcsője Galgamácsa, a Budavidéki Erdőgazdaság, ahová 1988-ban került, majd három év múlva irány vissza Gemencre, Kesyűsbe. 1995-ben – Bleier József nyugdíjba vonulása után – Karapancsára került fővadásznak. Jelenleg – 2010 óta – a bédai terület fővadásza. Több évtizedes vadgazdálkodási munkájáért, 2011-ben megkapta a Magyar Nemzeti Vadászrend kítüntetést. Mára a neve elválaszthatatlanul összeforrt a magyar szarvassal, a magyar vadgazdálkodással.

nul összeforrt a magyar szarvassal, a magyar vadgazdálkodással.

Évszámok, városok, területek, elismerések. Nagyon fontos lépcsői, szakaszai egy ember életének, de amint leülünk a tárgyalóban, magam inkább a pipázásról kíváncsiskodom.

– 1966 óta pipázom; néha, ha megkínálnak, még a szivar is belefér, de a cigarettát nem szeretem. Pöfékelni szeretek, az mindig jólesik. Ha jó az ember hangulata, akkor azért, ha meg rossz, akkor azért – mondja. Arra a kérdésre, hogy hány darab pipája van, nem tud pontos választ adni, de egyszer elajándékozott 52 darabot, és még így is maradt bőven.

– Tavaly, amikor kórházban voltam, Buzgó Jóska felhívott, és azt kérdezte, hogy mikor lesz már vége ennek a rengeteg műtétnek. Erre csak annyit válaszoltam: ne aggódjon, jövőre fejet fogok cseréltetni. Ezen mindketten jót derültünk, majd a nagy nevetés közben arra kért, el ne dobjam a régit, mert azt ő majd kitömeti, felteszi a falára, és tesz a szájába egy pipát – meséli nevetve.

Szóba kerül a betegsége, műtétei. Lezárt fejezetként kezeli, és most már úgy beszél róla, mint az elillant pipafüstről. Sőt valami meghatározhatatlan csintalan-sággal a szemében, valami gyermeki rakoncátlanságtól vezérelve, nevetve meséli, hogy nekiállt alkudozni az orvosokkal: műtét előtt ne kelljen levágnia a szakállát. Természetesen a doktorok hajthatatlanok voltak, a szakállnak „mennie” kellett. De ebben a szituációban, mondhatni a műtőasztal árnyékában is huncutságon törte a fejét: – Sajnos, a levágott szakállamat kidobtam, pedig azon gondolkodtam, hogy vajon hány fogadást nyernék meg, ha készítenék belőle egy kalapdíszt, és arra buzdítanám a barátaimat, hogy ta-

lálják már ki, miféle állatnak a szőrzete van a kalapom mellé tűzve.

Mosolyából ítélve egy-egy tréféért nem kell a szomszédba mennie, talán mondhatnánk azt is, hogy a vadászat mellett ez is az egyik lételeme. Folyamatosan viccelődik, tréfálkozik. Nagy kedvvel mesél anekdotákat megtréfált külföldi és hazai vadászokról, barátokról.

Próbálok kicsit komolyabb mederbe terelni a beszélgetést, és a vadászat felől érdeklődöm, hogy ennyi, a vadászatban eltöltött évvel a háta mögött tud-e még szenvedéllyel, izgalommal vadászni. – Természetesen – vágja rá azonnal. – Különbséget kell tenni a munka és a vadászat között – mondja. A tervteljesítések korában rengeteg vadat kellett „behozni”. Volt úgy, hogy az év elején száz felett kellett a tarvadból „letermelni”, de ez kizárólag munka – teszi hozzá –, ugyanakkor, ha vadászom, még most is ugyanúgy elkap a vadászláz, mint a kezdetek kezdetén.

Szinte biztos vagyok a válaszban, de azért felteszem a kérdést: – Ott legbelül, a lelke mélyén, melyik vad van az első helyen?

– A szarvasbögés hangulata, az előkészületek, a vadásztatások, az esetleges utánkeresések azt mondatják velem, hogy természetesen a szarvas, de szorosan ott van mellette a szalonka is.

– És a gasztronómia területén?

– Nem szeretem a húst – mondja a legnagyobb megdöbbenésemre –, de azért megeszem. A pörköltből is inkább a szaftos kenyeret szeretem. Talán kétszer ettem őzet, vaddisznót valamivel többször, vadkacsát egyszer, és volt idő, amikor a téstákat részesítettem előnyben. Most a halas „korszakomat” élem olyannyira, hogy volt olyan évem, hogy

százhetvenhat alkalommal fogyasztottam halételt. Sok vadász kedvencéből, a májból pedig még az „m” betűt sem szeretem – teszi hozzá nevetve.

Szóba kerül még a vérebezés, az új, másfél éves, minden hájjal megkent hannoveri véreb, a régi öreg vadászok, kollégák, akiknek nagyon hálás, hogy megtanították a szakmára, a szakma szeretetére. Ha újra kezdhetné, és ugyanezt az életet kellene végigélnie, akkor gond nélkül belevágná, ugyanakkor a fiát már inkább lebeszelné erről a szakmáról. Mint mondja, olyan változásokon ment keresztül a vadászat az évek folyamán, olyan bürokratikus elemekkel színesítették, hogy ez már nem az igazi. Most már minden a pénzről, a rohanásról, a teljesítményről szól. A mai felgyorsult világ magával rántja az embereket. És ez alól a hivatásos vadászok sem kivételek. Az utóbbi időben nagyon sok lett a vadgazda mérnök, de amint erről megkapják a bizonyítványt, valamiért elfelejtenek dolgozni. De azért – úgy véli – van még jó néhány olyan hivatásos vadász, aki teljes mértékben a szakmájának él, és ebben is keresi a megélhetését.

A beszélgetés végén kiballagunk az udvarra, hogy készítsünk pár fotót. Ekkor előkerül Bajlesz!, a véreb, és gyakorlott „modellként” odaül gazdája mellé. Ejtünk még pár szót a közelgő bögésről, a várható vendégekről, majd elbúcsúzom. A rekkenő forráságban kikísér a kapuig, és addig integet jellegzetes kalapjával utánam, amíg teljesen el nem tűnök az aszfaltozott úton a bédai erdőben, ahol újra eszembe jut Széchenyi száz évvel ezelőtti Oberjäger Schrattentalerje, és azon töröm a fejemet, hogy ő vajon pipázott-e? De nem jut eszembe...

B. R.

A SIKERES ÉRDEKKÉPVISELET EREDMÉNYEI

Az OMVK megalakulása óta még soha nem sikerült annyi kedvező jogszabályi változást elérni, mint amelyre az elmúlt másfél év példát szolgáltatott. Korábban sem arról volt szó, hogy ne tudtuk volna, hogy a vadászatot érintő jogszabályi rendelkezések közül melyek azok, amelyek felesleges, bürokratikus intézkedéseikkel nehezítették a sport- és hivatásos vadászok mindennapjait ugyanúgy, mint az ezen ügyekben ellenőrzési, engedélyezési jogkörrel rendelkező rendőrség munkáját is. Az ésszerűsítésre irányuló írásbeli megkeresésünket a jogalkotásban érintett minisztériumok folyamatosan figyelmen kívül hagyták. Kiváló példa erre a lőfegyverekről szóló törvény és annak végrehajtási rendelete, a 253/2004. (VIII. 31.) kormányrendelet módosításának sorsa. 2005 januárjától folyamatosan, írásban, konkrét szövegjavaslatokkal és azok indokolásával ellátott beadványokat juttattunk el kezdetben a Belügyminisztériumhoz, majd az Igazságügyi Minisztériumhoz – évente több alkalommal is –, azonban egy 2005. júniusi, érdemi indoklás nélküli elutasításon kívül, 2011 elejéig még csak választ sem kaptunk.

Ebben az elfogadhatatlan helyzetben történt változás, amikor 2010 decem-

berében *dr. Semjén Zsolt* miniszterelnök-helyettes urat az OMVV elnökévé választották. Elnök úr – megválasztását követően – ígéretet tett arra, hogy a vadászok és vadgazdálkodók jogos igényeinek érvényesítéséhez segítséget nyújt abban, hogy a jogszabályok előkészítését végző minisztériumokban kifejthessük a jogszabályok módosítására vonatkozó szakmai érveinket, s lehetőségünk legyen arra, hogy egyeztető tárgyalásokon előterjeszthessük és megvédhessük álláspontunkat. **Nem politikai nyomásgyakorlásról volt tehát szó, erre elnök úr nem is vállalkozott volna, hanem arról, hogy a jogszabályoknak és azok módosításainak előkészítői fogadják érdekképviseleti szervezetünket, biztosítsák annak lehetőségét, hogy szakmai és jogi érvekkel alátámasztottan bizonyíthassuk egyes előírások módosításának szükségességét.** Nem szélsebesnek minősíthető vadászati célok megvalósítását képviseltük tehát, hanem csupán a minden szempontból indokolatlan vagy értelmetlen rendelkezések megváltoztatását kezdeményeztük.

A már általunk javasolt módosításokkal hatályba lépett jogszabályokról – összefoglaló jelleggel – az alábbi tájékoztatást adjuk:

1. Módosítani kellett a **közbiztonságra különösen veszélyes eszközökről szóló 175/2003. (X. 28.) számú kormányrendeletet**, miután e jogszabály szabálysértésnek minősítette azt, ha rendőri ellenőrzés során az érintettnél olyan vágóeszközt találtak, amelynek szűrőhosszúsága vagy vágóéle meghaladta a 8 cm-t. A tilalom megszegésének minősült az is, ha az általa vezetett gépjármű belső terében tartotta kését. A rendelkezés elfogadhatatlan volt, mivel a vadászoknál a megfelelő hosszúságú és erősségű kés munkaeszköznek minősül, tevékenységüknek elengedhetetlen eszköze. Az elejtett nagyvadat – legyen az vaddisznó vagy gímszarvas – egy néhány centiméter hosszúságú, kis zsebkéssel – amely legfeljebb a jóízű szalonnázásnak lehet az eszköze – jogszerűen és szakszerűen ellátni, kizsigerelni nem lehet. A hatályos jogszabályt – javaslatunknak megfelelően – módosította a kormány, és ezzel megszűnt az a fenyegetettség, amelynek bizonyíthatóan több vadászársunk szenvedő alanya volt, és amely miatt cselekményüket szabálysértésnek minősítve, fegyvertartási engedélyüket a rendőrhatalom – mint jogalkalmazó – kénytelen volt bevonni.

2. A **gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól rendelkező 2008. évi XLVIII. törvény** tiltotta a közbiztonságra különösen veszélyes eszközök reklámozását. Ez a tilalom érintette a fentiekben írt késeken túlmenően a vadászati célú lőfegyvereket is, miután azok is közbiztonságra különösen veszélyes eszköznek minősülnek. A jogszabály módosításának sürgősséggel való kezdeményezése indokolt volt, miután a

törvény betartásának ellenőrzése során megbírságozhatták volna mind a vadász- és fegyverboltokat – akiknél ezek az eszközök árunak minősülnek, és ezért azok eladása érdekében nyilván a termékeket reklámozni kell –, mind az egyes vadászújságokat is, melyeknél a lapban elhelyezett reklámok fő bevételi forrásnak minősülnek. Kezdeményezésünk során rámutattunk arra, hogy a vadászat, vadgazdálkodás célját szolgáló lőfegyverek, kések és egyéb kiegészítő eszközök – mint árucikkek – reklámozása a világon mindenütt megengedett. E reklámok megjelenése a közbiztonság szempontjából hátrányt nem jelent, nem sért semmilyen olyan érdeket, amely védelemre szorul. Az ellenőrzésre hivatott szervezetek elfogadták érveinket, tudomásunk szerint a jogszabály módosítását a jogalkotó tervbe vette, erre való tekintettel bírságok kiszabására, reklámtevékenységek betiltására – kezdeményezésünk alapján – az elmúlt pár évben nem került sor.

3. Mint minden, a vadászattal és vadgazdálkodással foglalkozó szervezet és személy számára közismert, **az orvvadászat az elmúlt évek során egyre kezelhetlenebb méreteket öltött**, aminek egyik oka az volt, hogy az orvvadászat – jogosulatlan vadászat elnevezés alatt – csak a szabálysértési törvényben került meghatározásra. Ennek következményeként a tetten ért elkövető – ha nem lehetett bizonyítani a lopás vagy a lőfegyverrel való visszaélés bűncselekményét – pár tízezer forintos összegű pénzbírság megfizetésével megúszta a komolyabb felelősségre vonást, amely nem készítette arra, hogy jogellenes cselekményével felhagyjon.

Az orvvadászati tevékenység ugyanakkor rendkívül súlyos következményekkel jár. Ezek közül a leglényegesebbek a következők:

- az orvvadászat során elejtett vad húsa sok esetben bekerült a közfogyasztásba, ajándékozás vagy illegális értékesítés útján, és miután a hús nem került állatorvosi vizsgálatra, fennállt a fertőzés veszélye;
- a vadgazdálkodást folytató szervezetek – vadásztársaságok, földtulajdonosi vadászati közösségek, gazdasági társaságok – tevékenységüket tervek alapján folytatják, amelyeknek része, hogy a vadgazdálkodási és vadvédelmi szempontok alapján, vadfajonként meghatározzák az elejtendő mennyiséget. Az orvvadász ebbe a szakszerű tevékenységbe avatkozik be jogosulatlan cselekményével, s az általa rejtett módon elejtett vad egy olyan vadászterületen, ahol az orvvadászat nagy méreteket ölt, érdemben befolyásolhatja az adott terület vadállományának mennyiségét és minőségét, ezáltal a szakszerű és tervszerű vadgazdálkodás eredményességét;
- az orvvadász nincs tekintettel a vadvédelmi előírásokra; célja, hogy minél gyorsabban, minél nagyobb tömegű húst szerezzen, tevékenységét nem befolyásolja sem az adott vadfajra megállapított tilalmi idő, sem egyéb állatvédelmi előírások;
- e tevékenység – pl. a hurkozás – sok esetben az állatkínzás törvényi tényállását is kimeríti;
- az orvvadászat az elmúlt évek bizonyított tényeivel igazoltan egyre kegyetlenebb és elvadultabb elkövetési módokban nyilvánul meg, veszélyeztetve mások életét és testi épségét.

A fenti problémák megoldása érdekében kezdeményeztük a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumnál, hogy az orvvadászat – mint önálló bűncselekmény – épüljön be a büntető törvénykönyvbe, váljon szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekménnyé. A többszöri személyes és írásban történő egyeztetés eredményeként kezdeményezésünket elfogadták, s a Btk.-ban önálló fejezetben fogalmazták meg az orvvadászat bűncselekményét, amelynek elkövetőjét a jogalkotó 3 évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegeti. Ez a súlyos jogkövetkezmény remélhetőleg kellő visszatartó erőt fog jelenteni.

4. A **lőfegyverek megszerzésének és tartásának körülményeit a 2004. évi XXIV. törvény, valamint a végrehajtásáról szóló 253/2004. (VIII. 31.) kormányrendelet tartalmazta**. Mindkét jogszabály már hatálybalépésekor számos olyan indokolatlan, feleslegesen bürokratikus rendelkezéseket tartalmazott, amelyek módosítását 2005 januárjától folyamatosan kezdeményeztük. E kezdeményezéseink – annak ellenére, hogy mindig a konkrét, az adott módosításra vonatkozó szövegjavaslatot és annak indoklását is tartalmazták – 2011 januárjáig eredménytelenek voltak. A 2011. év elejétől azonban megváltozott a helyzet, érdemi javaslatainkról a Belügyminisztérium illetékeseivel folyamatosan tárgyalni tudtunk. A tárgyalások és egyeztetések eredményeként, a megalapozatlan és értelmetlen előírásoknak az érintett jogszabályokból való kiszűrésével, sikerült elérni az állampolgárok (vadászok, sportlövők) terheinek, az illetékes rendőrhatalomoknál pedig az indokolatlan eljárásokkal együtt járó anyagi és személyi kihatású terheknek a csökken-

tését. Az Országgyűlés 2012. március 5-én elfogadta a módosított fegyvertörvényt, majd ennek keretei között a kormány március 7-én megszavazta a végrehajtási rendeletet. Egyszerűsödtek a lőfegyverek vásárlásának, tárolásának, szállításának, átengedésének szabályai, a fegyvertartási engedélyek – a korábbi ötéves időtartammal szemben – visszavonásig lettek érvényesek; változtak azon előírások is, hogy az egyes bűncselekmények, szabálysértések elkövetői meddig nem kaphatnak lőfegyvertartási engedélyt. A módosítások a gyakorlati tapasztalatok alapján – életszerű elvárásokat megfogalmazva – kerültek megfogalmazásra, továbbá megteremtődött az összhang az Európai Unió más tagállamainak előírásai és a magyarországi rendelkezések között.

5. Évek óta minden vadászt érintő vizs-
szatérő probléma a fegyverek műszaki
vizsgáztatásának kérdésköre. A műszaki
vizsgáztatásra 10 évente kerül sor,
akkor is, ha azokat nem vagy csak rit-
kán használták. További gondot jelen-
tett az, hogy e műszaki vizsgát Magyar-
országon csak egy helyen, Budapesten
végezték, aminek következményeként
az ország legtávolabbi pontjairól is idő-
szakonként fel kellett utazni az érin-
tetetteknek a tanúsítvány beszerzése ér-
dekében. Álláspontunk az volt, hogy
ilyen kötelező vizsgáztatás az európai
országok nagy részében ismeretlen, to-
vábbá a lőfegyverek felesleges utaztatá-
sa nem csupán indokolatlan költséggel
jár, hanem közbiztonsági szempontból
sem helyesítható. Kezdeményezésünk-
re **a nemzetgazdasági miniszter mó-
dosította a lőfegyverek műszaki vizs-
gáztatására vonatkozó, 31/2006. (VI.
1.) GKM-rendeletet**, melynek eredmé-

nyeként a jövőben a már használatban
lévő vadász- és sportlőfegyvereket két
esetben kell műszakilag vizsgáztatni.
Az egyik ilyen eset az, ha a lőfegyve-
ren a jogszabályban meghatározott
javítást végzik, ha az illető fegyveren
fődarabcsereét hajtják végre, vagy
annak teherviselő elemén, az elsütő-
és biztosítószerkezetén hajtják végre
módosítást vagy helyreállítást; **a másik
eset** pedig az, hogy ha a fegyvert vala-
ki eladja, elajándékozza, ekkor a meg-
szerzés előtt kell a lőfegyvert vizsgálatra
bemutatni, kivéve, ha az még érvényes
műszaki vizsgával rendelkezik. Az első
esetben a bemutatás kötelezettsége a lő-
fegyver javítóját, a másik esetben pedig
a lőfegyvertől megváló személyt terheli.
Csak ez a két körülmény az, amely a jö-
vőben műszaki vizsgáztatási kötelezett-
séget von maga után, tehát megszűnt a
tízévenkénti vizsgáztatás kötelezettsé-
ge. A fenti két esetben megfogalmazott
vizsgáztatási kötelezettség fenntartását
az indokolta, hogy a lőfegyverjavító
ezzel tudja igazolni a megrendelőnek,
hogy a javítást szakszerűen elvégezte,
a fegyvert eladó, ajándékozó személy
pedig a megszerző számára ezzel bizo-
nyítja, hogy a lőfegyver alkalmas a biz-
tonságos használatra.

6. A jogalkotó 2012 tavaszán új törvény-
ben kívánta megfogalmazni **az egyes
rendészeti feladatok ellátó szemé-
lyek tevékenységével kapcsolatos
szabályokat**. E jogszabály tizenkét kü-
lönböző foglalkozási ág képviselőinek
esetében – köztük a természetvédelmi
őrtől a halászati őrig, a közterület-fel-
ügyelőtől a mezőőrig és a hivatásos
vadászokig – egységesen kívánta szabá-
lyozni e személyek intézkedési jogkörét
és az általuk alkalmazható kényszerítő

eszközöket. A jogalkotó az első tervezet
megalkotásakor két csoportra osztotta
az érintett rendészeti feladatokat ellátó
személyeket. Az egyik csoportba kerül-
tek azok, akik közalkalmazotti vagy köz-
szolgálati jogviszonyban állnak: e kört
a legszélesebb jogosítványokkal ruház-
ta fel. A második csoport tartalmazta
mindazokat, aki sem közalkalmazotti,
sem közszolgálati jogviszonyba nincse-
nek: e kategóriába tartozott a hivatásos
vadász is, akinek egyetlen jogosítványa
az lett volna, hogy a vadászterületen az
ott indokolatlanul tartózkodó jármű-
vet megállíthatja. A jogalkotó eredeti
elképzelése tehát teljes mértékben el-
lehetetlenítette volna a hivatásos vadá-
szokat, megfosztotta volna őket mind-
azoktól a jogosítványoktól, amelyeket
számukra a vadászati törvény szavatol,
és amelyek elengedhetetlenek a jog-
szerű és törvényben előírt feladataik
végrehajtásához. Újbóli egyeztetések,
személyesen és írásban történő vélemé-
nyezések eredményeként a jogalkotók
elfogadták álláspontunkat, és **hatályba
lépett az egyes rendészeti feladato-
kat ellátó személyek tevékenységéről
szóló 2012. évi CXX. törvény**, amely a
hivatásos vadászok számára továbbra is
biztosítja intézkedésként az alábbi jog-
köröket:

- a vadászterületen jogosulatlan tevé-
kenységet végző vagy magatartást
tanúsító személy felszólítását tevé-
kenysége abbahagyására;
- a jogosulatlanul megszerzett dolog
visszatartására;
- az igazoltatási jogkör gyakorlására;
- az érintett személy csomagjának át-
vizsgálására;
- a jármű megállítására és átvizsgálá-
sára;

- meghatározott dolgok ideiglenes el-
vételére.

A fenti tevékenység ellátásához a hiva-
tásos vadász a jogszabályban rögzített
módon testi kényszert, vegyi eszközt
(könnygázszerű palackot) is használhat,
illetve a jogszabályokban előírt feladatai
elősegítése érdekében maroklőfegyverrel
és vadászlőfegyverrel rendelkezhet, ille-
ve új rendelkezésként ún. „rendőrbotot”
is viselhet. A törvény végrehajtási rende-
letének tervezete jelen tájékoztató meg-
írásakor készült.

7. A közeljövő, rendkívül nagy jelentőségű
feladata **a vad védelméről, a vadgazdál-
kodásról és a vadászatról szóló 1996.
évi LV. törvény részletes módosításá-
nak kezdeményezése**. E nagy volumenű
feladat elvégzése kizárólag akkor lehet
eredményes, ha valamennyi érintett
szervezet elmondja véleményét, javas-
latait, amelyek figyelembevételével elké-
szül a módosítás első tervezete. A mó-
dosítási javaslat elkészítésében először
a vadgazdálkodásban és vadászatban
elsődlegesen érintett szervezetek vesz-
nek részt, majd ezt követően történik
egy széleskörű egyeztetés mindazokkal,
akik valamilyen módon kapcsolódnak
a vadászathoz. A végleges tervezetet
ajánljuk a Vidékfejlesztési Minisztérium
részére azzal, hogy egyetértésük esetén
terjesszék a Parlament elé.

A fentiekben közöltek az elmúlt időszak
legfontosabb jogszabályi módosításait
összegzik, ezeken túlmenően ugyanak-
kor tucatnyi egyéb jogszabálytervezetre
adtunk véleményt, szem előtt tartva a
vadászok és vadgazdálkodók jogszerű
érdekeit.

*Dr. Székely István,
az OMVK és az OMVV jogi képviselője*

APSI & SZIE Biztonságos fegyverkezési és alapfokú lőoktató képzés indul

A képzés célja:

A magas színvonalú, nagy hagyományokkal rendelkező angol (APSI – Professzionális Lőoktatók Szövetsége, London) tudásbázisra épülő ismeretanyag lehetőséget ad a gyakorlati lőoktatás tevékenységének hazai elsajátítására, egy új oktatói tudásbázis felépítésére, a hiteles, nivós, biztonságos lőoktatás szakmai alapjainak elsajátítására, ezzel is biztonságosabbá téve a mindennapos fegyverhasználatot a vadászat és lősport körülményei között.

A képzés rövid tartalma:

- A fegyverkezési alapjai, különös tekintettel a biztonságra
- Sörétlövő metódusok, sörétlövés lendülettel
- A látás és a szemdominancia szerepe
- Biztonságos fegyverkezési a vadászat
- A fegyver vállba emelése, lendítése
- Oktatói feladatok
- A jó lőoktató jellemzése, a lőoktató szükséges tudás- és ismeretanyaga
- Tipikus hibák, oktatói kommunikáció
- A lőoktató óra felépítése
- Fegyver méretre agyazása
- Gyakorlati fogások

Akiknek ajánljuk:

- Hivatásos vadászoknak, vadászjeggyel rendelkező sportvadászoknak, sportlövészeknek akik szeretnék bővíteni a biztonságos fegyverhasználat kapcsolatos ismereteiket, fejleszteni lőkészségüket, valamint lőinstruktori készségüket.
- Vadgazdálkodási felsőfokú képzésben résztvevőknek

Jelentkezés, valamint a kezdés várható időpontja:

Jelentkezési határidő: 2013. január 15.

Kezdés: 2013. február

Részletes információ kérhető:

Szent István Egyetem Felnőttképzési és Távoktatási Központ

2100 Gödöllő, Páter Károly u. 1.

Dr. Heltai Miklós Gábor

Tel: 30/474-67-32

E-mail: Heltai.Miklos@mkk.szie.hu

**GROUPAMA
GARANCIA
BIZTOSÍTÓ
A MAGYAR
VADÁSZOK
HIVATALOS
BIZTOSÍTÓJA**

>>> A GROUPAMA GARANCIA BIZTOSÍTÓ VADÁSZ FELELŐSSÉG- ÉS BALESETBIZTOSÍTÁSA FEDEZETET NYÚJT

- a fegyveres vadászat során Magyarország területén okozott olyan károkat, amelyekért az okozónak kártérítési kötelezettsége van;
- a vadászattal, vadásztársaság vadgazdálkodásával összefüggő baleset során bekövetkező mulékony sérülés, rokkantság, baleseti halál esetére.

>>> A GROUPAMA GARANCIA BIZTOSÍTÓ VADÁSZ FELELŐSSÉG- ÉS BALESETBIZTOSÍTÁSÁNAK DÍJAI ÉS SZOLGÁLTATÁSAI

- 2013-tól 1000 Ft/év alapdíjjal, valamint évi 2000 forintos emelt díjjal is megköthető a biztosítás.
- A felelősségbiztosítás révén a biztosító szolgáltatási kötelezettsége az alapbiztosítási díjjal megkötött biztosítás esetén szerződőnként 12 millió forint/kár és 12 millió forint/év/fő, illetve emelt díj esetén 18 millió forint/kár és 18 millió Ft/év/fő..
- A balesetbiztosítás keretében a biztosító a Magyarországon bekövetkezett vadászbaleset kapcsán az alábbi szolgáltatást teljesíti:
  - baleseti halál esetén 600 000 forint, illetve emelt díj esetén 1 200 000 forint összegben történő kifizetése;
  - 100%-os rokkantság esetén 500 000, illetve emelt díj esetén 1 000 000 forint kifizetése;
  - mulékony sérülés, csonttörés, csontrepedés esetén egyszeri 30 000 forint, illetve emelt díj esetén 60 000 forint gyógyulási támogatás kifizetése;
  - baleseti kórházi napi térítés 2000 Ft/nap, míg emelt díj esetén 4000 forint/nap (maximum 15 napig).

>>> KÁRBEJELENTÉS

**Groupama Garancia Biztosító
Központi Üzleti Igazgatóság**

Cím: 1146 Budapest, Erzsébet királyné útja 1/c.

Telefon: +36 1462 3808 • Fax: +36 1462 3817

**Élet-, vagyon-,
gépjármű-,
lakás- és
utasbiztosítások**

Zöld út a garantált biztonsághoz

Biztosító

Az OTP Csoport partnere

Superbrands^{5x}

'08 '09 '10 '11 '12

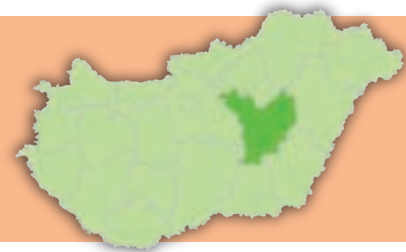
A mezei nyúl

fotó: Utassy György

Hazai apróvad fajaink közül az apróvadás jellegű vadászterületek vadgazdálkodásának meghatározó faja a mezei nyúl, amely pár évtizeddel ezelőtt szinte valamennyi alföldi vadászatra jogosult működésének biztos gazdasági alapját képezte. Mára állománya erősen megfogyatkozott, a populációnagyság évről évre hektikusan változóvá vált. Vannak területek, ahol a vadászatra jogosultak bizton számíthatnak a téli hónapok árbevételének jelentős hányadát biztosító mezei nyúlra, de bizony sokan csak az üres határt pásztázzák tekintetükkel. Hogy ennek mi az oka, azt több szakmai fórum, konferencia is boncolgatta, összegzésként megállapítva, hogy a probléma jóval összetettebb, mint ahogyan azt korábban gondolták. Neves szakembereink a következő fejezetekben részletesen kifejtik az állomány csökkenésének okait, abban a reményben, hogy feltárva és több szempontból megvilágítva a problémákat, talán könnyebben lehet eljutni a megoldáshoz.

MEZEI NYÚL JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYÉBEN

TERÜLETI ELHELYEZKEDÉS

Az Alföld síkságának közepén, szélsőségesen kontinentális éghajlatú vidéken fekvő Jász- Nagykun-Szolnok az ország ötödik legnagyobb megyéje. Túlnyomóan középkötött vályogtalajú területét jelentős nagyságú szikes és agyagos részek, illetve homokos és homokos vályogtalajú részek teszik változatosabbá. Az átlagosnál ritkábban lakott Jász-Nagykun-Szolnok megyének 558 000 hektárnyi a területe, amiből 472 000 a vadgazdálkodásra alkalmas, de csak „papíron”. Jelenleg a szántó művelési ágból gabonát 140–150 ezer ha-on (40%), napraforgót 81 ezer ha-on (22%), kukoricát 50–55 ezer ha-on (15%), repcét 15–20 ezer ha-on (5,5%),

fotó: Utassy György

cukorrépát 400–500 ha-on (1,3%) termesztnek.

Aki hallott a néhány évvel ezelőtt még korántsem egyedi, ezernél is több fácánt és több száz mezei nyulat számláló terítékeinkről, azt nem kell különösebben győzködni. Az Alföld 50–70 évvel ezelőtti fő vadjából, a fogolyból viszont mára alig néhány egyed maradt meg a társaságoknál; sajnós a jelenlegi statisztikákat látva, a mezei nyúl is ebbe az irányba tart.

Jász-Nagykun-Szolnok megye területi megoszlása művelési áganként (adatok ha-ban)

Megye területe		558 000
Mezőgazdasági terület		415 960
ebből:	szántó	363 960
	gyep	45 100
	halastó	2000
	nádas	1650
	szőlő	1300
	gyümölcsös	1600
	erdő	33 134

MEGYEI NYÚLÁLLOMÁNY STATISZTIKÁJA

Az 1970-es 1980-as években, Szolnok megyében a mezei nyúl törzsalomány meghaladta a 110 ezret. A vadbiológus kutatók a mezei nyúl populációjának 5 évenkénti hullámzását írják le, ami a grafikonon is egyértelműen észlelhető.

Mezei nyúl – Jász-Nagykun-Szolnok megye				
Év	Becslés	Befogás	Lelövés	Hasznosítás
2001	74 094	18 787	17 433	36 220
2002	81 281	15 233	23 910	39 143
2003	91 657	5610	19 127	24 737
2004	77 992	8273	18 156	26 429
2005	77 586	9169	18 583	27 752
2006	78 887	5717	14 144	19 861
2007	67 398	10 947	15 729	26 676
2008	77 477	7892	17 751	25 643
2009	71 934	6102	17 409	23 511
2010	73 036	2258	11 160	13 418
2011	53 440	5621	14 310	19 931

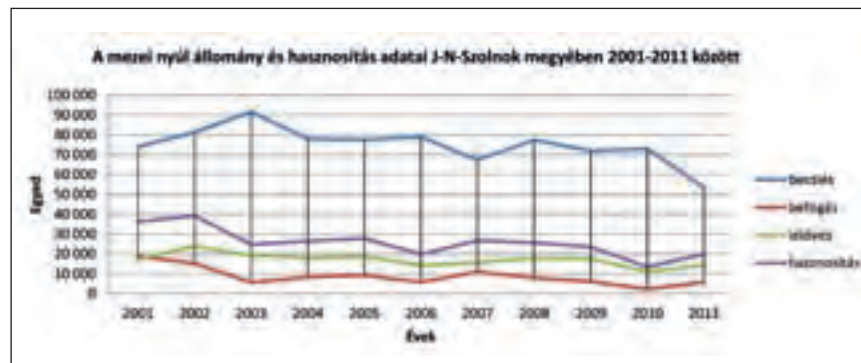
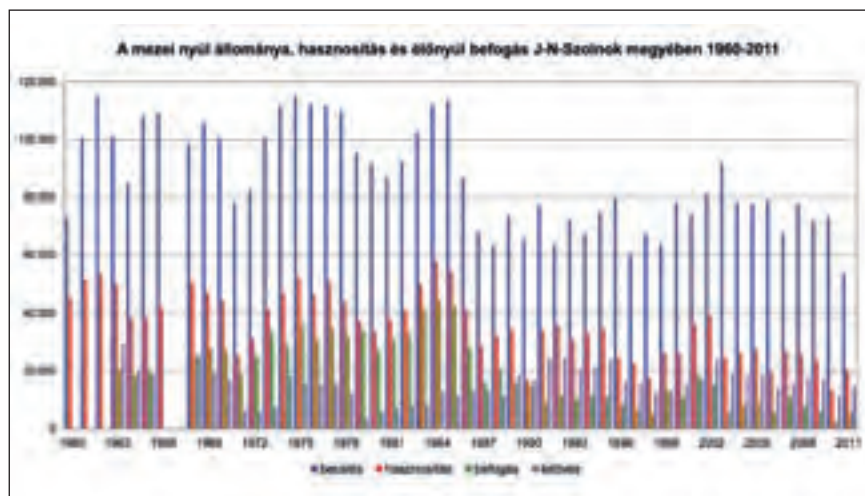
Az adatokból kitűnik, hogy az elmúlt 10 év során fokozatosan csökkent a mezei nyúl állománya a 115 ezer db-os mezei nyúl törzsállomány mintegy 45-55%-ára esett vissza.

90-es évek elejétől fokozatosan bízunk abban, hogy a mezőgazdaság átalakításával, a monokultúra megszűnésével, a kisebb táblaméretes kialakításával, az apróvadállományban fokozatos emelkedés fog bekövetkezni. 20 év elteltével elmondható, hogy nem ez valósult meg.

A hasznosítás során az élve befogott mezei nyulak zöme 75–85%-a Olaszországba, 10–15%-a Franciaországba, 5%-a Horvátországba kerül. Esetlegesen innen hová kerül, szállítják a mezei nyulat, azt nem lehet tudni.

KLIMATIKUS VISZONYOK

Megyénk meglehetősen kevés, évente átlagosan 500 mm csapadékot kap; még nagyobb baj, hogy az elmúlt években nagyon szélsőséges volt az eloszlása. Nagyon

sok volt az 1000 mm, és nagyon kevés az évi 350 mm (2010-ben 1050 mm, 2011-ben 450 mm csapadék esett, míg 2012 szeptemberéig nem érte el a 250 mm-t).

A rossz csapadékeloszlás miatt éppen az utódnevelés időszakában esik a legkevesebb csapadék, ezért nyáron sokszor még harmat és vegetációs víz sincs a növényekben megfelelő mennyiségben. Az elmúlt 30 évben közel 3 °C-kal nőttek a nyári maximum hőmérsékletek értékei, és az előrejelzések szerint a nyári átlaghőmérséklet a jövőben akár 5 °C fokkal is emelkedhet.

ÉLŐHELY

A megyei haszonállat-állomány létszámának lecsökkenésével – egyes területrészekben a teljes megszűnésével – a vadfajok számára kedvező növénykultúrák, herefélék, lucernatáblák eltűntek a területekről. A kaszálókat és a gyepeket a száraz évszakban is ugyanúgy legeltetik, mint egy optimális csapadékeloszlású évben, ezért ezek jó része „kisül”. A gazdák inkább beművelik a földutat és a csatornaszegélyt is, hogy a terület alapú támogatásokat megkapják az MVH-tól.

A vetésszerkezet leegyszerűsödött. Négyféle növényt vetnek nagy mennyi-

ségben: gabonát, kukoricát, napraforgót, repcét. A mezei nyúl számára nagyon kedvező természettechnikájú cukorrépa szinte eltűnt. Repcét a száraz évszakok miatt egyre kevesebben vetnek.

A mezei nyulat nem toleráló napraforgó vetésterülete fokozatosan növekszik. Régen még 46 ezer ha-ban maximalizálták a megyében a természetből területét, a helyes vetésszám betartása miatt, nagysága most meghaladta a 80 ezer ha-t.

AGROTECHNIKA

A nagy teljesítményű gépeknek köszönhetően 1 nap alatt 40-50 ha mezőgazdasági terület meg tud változni. Ma még gabona volt, holnapra betárcsázott tarló. Ha csak kevés csapadék is esik, a terület kiszárad, mire rögtön még egyszer betárcsázzák. Az aratás utáni gabonaterületek júliustól októberig magágy minőségűek, aminek ilyenképpen nincs vadeltartó-képessége.

Az öntözés, az öntözött területek nagysága a megyében 1/3-ára esett vissza a magas költségek és a birtokszerkezet átalakulása miatt. Eltűntek a rizstelepek, ezért ezeknek a be/kitápláló csatornák sem használják. A csatornákból így eltűnt a víz, amelynek megléte a meleg,

száraz nyári időszakban kifejezetten hasznos volt, mert a csatornák környékén mindig volt üde, zöld növényzet.

A deszikkáló szerek alkalmazása (repce, napraforgó esetében) nemcsak az összes növényt semmisíti meg, de a mezei nyúl tüdőnyálkahártyáját is tönkreteszi. Napraforgó estében ennek az időszaka szeptemberben van, amikor is a mezei nyúl-állomány el szokott „tűnni”.

A mezei életér az elmúlt 100 évben több mint 15%-kal csökkent.

RAGADOZÓK ÉS EGYÉB „PREDÁTOROK”

A táblázatból jól látható, hogy amikor növekszik a kártékony vadfajok terítéke – főleg a rókáé –, a mezei nyúl egyedszáma is emelkedik.

Egy másik következtetés is kitűnik, mely szerint a vadászható kárté-

kony vadfajok terítéke nem emelkedik. Ennek egyik oka abban keresendő, hogy a hivatásos vadászok számára hiányzik a kellő motiváció, mivel a lődíjtérítés nagyságát róka estében a harmadára vették vissza (1 rókáért 75 sörétes lőszer járt, most időponttól függően 10–25 db). A nehéz pénzügyi háttérre hivatkozva, sok vadászatra jogosult nem ad többet, mint amennyi kötelezően elő van írva, pedig több kutatási eredmény is bizonyította, hogy az alacsony szinten tartott predátorállománynak mekkora szerepe van az apróvad létszámának növelésében.

A kotorékozás nagyon időigényes, azonfelül költséges is, mivel kutyát kell tartani. Az alacsony ellenszolgáltatás miatt, egyre kevesebben tartanak kotorékebet a hivatásos vadászok közül. Valószínűsíthető, hogy a kutyatartók aránya nem éri el a 10%-ot a megye öz-

szes hivatásos vadászának létszámához képest.

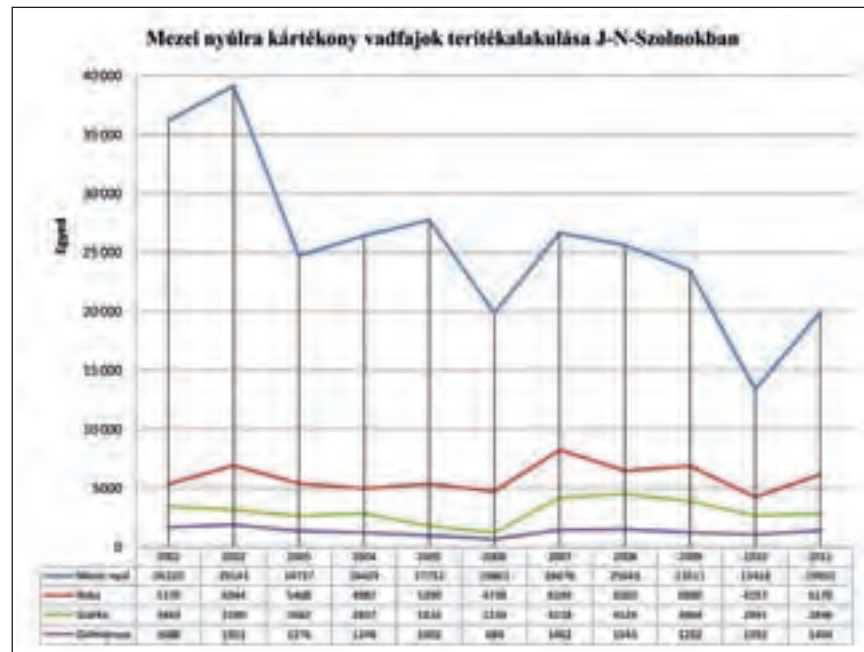
A másik ok a hiányzó szakmai ismeretekben rejlik: rosszul választják meg mind a gyérítés időpontját, mind pedig annak módszerét. Nem nyáron, a tarlón kell elejteni a legtöbb rókát, mint ahogy az is problémát jelent (mert ilyen is volt), ha télen, társas apróvad vadászaton, egyetlen nap tíz róka kerül terítékre.

A védett szárnyas ragadozók mennyiségét, függetlenül azok növekvő, sőt egyes helyeken „csak a vadászok szerint” igen magas létszámától, a jogi szabályozás miatt szintén nem lehet csökkenteni. A természetvédelemhez közel álló kutatók megállapították, hogy ezek „csak” 8–10%-ban fogyasztanak haszonvadtat. A vadgazdálkodási kutatók viszont azt állapították meg, hogy a róka is csak 8–10%-ban fogyaszt haszonvadtat, táplálékának nagyobbik hányadát rágcsálók teszik ki, ezért nem csupán a róka a nyúl legfőbb predátora a ragadozók közül. Száraz időszakokban, amikor az ártérben található „kubikokból” a vízzel együtt elfogy a hal, és medrük kiszárad, akkor a gémfélék családjába tartozó, hosszú lábú gázlómadarak,

pl. a nagy kócsag is hozzájárul a mezei nyúl szaporulatának csökkentéséhez. Némely, a Tisza-parti területeken gazdálkodó vadászatra jogosultaknál, ahol szembeötlően megnövekedett madárállomány él, ez ugyancsak komoly probléma forrása.

Az aranyaskál elterjedése sem a legbiztosabb kilátásokat vetíti előre a mezei nyúl szempontjából. Nem tudni, mit okoz majd, ha még jobban betelepül a megyébe. Ami biztosan feltételezhető, egyre fokozódó jelenléte aligha segít hozzá a mezei nyúl állományának növekedéséhez...

A vaddisznó állománya megyénkben fokozatosan nő. A diagramból jól látszik, hogy az elmúlt 10 évben 4-500%-kal megnövekedett a terítékre kerülő példányok száma. Ha a lineáris vagy az exponenciális előrejelzési trendvonalat nézzük, kitűnik, hogy terítéke a megyében akár már az 2012-es évben elérheti az 1000 db-ot. A vaddisznó mezei nyúlra gyakorolt hatásáról még nem sok kutatás készült, de az biztosan elmondható, hogy a Tisza és a Körös folyó árterületein, ahol immár rendszeresen előfordul a vaddisznó, ott mezei nyúl már nincs.

A nagyvadállomány terjeszkedése (vaddisznó) és néhol szándékos terjesztése (dám) miatt az apróvad szerepe egyre csökken, és a vadászatra jogosultak egy része nem folytat megfelelő ragadozógyérítést.

NYÚLBETEGSÉGEK

A mezei nyúlnak sok betegsége van, de ezek közül Jász-Nagykun-Szolnok megyében, az elmúlt 10–15 év során, tularémia, pasztorellózis, EBHS-betegséget, továbbá bélkokciidiózist, Cysticercosis parazitás megbetegedést találtak, de ezeket is csak kisebb területeken, nem egységesen az egész megyében.

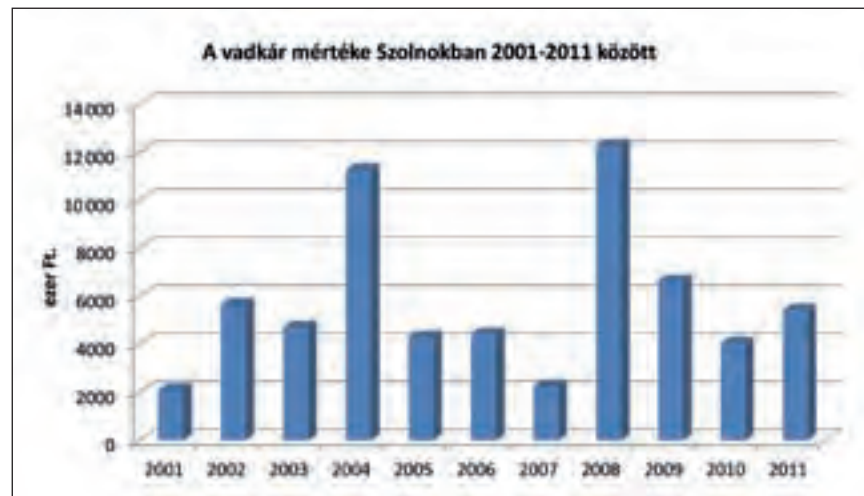
MEZEI NYÚL ÁLTAL OKOZOTT VADKÁROK ISMERTETÉSE

A mezei nyúl által okozott kár évről évre nagyobb problémát jelent, annak ellenére, hogy a 40 évvel ezelőtti mezeinyúl-állománynak immár csak 1/3-a él megyénkben, amikor is abban az időben vadkárrol még csak említést sem tettek.

A napraforgó igen jelentős térhódítása, a kisparcellás napraforgó elterjedése, a minimális kiterjedésű kertészeti kultúrák folytán a mezei nyúl okozta kár iránti érzékenység napjainkra jelentősen megnőtt. A kifizetett vadkár mértéke nem azonos az éves tervekben leadott értékkel, mert sok esetben más módon próbálják meg kompenzálni a kárt a termelőnek (pl: vetőmagvásárlás, terményadás, vadhús ajándékozása, „kompenzációs” vadászat őzbakra, apróvadra). Összességében a vadkár ellensúlyozását szolgáló említett módszerek pénzbeli értéke általában a ténylegesen pénzben kifizetett (grafikonon szereplő) értéknek a többszöröse.

ÖSSZESEGÉBEN:

- eltűntek a gyomos útszegélyek, árokpartok, csenderesek, az erdősávokból a cserje- és a gyepszint;
- a jelenlegi mezőgazdasági kultúrák, főleg a tavaszi vetésű kapás növények nem alkalmasak a mezeinyúl-populáció eltartására;

- a napraforgó termesztéstechnológiája következtében, a napraforgó mellett a táblákban a „csupasz földön” kívül semmi sincs – ezeken a területeken a mezei nyúl csak ebből tud táplálkozni, s az ennek folytán egyre érzékenyebbé váló vadkár miatt, a vadgazdák a legjobb akaratuk ellenére sem tudják jelentősen növelni a törzsállományt;
- változatlanul csaknem minden predátor védett – továbbra sem gyakorlat a védettség státusz rendszeres felülvizsgálata;
- mivel hiányzik a motiváció, a lehető kártékony fajok gyérítése elégtelen;
- a szélsőséges időjárási körülmények egyaránt rendkívül kedvezőtlen hatással vannak a szaporulatra és a törzsállományra;
- a meglévő csatornahálózat sok helyen kihasználatlan, nincs benne víz;
- az élőhely-fejlesztési programok az egyesületek általi földvásárlás/tulajdonlás hiánya miatt ténylegesen nem tudnak megvalósulni (nincs kinek és honnan);
- az Ftk.-ban működő vadászatra jogosultak között van olyan földtulajdonos/vadgazdálkodó, aki a vadkárok miatt nem akar több mezei nyulat a területére.

CSAPDÁZÁSI PROGRAMOK

A jogosultak az elmúlt években több csapdázási kísérletet is végeztek. Voltak fellángolások, és vannak, akik azóta is komolyan csinálják, immár évek óta. A legeredményesebb – talán az egész országban is – a Larsen-csapda. A szarka-populációt kellően alacsony szinten lehet vele tartani. A róka elleni egyik új módszer a „hattyúnyak”-csapda, mely

róka és egyéb szőrmés ragadozók ellen használható. A másik a testszorító csapda, kotorékba helyezve.

Ezeknek a csapdáknak az elterjedése csupán kezdeti stádiumban van a megyében, még csak 5–10 vadászatra jogosult foglalkozik a használatukkal.

KIEGÉSZÍTŐ TAKARMÁNYOZÁS

A mezei nyúl takarmányozása fontos feladat, mivel száraz időjárás esetén már augusztusban meg kell kezdeni. Ilyenkor főleg lédús takarmányféléket, léalmát, dinnyét, káposztaféléket, később répat, télen lucernaszenát, csöves kukoricát kell a területekre szóró etetéssel kijuttatni.

A megyében több vadászatra jogosult is csinálja, de főleg azokon a területeken, ahol még sok a – vagy inkább még van – mezei nyúl; pedig azoknak is legalább annyira fontos lenne, akiknek a területein már csak kevesebb él belőle.

JAVASLAT AZ ÁLLOMÁNYNÖVELESRE

Mit szeret a mezei nyúl, mire van szüksége:

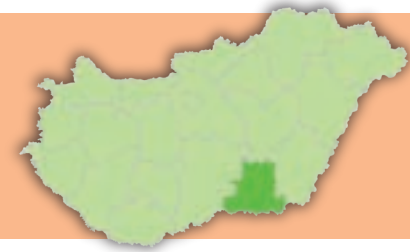
- kisparcellás, mozaikos, változatos növényzetű élőhelyeket;
- nagyon kedveli a mezővédő erdősávokat, ahol van aljnövényzet;

- gyepek, erdősávok, erdőfoltok határterületit;
- nappal az erdősávban, éjszaka a nyílt területeken tartózkodik;
- télen őszi búza és búzatarló, szántás, erdősáv, gyepek, lucerna, és ugar;
- száraz időjárás esetén, a nyár második felében már kiegészítő takarmányozás szükséges;
- a predátorok megfelelő időben és módszerrel való gyérítése (csapdák rendszeres, folyamatos használata);
- a vadgazdálkodók a súlyának megfelelő arányban végezzék a kotorékellenőrzést, ami leghatékonyabb módja az állományszabályozásnak, és egyúttal a szaporodóképességre vonatkozóan is ez adja a legbiztosabb információkat;
- elérni, hogy a vadászatra jogosult 1-2 ha nagyságig terjedő földterületet vásárolhasson vagy béreljen, illetve állami földterületet bérelhessen;
- erősíteni a csenderesek, fasorok, tanyahelyek fásítását, a nem termelő be-ruházásokat;
- a hasznosítás mértékének megállapítására a vadászati idény előtt kerüljön sor, és ebben az időszakban legyen kötelező az állomány nagyságának felmérése (szaporulattal együtt) a becslési módszerek valamelyikével;
- a vadkár jelenlegi szabályozása a vadászati törvényben elavult – pontosítani kellene a gazdálkodó és a vadászatra jogosult feladatát, továbbá módosítani a vad által okozott kár térítésének a mértékét;
- a vadbiológus kutatók legújabb kutatási eredményeinek a megismerése és javaslataik beépítése a vadgazdálkodásba – ne csak a megszokott, „régén is így csinálták” elvnel maradjunk.

Kasuba András

A MEZEI NYÚL CSONGRÁD MEGYÉBEN (2001–2011)

Dr. Szemethy László a hivatásos vadászok továbbképzésén a következő kiejelentéssel kezdte előadását:

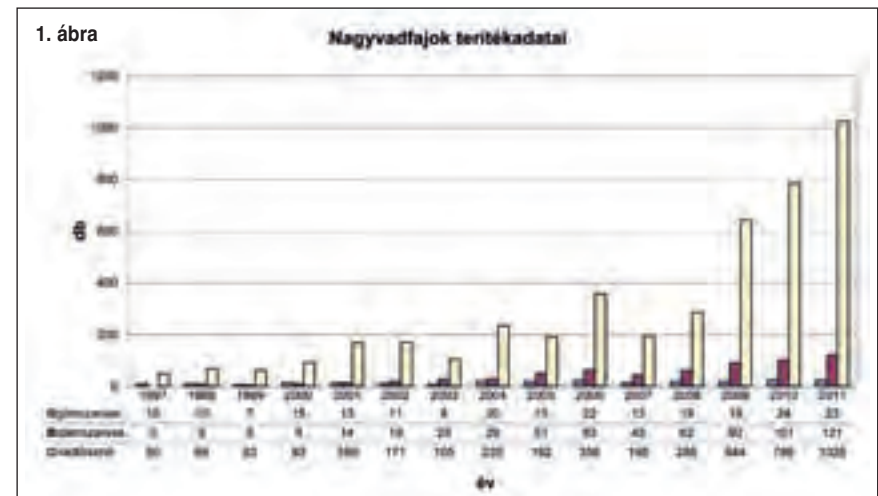
„Amennyiben a mezeinyúl-állomány csökkenésének üteme a továbbiakban így folytatódik, és nem teszünk ellene, akkor a 2030-as évek elejére védett fajjá válhat a mezei nyúl is.”

A MEGYE KÖRNYEZETI ADOTTSÁGAI

Csongrád megye tájszerkezete a megye méretéhez képest rendkívül változatos. Alapvetően három középtáj határozza meg: a Duna–Tisza köze, az Alsó-Tisza vidéke és a Körös–Maros köze. Ez a három középtáj igen eltérő feltételrend-

szert nyújt a mezőgazdálkodásnak, a vadgazdálkodásnak, a vízgazdálkodásnak, a természetvédelemnek. A három középtáj kistájak sokaságára tagolódik. Csongrád megye vízrajza változatos: felszínét a Tisza és holtágai, a Maros, a Körös folyók, továbbá sok tó és csatorna tagolja. Itt húzódnak az ország legmélyebb fekvésű területei. A megye a Nagyalföld legmélyebb medencerészét foglalja el (76–125 m tszf.). A terep a szomszédos megyék felől mindenütt a Tisza-völgy irányába lejt. Ez a domborzati sajátosság a belvizek kialakulásában is szerepet játszik.

A körzet éghajlatában a szárazföldi, kontinentális hatás a legerősebb. Éghajlati jellegzetessége a változékonyság, ami a hőmérséklet nagy évi és napi ingado-

zásában, a meleg nyári és hideg téli időjárásban, az aszályos és csapadékosabb időszakok ritmikus (5–10 éves) váltakozásában is megnyilvánul. Az évi átlagos csapadékmennyiség 500 mm körül alakul. A téli időszak csapadékinimuma következtében számottevő hóréteg csak ritkán alakul ki a térségben.

A térség az ország napfényben leggazdagabb vidéke, a napsütéses órák száma meghaladja a 2000-et, és az évi középhőmérséklet (10,5–12) magasabb az országos átlagnál.

Csongrád megye:

bruttó vadászterület-

nagyság:	425 000 ha
nettó:	367 228,2 ha
vadászterületek száma:	61 db
legkisebb terület:	2113,4 ha
(különleges rendeltetésű)	
legnagyobb vadászterület	22 082 ha
vadászterület	
átlagnagysága:	6020 ha

Alapvetően az apróvad és az őz jellemző a megye tiszántúli részén elterülő vadászterületek vadállományára, míg a folyók árterében, illetve a Duna–Tisza közén – az erdőtelepítések növekedésével – az őzön kívül a vaddisznó és a däm egyre jobban otthonterületének tekinti a megye erdőszült élőhelyeit.

A MEZŐGAZDASÁG LEGFONTOSABB HATÁSA A VADÁLLOMÁNYRA

A mezőgazdaság területén, a magánosítást követően, az egyik leglényegesebb változás a táblaméretek csökkenése. Ez különösen a homokvidéken szembetűnő, ahol az átlagos táblaméret a 90-es évektől

kezdődően jóval 10 ha alá csökkent (3–6 ha), míg a Tiszántúlon 30–50 ha, esetenként ennél is nagyobb.

Továbbá jelentősen csökkent a műtrágyák felhasználása: a 80-as évekhez viszonyítva, manapság annak csupán ¼-ét éri el (hatóanyagban kifejezve, 60–70 kg/ha).

Az őszi kalászosok termesztésének technológiája viszonylag vadkímélőnek bizonyul. A vetés előkészítése, a szokásos talajfertőtlenítés, a vegyszeres gyomirtás nem bizonyul a vadra nézve fokozottan veszélyes tevékenységnek. A tavaszi és őszi növényvédelmi munkák során jelentősen visszaesett a „taglózó hatású” endoszulfátok (Thiodan, Thionex) használata. A betakarítás időszakában, az apróvad szaporulatában – a szélektől befelé dolgozó kombájnok munkája következtében – veszteségekkel kell számolni.

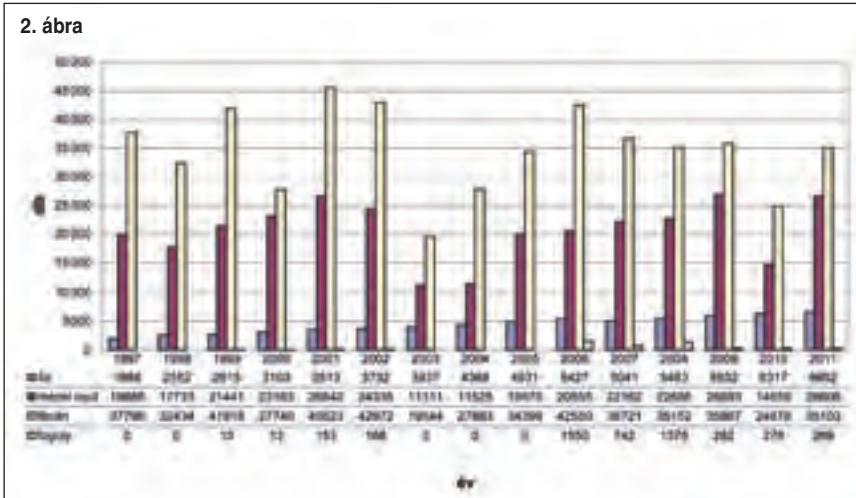
A tavaszi kalászosok, valamint kukorica vetése, a magágy-előkészítő munkálatok zöme a nyúl szaporodási ciklusára esik, ezért évente jelentős veszteségekkel kell számolni.

A lucerna vetésterülete a megye valamennyi térségében csökkent. Betakarítása, növényvédelme az apróvadra nézve az egyik legveszélyesebb tevékenység.

Az apróvad-gazdálkodásban a legnagyobb veszélyt a vegyszeres rágcslóirtás jelenti. A kemikáliák gondatlan felhasználása esetén jelentős károkat okoz.

A zöldség, gyümölcs és szőlő termesztésének hagyományos térségei alakultak ki, és ezek a körzetek a vadgazdálkodásban korlátozó tényezőt jelentenek.

Az erdőtelepítések területe az utóbbi években jelentősen növekedett, és a jövőben is számolni kell a gyengébb termőhelyi adottságú területek további erdősítésével. A jelenlegi nagy erdőtömbökhöz

Csongrád megye őz-, mezei nyúl-, fácán-, fogolyterítékének adatai

hasonló kisebb-nagyobb tömbök alakulnak ki, ami az apróvad számára élőhelyvesztéssel jár. Az apróvad védelmében sokkal nagyobb jelentősége van a szétosztott és az 5000 négyzetméternél kisebb erdőfoltoknak, fásításoknak, a tanyahegyek kis fásításainak.

A külső és legkevésbé szabályozható tényezők között kell megemlíteni az egyre szélsőségesebb időjárást (pl. tavaszi csapadékhány vagy belvízproblémák), mely közvetlenül vagy közvetve, de lényegesen befolyásolja gazdálkodásunkat, különösen apróvad-gazdálkodásunkat. A közelmúlt példája: 2010-ben az évi csapadék 1000 mm fölött volt, míg a rá következő év második felében, augusztusban már kisült minden.

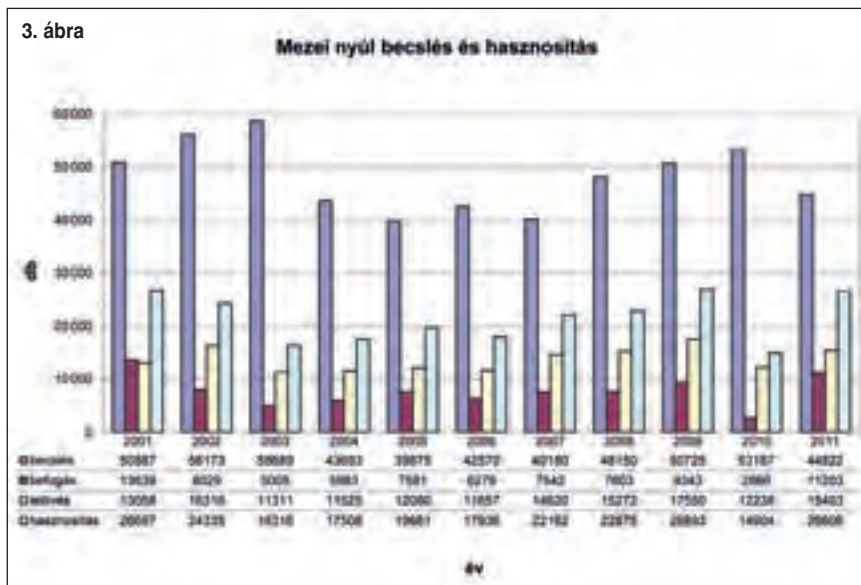
VADGAZDÁLKODÁSI JELLEMZŐK

A körzettervben a megye egy vadgazdálkodási egységet képez annak ellenére, hogy a Tisza két oldalán nyugati és keleti

irányban elterülő vadászterületek élőhelyi adottságai markánsan különböznek. A megye nyugati részén alacsony aranykorona értékű homoktalajok találhatóak, amely terület egyre nagyobb arányban erdőszült. A tiszántúli területek mezőgazdasági termelésre kiválóan alkalmas, magas aranykorona értékű talajain a születő és megmaradó mezeinyúl-szaporulat – az intenzív mezőgazdálkodás ellenére – a legmagasabb.

A mezei nyúl: Csongrád megyében mind gazdasági, mind vadászati jelentőségét tekintve kimagasló jelentőségű vadfaj. A mezeinyúl-állomány létszámának alakulása szempontjából elsősorban nem az okszerű vadászati hasznosítás a meghatározó, sőt az esetleges alulhasznosítás állat-egészségügyi problémákat is okozhat, aminek könnyen állományösszeomlás lehet a következménye. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy a szőrmés és szárnyas kártevők számának apasztása, az élőhelyfejlesztés stb. nem eredményezhet lényeges állománynöve-

3. ábra

kedést, de mindenesetre kevésbé irányítható és tervezhető a hatása, mint más vadfajok esetében.

Csongrád megye összességében jónak minősíthető nyúlállományát – a korábbi években 50%-ban, manapság mintegy harmadát – előnyűl-befogással hasznosítják, amit az értékesítési lehetőségek függvényében – az idényen belül – célszerű minél korábban megvalósítani.

A legkiválóbb nyulak területek a tiszántúli térségben, a Maros folyótól északra, kiterjedt, összefüggő térséget alkotnak. Az itt gazdálkodó 10–14 vadgazdálkodó területén az állományhasznosításban az előnyűl-befogás dominál. Minden ősszel aggódva becsüljük a ténylegesen hasznosítható egyedszámot, s csak reménykedünk, hogy a változó piaci igényeket egészséges nyúlállománnyal tudjuk kielégíteni. Az élve befogott mezei nyulak döntő többsége Olaszországba, Franciaországba kerül, és minimális mennyiségben Horvátországba is jut belőlük.

Hasznosítási rátája – élőhelytől és állománytól, továbbá évjáratról függően – nagy szélsőségek között mozog, 20%-tól egészen 80%-ig. Átlagos hasznosítási rátája mintegy 40%-ra tehető (2. ábra).

Állományának becsült létszáma és hasznosítása az elmúlt időszakban jelentősebb ingadozásokat nem mutatott – kivétel a 2010. évi hasznosítás számadata.

ÉV	Dolmányos varjú	Szarka	Szajkó	Róka	Kóbor kutya	Kóbor macska	Borz	Arany-sakál
2001	930	1954	905	3634	1867	3223	0	0
2002	680	1895	796	5310	1851	3449	14	0
2003	603	1644	658	5190	2087	3041	22	0
2004	586	1238	875	3715	1116	1494	41	1
2005	640	1526	681	3905	649	1007	66	0
2006	672	1214	476	3066	565	762	102	2
2007	885	2406	1034	4249	656	1263	200	2
2008	902	4331	1002	4727	674	1496	200	1
2009	838	3623	1021	4641	738	1367	221	7
2010	991	2822	809	3740	635	974	321	13
2011	1496	2863	1121	4889	664	1070	417	10

Vadgazdálkodási szempontból kártékony fajok terítékadatai

2010 a legcsapadékosabb és belvízzel legjobban terhelt évünk volt. Az előnyűlhasznosítás kirívóan alacsony értéke a nyúlbefogás megfelelő környezeti feltételeinek hiányából – belvív, enyhe időjárás, járhatatlan utak stb. – adódott.

Az utóbbi évtizedben a mezei nyúl a maga 45–50 ezer db körülire becsült állományával és az évente átlagosan 20 ezer db körül hasznosított mennyiségével – mind vadászati, mind gazdasági téren – továbbra is a térség meghatározó, stabil vadfaja marad.

VADGAZDÁLKODÁSI SZEMPONTBÓL KÁRTÉKONY FAJOK

A vaddisznó gazdasági jelentősége – a kertet leszámitva – a megyén belül kicsi, ugyanakkor vadászati jelentőségét számos vadászterületen – joggal – ennél lényegesen magasabban értékelik. Károsításának veszélyével (l. apróvadgazdálkodásra gyakorolt hatása, továbbá

vadkár) azonban egyre inkább számolni kell. A szabadon élő vaddisznóállomány becsült létszáma (1. ábra) 2001–2010 között – a jelentések szerint – terítéke hétézszeresére emelkedett.

A kóbor kutyanál a terítékadatok – a 2004. évi jogszabályváltozásig – viszonylagos stabilitást mutattak. A dolmányos varjúnál, a szajkónál és a szarkánál azonban folyamatos és lényeges csökkenés, míg a rókanál és a kóbor macskánál 2004-ig növekedés volt tapasztalható. 2004-ben a róka esetében vélhetően egyéb betegségek (pl. rühesség), míg a kóbor kutyanál és macskánál a jogszabályi változások miatt csökkent a teríték.

A rókaállomány erőteljes növekedése – különösen a Tiszántúlon – lekövette az apró rágcsálók (hörcsög, mezei pocok) gradációját.

A védelem alól felszabadított borz kártételével is számolni kell, mely most már nem csak az erdőszűlt területeken állandó faj, de a nagy, összefüggő mezőgazdasági táblákat is elfoglalta, azonfelül megye-

Csapdatelepítés

szerte megjelent a vadászható arányszákkal.

Feltétlenül említést kell tenni a nálunk gyakoribb védett ragadozó madarokról, melyek elsősorban az apróvad szaporulatára jelentenek veszélyt.

Az egerészölyv (*Buteo buteo*) ma vitathatatlanul az egyik leginkább előforduló ragadozó madarunk, amelynek állománya folyamatosan növekszik; úgyszintén elmondhatjuk ezt a barna rétihéjáról (*Circus aeruginosus*), míg a héja (*Accipiter gentilis*) populációjának létszáma stagnálást mutat. Fontos a megkezdett

4. ábra Csapdával való lefedettség

ragadozómadár-monitoring keretében e fajok vizsgálatának további folytatása.

A megye apróvadás jellegéből következik, hogy a jövőben nagyobb figyelmet kell fordítani a kártevők állományának folyamatos számontartására és eredményes szabályozására.

A vadgazdálkodók egyre jobban felismerik, hogy ez az a terület, ahol az eredményesség érdekében be tudnak avatkozni, és némi anyagi áldozat vállalásával, illetve csapdák vásárlásával támogatni tudják a hivatásos vadászok hatékonyabb munkavégzését. A gyérítés hatékonysága az újabb módszerek használatával, valamint a meglévők gyakoribb használatával növelhető.

A szárnyas kártevők közül a szarka-állomány territóriumfoglalástól kezdődő állományszabályozása csapdára alapozott. Az egyedek döntő többségét csapda használatával fogják, így e faj létszáma kellően alacsony szinten tartható. Sajnos a dolmányos varjú állományának hatékony szabályozásáról ez nem mondható el – bár vannak eredmények, de szerények. A szárnyas kártevők mellett a szőrmes kártevők létszámának apasztására minden hagyományos módszer – kotrékozás, hajtás, ugrasztás, hívás, les, fény-szórós vadászat stb., élve fogó ládacsapdák – mellett egyre bővül az ölcscsapdák és a visszatartó kábeles csapdát használó vadászterületek száma.

Eddig a 26 vadászatra jogosult közel 180 ezer hektárnyi területén alkalmazzák ezeket az eszközöket. A csapdasűrűség jelenleg nem magas, mert a vadgazdálkodók zöme „próba” jelleggel szerezte be az eszközöket. Százat meghaladó darabszámú csapda használatával már térségi szinten, kölcsönösen tudják támogatni vadvédelmi tevékenységüket a vadgazdák.

A bármilyen alapossággal kidolgozott ragadozóstratégia is csak abban az esetben érheti el célját, ha szervesen illeszkedik az ökoszisztémák és az egyes fajok bölcs hasznosításának rendszerébe.

VADKÁROK MEGYÉNKBEN

Napjainkban a megyei szinten összességében kifizetett vadkár évente 12–13 millió Ft, amely a klasszikus nagyvadás megyékhez képest elenyésző.

A vadkárrok keletkezésében az egyes vadfajok részaránya: **mezei nyúl 80%**, őz <10%, vaddisznó <10%, dämvad <2%.

A vadkár szempontjából legtöbb gondot okozó vadfajunk tehát a mezei nyúl. Fő kártételeinek megnyilvánulásai: a napraforgóban annak 4–6 leveles állapotáig, továbbá a faiskolákban, gyümölcsösökben, zöldségfélékben és erdősítésekben okozott kártétel. A földhasználók vadkár iránti érzékenysége egyre nagyobb – a szélsőséges időjárás káros hatásainak erősödése miatt az ún. vadkártűró képesség és tolerancia egyre kisebb a vadállománnyal szemben.

Elengedhetetlen a földtulajdonosokkal való jó kapcsolat fenntartása és a kölcsönös érdekeltség kialakítása.

A mezeinyúl-állomány támogatásának másik lehetősége nyulaink takarmányozása. A mezei nyúl etetéséről a két legfőbb táplálékhiányos időszakban, vagyis 1.) nyár végén, kora ősszel és 2.) a tartósan havas, hideg téli napokon szükséges gondoskodni.

A mezei nyúl hasznosítása csak az elévzett vadvédelmi és gondozási munkák után és a valós állomány ismeretében tervezhető.

VADGAZDÁLKODÁSI ÉV	IGÉNY (Db)	IGÉNY (Ft)	MEGÍTÉLT (Ft)
1999/2000	23	19 567 895.-	5 810 000.-
2000/2001	28	23 700 640.-	10 818 000.-
2001/2002	37	31 901 830.-	11 726 000.-
2002/2003	35	39 088 750.-	16 945 000.-
2003/2004	38	49 930 500.-	22 000 000.-
2004/2005	33	35 886 096.-	21 000 000.-
2005/2006	37	47 514 986.-	23 000 000.-
2006/2007	32	58 122 200.-	12 000 000.-
2007/2008	46	70 005 000.-	12 000 000.-
2008/2009	50	99 988 000.-	0.-
2009/2010	1	660 000.-	0.-
2010/2011	0	0.-	0.-

Jó élőhely és alkalmas búvóhely nélkül nincs megfelelő kondíciójú vadállomány

Állományfelmérésre a vadgazdák az északi reflektoros állománybecslést használják. A felmérést nem csak közvetlenül a hasznosítás előtt célszerű végezni. Az aratást követően havi rendszerességgel – adott útvonalon, területen – végzett reflektoros állományfelmérések megbízhatóbb képet adnak a területen élő állományról.

Vadászatára a körvadászati módot ma már nem alkalmazzák. Ennek oka, hogy sok vadászt és legalább ugyanannyi vagy még több hajtót igényel, és ahol a nyúlállomány sűrűsége engedné, ott inkább élve történő értékesítéssel hasznosítják. Napjainkban a nyúl vadászatára a vonal- és az U hajtást alkalmazzák.

A vadgazdálkodásunkat érintő várható hatások:

- a földtulajdonosi „érdeklődés” az ágazat iránt egyre erősödik, melyből adódóan hosszú távon a bérleti, illetve többlehasználati díjak vélhetően nagyságrenddel növekedni fognak;
- következésképpen a vadászat, mint sport egyre költségigényesebb lesz;
- fentiekből következően növekedni fog a gazdálkodási kényszer;
- az egyesületi forma, mint gazdálkodási egység ártérítelődik;
- esetleges törvényváltozástól függetlenül,

nül, a következő üzemtervezési időszakban a vadgazdálkodási egységek száma növekedni fog (további felaprosódás várható);

- a „zöld” mozgalmak erősödésével a vadászat társadalmi megítélésének rosszabbodása prognosztizálható.

Legfontosabb teendők:

1. a vadászatra jogosultak részéről a versenypozícióban maradáshoz fokozott szakmaiságra és tőkeberuházásra lesz szükség (elgondolkodtató a gazdálkodás és az egyesületi élet bizonyos fokú szétválasztása);
2. elengedhetetlen a földtulajdonosokkal való jó kapcsolat kiépítése, továbbá a kölcsönös érdekeltség megteremtése;
3. élőhely-fejlesztési tevékenységünket fokozni kell, megkülönböztetett figyelemmel a csenderesek-vadbúvók, valamint itatóhelyek létesítésére;
4. hosszú távon a hivatásos vadászok (részbeni) állami alkalmazásba vétele nemcsak a szakembergárda részére jelentene anyagi és egzisztenciális előnyöket, de a magyar vadállomány (mint állami tulajdon és nemzeti kincs) megőrzését és nemzetközi híru vadgazdálkodásunk színvonalának további növelését is szolgálná.

Komoly Tamás

MEZEI NYÚL – AHOGYAN MI KÉSZÍTJÜK BÉKÉS MEGYE

SZÁMOK ÉS AMI MÖGÖTTÜK VAN...

Ha valaki e címet olvasva netán valami ételreceptre vár, az csalatkozni fog. Ebben az írásban az „alapanyagról”, azaz a mezei nyúlról és a vele való vadgazdálkodásról esik szó – amolyan Békés megyei módra. A cikkben igyekeztem nemcsak a saját, hanem hivatásos kollégáim meglátásait és javaslatait is bemutatni.

A nagyon tudományos terminusokat eleve kerülni szoktam, no meg szigorú lektorunk lelkemre kötötte, hogy „a szöveg olvasmányos, mindenki számára érthető és »fogyasztható« legyen”. Igyekeztem ehhez tartani magamat, de ha néhány rész kissé „csípősebbre” sikeredett a vártnál, s néhányan prüszkölnék majd tőle, azoktól előre is elnézést kérek...

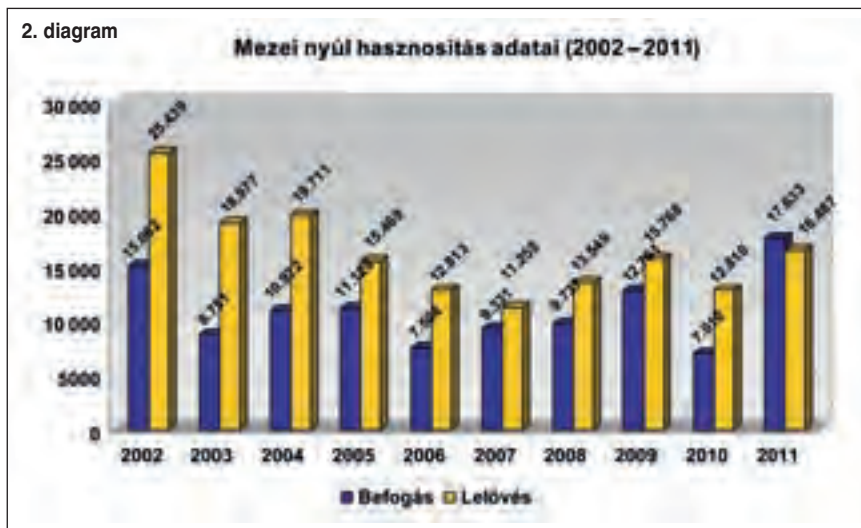
Ha az elmúlt tíz év tekintetében figyelmesen átböngésszük Békés megye mezei nyúlra vonatkozó statisztikáit, azt a megállapítást vonhatjuk le, hogy a mezei nyúl – a többi apróvadhoz képest viszonylag jól tartja magát. A lassú állománycsökkenés pedig nem a mezei nyúl életképtelenségére utal, hanem a faj környezetének megváltozására, amelyet a későbbiekben részletesen kívánok ismertetni.

A hasznosítás mértékét tekintve elmondható, hogy a vadászatra jogosultak zöme tartja magát a szakemberek által üdvösnek tartott 30%-os arányhoz, azaz a becsült tavaszi törzsállomány mintegy harmada kerül terítékre.

2. diagram

A hasznosítás módját tekintve, lassú fordulatnak lehetünk szemtanúi (2. diagram).

A fegyverrel történő elejtést mind több vadászatra jogosultnál felváltja az élő vad befogása, ami a jelenleg tapasztalható magasabb piaci árnak köszönhető, illetve elcsitulni látszik a tularémia és az EBHS betegségek körüli huzavona. (Figyelembe véve a folyamatosan növekvő költségeket, ez másképpen nem is fog működni!) A hasznosítás általában két nagy hullámban történik. Az őszi vadászaton zömében az évi nyulak kerülnek terítékre (jó évben az arány akár 70%-os is lehet), míg az élőnyúl-befogás – az időjárás függvényében – az év végén, illetve az új évben történik meg, ilyenkor a piaci ár is kedvezőbb. (A kicsiny hányadot kitevő tagi vadászatok általában az ünnepekre időzítik a jogosultak – fácánvadászatokkal elegyest.)

Alapszabály: egy területrészen csak egyszer hasznosítunk! Kivételt ez alól csak azok a táblák jelenthetnek, ahol a vadkárveszély a következő évben foko-

zott lehet (pl. vetőmag-napraforgó, kertészeti kultúrák stb.)

Fontos, hogy ahol hasznosítható állapotban van az állomány, ott a kívánt mértékben feltétlenül végezzük is el a hasznosítást! Hiába hagyjuk meg nyulainkat, mondván: jó lesz az jövőre is – egyáltalán nem lesz több nyulunk, mint az azt megelőző évben. Mint minden rágcsáló, a nyúl is hatékonyan visszafogja magát, ha érzi, hogy a terület, ahol él, telített, pláne ha az az évi vetésszerkezet kedvezőtlenebb az előző évinél. Ha pedig úgy érezzük, hogy állományunk valamely területen nem tud a reprodukciós szint fölé menni, inkább telepítsünk oda egészséges egyedeket máshonnan: ez általában eredményre vezet, a megyében is jó pár pozitív példa támasztja ezt alá.

Persze előfordul, hogy az emberi szemnek teljesen azonosnak tűnő területek egyikén szívesen tartózkodik és szaporodik a nyúl, a másikon viszont nem, pedig gyakran csak egy út választja el egymástól a két területet. Ennek sok oka lehet, de az ilyen, gyengébb részeket okosabb

más vadfajok (őz, fácán) számára „berendezni”.

Ha a becslés és a teríték megyei eloszlását elemezzük, látnunk kell, hogy az jelentős mértékben zsugorodott, a kevésé erdőszült, mezőgazdasági művelésben álló területek viszik a prímét, különösen is a megye déli, délkeleti sarkán található, ún. dohánykertész falvak.

Több oka is van ennek: az állatállomány csökkenésével a nem kezelt legelők, rétek elvadultak, az egykori bihari-sárréti részeket meghódította a nagyvad, elszaporodtak a ragadozók (különösen az aranyaskál és a vaddisznó). A gyengébb minőségű területeket beerdősítették, ami szintén kedvezőtlen a mezei nyúl számára. És hát az éghajlati tényezők is a „délielket” segíti, a nagy belvizes évek (pl. a 2000. és a 2010. év) ezeket a területeket kevésbé érintik: míg mondjuk a 47-es főúttól északra (Körös-völgy) minden úszik, addig a Maros hordalékkúpjának lazább, homokosabb talaján a gazdálkodást ez észrevehetően nem befolyásolja. Ehhez járul még az egységes elvek szerinti gazdálkodás, ami a közel hasonló, jó eredményeken meg is látszik.

Ha a terítékre került fülesek további sorsát figyelemmel kísérjük, akkor lényeges változásról nem beszélhetünk. A bér vadászok zöme továbbra is olasz nemzeti-ségű, de egyre nagyobb számban magyar vadászok is élnek a lehetőségekkel. Az élőállat-export célországaiiban szintén nincs nagy változás, a sorrend: Olaszország, Franciaország és Horvátország.

AZ ÁLLOMÁNY NAGYSÁGÁT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK

A legterheesebb része ez munkámnak. Fekete István 1936-ban a ragadozókról írott

tanulmányának adta a következő címet: *Szabad-e megmondani az igazat?* S rögtön meg is válaszolta: szabad – de... betörnek a fejed. Kik törnek be? Azok, akiknek nincs igaza, s akiknek fáj az igazság. Ezek rendszerint harcos emberek, mert ugyebár a hiányzó igazságot valamivel pótolni kell. Mondjuk bottal. Eljönnek hát, és betörnek a fejem. Kérdés: érdemes-e betöretni fejünket az igazságért? A válasz: érdemes!!!

Vegyük hát sorba a legnagyobb állománycsökkentőket, először is a predátorokat:

1. Róka

Akárhogy is hasonlítom, nem tudok szignifikáns összefüggést felfedezni a Békés megyei rókateríték (3. diagram) és a mezei nyúl hasznosítása között.

Ennek ellenére, le merem írni: aki komoly nyúlállományt szeretne, annak (különösen tavasszal) csak minimális rókaállomány lehet a területén. Különösen a vehemépítés és a kölyöknevelés idején előszeretettel szedi össze a magatehetetlen nyúlfiakat. Örökké emlékezetes számomra az 1999–2001 közötti hörcsöginvázió, amikor is annyi volt a kistrágcsáló, hogy még a kannibalizmus jelenségét is sokszor megfigyeltük (azaz a bármilyen okból elpusztult állatot társai azonnal feltápták). Ennek ellenére a 2000-ben általam feltárt 22 kotorékknak (április) csak mintegy harmadában volt hörcsögmaradvány, de mindegyikben volt a hörcsög nagyságával megegyező fanyúl! (Volt, amelyikben 7 db!) Egyszóval: a róka „térdig járt a hörcsögben”, mégis a nyulat választotta. (Tudom, hogy a hörcsög viharosan goromba tud lenni, de hát egy felnőtt rókának ez nem lehet akadály.) Mára pedig már akkorát változott a világ, hogy egy rágcsálóinváziót néhány hét alatt könnye-

dén leredukálnak a gazdálkodók: repül a Redentin, ki tudja, hol áll meg, s kit hogyan talál meg? Elborzasztó képek és tények voltak 2011 őszén Dél-Békésben, hiába írta elő a hatóság a megengedett technológiát, nyulak százai váltak áldozatává a magasabb szempontoknak...

Helytelen Redentin használat következménye

2. Barna rétihéja

Egyre aggasztóbb probléma, több szempontból is, egyrészt dinamikus állomány-növekedése miatt (Békés megyében a 2012. évi becslés 5736 db, mely köszönő viszonyban sincs a 2011-ben a természetvédelem által országos állománynak megadott 6000 párral, ha a többi megyében lévő állományt is figyelembe vesz-

szük). A régen revírtartó madár ma már kolóniákban fészkel egy-egy nagyobb nádasban, és a belvizes években sem csökken az állománya (nesze neked, táplálékhiány!). Le merem írni, hogy az aszályosabb években (pl. 2012) ez a madár a mezei nyúl egyik legfőbb predátora, első-sorban március közepétől április végéig. Soha nem voltam rest rágyalogolni őzbakmegfigyelés közben a táplálkozó rétihéjára: az esetek nagy részében fianyúl vagy tojás volt az „áldozat”. Nem csoda. Dr. Kalotás Zsolt úr írja az évkönyvünk 2011-es számában „...a barna rétihéját ... aránylag erőtlenségre, karmai nem teszik alkalmassá 400-500 g-nál nagyobb, egészséges zsákmányállat elfogására, megölésére”. Ez így igaz – de vegyük figyelembe, hogy a megszületett nyúlfiókák kb. 120 g tömegű! A gyér növényzet közül pedig éppen ezeket emeli ki, a legértékesebb első és második fialású szaporulatot! Dévaványán működik egy fészkek kamerázási program a természetvédelem égisze alatt: a képek tanúsága szerint elenyésző a haszonvad a hordott prédák között. Persze, hiszen e faj április végén, május elején fog a költéshez, a fiaik június elején kelnek. Ekkorra már

akkora a takarás, hogy nem találja meg a kiszulát és csibét, viszont a dévaványai pusztában bőven tenyésző gyíkokat, békákat, rágcsálókat igen! Hamarabb kell azt a bizonyos kamerát belesítenni! Vagy pedig egy áprilisi gyomortartalom-kollekciót összeállítani! (50-60 db rétihéjakkollekció meg sem látszik a populáción!) Javasolom ezt azért, mert a legutolsó ilyen vizsgálat 1984-ben (!) volt, tizedannyi állomány mellett! (Akkor a hozzáértők 15%-ot találtak haszonvadnak!) Erre ma már nem lehet hivatkozni!

Még egy kényes kérdés: a ragadozó-madár-mérgezések. Én senkiért nem teszem tűzbe a kezem, biztos, hogy jó néhány elhullás a vadgazdák tevékenységének köszönhető, akik tehetetlenségükben nyúlnak megengedhetetlen eszközökhöz. És a mérge nem válogat... Sajnos azt kell mondanom, hogy a természetvédelem merevsége is részese a sajnálatos saspusztulásoknak. Egy monitoringgal ellenőrzött és a természetvédelem által felügyelt, fegyver nélküli gyérítés (pl. tojáselszedés, lakkozás stb.) azonnali, pozitív változást hozhatna e tekintetben. Ettől azonban még messze vagyunk...

3. Kóbor kutya

Az állatvédelem szerint több tízezer kóborból belőle szerte az országban. Ha rá szokik, akkor kártételét a rókaéval közel hasonlóan kell értékelnünk. Ezért ne sajnáljuk tőle a patront, ha vadúzesen kapjuk, mert esetleges befogásával sem jut jobb sors neki. Ugyanis az államilag finanszírozott menhelyeken jelenleg kb. 6000 ebnek tudnak helyet biztosítani, a többi ott is elaltatják, nem is kis költséggel. Az érdekképviselőknek pedig teljes mellszélességgel ki kell állni azok mellett,

akik csupán esküjüknek híven járnak el, és csak a bulvármédia farag „celebet” belőlük...

4. Vaddisznó – nagyvad

A napokban a kezembe került a Békés megyei *Vadászszó* 1987-es első száma. A 6. oldalon olvastam a következőket:

„Eredményes évet zárt a Kötgyáni Vt. 1986. december 31-ig 3434 db fácán és több mint ezer nyúl került terítékre, a gazdálkodás árbevétele megközelítette az 1 400 000 Ft-ot.”

A 2011–2012-es idényben Kötgyánban terítékre került 82 db vaddisznó, a vadfácán és a mezei nyúl terítéke pedig, külön-külön számolva, nem érte el ezt a darabszámot! (A gím és a dám szintén jelentős számban él a területen.) A példa nem egyedülálló (pl. Békés megye, Sarkadkeresztúr, Mezögyán, Geszt, Biharugra, Békés-Tarhos stb.), ahol a nyúlállomány már nyomokban sem emlékeztet a régi hajdan voltra...

Könnyű lenne ezeken a vadászatra jogosultakon elverni a port: rosszul gazdálkodnak! Csakhogy ebben az esetben a természeti környezet megváltozása az, amelyik az apróvad degradálódását okozta: a rossz minőségű talajok erdősítése, a legelők felhagyása (hiszen jószág itt már nem hasznosítja), a csatorna-rendszerek, gátak elvadásása (a Vízügy pénztelensége), a trianoni határ és gát elkényesedése, a halastói gazdálkodás felhagyása, a galériaerdők védetté nyilvánítása mind-mind ezernyi élőhelyet kínál a disznó és az ugyancsak növekvő létszámú sakál számára (hogy egyebeket ne is említsek). Ahol a mezőgazdasági művelés vagy állattenyésztés elmarad, ott a nyúl előbb vagy utóbb a fogoly sorára jut...

5. Egyéb predátorok

Hosszan lehetne folytatni a sort a parlagi sastól a menyétig bezárólag, de megíté-
lésem szerint a többi faj érdemben nem tudja jelentősen redukálni a nyúlállomán-
mányt. Természetesen ezeket a fajokat, ahol ez megengedett, gyérítenünk kell (házi görény, borz, nyest): itt a csapdázás kiváló eredményeket hozhat, elsősorban itt is a tavaszi–nyár eleji időszakra koncentráva.

EGYÉB TÉNYEZŐK

1. Mohó sapiens

Ezt a jelenséget, úgy gondolom, sokan ismerjük. Ők azok, akik nem hallották azt a bölcsességet, miszerint a Földet nem örököltük, hanem unokáinktól kaptuk kölcsön. Persze értem én, hogy növekszik a Föld lakossága, akiket nem lehet csak vadhússal etetni, nagy a mezőgazdasági konjunktúra, és jó minőségű földjeiken egy kedvező évben könnyedén realizálható a hektáronkénti 150–200 ezer Ft tiszta haszon (a támogatásokat is beleértve). De vagyunk azért még jó néhányan, akik mást is szeretnénk kapni a magyar földtől. Munkát, szórakozást, rekreációt, megőrzendő értékeket. S mivel a vad mindannyiunké, úgy gondolom, erre is sokan okkal tarthatnak igényt.

Szószaporítás helyett hadd idézzek fel néhány szomorú mondatot, amit földtulajdonosi gyűléseken hallottam:

- Én végtelenül tisztetem Önöket, de a földjeimről SZEDJÉK ÖSSZE a nyulakat, és vigyék őket, ahova akarják, mert én termelni szeretnék!
- A mezőgazdaság leghasznosabb vadja a RÓKA, mert az pusztítja a nyulakat!
- Az én földjeimen és annak környékén mindenféle vadatetés TILOS!

d. A nyúlállomány további CSÖKKEN-
TÉSE a kívánatos, mert „azok” rosszabbak, mint a drótféreg vagy a kukoricabogár!

e. Hogy miért szántom be a mezsgyét? Így nincs gondom a parlagfüvel, és hát SZÁMOLJÁTOK KI: oda még KÉT SOR KUKORICA befér!

Természetesen nem mindenki gondolkodik így. Vannak még jószívű gazdák – köztük sok vadász is –, akik értik, hogy az élőlények is a földek természetes velejárói. Előttük emeljük meg magasra a kalapunkat, és reméljük, hogy mindig ők lesznek többségben.

2. Az élőhely degradációja

Szoros következménye a már leírtaknak. Ahol a művelés elmarad, ott növekszik a ragadozók és nagyvadfajok száma, ahol pedig belterjes a gazdálkodás, jóformán 3-4 növény uralja a szántókat, néhány – a nyúl számára rendszerint értéktelen – páncélgyom kíséretében. A hajdani 20-25 féle kultúra helyett van búza, kukorica, napraforgó, repce. Ennyi! Az a néhány százalékot kitevő borsó-csemegekukorica-árpa pedig nem tud érdemben javítani a helyzeten. A bajok pedig itt kezdődnek, mert a szerencsétlen nyúl élni és enni szeretne, de csak azt tudja, ami van. Az pedig SZENT és SÉRTHETETLEN MAGÁNTULAJDON! A gazdálkodók pedig – a már leírt tényezők miatt – egyre kevésbé toleránsak, így nem csoda, hogy a mezei nyúl által okozott és emiatt kifizetett károk folyamatosan növekednek. Véleményem szerint történelmi hiba volt a cukorrépát száműzni a megyéből (nemcsak a nyulak, hanem az abból élők miatt is!), és napraforgóra, erre a talajzsaroló, vadkárnövelő növényre cserélni! (Hogy áldassék a neve, aki ezt megtette!) Így aztán

Élőhely tönkretétele égetéssel

Közmunkaprogram „eredménye”

vehetjük a szlovák cukrot, és fizethetjük a vadkárt. S ha ez nem lenne elég, most már az erdészeti vadkárók jó részéért is a nyúl a felelős. Mindnyájan ismerjük az új erdőtvény méltánytalanságait (töb-
bek között azt, hogy a tulajdonosnak nem kötelező kerítést építenie, holott ennek költségét megkapná), így a havas, kemény telek után ismét mélyen kell a zsebünkbe nyúlni.

Szintén nem szabad szó nélkül hagynunk egy új jelenséget, az ún. közmunkaprogramot. A természetvédelem érthető módon hallgat, így nekünk kell kimondani: világosan értjük a politikai jó szándékot, de ne öntsük ki a fürdővízzel együtt a gyereket is!

Azaz: a faszorok, erdősavók, csatornák tisztítását (ha az okvetlen szükséges) halasszuk az őszi időszakra, mert tavasszal azok védett és nem védett fajok tucatjai-

nak nyújtanak menedéket a szaporodási időszakban!

Ezenkívül a fát és a cserjét nemcsak vágni, de ültetni is szabad, sőt kell, mert az Országos Erdészeti Egyesület felmérése szerint az Alföld fásítási programjának keretében elültetett fásszárúak fele hiányzik...

KLIMATIKUS VISZONYOK

Meglátásom szerint sokan nagyobb jelentőséget tulajdonítanak neki, mint amilyen valójában. Tény, hogy egy-egy kedvezőtlen év nagyon lecsökkentheti az állományt, de egy-két kedvező esztendő alatt könnyen reprodukálja önmagát. Példának említeném az 1999-es és az 2010-es évet, amikor a rengeteg csapadék mindenféle gazdálkodást ellehetetlenített, de 2000-ben és 2011-ben ötvenhektáros területek álltak talpon, amelyek május közepéig embert, gépet nem bírtak meg, de a vadnak kiváló búvó- és táplálkozóhelyet nyújtottak, így év végén egészen kiváló állománynak örülhettünk. Igaz a mondás: amit a természet elront, azt helyre is hozza!

BETEGSÉGEK

Az utóbbi években lanyhulni látszik a régebben nagy port felvert tularémia és EBHS betegségek okozta szigor. (Gondolom, ebben a kereslet növekedése is szerepet játszhat.) Az ellenük való védekezés legjobb formája a megelőzés, azaz a minél pontosabban megbecsült állományt (nálunk ez, szinte kivétel nélkül, a reflektoros számlálás alapján történik) a kívánt szintre kell csökkenteni. A betegségek elsősorban az első őszi esőzések beálltakor jelennek meg (amikor is az ember is hajlamos a megbetegedésre), s az elhullások az első

komolyabb fagyokig tartanak. A betegségek időnkénti fellángolásának dacára ismételtelen leírom: egyetlen járvány sem okoz akkora kárt a nyúlállományban, mint egy-egy felelőtlen rágcsálóiártás. Pedig létezik a csodaszer, a battonyai Vezér József hivatásos vadász találmánya.

Íme a recept, amelyet szeretettel ajánlunk a szeryártók figyelmébe:

- Végy 200 kg Redentint, keverd össze 2 kg dögliszttel, és permetezd meg némi étolajjal. 24 óráig érleld, majd a keveréket juttasd ki a földekre, és látni fogod, hogy a nyúl a szag miatt még a táblát is elkerüli, a rágcsálók viszont előszeretettel veszik fel a csalétket. A siker garantált!

És még egy megyei tapasztalat: a nem kezelt réteken, legelőkön nagy számban szaporodnak el az élőködők, elsősorban is a kullancsok.

Az itt elejtett/befogott nyulakon mindig bőségesen találni ezekből a parazitákból; a ragadozók mellett ez is oka lehet annak, hogy a nyúl kikopik ezekről a területekről.

MIÉRT NYÚL A NYÚL, AVAGY NÉHÁNY GONDOLAT A TAKARMÁNYOZÁSRÓL

Káposztáért – tarja a régi favicc, s a nyúl bizonyára örömmel is fogadná ebben az aszályos esztendőnkben – ha hozzájutna. De nem jut! A szaporodó aszályos éveket, illetve a területek degradálását látva, a jövő nyúl- (és vad-) gazdálkodásának kiemelkedő feladata lesz a minőségi takarmányozás, mely jelentős költségnövelő tényezőként fog jelentkezni a vadászatra jogosultaknál.

Nagy általánosságban elmondható, hogy a tavaszi–nyári időszakot elég jól átvészeli a vad, a vegetáció viszonylagos

ellátottságot biztosít. (Most a lekerített napraforgó- és kertészeti kultúrákat ne feszegessük). A gond augusztus közepétől szokott jelentkezni, mikor is a gazdálkodók elvégzik a tarlóhántást, s az elszáradó napraforgó- és kukoricatáblák már nem nyújtanak táplálékot a vad számára. Az első etetési ciklus ilyenkor kezdődik, szinte kizárólag lédús takarmánnyal. Szerencsére Békésben bőven díszlik a görögdinnye, melyet minden vad szívesen fogyaszt, s az előregedett áru viszonylag olcsón beszerezhető. (Hátránya, hogy a nagy melegben hamar poshad, így többször kell kevesebbet kihelyezni). Kiváló, igen jó takarmány, és melegen ajánlom mindenkinek a csemegekukoricát: a szerencsések technológiai hiba vagy túlérés miatt juthatnak hozzá, és sokkal tovább kitart, mint a dinnye.

Ezenkívül megfelel a konzervipari melléktermék is, az almától a zöld paradicsomig, a káposztától a sárgarépaig minden; de volt olyan gazdálkodónk is, aki lajttal locsoltatta az útszéli tenyésző porcsin keserűfűvet, azzal segítve ki az állományát (ez a növény egyébként is szárazságtűrő, s a nyúl az inséget szinte kizárólag ezen vészeli át).

Mégis, a takarmányozás csúcsnövénye a cukorrépa. Bármi közül ezt fogadja legszívesebben. Sajnos nagyon nehéz a beszerzése: társaságaink Hódmezővásárhelyről és (részben) Dombegyházáról juthatnak hozzá – már aki áldoz rá. Pedig érdemes, mert nagyon meghálálja ezt a fajta gondoskodást, és befogás előtt hihetetlen módon koncentrálna az állományt. A nyúl még fagyos állapotban is elragcsálja, és még így sem tapasztaltuk soha, hogy betegséget okozott volna az állományban. Persze télen, magas hóálláskor a jó borjúszéna csöves kukoricával együtt

elengedhetetlen, de enyhébb napokon ilyenkor is adhatunk répát.

Ami szintén nagyon lényeges: a víz. Ahol nincs természetes vízfolyás, öntözőcsatorna, kubik stb., ott itatógödrök létesítésével segíthetjük át a kritikus hőségnapokon állományunkat. Esti leseken egy-egy itatónál gyakran megfigyeltem az ott ivó nyulakat, bár a szakirodalom szerint ez ritkaság. Egyáltalán nem az – a nyulak vízigényének kielégítéséről feltétlenül gondoskodni kell!

Írnom kellene még talán a helyes vadföldgazdálkodásról, de a nyúlnak készült vadföld a legtöbb társaságnál nem létezik. Nem csoda. A jelen jogszabályi környezetben jó, ha a fácánnak jut efféle; a nyúl és az őz – jobb híján – ugyanezzel kénytelen beérni.

MI A TEENDŐ?

Az eddig leírtak esszenciáját próbálom meg összefoglalni a sikeresség reményében. Tehát a sok nyúlhoz szükségeltetik:

1. Jó adottságú, mezőgazdaság által hasznosított vadászterület (minél nagyobb, annál jobb), ahol az alacsony erdőszültség miatt még nem nyert teret a nagyvad.
2. A nyúlállomány reprodukciós szintre emelése (telepítés, vérfrissítés stb.).
3. Az állomány védelme a predátorokkal szemben (külön kiemelve a tavaszi–nyári időszakot!), amihez nagyon jó segítséget nyújtanak az elterjedőben lévő testszorító és hattyúnyak típusú csapdák.
4. Egyes védett ragadozók (különös tekintettel a barna rétihéjára) állományának pontos felmérése, a fenntartható állomány meghatározása, túlszaporodása esetén annak gyérítése!

5. A tavaszi időszakban a menedéket nyújtó vadbúvók (árok- és csatornapartok, fasorok, erdőszávok, csendeserek) nyugalmának biztosítása, kaszálási, égetési, irtási tilalom legalább június 15-éig!

6. A vadászati törvény módosítása, különösen is a vadkármegelezés és térítés esetében, mert a jelen szabályozás tönkreteszi a vadgazdálkodókat.

7. A következő hét éves ciklusban az állami szubvencióhoz csak azok a gazdálkodók juthassanak hozzá, akik hajlandóak a természeti környezet védelme érdekében vállalásokat tenni (pl. a vadnak kedvező másodvetések, vegyszermentes részek létrehozása, mezővédő erdőszávok, méhlegelők létesítése stb.). A semmiért (azaz csak a feltétlenül szükséges munkaműveletek elvégzéséért) ne járjon további profit!

8. Szintén kívánatos lenne a magyarországi cukorkvóta (és répatermesztés) revíziója. El kell érni, hogy a cukorrépa is felkerüljön a termelhető és támogatható növények listájára. Ez mind megyénkben, mind országosan is elsőrendű nemzetgazdasági érdek!

9. Természetesen ezek mellett szükséges a már taglalt vadgazdálkodási feladatok következetes végrehajtása, valamint egy kis idő, türelem és pénz... Így biztos, hogy fáradozásunk nem lesz hiábavaló, és a vadlétszám növekedése borítékolható. Szándékosan írtam vadlétszámot: ugyanis ezek a javaslatok MINDEN VÉDETT ÉS NEM VÉDETT FAJ létsszámnövekedését elősegítik.

Ez pedig minden jóézés és természet-szerető ember fontos feladata.

Zuberecz Tibor

MEZEINYÚL-ÁLLOMÁNY GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYÉBEN 2000–2011

A MEGYE ADOTTSÁGAINAK RÖVID JELLEMZÉSE

Területe 424 079 ha, ebből 231 915 ha szántó, 31 135 ha gyeperdő, 76 104 ha erdő, 10 583 ha nádas, a kivett terület 65 008 ha (adatok: KSH 2005). A jelentős mezőgazdasági területek mellett a nagyvadállomány megoszlását a mintegy 18%-os erdősültség nagyban befolyásolja.

1960-ban a megyében 32 420 db mezei nyulat becsülték, míg a hasznosítás 25 434 db volt, ugyanekkor a vaddisznó állománya 371 db, terítéke 69 db volt. Napjainkban a mezei nyúl becsült

állománya 25 000 db körül ingadozik, a hasznosítása némely években meghaladja a 10 000 db-ot, összehasonlításként a vaddisznó terítéke 2011-ben mintegy 6500 db!

Napjainkban a területek egynegyedén szinte a teljes vadgazdálkodási tevékenység a nagyvadra irányul; ezeken a területeken a vaddisznó mellett a róka megirtése is más, részben a keletkező vadászati hulladék megsemmisítése, részben az erdőben a makktermést fogyasztó rágcsálók pusztítása miatt. Ennek a kihatása mindkét fajnál a nagymértékű migráció miatt az egész megyé-

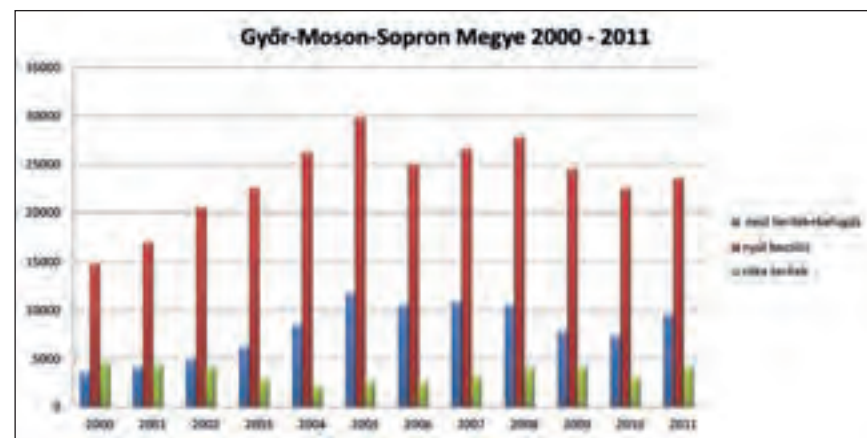

ben érezhető; azoknak a területeknek a száma, ahol folyamatos jelenlétük és bevándorlásuk nem tapasztalható, csekély.

A ragadozóállományok létszámának szabályozása nagymértékben átalakulóban van, ismét reneszánszukat élik a különféle csapdázási módok, s ennek eredménye pár területen már most kezelhető. Sajnos a szaporulat megvédelme érdekében nem mindenhol tudunk beavatkozni, ezek közül a ragadozószabályozást és a takarmányozást emelném ki. Nézzük az elmúlt évek adatait, az állománybecslési és terítékadatok ala-

kulását Győr-Moson-Sopron megyében 2000–2011 között:

A számok 2000–2005 között egyértelmű emelkedést mutatnak, majd ismét csökkenés volt tapasztalható az állományokban. Ennek okát részben a területek kialakításával járó hercehurcában – amikor az apróvadra kevesebb figyelmet tudtak fordítani a vadászok (csökkenő rókaterítékek) –, részben az időjárás alakulásában látom; utóbbinál, közvetett tényezőként, a csapadékos évben felzaporodott betegségterjesztő vektorok fokozott jelenléte is számottevő volt (bár

az elhullott egyedek fellelése, vizsgálata gyakorlatilag lehetetlen, azonban egyes területeken az állomány hirtelen eltűnése látványosan jelentkezett).

A mezeinyúl-befogás alakulása az elmúlt években: 2000 – 69 db, 2001 – 200 db, 2002 – 146 db, 2003 – 114 db, 2005 – 641 db, 2006 – 285 db, 2007 – 362 db, 2008 – 40 db. Az elmúlt időszakban a befogás jelentős többletmunkája, emberimunka-igényes és mindennek költségei nem álltak arányban a többletbevételekkel; a megyében a lőtt mezei nyúl ára eléri az 50 eurót, így a jogosultak a vadászattal realizálják a bevételeket. A bevizsgált egyedek vonatkozásában a tapasztalat a következő: bizonyos állománysűrűség alatt a területek többségén a tularémiával fertőzött egyedek száma gyakorlatilag nulla, azonban arra is van tapasztalat, hogy a teljes kímélettel erősen feldúsított állományokban jelentős mennyiségben, akár 10%-ot elérően megjelentek a beteg egyedek. Összességében megállapítható, hogy a mezeinyúl-állomány még az intenzíven gondozott területeken sem szaporítható korlátlanul, optimális időjárási körü-

mények között megnőhet a betegségek terjedésének a veszélye, jelentős lehet a napraforgótáblákban okozott kár mértéke, csökken a szaporodási képesség, ezért a mezei nyúl optimális hasznosítása, az állománysűrűség kiválasztása komoly szakmai feladat, az állomány védelme mellett a megfelelő szintű hasznosításra is figyelmet kell fordítani. Jó szívvel ajánlom figyelmükbe Dr. Koller Mihály: *Mennyi mezei nyulat Lőhetünk?* című írását (*Nimród*, 1972), amelyben a területeket I, II, III-as kategóriába sorolva állapítja meg a hasznosítás mértékét.

A mezei nyúl a megyében minden vadászterületen előfordul, de intenzív hasznosítása és ezzel egyidejűleg a vele való céltudatos gazdálkodás nem általános, így a megyei adatok nem tudják leképezni és hűen visszaadni a „nyulasan” gondolkodó „A” kategóriás területek állományának alakulását, ezért a megyei adatokat egy konkrét terület, a Sobori Vadásztársaság adataival és Nagy Balázs vadász-mester-hivatásos vadász, vadgazda mérnök tapasztalataival kiegészítve közöljük.

A SOBORI VADÁSZTÁRSASÁG MEZEINYÚL-ÁLLOMÁNYÁNAK ALAKULÁSA 2000–2012 KÖZÖTT

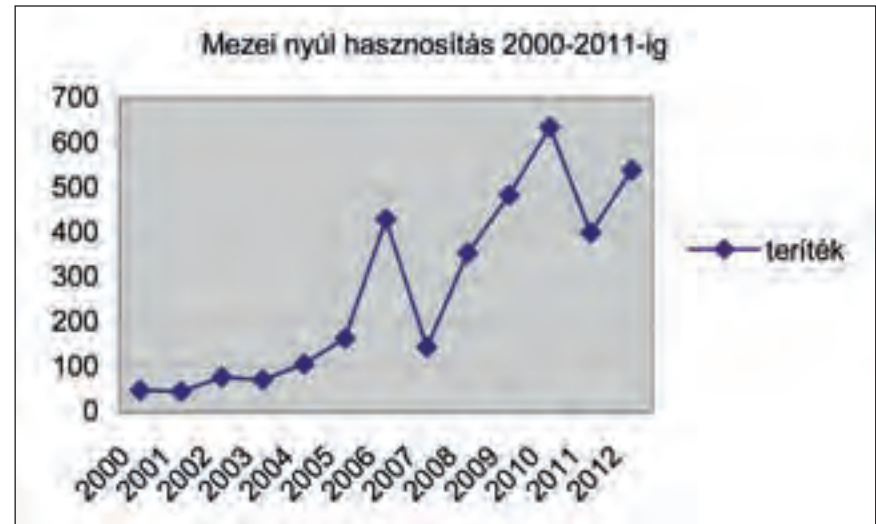
ÉLŐHELYI ADOTTSÁGOK

A vadásztársaság területe a Rábaközben, közel 4000 ha-on négy község (Sobor, Egyed, Árpás, Rábacsanak) határában fekszik. Kifejezetten „apróvadás” terület 12%-os erdősültséggel, kezdetben 2–5, jelenleg 5–8 ha-os átlagos táblamérettel, mezővédő erdősávokkal sűrűn szabdálva. A terület természetes vizekben gazdag, elsősorban a Rába folyó, illetve annak csatornahálózata révén, de emellett néhány természetes tó (kubikgödör) is található rajta. A csapadék mennyisége az ideális években 550–600 mm között van, melyből a két legcsapadékosabb hónap június–július. A csapadékeloszlást tekintve, az utóbbi években ezen a területen is jellemzőek a szélsőségek, pl. a 2010-es évben egy hónap alatt lehulló 150–170 mm eső, vagy a 2012-es évben

többször ismétlődő egy hónapos esőszünet. Az apróvad-gazdálkodást meghatározó időjárási tényezők közül kiemelendő még a hőmérséklet, melynek átlagos középértéke 10 °C, a fagyos napok átlaga 75–78, mely az utóbbi években folyamatosan csökken csakúgy, mint az átlagos hóvastagság (25 cm), illetve a havas napok száma (30). A gazdálkodásra kifejezetten hátrányos időjárási tényezőként talán a rendkívüli száraz éveket (2007, 2012), valamint egy rendkívül csapadékos évet (2010 – nagy kiterjedésű belvizek, legutóbbi Rába-árvíz) lehet kiemelni, és megemlítenedő még a késői fagyok egyre gyakoribb előfordulása is, ami az első nyúlfiálás meghatározó tényezője.

ÁLLOMÁNYALAKULÁS SZÁMOKBAN

A vadásztársaság mezeinyúl-gazdálkodása a vizsgált időszakban gyakorlatilag a nulláról indult, az elejtések-vadászatok tervezését a társasági tagok vadászrész iránti igénye határozta meg, semmilyen

2010 – rendkívüli belvízhelyzet a vt. területén

bérvadásztatás nem volt jellemző. Mára a helyzet sokat változott, többszáz éves terítékekről, egyre fokozódó bérvadászatról, állandó 14–16 fős házi társas vadászatról (szemben a kezdeti 2-3-mal) beszélhetünk.

A grafikon 2005 utáni legalacsonyabb értéke hűen tükrözi a két legcsapadékosabb tavasz–nyár negatív hatását. Ez az állománycsökkentő hatás véleményem szerint a hideg, csapadékos idő miatti meghűlés, illetve az elszaporodó szúnyogok által terjesztett betegségek következtében fellépő magasabb elhullásban nyilvánul meg, egyébként az állomány fejlődése töretlen.

GAZDÁLKODJ OKOSAN!

Minden gyakorlati munka tervezéssel kell kezdődjön. Hiszem, hogy a mezei nyúl februári létszámbebecslése értelmetlen, csupán tájékoztató jellegű a téli vadászataink eredményességét illetően (mi az, amit meghagytunk). Nagyobb jelentőséggel bír egy szeptember eleji sávós, reflektoros becslés, amit esetleg többször elvégezve, az eredményeket át-

lagolva, elfogadható képet kapunk nyúlállományunkról. Fontos, hogy a becslés során egyenletesen jelöljük ki az egyes mintaterületeket, igyekezzünk kerülni a frissen kikelő repcetáblákat, melyeknek „nyúlösszehúzó” hatása van, tartsuk a 100 m-es világítási távolságot. Ahhoz, hogy egyáltalán legyen mit becslünk, a szeptembert megelőzően féléves „nevelő munka” vár ránk.

MEZŐGAZDASÁG

Az időjárás mellett a másik olyan jelentős tényező a nyúlgazdálkodásban, amelybe a vadásztársaság területén belül semmilyen módon nem tudunk beavatkozni, a mezőgazdálkodás. Azon túl, hogy a táblaméretetek folyamatosan növekednek, csökken a termesztett növények fajösszetétele, melyek arányát a pillanatnyi piaci helyzet, a spekuláció, a maradi, minél inkább költségkímélő gondolkodás, semmint az ésszerű vetésforgó alkalmazása határozza meg. Így fordulhat elő, hogy 3-4 kisebb tábla tulajdonosa ugyanazon növényt vetve, 30–40 ha-os búza- vagy kukoricatáblákat produkál,

Nádas, cserjés árkok leirtása

melyeken nincs táblaszegély, s túlzott a vegyszerfelhasználás. A határoló erdő- és mezősávok folyamatos nyesésével, kivágásával, az utak elszántásával „védik” ezeket a kultúrákat, nem beszélve a nádasoknak az állami támogatás elnyeréséért folyó harc miatti leégetéséről, a rétek-dűlőutak felszántásáról.

A vadászterületen található falvakban gyakorlatilag megszűnt az állattartás, aminek következtében eltűntek a pillangós növények: a lucerna területaránya minimális.

Ellenben a műveléshez használt géppark – nyúlállományunk legnagyobb bántára – óriásit fejlődött. Még a kisebb földtulajdonnal rendelkező gazdák is képesek korszerű traktorokat vásárolni-fenntartani, amelyek lehetőleg az aratás utáni tarlóhántás–talajmunkálás–vetés fázisokat egy menetben tudják elvégezni. Ugaroltatásról, vegyszermentes

sávról, a mustár kalászos gabonák után való azonnali, zöldtrágyaként történő, Ausztriában oly jól működő vetéséről a mi gazdáink hallani sem akarnak.

RAGADOZÓGAZDÁLKODÁS

Ha a mezőgazdálkodással folytatott szélmalomharcunkat félretesszük, van egy terület a féléves nevelési időszakban, melybe az eredményesség érdekében be tudunk, és be is kell avatkoznunk. A vadásztársaság területén a ragadozók gyérítése minden engedélyezett módon és eszközzel történik. Hagyománya van a téli, tél végi kotorékozásoknak, mind az ásásnak, mind az ugrasztásnak, folyamatos éjszakai reflektoros dúvadgyerítés folyik, a varjúfélék territóriumfoglalásától kezdődően a fiókák kirepüléséig használjuk a Larsen-csapdák valamennyi fajtáját, alkalomszerűen műuhu-

zunk, rendszeresen használjuk a szelektív ölőcsapdákat, illetve a hagyományos, élve fogó ládacsapdákat is.

A felsorolt módszereket együttesen alkalmazva elmondható, hogy a 2007-es évtől kezdődően a ténylegesen elejtett dúvad számát 200–300 példány között tudjuk tartani (kivétel a 2010-es év, amelynek kedvezőtlen csapadékviszonyai a dúvadgyérítésre is negatívan hatottak).

ELHULLÁSOK

A vadásztársaság nyúlgazdálkodásának nem elhanyagolható tényezője a természetes elhullás.

A grafikon hűen tükrözi azt a nem meglepő tényt, hogy azokban az években, amikor a nyúlállomány ugrásszerűen növekedett, vele nőtt az elhullás

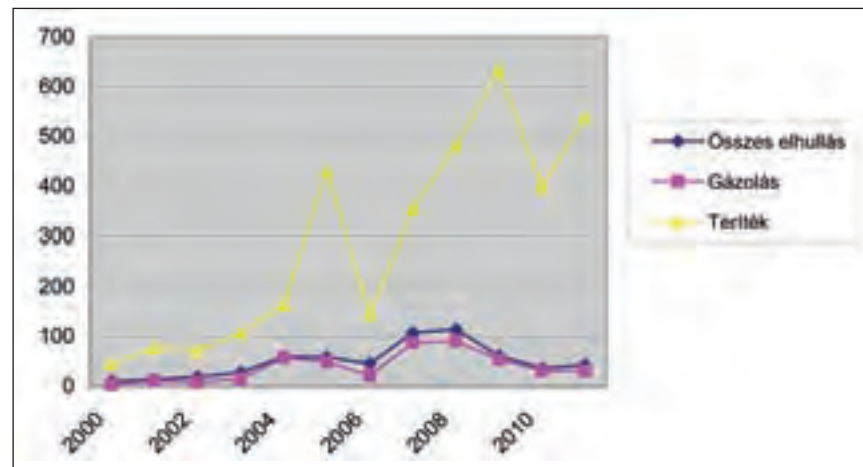
mértéke is, mely elsősorban a vadászterületen található falvakat összekötő műutak közlekedésének „köszönhető”.

„Ha sok nyúl van elütve, örülj, mert sok a nyulad!” – mondják a régi öregek.

Az elhullások esetei közt jelentős még a mára csak néhány táblára zsugorodó lucernakaszálás okozta veszteség. Teljesen eredménytelen a védekezés az éjszaka folyamán 15–25 km/h-s sebességgel haladó, 2-3 soros kaszálógépekkel szemben, sőt még maga a veszteség sem mérhető, hiszen a savanyítás miatt a lucernát még az éjszaka folyamán bálázzák.

A mezőgazdálkodás jellemzésénél már említett nyár végi, őszi nyúlelhullás is kiemelendő, hiszen ha a kalászosok aratása és az azt követő tarlóhántás viszonylag rövid idő alatt, továbbá egy-egy területreszen, a szomszédos

Larsen-csapda eredményes fogása

Mezei nyúl elhullása a vt. területén, a teríték arányában, 2000–2011 között

táblákban egyszerre történik, könnyen előfordul, hogy az ott élő nyulak a nyár közepén élelem nélkül maradnak, néhány hektáros otthonterületük révén el sem vándorolnak, legyengülnek, végül bélygyulladás következtében elhullanak. Az elhullás mértéke nehezen becsülhető, hiszen a tetemek csak néhány esetben lelhetőek fel. Minden évben megjelennek egyéb elhullási okok, ilyen az agarászás, a hurkolás, a mérgezés, a predáció – ezek mértéke változó, ám eshetőségükkel számolni kell.

TAKARMÁNYOZÁS

A vadásztársaság területén a mezei nyúl etetésére két fő időszakban kerül sor: először a fent említett, aratás utáni, táplálékhiányos időszakban, illetve a tartósan havas, hideg téli napokon. Előbbi esetben főleg lédús (répafélék, káposzta) takarmány kihelyezése történik, télen elsősorban a pillangós szalastakarmányokat, enyhébb téli napokon a cukorrépat etetjük. A felhasznált takarmá-

nyok mennyiségét sajnos mindig azok piaci értéke határozza meg. Klasszikus „nyületetőket” nem alkalmazunk: a takarmányt dűlőutak, erdőszélek mellett terítjük ki, a nyulak mindenhol felveszik az így elszórt takarmányt.

VADKÁR

Táblázat, grafikon nélkül is nyilvánvaló: a népesebb nyúlállomány érzékenyebb vadkárokat okoz elsősorban a napraforgóvetésekben, illetve szárazabb években a kelés utáni, zsenge kukoricatáblákban. A nyúl által okozott kár általában a táblák szegélyein tapasztalható, mértéke nagyban függ attól, hogy a vetést-kelést követően a növény mennyi idő alatt és mekkora mennyiségű csapadékot kap, „milyen gyorsan ugrik ki a nyúl szájából”.

Tényleges, nagyobb mértékű, nyúl által okozott napraforgókár a vizsgált időszakban a 2008, illetve a 2011–12-es években volt, ám egyik évben sem haladta meg a 300 000 Ft-ot. A nyúl által

Takarmányozás télen

okozott kár elhárítására védekezési lehetőség gyakorlatilag nincs. A kárelhárításnál sokkal célravezetőbb lenne, ha a földtulajdonosok egyszerre – lehetőleg egy gazda ugyanazt a kelési és növekedési tulajdonságú növényt alkalmazva – vetnék a napraforgót.

Jellegzetes napraforgókár

NEVELÉS UTÁN BETAKARÍTÁS

Ha elvégeztük a kellő mértékű dúvadgyerítést, túljutottunk a „mezőbarbárkodás” okozta szokásos tavaszi–nyári sokkon, szerencsésen átvészeltük a mostanság egyre gyakoribb időjárási szélsőségeket, takarmányoztuk a nyulainkat, akkor becsülhetünk, majd figyelembe véve az elhullásokat, tervezhetjük a „betakarítás” keretszámait. Szem előtt tartva a hasznosítás ideális, 40%-os mértékét, az egy-egy területrész maximum kétszeri, különböző módon történő megvadászását, egy-egy terület pihentetését, bonyolítjuk le az egy szezonbeli átlagos 25–30 bérvadászi és 14–16 tagi vadásznapot. A vadászatok többsége kis létszámú keresővadászati, általában az U hajtást alkalmazva, hajtókkal, leállókka. Lényegesnek tartjuk az utánkeresést, minimálisra csökkentve ezzel a sebzésből eredő veszteségeket.

A vadásztársaság a mezei nyúl hasznosítását kizárólag vadászatok szervezése által végzi.

Nyúlteríték 2008-ból

FIGYELEM FELHÍVÁS

E néhány sor valószínűleg kevés arra, hogy a minden kétséget kizáró, tökéletes nyúlgazdálkodás képét megteremtsem; a cél inkább a figyelemfelhívás arra, hogy viszonylag kis területen, megfelelő élőhelyi adottságok mellett, igénybe véve néhány lelkes, apróvadat szerető helybeli vadászember segítségét, lehet olyan nyúlállományt (és a nevelési módszerekre ugyanolyan jól reagáló fácán- és őzállományt) létrehozni, mely teljes mértékben önfenntartó, folyamatosan gyarapodó. Szomorú, hogy „apróvadás konferenciák” szólnak apróvadfajaink – általában anyagi érdekeltségű – mesterséges tenyésztésének újbóli felvirágoztatásáról, és nem arról, hogyan kellene a mezőgazdaság pocsék támogatási rendszerének gyökeres megváltoztatásával ésszerűbb, környezetkímélőbb gazdálkodásra ösztönözni a föld tulajdonosát. Előnyeit tudatosítva, ténylegesen támogatni kellene az uga-

roltatást, a zöldtrágyának alkalmas növények termesztését, a vegyszermentes sávoknak a földtulajdon arányában történő kialakítását, a változatos vetésforgó használatát. Lobbizni kellene az élőhelyfejlesztési támogatások visszaállításáért. „Könnyű ezt kiabálni!” – mondják majd sokan, hiszen a világpolitika, a sok milliárd ember etetése érdekében „korszerűsödő” mezőgazdasági termelés, a világválság hatása nem a mi apróvadat nevelő céljaink elérése felé halad. A szomorú az, hogy mostanra már a „kiabálók”, a „vészharangot kongatók” is elfogynak, mi pedig – akik tudjuk, hogy csak megfelelő külső segítséggel lehet érdemi munkát végezni és figyelemre méltó eredményeket elérni – magunkra maradunk a szélmalomharcban, összeszorult szívvel nézzük, ahogy eltűnik a fogoly a határból, és csak reménykedünk, hogy nyulaink, fácánjaink nem erre a sorsra jutnak.

Orbán Henrik – Nagy Balázs

Mindannyiunk felelőssége

Négy, különböző adottságú megye szakembereinek véleményét és javaslatait olvashattuk a mezei nyúlal való gazdálkodás jobbítása érdekében. A három alföldi és egy nyugat-dunántúli (kisalföldi) régió mezeinyúl-gazdálkodásának elemzésén keresztül igyekeztünk választ kapni arra, hogy mi az oka a bevezetőben is említett állománycsökkenésnek.

Folyamatosan átalakuló mezőgazdaságunk, a tulajdonviszonyok, a mezőgazdasági kultúrák kiválasztása, a gépesítés és a növényvédelem, a minél gyorsabb és magasabb haszonszerzésre berendezkedett termelés komoly kihívást jelent a vadfajoknak és a vadgazdálkodóknak egyaránt. A szemünk előtt zajló állományváltozás sokszor csak akkor kelti fel a gazdálkodó figyelmét, ha már drasztikus méreteket ölt, ha túl sok vagy éppen már túl kevés található meg az adott fajból a területen. Az optimális állomány nagyságot pedig nagyon nehéz elérni. A négy megye szakemberei által közreadott írásokban ezt próbáltuk meg körbejárni, javaslatokat, ötleteket adva arra, hogyan lehet biztosítani a mezeinyúl-állomány fennmaradását.

A leírt megállapításokat, intézkedési terveteket két nagy csoportba lehet sorolni.

Az egyik a szakmailag megalapozott jogszabályi háttér biztosítása, a másik a gyakorlatban közvetlenül végrehajtandó teendők.

A jogszabályi környezet megteremtése és elfogadása az érdekképviseleti szervezetek és a hatóság feladata. A területen folyó szakszerű munka pedig a vadá-

szatra jogosult teendője. Melyek ezek a teendők?

Ilyen az élőhelyvédelem, ami megvalósíthatatlan a föld tulajdonosával történő közös nevező kialakítása, valamint a mezőgazdaság többi szereplőjével való egyezség nélkül. „Csak” vadgazdálkodni sehol az országban nem lehet – sem valamely fajt, sem területet nem emelhetünk ki környezetéből, sem a területet használó közösségekből. A megegyezés mindennél fontosabb, hisz ez határozhatja meg az élőhely optimális voltát, a gazdálkodás sikerességét.

Nagyon fontos az állomány vérfel-frissítése vagy pótlása. A hazai nyúlállomány zömében kis területen éli le az életét. A kis mozgáskörzetben élő nyulaknál előfordulhat a rokontenyésztés. Ezért érdemes időközönként vérfel-frissítésről gondoskodni, de ezt a munkát csak állategészségügyileg kontrollált egyedekkel szabad kivitelezni. Vannak olyan területek, ahonnan az állomány kipusztult, például korábbi árvíz következtében. Az ilyen területeken, amennyiben a vad megfelelő élőhelyet találhat ott magának, érdemes az állomány visszatelepítéséről gondoskodni; ez esetben a betelepítendő állomány ivararánya 1:3 legyen.

A mezeinyúl-állománnyal történő gazdálkodásunk első lépése csakis a valós adatokra épülő hasznosítás ésszerű megtervezése lehet. A kedvezőtlen időjárási viszonyok esetében érdemes felülvizsgálni a tél végi állománybecslés adatait, és fokozott óvatossággal eljárni a hasznosításnál is. Az esetleges túlméretezett vadászati hasznosítás némelykor csak a

tél végi állománybecsléskor vagy az élő vad eredménytelen befogásakor állapítható meg, ezért ezt minden esetben igen nagy gondossággal kell elvégezni.

Ugyancsak rajtunk múlik a ragadozók jelenlegi törvényi keretek közti gyérítése, a vad számára fontos élőhelyek kialakítása, táplálékhiányos időszakban az állomány etetése, itatása, a megfelelő vadföldgazdálkodás. De ide sorolhatnánk a hivatásos vadászok egzisztenciális körülményeinek javítását is.

A vadgazdálkodási fórumok és a szakcikk apróvad-gazdálkodásunk siralmas helyzetéről szólnak. Súlyos állapotáért mi is felelősek vagyunk. Nemcsak a vaddisznó korlátlan terjeszkedése, a helyenként fellépő nagyvad túlsúly,

de a vadászok megváltozott vadászati szokásai is közrejátszanak abban, hogy mostoha gyerek lett az apróvad, közte a mezei nyúl is.

A megoldás: mindenki tegyen valamit annak érdekében, hogy javuljon a helyzet. Ki-ki a maga területén és lehetősége szerint lépjen nyúlállományunk érdekében, akár érdekképviseleti szervezetünk vezetőjeként lobbizzon a jobb törvényekért, vagy akár csak vadászársági tagként járjon ki rendszeresen vadkárrelhárításra is.

Ha mindenki a maga lehetőségeivel élve egy kicsit is tud tenni, megmenthető és stabilizálható a hazai mezei nyúl állomány.

Somogyi Ferenc

fotó: Utassy Gábor

Hosszú füllel

NYÚLKÖRKÉP

A nyulak a világ számos pontján kedvelt vadászsákmányának számítanak – bár hozzáteszem, nem volt mindig így. Elejtésük a modern lőfegyverek megjelenése előtt ugyanis nem volt egyszerű. Ezért hajdanában – legalábbis Európában – inkább csapdázták vagy hálósval fogták őket.

Bár 1912 óta tudjuk, hogy a nyulak nem rágcsálók, helytelenül még ma is számos könyvben ide sorolják őket. Ennek talán az az oka, hogy ők is „rágcsálnak”, azaz koptatják metszőfogaikat, ám néhány anatómiai bélyegük – pl. a fogazatuk – különbözik a rágcsálókétól; az egerekétől, patkányokétól, hódokétól.

A nyúlalakúak rendjébe (Lagomorpha) a pocoknyulak és a nyulak tartoznak; magam most csak az utóbbiakkal foglalkozom.

IGAZI ÉS ÜREGI

A nyulak szinte az egész világon jelen vannak, az Antarktisz kivételével minden kontinensen megtalálhatóak – hozzáteszem, Ausztráliában nem őshonosak, oda az ember közvetítésével jutottak el. Szinte minden élőhelyet meghódítottak, előfordulnak a sivatagokban éppúgy, mint a hegyi és trópusi esőerdőben, a tundrán, a mocsarak környékén, a pusztákon, a sarkvidékeken és a mezőgazdasági területeken. 58 fajuk ismert, ám ezek egy része endemikus fajként csak kisebb szigeteken fordul elő. A több mint félszázféle nyúl jelentősen különbözik egymástól. Ám két nagyobb csoportba azért mégiscsak beskatulyázhatók: igazi nyulakra (ide tartozik a mezei nyúl) és kisebb testű üreginyúl-fajokra. A következőkben néhol az üregi nyúl kifejezés alatt nem csak az adott fajt, hanem annak távolabbi rokonságát is értem.¹

A két csoport viselkedése sokban eltér egymástól. Míg a nagyobb testű, hossz-

szabb lábú igazi nyulak akár 72 km/h-s sebességgel, inkább a nyílt területen elszáguldanak üldözőik elől, addig az üregi nyulak igyekeznek elbújni járataikban vagy a sűrű növényzetben. Mindez persze meghatározza elterjedésüket is. Persze az is igaz, hogy az igazi nyulak nappal szívesen pihennek a sűrű növényzetben – ám ha veszélyt éreznek, inkább a nyílt terepen igyekeznek elillanni.

Egyébként az üregi nyulak közül a nálunk honos faj azzal is kitűnik, hogy járatokat ás; furcsa, de csupán alig egy-két rokonuk rendelkezik e tulajdonsággal.

Üregi nyúl

¹ E némileg önkényesnek tűnő csoportosítás a legújabb, magyar nyelven megjelent összefoglaló kötet (Novum Állatvilág Enciklopédia, Emlősök III.) szisztematikáját követi.

Az igazi nyulak közt is akad üregásó, ám ők a szélsőséges időjárási viszonyok miatt kényszerülnek erre: a szárnnyúl és az afrikai nyúl a forróság elől menekül, míg a hópípós nyúl a cudar hideg és a metsző szél miatt a hóban ás magának üreget.

A két nyúlcsoport szaporodásában is jelentős különbségek adódnak. Az igazi nyulak 37–50 napig tartó vemhesség után, felszíni mélyedésekben hozzák világra fejlett, szőrös, nyitott szemű kölykeiket, míg az üregifajok 27–30 nap után, sűrű növényzet közt vagy – például az üregi nyúl esetében – üregekben, szőrrel jól kibélelt fészkekben hozzák világra csupasz és vak kölykeiket.

A hímek nem vesznek részt az utódgondozásban. A nőstények sem igazán jó anyák, a kicsiket ritkán és rövid ideig szoptatják; igaz, tejük roppant tápláló.

A nyulak kommunikációjának fontos része a szagjelzés, ebben az áll alatti és ágyéktáji mirigyek segítik őket. Egyes kutatók szerint némely fajoknak azért fehér színű a fark alsó oldala, mert ezzel meneküléskor vészjelzést tudnak adni fajtársaiknak.

Mint tudjuk, a nyulak növényevők, s többnyire nem is nagyon válogatósak, ezért helyenként, ha nagyon elszaporodnak, még kártevők is lehetnek.

Egy időben felröppent a hír, hogy e hosszú fülű emlősök állati eredetű táplálékot is fogyasztanak. A „megfigyelés” a kor talán legjelentősebb német – illetve később magyar nyelven is kiadott – állat-enciklopédiájába² így került bele:

„Még egy másik táplálkozásbeli különlegességüket is meg kell említenünk. 1951-től kezdve Boback, Petzsch és Gaff-

rey szabadban és fogságban tartott nyulakon tett megfigyeléseik alapján, ismételtelen feltételezték azt, hogy a szabadon élő nyúlfélék a növényi eledelen kívül több állati eredetű táplálékot fogyasztanak, mint addig vélték. Mindenekelőtt arról volt szó, hogy vajon a nagy egérjárások idején a mezei nyúl nem pusztítja-e nagy mennyiségben az egereket.

Természetesen ez sok oldalról heves ellenkezést váltott ki, mert a nyúlpecsenyét sokan nagyon szeretik. (...) 1958-ban Gersdorf közli a legújabb megfigyeléseit, amelyeket szabadon élő nyulakon tett, s szerinte nagy a valószínűsége annak, hogy a nyulak állati eredetű táplálékot is esznek. Le kell szögeznünk, hogy a kérdés teljes tisztázásához még további megfigyelések szükségesek. Mindenesetre biztos az, hogy a hideg téli időben a havasi nyulak nagyon is igénylik az állati eredetű táplálékot, és ha hozzájutnak, megeszik a gerinces állatok döghúsát is. Lehetséges, hogy megeszi a lemminget ugyanúgy, amint az az egyébként növényevő taránszarvasról is kiderült.”

A mezei nyúlra vonatkozó részt a későbbiekben megcáfolták, a Kovács–Heltai³ szerzőpáros így vélekedik: „Meg kell jegyeznünk, hogy található néhány olyan közlemény, amely a mezei nyulak rágcsálófogyasztásáról számol be. A témában járatos kutatók véleménye szerint ezek a beszámolók nélkülöznek minden tudományos alapot, így teljes nyugalommal számúzhatók a mesék világába (SCHNEIDER, 1978). Még akkor is, ha a fogságban tartott nyulaknál közismert jelenséggént említik az állati eredetű táplálék fogyasztását!”

²Petzsch, Hans: Emlősök, Uránia Állatvilág, Emlősök, Gondolat Kiadó, Bp., 1966 és 1973

³Kovács György–Heltai István: A mezei nyúl, Mezőgazdasági Kiadó, 1985

NYÚLKÖRKÉP

Európa

Kontinensünkön összesen hét nyúlfaj fordult elő. A két, nálunk is előforduló nyúlról, a mezei nyúlról (*Lepus europaeus*) és az üregi nyúlról (*Oryctolagus cuniculus*) már esett szó, ezért velük most csak érintőlegesen foglalkozom.

A Korzikán, Sziciliában és az Ibériai-félszigeten honos korzikai nyúl (*Lepus corsicanus*) kisebb és karcsúbb, mint a mezei nyúl. Érdekes módon korzikai nyúlnak hívják, noha oda csak betelepítették. Az Etnán 2400 méter magasságban is előfordul. A spanyol nyúl (*Lepus castroviejovi*) az észak-spanyolországi Kantábriai-hegyek lakója. Nyáron 1300–1900 méter körüli magasságban él, télen az 1000 méter körüli régiókat kedveli. Kisebb és könnyedebb a mezei nyúlnál a granadai nyúl (*Lepus granadensis*), amelytől hosszabb füle és világosabb színe is megkülönbözteti. A faj az Ibériai-félsziget és Mallorca lakója. A sivatagos területeken, sztyeppéken és bozótosokban találja meg az életfeltételeit, de az erdőszéleken is előfordul. Jobbára szürkületkor aktív, de nappal is szem elé kerülhet.

A havasi nyúl (*Lepus timidus*) Eurázsia jelentős részén, sőt Észak-Amerikában is előfordul. Kontinensünkön észak felé haladva a mezei nyúltól veszi át a stafétát, de néhol, pl. Finnország és Svédország déli részén, Skóciában, de leginkább Szibériában együtt él a két faj. A havasi nyúl hajdan jóval nagyobb területen honos volt kontinensünkön, és egyes kutatók véleménye szerint az üregi és a mezei nyúl terjeszkedése tolta egyre északabbra a faj elterjedésének

határát. Skóciában például az alacsonyabb fekvésű helyeken csak ott fordul elő, ahol a nagyobb és erősebb mezei nyúl hiányzik. Akadnak azonban olyan területek is, ahol egymás mellett él a két faj, sőt még kereszteződhetnek is egymással!

Kontinensünkön két alfaja ismert: a törzsalak, az északi havasi nyúl (*Lepus t. timidus*), amely Észak-Európában honos, valamint az Alpokban élő reliktum alfaj, az alpesi havasi nyúl (*L. t. varronis*). Mérete általában kisebb a mezei nyúlénál, ám tömege állományonként nagyon változó. Általánosságban talán elmondható, hogy a Skóciában élő példányok láthatóan kisebbek, mint a máshol honosak.

A havasi nyúl télen hófehér, gyakorlatilag csak a füle vége fekete. (A fekete fülvég mérete és formája egyedi, talán az egyedek egymás közötti felismerését szolgálja.) Ez alól kontinensünkön csak a Skóciában élők kivételek, ugyanis ott egész évben megtartják barnásszürke színüket. Előfordulnak tarka példányok is. A magas északon, a sarkkörön túl egész évben fehérek.

Kedvelt életterük az erdő, de még inkább a tundra és a hangás-mocsaras, lápos területek. Az Alpokban a havasi legelőket lakják, leginkább a hegyi erdők felső régióiban élnek. Télen időnként az alacsonyabban fekvő területekre húzódnak. Európában élőhelyének csaknem egészen a hegy- és dombvidékeket lakja, csupán Írországból él az alföldön. Ám ahol nem talál fedezéket, ott nem él meg.

Északon kisebb-nagyobb csoportokban él (olykor száz példány is összevörösödik), míg az Alpokban élők inkább magányosak. Sokkal félénkebbek az emberrel szemben, mint a mezei nyúl,

Floridai nyúl

kivéve az Alpokban, ahol gyakorlatilag nem vadásszák. Szaporodása jószerint megegyezik a mezei nyúléval.

A floridai nyulat (*Sylvilagus floridanus*) Észak-Amerikából telepítették be Észak-Olaszországba. Megpróbálták meghonosítani Franciaországban is, de ott nem sikerült. Első ránézésre nagyon hasonlít az üregi nyúlra, de némiképp rövidebb a füle, és kurtábbak a lábai.

Félénk, de más nyulakkal igen agresszív lehet. 1500 méteres magasságban is megél. Az üregi nyúltól eltérően nem ás járatokat, igaz, ritkán elfoglalja más fajok üregeit.

Ázsia

Ázsiában számos nyúlfaj előfordul, közülük az alábbiakkal érdemes megismerkedni.

A kontinens egyik legjelentősebb, legnagyobb állományban előforduló igazi nyula az előbb említett havasi nyúl. Mellette azonban még számos faj előfordul, ilyen például az Indiában, Pakisztánban és Sri Lankán őshonos, de Jávára és Mauritiusra is betelepített indiai nyúl (*Lepus nigricollis*), amelynek tizenhárom, egymástól méretben és színben olykor jelentősen eltérő alfaja ismert. A mezei nyúlnál némiképp kisebb, de hozzá hasonló faj. Territoriális, a hímek akár tízhektáros területet is birtokolhatnak. Az erdőségek kivételével szinte minden élőhelyen előfordul, és a hegyekben akár 2400 méter magasságig felhatol.

Az indiai szubkontinensen még három nyúlfaj él, ezek egyike a világ legközönségesebb nyulának tartott afrikai nyúl (*Lepus capensis*), melyet később mutatok be.

Mivel a nyulak nem igazán kedvelik a trópusi erdőket, dzsungleket, Délkelet-Ázsiában mindössze három fajuk él. A burmai nyúl (*Lepus peguensis*) a száraz, nyílt erdőket és a füves területeket kedveli. Éjszakai életet él, nappal a magas fűben vagy a bokrok között pihen. A mindössze egy-két kilogrammosra megnövő kínai nyúl (*Lepus capensis*) a hegyek füves területein él, és 4000 méter magasságban is megél. Általában éjszaka aktív, bár néha nappal is mutatkozik. Az annami nyúl (*Nesolagus timminsi*) az üregi nyúlra emlékeztet, füle és farka viszonylag rövid. A nyulak között kifejezetten tarka: fehér, fekete, sárga és rozsdavörös színek találhatók benne. A Laosz és Vietnam közötti Annami-hegységben honos; természetes állományáról keveset tudunk, ám mivel csapdazzák és vadászzák, a kis elterjedési terület miatt vélhetően nem él belőle sok.

Indiai nyúl

Belső-Ázsiában leginkább igazi nyulakkal találkozhatunk. Egy ismerős is felbukkan közöttük, a már ismertetett havasi nyúl.

Egy másik hegyvidéki faj, a tibeti nyúl vagy gyapjas nyúl (*Lepus oistolus*) viszonylag nagy területen előfordul. Mérete megközelítően akkora, mint a mezei nyúlé. Fekete végű füle leghosszabb az itt élő nyulak közül. Szőre meglepően hosszú. Igazi hegyi állat, amely a 3000–5300 méter közötti hegyeket lakja. Leginkább a füves fennsíkakat kedveli, ugyanakkor megél a kies, hideg, sivatagos részeken is.

Afrika

Azok a vadászok, akik Afrikában jártak, ritkán számoltak be nyúlvadászatról. Pedig e kontinensen is szép számmal élnek hosszú fülűek. Észak-Afrikában két fajuk él. Az egyik az itt csak pontszerűen kicsiny területen élő szavannanyúl (*Lepus crawshayi* [syn.: *L.] saxitilis*)⁴.

⁴ Az itteni alfajt egyes könyvekben *Lepus microtis* néven önálló fajnak tekintik.

Elterjedési területe óriási, Dél-Afrikától a Saharáig fordul elő, ám még a sivatagban is találhatóak kisebb-nagyobb populációi. A másik, szintén Észak-Afrikában is előforduló – ám szinte az egész kontinensen és Ázsiában is honos – faj az afrikai nyúl (*Lepus capensis*). Elterjedésének csak az őserdők és az igazán kietlen sivatagok szabnak határt. A kis testű, Afrika „szarván” élő sivatagi alfaja (*L. c. habessinicus*) alig egy kilogrammos, de több mint harminc alfajának legnagyobbjai sem nőnek 3,5 kilogrammnál nagyobbra.

Mellettük még egy igazinyúl- (*Lepus*) faj él a kontinensen: a Starck-nyúl (*Lepus starcki*). Etiópiának a hegysegeit lakja, a 2500–4000 méteres régiókban él. Hasonlít a mezei nyúlhoz, bár bundája nagyrészt szürke, a hasa vöröses. Egyes vélemények szerint a jégkorszak idején izolálódott mezeinyúl-populációból alakult ki. Az egyszerűsítve üregi nyulaknak nevezett, különböző nemzetségekbe sorolt nyulaknak hat faja fordul elő a kontinensen.

Amerika

Amerikában üdvözölhetünk egy európai ismerőst; ugyanis Alaszkában és a Labrador-félszigeten is előfordul a havasi nyúl. Hasonlít hozzá a kontinens legnagyobb nyula, a sarki nyúl (*Lepus arcticus*), amely – igaz, ritkán – közel hét kilogrammosra is megnőhet (2,6–6,8 kg.)

Az alaszakai nyúlnak (*Lepus othus*) a legkisebb a füle mind közül. A nyílt tundrák lakója, s éppúgy más színű télen és nyáron, mint a másik két faj.

A fehér farkú nyúl (*Lepus townsendii*) északon élő egyedei is kifehérednek télen. A fehér farkú nyúl általában egyedül jár tápláléka után, de párzási időszakban 3-4 példány is összeverődhet. Az egyik leggyorsabb nyúlféle, akár 75 km/h sebességgel is menekülhet.

Alaszakai nyúl

Talán a legismertebb amerikai nyúl a Dél- és Közép-Arizonában élő hosszúfülű nyúl (*Lepus alleni*), amelyet egyes könyvekben szárnnyúl névvel is illetnek. Nevét az olykor 20 centiméter hosszúságot is meghaladó füléről kapta. Ez különösen akkor feltűnő, ha figyelembe vesszük, hogy maga a nyúl mindössze 3–4,3 kilogrammos! Mivel sivatagban él, a fül hossza leginkább a hőleadásban, hőszabályozásban játszik szerepet. Ám bármennyire is jó szolgálatot tesz az agyforraló sivatagi melegben a hosszú fül, nyulunk mégis inkább éjszaka aktív.

Emellett az sem árt, ha időben meghallja vele a feléje lopakodó ragadozót...

Hasonlít rá a fehéroldalú nyúl (*Lepus callotis*), amely kisebb méretéhez képest (2,5–2,7 kilogramm) szintén hosszú fül birtokosa (füle 14 centiméteres is lehet).

Csak Délnyugat-Mexikóban honos a szintén igen hosszú fülű sárgatorkú nyúl (*Lepus flavigularis*), amely a sós lagúnák partjait szegélyező homokdűnék erdeinek lakója. Éjszakai életmódot folytat. Amerikában e faj a legdélebbre lehúzódó igazinyúl-faj.

A legjobban kutatott amerikai faj a hócipős nyúl (*Lepus americanus*). Érdekes tényeket tártak fel például állományviszonyaival kapcsolatban. Népeisége ugyanis szabályosan, 8–11 évenkénti tetőzéssel ingadozik. Erre azonban nem maguk, a nyulak „hívták fel a figyelmet”, hanem a kanadai hiúzok. A Hudson's Bay Company az 1900-as évek elejétől vezet pontos nyilvántartást az átvett prémekről, s amikor ezt 1942-ben összegezték, kiderült, hogy e nyúlhúsrá specializálódott ragadozók számában megfigyelhető a 9-10 éves ciklus éppúgy, mint – ahogy később világossá vált – a hócipős nyulakéban. A hiúzok ál-

lományciklusa – kis késéssel – követi a nyulak állományának ingadozásait.

Az érthető, ha sok a nyúl, sok a hiúz – de az már kevésbé, miért követ ilyen ciklust a hócipős nyulak állománya? Az ökológusok egy része szerint ezt a ragadozók tevékenysége, valamint a táplálék minősége és mennyisége együttesen okozza. A nyulakkal együtt szaporodásnak indult ragadozók vélhetően a nagyobb kárt okozzák. Ugyanakkor a megnövekedett állományú nyulak éhen ugyan nem halnak, de táplálékuk minősége és mennyisége nem mindig kielégítő. Ez persze befolyásolja az állatok fizikai állapotát, s megnő az állatok krónikus stressz-szintje is, amely károsan befolyásolja a szaporodásukat. A populációk tagjai ugyanis – tetőzéskor és hanyatláskor – kénytelenek nagyobb kockázatot vállalni, hogy ennivalóhoz jussanak.

A mezei nyulat kontinensünkről 1893-ban telepítették be New York államba; ma már a Nagy-tavak keleti régiójában sokfelé előfordul.

Ám nem szabad megfeledkeznünk a kontinens többi nyuláról sem. Itt él a világ legkisebb üregi nyula, a vöröses színű, mindössze 250–460 grammos (!) törpe nyúl (*Brachylagus idahoensis*). Sőt betelepítették a nálunk is előforduló üregi nyulat is.

Észak- és Dél-Amerikában egyaránt előfordulnak az üregi nyulakhoz hasonló, ám annál rövidebb fülű, kis testű *Silvylagus*-fajok. Testtömegük 0,5–2,3 kilogrammig terjed. E kis testű nyulak egy része igen gyakori, és rendszeresen vadásznak rájuk. A zárt erdőségek kivételével szinte minden élőhelyen előfordulnak. Az üregi nyultól eltérően nem alkotnak kolóniákat.

Ausztrália

A *Villám* nevű angol hajó 1858-ban különös rakománnyal érkezett Ausztráliába. Fedélzetén huszonnégy üregi nyúl lapult: ősei annak a sok százmillió tapsifülesnek, amelyek – igaz, manapság már egyre kevésbé, de – mind a mai napig megkeserítik az ausztrálok életét. Igaz, nem ez volt az első próbálkozás. A fegyencetelek alapítói már 1788-ban is vittek magukkal üregi nyulakat az ötödik kontinensre, de az ő sorsukról sem-

Hócipős nyúl

mit sem tudunk. E telepítés valószínűleg nem sikerült.

Az valószínűnek tűnik, hogy azok, akik Ausztráliában meghonosították az üregi nyulak, nem nagyon lapozgatták a történelemlönyveket. Ha körültekintőbbek lettek volna, megtudhatják, hogy az üregi nyúl jó néhány kisebb-nagyobb szigeten már valóságos istencsapássá vált.

Volt olyan sziget, Porto Santo, amelyet az ott élőknek azért kellett elhagyniuk, mert az oda telepített nyulaktól nem tudták megóvni veteményeseiket.

A *Villám* eleven szállítmánya Thomas Augustinhoz érkezett, Új-Dél-Walesbe. A tapsifülesek remek életfeltételeket találtak, s rögvest gyorsan szaporodni kezdtek. Pedig Thomas Augustin állítólag hat esztendő alatt nem kevesebb, mint húszezer nyulak lőtt le.

Ám a nyusziknak ez meg se kottyant, rendületlenül terjeszkedtek. A farmerek hamar felmérték, hogy tíz üregi nyúl annyi fűvet fogyaszt, mint egy birka. A sok-sok millió nyúl nem csupán a juhok és a szarvasmarhák, de még az őshonos kenguruk elől is megette a fűvet.

Lőtték, mérgezték, csapdázták őket – mindhiába. Végül is 1950-ben egy speciális nyúlbetegséget vetettek be ellenük: a jól ismert myxomatóvizist. Akkoriban már 750 millióra becsülték a kontinensen élő üregi nyulak számát. A nyulak gyorsan pusztulni kezdtek, ám nem haltak ki egészen. Néhány példány immúnissá vált, s ők ismét gyorsan szaporodni kezdtek.

Néhány évtizeddel később a calicivírussal próbálkoztak, többé-kevésbé eredményesen. Mostanában kevesebb az üregi nyúl a természetben. Ám elkezdődött egy olyan folyamat, amely Észak-Európában már évtizedekkel ezelőtt le-

játszódott. Az üregi nyulak beköltöztek a kertvárosokba.

A mezei nyúl is otthon van a kontinensen, de jóval kisebb számban, mint az üregi. A faj első példányait a XIX. században szállították Ausztráliába. Ma leginkább a déli és keleti területeket, valamint Tasmaniát lakja.

Kovács Zsolt

Fotók: Safa képügynökség

Irodalom:

- Andrew Duff – Ann Lawson (2004): *Mammals of the World*, A Checklist, Yale University Press
- Andrew T. Smith – Yan Xie ed. (2008): *A Guide to the Mammals of China*, Princeton University Press
- Charles M. Francis (2008): *A Guide to the Mammals of Southeast Asia*, Princeton University Press
- Vivek Menon (2009): *Mammals of India*, Princeton University Press
- S. H. Prater (1971): *The book of Indian Animals*, Bombay Natural History Society
- Aulagnier–Haffner–Mitchell–Jones–Moutou–Ziwa (2009): *Mammals of Europe, North Africa and the Middle East*, A&C Black Puplicshers Ltd.
- Ronald Straham (1998): *The Mammals of Australia*, Reed New Holland – Australian Museum
- Jonathan Kingdom (2007): *The Kingdom Field Guide to African Mammals*, A&C Black Publishers
- John O. Whitaker (1996): *National Audobon Society Field Guide to North American Mammals*, Alfred A. Knopf
- Kovács György – Heltay István (1985): *A mezei nyúl*, Mezőgazdasági Kiadó
- Petzsch, Hans (1966): *Emlősök*, Uránia Állatvilág, Emlősök, Gondolat Kiadó
- Prof. David Macdonald (szerk.) (2009): *Emlősök III.*, Novum Állatvilág Enciklopédia, Novum Kiadó
- Fiona A. Reid (2009): *A field Guide to the Mammals of Central America & Southeast Mexico*, Oxford University Press

A vadászok körében a ragadozók megítélése még ma is meglehetősen vegyes. Egy részük szerint még mindig irtandó valamennyi, míg mások árnyaltabban fogalmazzák: a kártételük és az ezzel szinte mindig összefüggő gyakoriságuk révén kell megítélni őket. Az bizonyosnak tűnik, hogy a szőrmés ragadozók között a képzeletbeli dobogó legfelső fokára négy faj igyekszik felkapaszkodni: ők versengenek „a vadállományra leginkább veszélyes ragadozó” címért. A rókáról, az aranysakálról, a kóbor kutyáról és a kóbor macskáról van szó. A menyétfélék képviselői pedig azon civakodnak, vajon melyiküket illeti a második és a harmadik hely. Ám mellettük még él néhány ragadozófaj hazánkban. Például a hiúz és a farkas. Ők kevesen vannak, s csak lokális problémát okozhatnak, azt is nagy ritkán. (Amúgy is fokozottan védettek!)

De létezik két olyan ragadozó, amelyek vélhetően sohasem érnek a dobogó közelébe. Igaz, azt sem tudjuk, hányan vannak. És azt sem, mennyire veszélyesek az apróvadra. Csak azt, hogy közöttünk élnek. A nyestkutyáról és a mosómedvérről van szó.

A nyestkutyát (*Nyctereutes procyonides*) nem telepítették be Magyarországra, mégis itt van. Annak ellenére, hogy hazája igen messze esik, eredetileg Kelet-Ázsiát lakja. Igaz, Magyarországra jövet csak az utolsó néhány száz kilométert tette meg a saját lábán. Ugyanis a hajdani Szovjetunióban úgy gondolták, hasznos volna e különleges, tömött bundájú kutyafélét áttelepíteni az ország nyugati területeire. Először persze szigorún csak telepeken tenyésztették, majd később szabadon is engedték. Eredeti szovjet lelkesedéssel: 1929–1955 között nem kevesebb, mint 9000 példányt telepítettek a mai Ukrajna, Litvánia, Fehéroroszország és Oroszország területére. A nyestkutyának tökéletesen megfelelt az új mocsaras-erdős környezet,

és elkezdett terjeszkedni kelet, illetve dél felé. Hazánkban 1961-ben, Lónyán látták-lótték először. Azóta többször is felbukkant a híradásokban, de az tény, hogy elejtéséhez óriási szerencse kell! Ugyanis még mindig szenzációs számba megy a vele való találkozás. S ha valaki összefut is ökelmével, talán még be sem tudja azonosítani.

Pedig a nyestkutyá a Szent István Egyetem Vadvilág Megőrzési Intézetének kérdőíves felmérése szerint nem is különösebben ritka hazánkban: 1997–2006 között évente átlagosan 34 vadgazdálkodási egység számolt be többnyire alkalmi jelenlétéről (HELTAI 2010).

Sőt a szintén Gödöllőn kiadott Országos Vadgazdálkodási Adattár későbbi adatai is nyilvánvaló-

vá teszik, hogy a nyestkutyá ugyan nem gyakori, de sok helyen jelen van.

Éjszaka aktív

Vélhetően azért kerül csak alkalmasszerűen szem elé, mert éjszakai életmódot folytat, s az élőhelye is leginkább a mocsaras-nádas, sűrű növényzetű vizes élőhelyekre korlátozódik. Ott él, ahol éjféltájt ritkán járkal vadász vagy természetvizsgáló. (Igaz, a nyestkutyá előfordul mezőgazdasági területeken is, de jóval ritkábban.) A nyestkutyával történő találkozásra leginkább tavasszal és nyáron van némi esély, amikor az állat olykor

nappal is aktív lehet. Persze az ugatását azért hallhatnánk – ha volna. De se nem kaffog, se nem vonít, se nem üvölt. Igaz, időnként ad ki hangot, de ember legyen a talpán, aki felismeri, hogy az nyestkutyától származik! A nyestkutyá különleges viselkedési formája, hogy az alárendelt egyedek a legtöbb kutyafélével ellentétben nem csóválják a farkukat.

Néhány könyvben olvasható, hogy a nyestkutyá nem különösebben félénk, sőt Sterbetz István kifejezetten bambának nevezi. Mindenesetre, ha veszélyt érez – és lehetősége van rá –, vízbe menekül.

A nyestkutyá párban vagy magányosan jár tápláléka után. Ősszel nagy mennyiségű növényi táplálékot fogyaszt, ezzel is felkészül a télre, amikor is a kutyafélék között egyedülálló módon téli álmat alszik. Mielőtt „nyugovóra térne”, testtömege akár meg is duplázódhat. Téli álma azonban nem mérhető a mókuséhoz vagy sünéhez, ugyanis kevésbé csökken a testhőmérséklete, szívverése,

NYESTKUTYA

(*Nyctereutes procyonoides*)

Egyéb nevei: tengeri vagy japán róka

Testhossza: 55–65 cm

Farokhossza: 15–20 cm

Testtömege: 5–10 (max. 12) kg

Vemhességi ideje: 60–63

(más szerzők szerint 52–79 nap)

Alomszám: 5–8 (2–19)

Élettartam fogságban: 7 év

fotó: Nimród archív

A HÍRES VADÁSZ ÉS A NYESTKUTYA

Az idén elhunyt neves zoológusunk, természet- és vadászírónk, dr. Sterbetz István így írja le találkozását a nyestkutyával: „A nyomolvasással szórakozva, csak közvetlen közlől vettem észre a nádszélén kutya módjára szöszmötölő, fekete-szürke állatot. Első pillanatban elcsavargott pulikorcsra gondoltam, majd amikor megállt, ismertem rá az eddig még csak képről látott ázsiai jövevényre.

Nyestkutya bámult rám, valódi, hamisítatlan „tengeri róka”. Állt és nézett, én meg nagy ostobán visszacsodálkoztam.

Nem villant fel bennem a nagy lehetőség, hogy közismert bambaságát kihasználjam. Mert ez az állat jóformán nem is törődik az emberrel, mindenki azt írja róla. Az én „kutyám” sem zavartatta magát, kimért lassúsággal, orrom előtt ballagott a nád sűrűjébe.

Amolyan szellemi rövidzárlatot váltott ki nálam ez a találkozás. Ha idejében észbe kapok, talán sikerül lefényképeznem. Ki tudja, mikor leszek még egyszer ilyen szerencsés nyestkutyahelyzetben!”

(Sterbetz István: Őszi vizeken)

légzésszáma, mint azoknak. Sőt enyhébb napokon fel is ébred, hogy némi táplálék után nézzen.

Vacka lehet elhagyott róka- vagy borzkotorék, sziklarepedés, fák gyökerei között kialakított menedék, sűrű náddal fedett sziget.

A szuka évente egyszer, a téli álom után, tehát február–április között tüzel. Monogám faj, mindkét egyed részt vesz a kölykök felnevelésében. A fiatalok öszszel hagyják el szüleiket.

Veszélyes-e a vadállományra?

A nyestkutya főleg kisebb állatokat, leginkább rágcsálókat, halakat, kétélűeket fogyaszt. A madarak és azok fészekalja sincs biztonságban tőle. Így persze a vízi vadé sem, nem beszélve a védett nádi szárnyasokról. Eszik emellett rovarokat, csigákat, földigilisztát, sőt egyes területeken – főleg télen – nem veti meg a dőghúst sem. A kellemetlen szagú cicakányok is szerepelnek az étlapján.

Táplálékában jelen vannak még a különbözőféle gyümölcsök, bogyók, magok. A fentiek tükrében persze felmerül a kérdés, vajon mekkora kárt okozhat az apróvadállományban? Nos, talán a vízi vadban okoz némi kárt, ám nyugodtan kimondhatjuk, hogy kis egyedszáma miatt nincs gazdasági jelentősége.

Amerikából érkezett

Nem véletlen, hogy a nyestkutyát angolul mosómedvekutyának (*Raccoon-dog*) nevezik. A két faj között ugyanis igen nagy a hasonlóság. Pedig még közeli atyafiság sincs közöttük: az egyikük a kutyafélékhez, míg a másikuk a mosómedvefélékhez tartozik.

A mosómedve sem saját lábán érkezett Európába. Őshazája Észak- és Közép-Amerika. Élőhelyének nagy részén meglehetősen gyakori. Szeret az ember környezetében tartózkodni, megtelepszik a kertvárosokban és a nagyobb parkokban, ahol szívesen kukázik.

fotó: Turócz Anett

MOSÓMEDVE (*Procyon lotor*)

Testhossza: 50–60 cm
Farokhossza: 20–25 cm
Testtömege: 4–15 kg
Vemhességi idő: 60–70 nap
Alomszám: 1–6
Élettartam: fogságban 14 év

Kontinensünkön az első egyedeket 1934-ben engedték szabadon az észak-hesseni Edersee közelében. A második világháború alatt a tenyészetekből továbbbi példányok szabadultak ki. Kontinensünkön a mosómedvek hamar megtalálták életfeltételeiket, és szaporodni kezdtek.

Európa egyes országaiban, például Németországban a faj mára már meglehetősen elterjedt. Itthon azonban alig-alig

van belőle a természetben. Szerencsére! Ezek a példányok is gyakran magánháztól megszökött vagy szabadon engedett házi kedvencek.* Azt azonban még teljes bizonyossággal nem tudni, hogy a hazánkban élő mosómedvek között vannak-e nyugatról érkező pionír egyedek.

A mosómedvek valószínűleg azért nem terjedtek el nagyobb számban Magyarországon, mert szórványos megjelenésük miatt nagyon kicsi az esélye annak, hogy párra leljenek és szaporodjanak.

*Ma már tilos mosómedvét tartani, de ezt sajnos nem mindenki tartja be!

Ez az álarcos ragadozó jobbára a vizek közelében telepszik meg, de ha a szükség úgy hozza, a dús aljnövényzetű, lombos erdőkben is előfordul. Gyakran a sekély iszaptól halássza ki a táplálékát. Mancsa hallatlanul érzékeny, így vaktában, tapintva is tud halászni. Tápláléka kisebb gerincesekből, gerinctelenekből, döghúsból, tojásból és gyümölcsökből áll. Jobbára szürkületi és éjszakai állat. Téli álmat nem alszik, de azért ősszel, ha módjában áll, alaposan meghízik.

A hímek poligámok. A mosómedve párzasi időszaka januártól márciusig tart. A nőtény elhagyott faodúban, kotorékban, sziklarepedésben hozza világra kölykeit. A kicsik ritkán még ősszel, de az esetek túlnyomó többségében csak a következő év tavaszán önállósulnak.

A mosómedvének gyakorlatilag nincs vadgazdálkodási jelentősége. Oly kis számban van jelen, hogy esetleges kártétele elenyésző. Azokban az országokban, ahol elterjedt, kártételéről megoszlanak a vélemények. Ám annyi bizonyos, hogy mivel igen alkalmazkodó ragadozó, visszaszoríthat őshonos fajokat, zsákmányában pedig egyaránt szerepelnek vadászható és védett márdáfajok tojásai és fiataljai.

Dr. Josef Reichholf német zoológus így ír róla: „A vadászörökből hallható állításokkal ellentétben az apróvad fajokra nem jelent veszélyt. Fészekfosztogatásának jelentőségét is rendszerint messze eltúlozzák. A mosómedve a közép-európai állatvilágban egy addig betöltetlen szerepkört talált magának, és azt eredményesen kihasználta. Nem szabad csak azért száműznünk innen, mert viszonylag rövid ideje honosodott meg.” Nos, az utolsó mondatért vitatkoznék...

Bár hazai állatkertjeink ma már nem tartanak egyik fajból sem példányokat, de a Budakeszi Vadasparkban mindkét faj megtekinthető. Igaz, hogy rács mögött, de szelidségük miatt még közelebbről tudjuk alaposan megnézni őket.

Kovács Zsolt

Ma egyik fajnak sincs sem vadászati, sem vadgazdálkodási jelentősége. Mosómedvéből a 2011/2012 vadászati évben 5, míg nyestkutyából 18 példány elejtéséről számoltak be a vadászatra jogosultak. Mindkét vad faunaidegen és invázióra képes. Ha szaporodó párok tartósan megtelepszenek hazánkban várhatóan állomány szintű megjelenésük nem akadályozható meg. Életmódjukból és táplálkozásai szokásaikból adódóan az apróvad és földönfészkelő madárvilág számára jelenthetnek veszélyeket.

Mindkét faj egész évben vadászható, elejtett példányokról fotódokumentációt kell készíteni, melyet meg kell küldeni a SZIE Vadvilág Megőrzési Intézet részére. (a szerkesztő megjegyzése)

Irodalom:

- Faragó Sándor (2002): *Vadászati állattan*, Mezőgazda Kiadó
- Heltai Miklós (szerk.) (2010): *Emlős ragadozók Magyarországon*, Mezőgazda
- Heltai Miklós – Tóth Mária (2007): *Észak-amerikai mosómedve*, In: Bihari–Csorba–Heltai (szerk.): *Magyarország emlőseinek atlasza*, Kossuth Kiadó, 249–250 pp.
- Heltai Miklós – Takács Noémi – Lanszki József – Lehoczki Róbert (2007): *Nyestkutyá*, In: Bihari–Csorba–Heltai (szerk.): *Magyarország emlőseinek atlasza*, Kossuth Kiadó, 222–223 pp.
- Macdonald, David (szerk.) (2005): *Emlősök I.*, Novum
- Reichholf, Josef (1996): *Emlősök*, Magyar Könyvklub
- Kovács Zsolt (2002): *Ismerjük fel az állatkerti emlősöket!*, Gabo Kiadó
- Kovács Zsolt (2009): *Ritka ragadozók*, Magasles, VII. évf. 8. szám, 6–8. pp.

Fiatal parlagi sas

foto: Kovács András/Raptorimages

Az Európai Unió LIFE programja idén lesz 20 éves, amely időtartam alatt Európa-szerte 3506 természet- és környezetvédelmi projektet társfinanszíroztak mintegy 2,5 milliárd euró értékben. Magyarországi szervezetek 2001 óta pályázhatnak a LIFE alap támogatására, amely így a Vidékfejlesztési (korábban Környezetvédelmi és Vízügyi) Minisztérium társfinanszírozásával nálunk is a veszélyeztetett fajok és a Natura 2000 területek védelmének fő támogatójává vált az elmúlt évtizedben.

2012. január 1-jével új parlagisásvédelmi LIFE program indult, amelynek elsődleges célja az illegális mérgezéses esetek visszaszorítása. Ez az első olyan, kiemelten természetvédelmi célú program, amelyben a vadászok szervezetten, az Országos Magyar Vadászkamara révén vesznek részt a fő célok elérésében.

A probléma

A világszerte veszélyeztetett parlagi sas magyarországi állománya az 1980-as évek óta lassan, de folyamatosan nő. Az Európai Unió állományának kétharmada nálunk fészkel, és 2011-re a költőpárok száma elérte a 140-et. Akkor hol itt a probléma? – kérdezhetnénk jogosan.

A probléma, amely sürgős intézkedéseket igényel, 2005-ben jelentkezett először a parlagi sasoknál. Ekkor két, ismeretlen okból elpusztult példány került elő, amelyekről kiderült, hogy mérgezés áldozatai lettek, amire az 1970-es évek óta nem volt példa Magyarországon. Ekkor még szomorú, de egyedi esetnek gondoltuk ezt. Sajnos nem lett igazunk, mert ezzel az esettel soha nem látott sapszűrlés vette kezdetét. 2006-ban 12, 2007-ben 8, 2008-ban pedig már 17 megmérgezett parlagi sasról szerezünk tudomást. A 2008-ban életre hívott „Mérgezésellenes Kerekasztal” kereté-

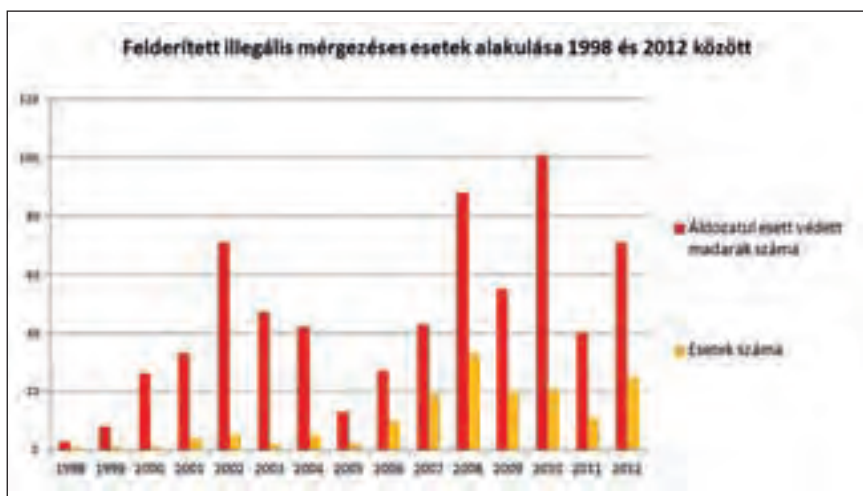

ben széles körű összefogás jött létre, és az MME, a nemzeti park-igazgatóságok, a Nemzeti Nyomozóiroda, az Országos Magyar Vadászkamara, a környezetvédelmi, vadászati és növényvédelmi hatóságok, valamint az állatorvosok együtt kezdtek kampányba a mérgezések visszaszorítása érdekében.

Az elmúlt négy év szakmai és ismeretterjesztő elemeken alapuló kampányának sikerült valamelyest mérsékelnie a 2005–2008 között exponenciálisan fel-

futó mérgezési hullámot, azonban az esetek korántsem szűntek meg. 2012-ben újra fellángolt a jelenség: az első negyedévben 20 sas (10 parlagi, 8 réti-, 2 szirti) teteme került elő. Az elmúlt évtizedben nem a parlagi sasok voltak az egyedüli áldozatok – rajtuk kívül 65 rétisas, valamint több mint ezer egyéb védett és fokozottan védett madár esett mérgezés áldozatául Magyarországon. A mérgezések mellett parlagi sasok lelővése, továbbá fészkeik kilövése is elő-

fordult az elmúlt években öt, illetve két esetben. Ezek a nemzetközi szinten is kirívó természetkárosítási esetek nem véletlenül keltették fel az európai döntéshozók érdeklődését: hiszen ha ez a pusztítás folytatódik, akkor több évtizedes természetvédelmi munka eredményét, a parlagi sas esetében gyakorlatilag az egész EU-s állomány stabilizálódását veszélyeztetheti.

A projekt

„A parlagi sas védelme Magyarországon” (LIFE10NAT/HU/019) elnevezésű projekt – 2012 és 2016 között, az MME koordinálásában és nyolc szervezet partnerségében – mintegy 2,1 millió euró költségvetéssel valósul meg. A költségvetés 75%-át az Európai Unió,

8%-át a Vidékfejlesztési Minisztérium, míg a maradék 17%-át a projektpartnerek saját költségvetésükből finanszírozzák. A projekt 33 különböző akcióból áll, amelyek az alábbi fő tevékenységeket foglalják magukban.

Fokozott terepi ellenőrzés

A projekt keretében a partner nemzeti park-igazgatóságok természetvédelmi őrszolgálat, illetve az MME munkatársai és önkéntesei az eddiginél is fokozottabban ellenőrzik az ismert parlagis-territóriumokat és megtelepedési területeket.

Eddig is számos bejelentés érkezett hivatásos vadászoktól, de a projekt keretében szervezetter, az egész országot lefedő hivatásos vadászati hálózat tájékoz-

Parlagi sas fészkelőhely a Jászságban

fotó: Horváth Márton

tatása és bevonása révén mind a felderítésben, mind a megelőzésben egyaránt meghatározó szerep hárul rájuk, tekintettel, hogy szolgálati területüket legjobban ismerve, minden gyanús jelenségről azonnal értesíteni tudják az érintett hatóságokat.

A hagyományos terepi ellenőrzések mellett speciálisan erre a célra kiképzett kutyás egységek is fognak járőrözni a kiemelt fontosságú területeken, hogy az elpusztult madarak, illetve a mérgezett családok még nagyobb eséllyel megkerüljenek. Ezt a módszert már több országban sikerrel alkalmazzák a mérgezéses esetek felderítése és visszaszorítása céljából, azonban hazánkban ez lesz az első ilyen kezdeményezés.

Állatorvosi hálózat a sérült madarak kezelésére

Az élve megkerült, sérült védett madarak – és így a parlagi sasok – állatorvosi kezelése régóta nem teljes körűen megoldott probléma, hiszen mindössze

fotó: Fővárosi Állat- és Növénykert

néhány erre specializálódott mentőállomás található az országban. Az egyes példányokat akár több száz km-re is el kell szállítani megtalálásuk helyétől, ami egyrészt jelentősen csökkenti e madarak túlélési esélyét, másrészt a civil megtalálókknak, de sokszor még a hivatásos természetvédőknek sincs erre lehetősége.

A már meglévő madármentő központokkal történő együttműködésben olyan állatorvosi hálózat kialakítása a cél, amelynek az ország minden megyéjében van felkészített képviselője, aki a sérült madarak elsősegély jellegű ellátását el tudja végezni. A hálózat kiépítését és a tagok speciális képzését a Fővárosi Állat- és Növénykert állatorvosai végzik.

A nyomozások szempontjából szintén fontos az elpusztult példányok minél gyorsabb és szakszerűbb kóronctani és toxikológiai vizsgálata, így azoknak a madártetemeknek az esetében, amelyeknél valamilyen bűncselekmény gyanúja merül fel, az állatorvosi vizsgálatokat szintén egységesen a Fővárosi Állat- és Növénykert állatorvosai koordinálják, és ők küldik meg haladéktalanul az eredményeket a hatóságok számára.

Elkövetők felderítése, felelősségre vonása

Az eddigi tapasztalatok szerint, az illegális mérgezéseket elkövető személyeket a hagyományos nyomozási eljárások során rendkívül nehéz felderíteni, illetve a bűncselekményt rájuk bizonyítani.

Ezen okból a projekt keretében partnernként vesz részt a Nemzeti Nyomozó

A Borsodi Mezőségben sörétes fegyverrel meglőtt parlagi sas röntgenfelvétele

fotó: Horváth Márton

Sörétes fegyverrel szétlőtt parlagisas-tojás a Nagykunságban

Mérgezett parlagi sas a Hevesi-síkon

fotó: Horváth Márton

Iroda, amelynek szakértői országosan segítik, illetve súlyosabb esetekben saját hatáskörükben végzik is a nyomozást, hogy lehetőleg több precedens értékű ítélet is születhessen a projekt időtartama alatt. (Többévi szabadságvesztéssel sújthatóak a természetkárosítás, a visszaélés méreggel és az állatkínzás bűncselekményének elkövetői.) A hálózat munkájában részt vevők a Nemzeti Nyomozó Irodával közösen alakítják ki a mérgezéses esetek felderítése során alkalmazandó pontos protokollt, amely a bejelentések kezelésétől, a helyszínelésen és a nyomozáson át, egészen az alkalmazandó jogszabályokig összefoglalja a lehető leghatékonyabb eljárási sort. A protokoll megismertetésére képzéseket szervezünk valamennyi érintett hatóság (természetvédelmi őrszolgálat, helyi rendőrkapitányságok), illetve a bírósági és hatósági jogászok részére is.

Műholdas nyomkövetés

Az elkövetkező három évben 30 fiatal parlagi sásra kerül műholdas nyomkövető, hogy pontosan fel lehessen térképezni a fiatal madarak megtelepedésének területét, valamint bármiféle probléma (pl. mérgezés) esetén azonnal be lehessen avatkozni. Az új típusú nyomkövetők már óránként tudnak

GPS pontosságú adatokat szolgáltatni, és a napelemeknek köszönhetően sok éven keresztül is működhetnek, így a korábbi jelölésekhez képest nagyságrenddel több és pontosabb adatot lehet gyűjteni a madarak mozgásáról, megtelepedésük helyéről.

Fészekőrzés, madármentés, téli etetés

A veszélyeztetettnek ítélt fészkek őrzését önkéntesek végzik, a program ebben a feladatban nagymértékben számít a vadgazdálkodást, mezőgazdálkodást, erdészetet vagy biológiát tanuló diákokra, hallgatókra is, melynek legfontosabb célja a környezettudatos gondolkodásra történő nevelés.

A Jászsági Madárvédelmi Területen, ahol jelenleg az ország legsűrűbb költőparlagisas-állománya található, illetve ahol a legtöbb mérgezéses eset is történt az elmúlt években, a téli etetés bevezetése a madarak biztonságos körzetben tartását szolgálja. Az etetés során többek között a területen a téli vadászatok eredményeként keletkező friss zsigereket is felhasználják a helyi vadászatra jogosultak együttműködésével. A téli etetés természetvédelmi megítélése jelenleg nem teljesen egyértelmű, így az is vizsgálat tárgya, hogy régiós szinten egyáltalán milyen hatása van az etetésnek a ragadozómadár-populációkra.

A biztonságosnak ítélt potenciális költőhelyekre 100 db stabil műfészkek kihelyezésével próbáljuk odacsábítani

a madarakat, hiszen az instabil fészkek viharok következtében való leszakadása, illetve a forgalmas helyeken költőpárok emberi zavarása (esetleg szándékos pusztítása) okozza leggyakrabban a költések meghiúsulását.

Eloszlatjuk a tévhiteteket

A részben vagy teljesen felderített illegális mérgezéses esetek leggyakrabban a szőrme ragadozók (elsősorban a róka) és a varjúfélék állományának csökkentésére irányulnak, valamint ritkán előfordul az is, hogy helytelen növényvédelmi célú méreghasználat miatt elhullott rágcsálók, nyulak vagy őzek okozzák a védett ragadozók pusztulását. Így sokszor nem is a ragadozó madarak az illegális mérgezések célpontjai, azonban a nem szelektív és rendkívül erős mérgek környezetbe

juttatásával az elkövetők a védett értékeket és az embereket is veszélyeztetik. Emellett a vadászat társadalmi megítélésére is rendkívül rossz fényt vetnek azok az esetek, amikor vadászokat hoznak összefüggésbe – jogosan vagy jogtalanul – ilyen bűncselekmények elkövetésével.

A projekt során nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy felhívjuk a figyelmet az illegális mérgezések természetvédelmi, vadgazdálkodási és humán egészségügyi veszélyeire, a lehetséges büntetőjogi következményekre, illetve a ragadozógyerítés és az apróvad-gazdálkodás alternatív módszereire.

Tájékoztatjuk az érdekelteket és a nagyközönséget

A projekt sokszínű akciói a www.imperialeagle.hu honlapon sok újszerű webes megoldással érhetőek majd el a közeljövőben az érdeklődők számára. Így például a Google-térképen nyomon követhetőek lesznek a megjelölt sasok, illetve webkamerák segítségével egy parlagisas-család és sasetetőhely mindennapjaiba tekinthetnek majd be a „látogatók”.

A projektről rendszeresen beszámol a média, az általános és célcsoportoknak szóló kiadványok, valamint szakmai fórumok szervezésére is lehetőséget és keretet biztosít a projekt.

A Jászsági Madárvédelmi Területen, a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság tulajdonában és az MME üzemeltetésében, kialakítják a Parlagi Sas Látogatóközpontot, ahol kiállítás, előadóterem, tanösvények és szálláslehetőség várja majd az érdeklődőket.

*Horváth Márton, MME,
Kovács Gábor, OMVK*

Kétfiókás parlagisas-fészkelj a Cserhátban

fotó: Horváth Márton

A VADÁSZKAMARA SZEREPE, FELADATAI A PROJEKTBEN

Néhány éve a természetvédelmi és vadászati szervezetek egyértelműen felismerték, hogy céljaik számos esetben közösek, vagy legalábbis együttműködésre sarkallnak.

A parlagi sas védelme érdekében különösen **nélkülözhetetlen a hivatásos vadászok bevonása** mind az illegális mérgezéses esetek felderítésében, mind a megelőzésben. Erre a legmegfelelőbb alkalom a vadászkamara szervezésében zajló éves kötelező továbbképzések keretében történő tájékoztatás és felvilágosítás.

A szak személyzet mellett **a sportvadászok természet tudatosságának növelése**, ismereteik bővítése is legalább ennyire fontos, ezért a megyei, valamint országos vadásznapokon, a minden vadászhoz eljutó *Vadászévkönyv* hasábjain bemutatjuk a projekt valamennyi intézkedését, illetve az akciók eredményét.

A tájékoztatás fontossága mellett a projektben való részvétel különleges lehetőséget kínál a parlagi sas szempontjából kiemelt területnek számító Jászsági Ma-

dárvédelmi Területen működő **vadászatra jogosultak számára**. Alternatív **ragadozógyérítési eszközök beszerzését** és működtetését finanszírozza a program, amely elsősorban a róka és a varjúfélék állományát, ezáltal azok apróvadra gyakorolt hatását kívánja csökkenteni. Ezen a területen lehetőség nyílik minimális apróvadvédelmi **élőhelykezelésre** is a fő kedvezményezett MME által megvásárolt lakatlan tanyahe-lyeken, illetve a területen gazdálkodókkal történő együttműködés keretében.

A beavatkozások célja, hogy a parlagi sasnak is jelentős táplálék bázisát jelentő apróvad, elsősorban a **mezei nyúl állománya** a vadgazdálkodás érdekeivel együttesen olyan mértékben **megnövekedjék**, hogy a „sasbarát” beavatkozás, gazdálkodás valamennyi érintett részére előnyös legyen.

A projekt finanszírozza **az apróvad- és ragadozóállományok, illetve az élőhelyi változók kapcsolatának tudományos feldolgozását, illetve az apróvad-állományt befolyásoló tényezők relatív hatásának, továbbá az alternatív ragadozógyérítési módszerek hatékonyságának vizsgálatát**.

A vadászkamara, a projekt fő természetvédelmi céljainak megvalósulása mellett, azért is vállalta a partneri szerepet a projektben, mert annak egyik **legnagyobb eredménye, hogy egy kiemelten természetvédelmi célú európai uniós támogatású projekt hazánkban először von be vadászati szervezeteket a megvalósításba úgy, hogy közben a vadgazdálkodás is közvetlen előnyt élvez a célok megvalósulásából**.

fotó: Kovács András/RaptorImages

IGENYELJEN AZ IDŐ KÁRTYÁT!

PROFIK?

120% - E. L. (vadászok részére)

www.magnumvadasz.hu

Budapest, IX., Soroksári u. 164., (1) 280-8311
Budapest, VII., Erzsébet krt. 29., (1) 342-8333
Budapest, XV., Pókus Center, Ródeo Dc. 212. (1) 419-4131
Vác, 2600, Csányi L. krt. 55., (27) 317-300

Minden, ami a vadászathoz kellhet!

www.
magnumvadasz
.hu

VADGAZDÁLKODÁS ÉS TERMÉSZETVÉDELEM:

ellenérdekek helyett közös célok

2012. február 16-án pont került annak az egyeztetésnek a végére, amelyet a Vidékfejlesztési Minisztérium még tavaly kezdeményezett a vadgazdálkodással és a természetvédelemmel foglalkozó állami és civil szervezetek között.

A megállapodás alapvetően a vadászható fajok körével, a vadászidényekkel, a vadászat és természetvédelem közös érdekkörébe tartozó fajok védelmi és kezelési terveivel és az ezekhez szükséges kutatásokkal foglalkozik. Az egyezmény lényegi elemei:

- énekes- és ragadozó madárral nem bővült a vadászható/gyéríthető fajok köre;
- védett faj maradt a vadgerle és a fűrj;
- vadászhatóvá vált a nyári lúd, amelynek állománya jelentős mértékben megnőtt az elmúlt évtizedekben;
- védett faj lett a csörgő és a kerceréce;
- tudományos igényességű monitoring-vizsgálatok és célzott kutatások indulnak az érintett állatcsoportok (apró- és vízivadfajok, ragadozó madarak és

emlősök) állományviszonyainak és egymáshoz való kapcsolatának tisztázására;

- az egyes fajokra, fajcsoportokra vadgazdálkodási, kezelési és fajmegőrzési tervek készülnek, amelyeket a két szakterület általánosan elfogad és közösen valósít meg.

RAGADOZÓMADÁR-MONITORING
– FONTOS, DE NEM VÁLASZ
A PROBLÉMÁKRA

A gyakori ragadozómadár-fajok és a holló állományosságának és trendjének valós adatokon alapuló, eddiginél pontosabb becslése fontos célunk, amelyet együtt végeznek madarászok és vadászok. A kezdeményezés így közös

részvétellel, szélesebb elfogadottsággal valósulhat meg.

A felmérés a célfajok állományainak alakulását hivatott pontosabban megbecsülni azzal, hogy sem az állomány-nagyság, sem a trend nem szolgáltathat pro vagy kontra érveket annak a megválaszolására, hogy egyes ragadozófajok rendelkeznek-e jelentős hatással egyes prédefajokra. **Ehhez nem az egyes fajok állományviszonyait, hanem a fajok közötti valós hatásokat kell tudományos módszerrel kimutatni!**

Azt, hogy egyes prédefajokra az adott ragadozó milyen hatással bír, egyedül úgy lehet vizsgálni, ha egy adott területen a vizsgálat tárgyát képező ragadozót teljesen kivonjuk a rendszerből.

A róka esetében ilyen példa a Körös-Maros Nemzeti Park területén található tűzokkert. Ezen a 400 ha-os területen a létesítésekor lelőtték, majd egy kerítésrendszerrel teljesen kizárták a rókákat. Ez a kert az ország ragadozómadarak által egyik legsűrűbben lakott területén található, sőt magában a kertben, illetve közvetlen környékén is fészkel parlagis, rétisas, valamint az átlagosnál lényegesen több barna rétihéja és egerészölyv is. Mégis, a róka hiányában, valamint a tűzok- (és egyben apróvad-) barát me-

zőgazdálkodás hatására valószínűleg az ország legsűrűbb vadon élő mezeinyúl-állománya jött itt létre, melynek köszönhetően – a kiemelkedő természeti értékek fenntartása mellett – a legjobb apróvadász területeket is messze meghaladó nyúlhasznosítás vált lehetővé.

Amennyiben más ragadozófajoknak, mint pl. a legtöbb konfliktust okozók egyikének, a barna rétihéjának valós hatását is ki szeretnénk mutatni, akkor valamilyen hasonló, célzott lokális kutatásokat kellene folytatni. Ezek eredménye alapján állapíthatjuk meg, hogy a róka mellett vannak-e más olyan, egyedi ragadozófajok, amelyek kizárásával elérhető az apróvadállomány növekedése, vagy pedig komplexebb megoldásokban kell gondolkodunk, ha látványos eredményeket akarunk elérni.

TERMÉSZETKÖZELI AGRÁRÉLŐHELYEK
– A KÖZÖS CÉLUNK

Valamennyi állatfaj, így az apróvadfajok állományának változását is az elterjedésüket, a pusztulási arányukat és a szaporodási sikerüket leginkább befolyásoló tényezők határozzák meg. Mindkét fél közös meglátása, hogy az apróvadfajok állománycsökkenésének legfőbb oka

a madarak és emlősök számára is kedvező mozaikos élőhelyek megszűnése, a bűvő- és szaporodóhelyet nem vagy alig kínáló monokultúrás, egyre intenzívebbé váló mezőgazdálkodás. Így a **vadász-természetvédő együttműködésnek egyértelműen abba az irányba kell haladnia, hogy közösen lobbizzunk és tegyünk a páratlan hazai agrártáj biodiverzitásának megőrzéséért.**

Az apróvadállományt a biológiai sokféleség megőrzését segítő tájgazdálkodással lehet leginkább megvédeni, erősíteni: rovarbűvósávok és füves mezsgyeszegélyek meghagyásával, mezővédő erdősávok telepítésével, illetve művelés alól időszakosan kivont parlag- vagy ugarterületek fenntartásával. Nem véletlen, hogy ezen intézkedések jelentős részének megvalósításáért a gazdál-

kodók az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) program különböző támogatási kereteiből pénzügyi forrásokhoz is juthatnak.

Emellett évről évre ismétlődő problémát jelent az illegális égetés, ami nem csak a gyepszinten pusztít. A mezővédő erdősávok fainak földközeli törzs-égés sebei utat nyitnak a fertőzéseknek és a farontó szervezeteknek, ami – a falopások mellett – tovább csökkenti az apróvadfajok természetes megújulásához is nélkülözhetetlen fás-bokros élőhelyek kiterjedtségét.

A megállapodás próbája persze nyilván az lesz, hogy a hangzatos terveket valóban a megfogalmazott elvek mentén valósítják-e majd meg, illetve hogy az állam tudja-e majd biztosítani az ehhez szükséges finanszírozást, amely-

A konszenzuson alapuló program áprilistól júniusig három alkalommal történő területbejárást igényel, melynek alapja egy 2,5 × 2,5 km UTM négyzet (a négyzeteket – 625 ha – úgy jelölték ki, hogy azok ne essenek vadászterületek határaitra). **Erdősült területeken a bejárandó terület 1 km × 1 km (100 ha).**

A megfigyelések regisztrálásához az MME Monitoringközpont valamennyi megfigyelőpáros részére terepnaplót készített, és azt – az előre kisorsolt térképpel együtt – megküldte a felmérőknek.

1. A négyzetek teljes területének átvizsgálása, vagyis valamennyi fásor, fás csoportosulás bejárása s ennek során az ott található gallyfészkeknek a térképen vagy GPS-alapon történő megjelölése. A fészkek biztos felismeréséhez a lehetséges fészkelőhelyeket legalább 50 m-re meg kell közelíteni.
2. A négyzetek nyílt, fátlan részeit is végig kell járni úgy, hogy az útvonalak ne legyenek 500 méternél távolabb egymástól. Az észlelt célfajokat regisztrálni kell. Erre elsősorban a barna rétihéja miatt van szükség. A faj a földön fészkel, a fészkek nehezen lelhető fel, de a fészkek körül territóriumot őrző, esetleg éppen fészket építő vagy vadászó egyedeket könnyű felismerni. (A terepbejárás alkalmával célszerű az egyéb fajokat (varjúfélék, egyéb ragadozómadár-fajok) is feljegyezni, hiszen ez nem jelent plusz fáradságot, viszont értékes információkat nyerhetünk általa.

3. A terepbejárás időpontjai:

- **fészkekfelmérés:** március 20. – április 10.: fészkekfoglalás
- **visszaellenőrzés I.:** április 20. – május 10.: kotlás, fiókanevelés
- **visszaellenőrzés II.:** május 20. – június 10.: fiatal madarak kirepülése

Egy időszakban egy alkalommal (délelőtt vagy délután) kell elvégezni a terepbejárást.

re a jelenlegi gazdasági környezetben – valljuk be – egyre kevesebb pozitív példa akad.

AZ ELSŐ KÖZÖS LÉPÉSEK – GYAKORI RAGADOZÓK MONITORINGJA

A becslés módszertanát az MME Monitoringközpont és a SZIE VadVilág Megőrzési Intézet szakemberei dolgozták ki azzal, hogy 2012 tavaszán a program során **az apróvadás vadászterületeken az egyesület aktivistái és a vadászat- ra jogosult képviselői a megfigyelést ténylegesen együtt,** míg az erdősült területeken az MME önkéntesei egyéb fajokra is kiterjesztve, önállóan végzik.

Tekintettel arra, hogy a célfajok életmódja (élőhely, fészkelés stb.) eltérő, így olyan, konszenzuson alapuló módszert kellett találni, amely mind a négy célfaj állományának becslésére alkalmas.

A program első évét arra szántuk, hogy a résztvevők észrevételei alapján a módszertant finomítsuk, s nagyobb léptékben majd 2013 tavaszától történik az adatgyűjtés.

Tisztelt Vadásztársak! Ha a monitoring felkeltette az érdeklődésüket, és szívesen részt vennének a felmérésben, a program részletei felől és a csatlakozás feltételeiről a megyei vadászkamara ad pontos tájékoztatást!

OMVK–MME

fotó: Utassy György

Filmek vadászoknak

2500 Ft / db

DVD

- 100 lövés vaddisznóra 1-2
- Vaddisznó hajtások 1-5
- Vadászévad 2006-2011
- 100 gímbika
- 100 őzbak
- Öznász
- Nagy bakok
- Öreg bakok
- Rendelenes, torz őzbakok
- Őzbak csalsípra
- Őzbak bíráló 1-2
- Gímbikák bírálata
- Muflon kosok bírálata
- Dámbikák bírálata
- Dámbarcogás (GYULAJ)
- Vad és vadászat
- Agancsosok

www.vadfotos.hu blaumann@vadfotos.hu
Tel.: 70/317-4106, 70/360-6308

© Blaumann Ödön

DVD

DVD

EGYÜTTMŰKÖDÉS, VADVÉDELEM, GONDOSKODÁS!

Kérjük **ADÓJUK 1 %** -ával támogassák az
Országos Magyar Vadászati Vedeget
„A Magyar Vadgazdálkodásért” Alapítványát!

ADÓSZÁM: 18111181-1-41

Vadászati kitüntetések

Minden szakmának, így a vadgazdálkodásnak, vadászatnak is megvannak az elismerései, azok a díjak, kitüntetések, melyeket azok a személyek kaphatnak, akik egyes szakterületeken az átlagost jóval meghaladó teljesítmény nyújtanak.

Következő összeállításunkban azokat az országos kitüntetéseket ismertetjük, melyek részint tradicionális, részint új keletű, de mindenképp a megbecsülés, az elismerés kifejezői. Szerencsére hazánkban sok-sok olyan vadász, vadgazda akad, akik jogosan büszkélkedhetnek a kitüntetések valamelyikével.

Magyar Nemzeti Vadászrend

A legmagasabb rangú magyar vadászati kitüntetés, melyet 1996-ban nyolc szervezet alapított. Kormányzati rangú elismerésnek minősül, átadója a szakminisztérium képviselője. Évente maximum három fő kaphatja. Nevezhetjük „életmű díjnak” is, hisz ezt a kitüntetést azok vehetik át, akik hosszú évtizedeken keresztül kitartóan és kiemelt színvonalon végezték a vadgazdálkodás és a vadászat fejlesztését, ápolását. Akik itthon és külföldön tevékeny részt vállaltak a magyar vadászat jó hírvének terjesztésében és megőrzésében.

Vadászkamara Aranyérme

Az Országos Magyar Vadászkamara 2000-ben alapította a kitüntetést. Évente 24 darab adományozható. Minden megyei, területi szervezet jogosult egy fő javaslatételére, továbbá az országos keret terhére összesen öt fő kaphatja meg az elismerést. Odaítélésről az Országos Magyar Vadászkamara Elnöksége dönt.

A kitüntetésben azok a sport és a hivatásos vadászok részesülhetnek, akik a vadgazdálkodás szakmai színvonalának emelésében, a vadászati kultúra fejlesztésében, a vadászati irányításban, a jogalkotásban, a vadászati oktatásban és a vadászati közéletben folytatott aktív tevékenységükkel kiemelkedő érdemeket szereztek.

Magyar Vadászatért Érdemérem

Az Országos Magyar Vadászati Védegyelet által 2004-ben alapított kitüntetés, melyből évente tagszervezetenként egy, további négy darab az országos keret terhére adható. A személyi javaslatokat a megyei, (területi) Szövetségek terjesztik jóváhagyásra az országos elnökség felé. A kitüntetés azon személyek részére adományozható, akik egyénileg, vagy tagszervezeteiken keresztül tagjai valamelyik megyei (területi) Szövetségnek.

Elsősorban a gyakorlati vadgazdák részesülhetnek ebben az elismerésben, de megkaphatják a vadgazdálkodás és vadászat fejlesztésében kimagaslót teljesítő hivatásos és sport vadászok is.

A Magyar Vadászati és Természeti Örökségért Érdemkereszt

Négy szervezet által 2006-ban alapított kitüntetés, melyet azon külföldi és magyar állampolgárok kaphatnak meg, akik a vadászati kultúra és hagyományápolás terén kimagasló teljesítményt nyújtottak, munkájukkal hozzájárultak a magyar vadászat hírnevének megőrzéséhez és tevékenységükkel hosszú időn keresztül szolgálták a természeti és vadászati örökségünk ápolását. A kitüntetésre vadászati szervezetek tehetnek javaslatok és az alapítók hagyják hóvá.

Hubertus-kereszt

A Vadászati Kulturális Egyesület 1992-ben alapította ezt a több fokozatú (gyémánt, arany, ezüst, bronz) kitüntetést. Azon személyek kaphatják, akik a vadászati kultúra ápolásában életútjukkal, vadászati tisztségük betöltésével jelentős érdemeket szereztek. A vadászati hagyományok terjesztésében maradandót alkottak, akik környezetükben a vadászat népszerűsítését hitelesen és magas szinten művelik. A kitüntetésekre javaslatot a vadászatra jogosultak, illetve különböző vadászati szervezetek tehetnek, kiadásukról a Vadászati Kulturális Egyesület gondoskodik.

Nimród-díj

A Nimród Vadászújság által 1997-ben alapított kitüntetés, amely az alábbi kategóriákban adományozható kimagasló teljesítményért vagy érdemekért: vadászati szakmai, sport-vadászat, erdészet, természetvédelem szak- és szépirodalom, vadászati és képzőművészet, természetfotózás.

Javaslatot a Nimród Vadászújság szerkesztősége elé lehet vinni, kiadásáról a Nimród Vadászújság főszerkesztője gondoskodik.

Gróf Nádasy Ferenc-emlékplakett

Az Országos Magyar Vadászati Védegyelet első elnökének nevével fémjelzett kitüntetést a Védegyelet 2004-ben alapította, abból a célból, hogy az elismerés és megbecsülés kifejezéséül e kitüntetésben részesítsék azokat a közösségeket, szövetségi szervezeteket, akik munkájukban a vad óvását, a vadgazdálkodást, az etikus vadászatot kiemelten kezelik. Azon vadászatra jogosultak kaphatják, akik a magyar vadászat szakmai hírnevének elismertetését szem előtt tartva gazdálkodnak, törekednek a vadgazdálkodás és természetvédelem összhangjának megteremtésére.

Megyei (területi) szövetségenként évente egy vadászatra jogosult kerülhet felterjesztésre.

Nimród Vadászérem

A Magyar Vadászok Országos Szövetsége által 1969-ben alapított kitüntetés, mely adományozható a vadgazdálkodás, a vadászat, a vadászati kultúra érdekében sokat tevő sport- és hivatásos vadász, vadásztársaság, a vadászat- vadgazdálkodás ügyét kiemelkedően szolgáló magyar állampolgárnak, közéleti személyiségnek, valamint a magyar és külföldi vadászbarátság ápolásában tevékeny magyar és külföldi állampolgároknak. A kitüntetést szervezetek és intézmények is megkaphatják.

A megyei (területi) szövetségek 500 vadászanként 1 főt terjeszthetnek fel, jóváhagyásra az országos elnökség elé.

Összeállította: Bíró Gabriella
Fotók: Quaiser-Mike Judit

A VILÁGON EGYEDÜLÁLLÓAN...

A VADÁSZATI KULTÚRÁÉRT ÉS HAGYOMÁNYÁPOLÁSÉRT

A Vadászati Kulturális Egyesület 1991-ben alakult meg – a világon azóta is egyedülálló módon – azzal a céllal, hogy összefogja azokat a képzőművészeket, fotósokat, irodalmárokat, előadóművészeket, oktatókat és vadászokat, egyszóval mindazokat, akik a magyar vadászati kultúra iránt érdeklődnek, és hajlandóak is tenni valamit a vadászati kultúra, etika ápolása és fejlesztése érdekében. Céljainak megvalósítása érdekében 2008-ban **közhasznúvá vált az egyesület.**

A Vadászati Kulturális Egyesület önkéntesen létrehozott, az alapszabályában

meghatározott célra alakult, nyilvánított tagsággal rendelkező társadalmi szervezet, amelynek tagja lehet bárki, aki egyetért a célkitűzéseivel, a magyar vadászati kultúra ápolásával és fejlesztésével, aki elfogadja az egyesület alapszabályát, kitölti a belépési nyilatkozatot, és megfizeti a tagsági díjat. A tagdíj 3000 Ft/év. Tagjaink számos kedvezményben részesülhetnek.

Az elmúlt több mint két évtized alatt a VKE sokat tett a vadászati hagyományok ápolásáért, a vadászok közötti belső, valamint a nem vadászok felé irányu-

A VKE regionális alelnökei

Régió	Alelnök	Telefonszám
Dunántúl (Baranya, Győr-Moson-Sopron, Somogy, Tolna, Vas, Veszprém, Zala Megye)	Polster Gabriella	(70) 702-5006
Észak-Magyarország (Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar, Heves, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye)	Heinemann Pál	(30) 553-4935
Közép-Magyarország (Budapest, Pest, Fejér, Komárom-Esztergom, Nógrád Megye)	Mészáros Iván	(70) 702-5016
Alföld (Bács-Kiskun, Békés, Csongrád, Jász-Nagykun-Szolnok Megye)	Szekeres István	(30) 206-4868

ló külső kommunikáció alakulásáért. A VKE nevéhez fűződik az országos vadásznapi rendezvénysorozatának elindítása, a magyar vadászok zászlójának felszentelése vagy a mozgalmat generáló Szalonkadublé Díj életre hívása. 2004 óta minden évben az egyesület rendezi meg az Országos Bársony István Ifjúsági Prózamondó Versenyt, továbbá 2011 óta az országos szarvas-

bőgő-bajnokságot. Az egyesület alapította és adja át a vadászati-természeti témákban alkotók rangos elismeréseit, az életműért járó Aranytűzők, a kimagasló képzőművészetért adományozott Aranyecset és a kimagasló vadászirodalmi tevékenységet folytató íróknak ítelt Arany Fácántoll Díj kitüntetések, valamint a vadászati kultúra ápolásában és fejlesztésében példamutató érdemeket elismerő Hubertus-kereszt kitüntetés. A keresztnek négy fokozata van (gyémánt, arany, ezüst, bronz), melyet a vadászközösségek javaslatára ad ki az egyesület. A VKE nevéhez fűződik a szalonkonferencia megszervezése, valamint jó néhány vadászkiértés- és vadászgasztronómiai fesztivál lebonyolítása is.

Az egyesület megalakulása óta különös figyelemmel igyekszik segíteni képzőművész tagjainak érvényesülését, pályázatokkal, tematikus képzőművészeti kiállításokkal nyilvánosságot biztosítani az alkotóknak. A vad- és természetábrázolás, a profi és amatőr alkotók munkássága napjainkban egyértelműen a magyar vadászati kultúra valódi és nem nélkülözhető értékének tekinthető, amely az elmúlt évtizedben mind mennyiségi, mind minőségi

fotó: Polster Gabriella

foto: Polster Gabriella

gi értelemben jelentős fejlődésről tett tanúbizonyságot. A VKE Kulturális Tanácsa és Képzőművész Köre a 2009 júniusában, a fővárosi Vajdahunyadvár Kertész-termében megrendezett „Találkozás a természettel” című tárlatra beérkező alkotásokat minősítette. Az öttagú zsűri elnöke dr. Farkas Ádám, a Képzőművészeti Egyetem tanszékvezetője, szobrászművész volt. A „Minősített vadászati kulturális érték” pályázatot 2009 óta minden évben meghirdeti az egyesület. A megmérettetés az elmúlt években egyfajta védjegyévé vált a hazai vadász-képzőművészeti alkotásoknak, amely egyúttal rangos elismerést jelent a készítőiknek.

2012-ben, alapszabályának megfelelően a VKE regionális részközgyűléseket tartott, melyeken a tagság megválasztotta az egyes régiók tisztségviselőit.

Legyen Ön is tagja a Vadászati Kulturális Egyesületnek – csatlakozzon hozzánk, és segítse a magyar vadászati kultúra ápolása érdekében végzett munkánkat!

Vadászati Kulturális Egyesület
1163 Budapest, Cziráki u. 26–32. II/156.

Tel.: (70) 378-4040
(Vodafone Vadászflootta)
vke@vadaszatikultura.hu
www.vadaszatikultura.hu

Szubjektív tallózó

„Gyermekkorom óta gyűjtöm a vadászati irodalmat – magyar, német, angol és francia nyelven. És immár szépen gyarapodó szakkönyvtáram – véletlen szerencse következtében – a felettük eldübörgő világháborúk poklait is átvészelte. Könyveimnek ma is örülhetek, sőt köztük is tanyázhatom, állományukat lehetőségeimhez mérten szaporíthatom. További harácsolásomban azóta elpusztult trófeagyűjteményem folytatását is látom: valahány új könyv, ugyanannyi terítékre került, eleddig hiányzó trófea!” – írja Széchenyi Zsigmond a Szarvasok nyomában című klasszikusának bevezetőjében. Kittenberger Kálmán könyvtáráról nincs pontos adatunk, de többször is említi kedvenc olvasmányait Sólomnak (Láng Rudolfnak) írt leveleiben. Ebből úgy tűnik, jelentős szakkönyvtára lehetett. Állítólag Nadler Herbert is tekintélyes gyűjtemény birtokosa volt, az újabb korok gyűjtői közül pedig mindenképpen ki kell emelni Fodor Tamást és Studinka Lászlót. Természetesen napjainknak is megvannak a bibliofil vadászai, de most inkább azoknak szeretnénk néhány – a közelmúltban megjelent – könyvet ajánlani, akik nem igazi gyűjtők, de szeretik a jó vadász-könyveket. Természetesen az alábbiaknál sokkal több vadász-könyv jelent meg, ám véges oldalszámú évkönyvünkbe csak öt kötet ismertetése fért bele.

AVARPAPLAN

Megesik, hogy az ember azért olvas sokáig egy könyvet, hogy tovább tartson. Így voltam hajdan magam is Örkény István *Egyperces novellákat* tartalmazó kötetével. Napról napra csak néhány oldalt „fogyasztottam” belőle. Évtizedek múltán most ugyanez történt Bors Richárd *Avarpaplan*jával is. Beosztottam: napi egy-két, na jó, olykor három tárca, novella volt a penzumom. Ezek voltak számomra a Természet egypercesei (igaz, inkább öt- és tízpercesei...).

Ízelgettem a szerző stílusát, s igyekeztem egyszerű olvasóként magam is átélni a történéseket. Úgy hiszem, az a könyv egyik legnagyobb erénye, hogy

ez sikerült. Mégpedig azért, mert története valahol rólunk szólnak. Azokról, akik maguk is a természetet járják, akár van puska a vállukon, akár nincs.

„Nem tudtam azonosulni azzal a felfogással, hogy ha már elmegyek vadászni,

akkor mindenképpen lőnöm kell valamit. A megfigyelés, a szemlélődés, a beolvadás, az egyé válás sokkal többet kell, hogy jelentsen.” – írja a szerző könyve bevezetőjében. Jó volna, ha valamennyi vadászember így gondolkodna.

A könyvben megelevenedik a minket körülvevő természet, s benne az ember. A természetben mindig történik valami; e történekekből szemezgetett éles szemmel és jó tollal a könyv írója.

Igazságtalan volnék, ha nem emelném ki az illusztrációkat – Pócz Dániel grafikus munkáit –, amelyek remekül kiegészítik az írásokat, és a könyv igen izléses tipográfiáját.

Ma, valamilyen kifürkészhetetlen okból, szinte kötelező minden recenzió végén megválaszolni azt a bugyuta kérdést: kinek szól a könyv? Nos, Kedves Olvasó, én erre a kérdésre nem tudok válaszolni. De sejtéseim azért vannak: Önnek, azaz Neked szól!

(Bors Richárd: *Avarpaplan, Kortárs Magyar Vadászírók 1., Dénes Natur Műhely, 2012*)

PÓKHÁLÓK

Találó cím, bár addig, míg Török András Mátyás könyvének előszavát el nem kezdtem olvasni, nem tudtam mire vélni a címválasztást. Szerencsére a választ már az első sorokban megkaptam: „Könyvem azonban nem ezekről a pókhálókról kíván szólni, hanem arról, amelyet én szőttem abban a reményben, hogy hátha fennakad rajta egy-egy zöld színű »jáger-pók« (...). Hálóm olyan jól sikerült, hogy három évtizeden át mindig fogott valakit, olykor egyszerre többet is. Hálóból való kiszabadulásom ára egy vadászati meghívás volt.”

Mi, olvasók örülhetünk annak, hogy a szerző „megszötte hálóját”, hiszen ennek egyenes következménye, hogy megszületett e könyv, amely egy trilógiának a záróköteteként látott nemrég napvilágot. Török András Mátyás, aki egyaránt sikeres festőművész és elismert író, hazai vadászélményeit meséli el, ahogy azt már a kötet alcíméből is látjuk: Aggtelektől Zsámbékig.

A könyv két okból is üdítő: egyfelől, mert jól megírt, érdekes, sőt tanulságos történetek sorakoznak benne. Másfelől pedig azért, mert ízig-vérig magyar könyv. Szerzője nem cserkelt elefántok után Afrikában, nem lőtt fajokokat Skóciában vagy derék jávorlapátost Alaszkában. Ám lőtt fácánt, nyulat, őzet, szarvast, vaddisznót – és megannyi mást. Könyve ékes bizonyítéka annak, hogy a hazai vadászatokról is lehet élvezetes könyvet írni. „Csak” egy elhivatott, igaz vadász kell hozzá, aki ráadásul még írni is tud. És nem is akárhogyan...

Végezetül azt kívánom, hogy a fentebb említett képzelbéli pókháló minél több olvasót fogjon!

(Török András Mátyás: *Pókhálók – Aggtelektől Zsámbékig vadásztam, Dénes Natur Műhely, 2012*)

SZÍVEM BEN AFRIKA

Szívemben Afrika – ezzel a címmel jelent meg Simkó Gyula sajátos hangvételű afrikai vadásznaplója. A könyv manapság szokatlanul igényes kivitelű, rengeteg fényképet tartalmaz; igaz, volt, aki azt mondta, hogy szerinte túl sok a terítékfotó, és aránytalanul kevés az élő vadról készített felvétel. Ebben van valami, ugyanakkor a hitelességet támasztja alá, egyúttal a kötet külön értéke, hogy néhány kivételtől eltekintve a képek a leírt szafarikon készültek.

„Őszintén szólva az utóbbi időben már félve veszem kezembe az új vadászkönyveket. Túl sok olyan kiadvánnyal találkozom, ahol a szegényes élményanyagot általános iskolai színvonalú fogalmazás próbálja közvetíteni. Vagy érezhetően profi által megírt, de éppen ezért minden személyes élményt nélkülöző, steril beszámoló közvetíti az üzenetet: a szerző »nagy vadász«. Simkó Gyula könyve viszont kellemes meglepetés.” – vallja egyik kritikájában Halmágyi Takács István vadászíró, aki szerint Afrika sokak szívében foglal el kiemelt helyet, de kevesen töltöttek ott annyi időt, hogy más számára is érdekes élményekről számolhassanak be.

Az író soraiból világosan kitűnik, hogy valóban a fekete kontinens szerelmese. Szinte gyermeki őszinteséggel számol be a hibázásokról, tévedésekről, így készségesen elhisszük neki a sikerekről szóló beszámolókat is, amelyeket ráadásul dokumentarista fotókkal is alátámaszt. A *Szívemben Afrika* igazi értéke a stílusa. Mert egyedi, mert érződik rajta a szerző egyénisége, és mert könyved, mellőzi a túlzott pátoszt. Ugyanakkor nem túl frivol, nem felejt el, hogy

vadászatról ír, ahol a történet kötelező kelléke a lövés is.

A vadászat körülményeinek, a szállással, ellátással, közlekedéssel, kíséreléssel kapcsolatos plusz információknak a részletes ismertetése még inkább személyessé és kézzelfoghatóvá teszi a történeteket. A könyv elsősorban gyakorló vadásznak javasolható, akiket nem riszt el a gyakori puszkaszó vagy a nagyszámú, terítéken fekvő vad látványa.

(Simkó Gyula: *Szívemben Afrika, ImmoSensus Kft., 2011*)

REMETEKANOK

„Bozóki László könyvének olvasása közben úgy éreztem, hogy végre ismét együtt ülök derék, jó emberekkel, akik számára a vadászat nem ér véget az elsütőbillen-

tyű megérintésével. Egy sokat tapasztalt ember mesél, őszintén, egyszerű szavakkal.” – írja Békés Sándor a *Remetekanak* című kötet recenziójában.

S milyen igaza van: a kiváló, gördülékeny stílusban elkészült novellák egyfajta mementóként tanúskodnak a vadászóvadászat szépségeiről, miközben mesélve tanítanak. Az izgalmas, érdekes, néhol humoros történetek mindegyikének van valamilyen megszívlelendő, elgondolkodtató üzenete. S bár kizárólag „sertevadas” sztorikat tartalmaz, mégsem egyhangú, mégsem unalmas. Sőt! Az egyéni vadászatok sikerei mellett a rég volt hajtások élményeiből is kaphatunk egy csokorra valót, s megtudhatjuk, hogy mi történt a nagy kannal, „amelyik nem akart felkelni”, vagy hogy mi lett a „két sonnyogóval”. A szerző emellett olyan praktikus kérdéseket is feszeget, mint például a kaliberválasztás, illetőleg a „céltávcsővel vagy anélkül” történő társas nagyvadadászat problémaköre. A megszállott vaddisznóvadász nem rejti véka alá a kudarcait sem, és őszintén ír például a „nagy leégésről” vagy az „elcserélt történetekről”, amelyek kivétel nélkül tanulságos sztorik, s amelyekből sok értékes, mindemellett hasznos tapasztalatot tud levonni maga az olvasó is.

Bozóki Lászlóról közismert, hogy nem csak hazánk erdeiben forgatta a puskáját, „világvasászként” tehát mi sem természetesebb, mint hogy önálló fejezetben foglalkozik a külhoni disznóvadászatokkal, elkalauzolja bennünket Törökország, Pakisztán és Algéria tájaira, na meg a szívének oly kedves erdélyi és kárpátaljai hegyekbe. Olyan történeteket azonban nem talál a könyvben a nyájas olvasó, amelyek szórókon megpuskázott vagy éjjellátó készülékkel elbí-

rált vaddisznók „vadászatáról” szólnak. Az Eujäger gondozásában kiadott kötet éppen ezért csak az igaz vadászoknak, vagyis azoknak ajánlható, akik a vadászatban az élményszerűséget keresik, és akiknek nem csak a teríték vagy a trófea nagysága számít.

(Bozóki László: *Remetekanak*, Eujäger Kft., 2011)

A VADON VÁNDORA

Útikalauz? Zoológiai tanulmány? Fotóalbum? Világjáróknak szóló kézikönyv? Megannyi kérdés, amelyre pofonegyszerű megadni a választ: mindegyik egyszerre! A biológus-újságíró tollából származó munka azonban nem a szokványos közhelyeket tartalmazza, hanem élvezetes stílusban szól azokhoz, akik utazni vágnak, vagy egyszerűen csak érdeklőket az állatok világa.

Érdekességek, történelmi vonatkozások, állattani különlegességek egész sora segít a fotókkal gazdagon illusztrált kötetben keresztül a két kontinens, Ausztrália és Afrika természeti környezetét megismerni. Ahogy kitarul előttünk az egzotikus földrészek élővilága, úgy próbálunk mind mélyebben, behatóbban foglalkozni a témával, s ehhez nem kell

mást tennünk, csak tovább lapozgatni. Kovács Zsolt, amellet, hogy olvasmányos formában bemutat jó néhány fajt, olyan útvesztőkben is segít eligazodni, amelyekben még a legrutinosabb „kalandozók” is gyakran eltévednek. Így például megtudhatjuk, hogy milyen határozókönyveket érdemes átböngészni, vagy hogy mire kell odafigyelnünk, ha fényképezni szeretnénk. Utóbbival egyébként külön fejezet foglalkozik, s bevezetesként alaposan fel is kelti az érdeklődést: „...aligha tévedek nagyot, ha azt állítom, hogy a legtöbb természetfotó-album Afrikáról és Ausztráliáról jelenik meg. Az ott élő élővilág tálcán kínálja magát. Fény van bőven, sok az állat, sőt ahol nem vadásznak rájuk, még meglepően szelídek is. A fotósoknak nincs más dolga, mint elkattintani a fényképezőgépet. Legalábbis látszólag...”

– írja a szerző, aki a könyvében számos magyar utazót és természetvizsgálót is megemlít, s bár valamennyiük életrajzát terjedelmi okokból nem tudja közreadni, Teleki Sámuel, Kittenberger Kálmán, Széchenyi Zsigmond, Vojnich Oszkár vagy dr. Nagy Endre munkásságáról külön megemlékezik.

A *Vadon vándora* „kötelező olvasmány” minden természetkedvelő számára, akit érdekel Ausztrália és Afrika élővilága. Az élménykereséshez pedig immáron nem kell méregdrága szafarikra befizetni, csak egyszerűen kézbe venni ezt a könyvet, majd otthon, a karszékekben ülve „nekivágni” a nagy utazásnak...

(Kovács Zsolt: *A vadon vándora*, Dénes Natur Műhely, 2012, NKA támogatásával)

Összeállította: K. Zs. – W. P.

Látogasson el honlapunkra, ahol 30% kedvezménnyel vásárolhatja meg könyveinket és értesülhet az új és előkészületben lévő kiadványainkról!

www.denesnatur.hu

További –5%-ra jogosító kód: DnÉ13

MÚLTBA NÉZŐ

480 éve történt

- 1533-ból való a dām első hazai említésének írásbeli nyoma. Ez a faj már az utolsó jégkorszak előtt is élt Magyarország területén, hiszen a fosszilis maradványait több helyütt kimutatták, majd később eltűnt, s bár kézzelfogható bizonyíték nincs rá, egyesek szerint Mátyás király telepített vissza néhány példányt a Kárpát-medencébe.

160 éve történt

- 1853-ban bízta meg I. Miklós orosz cár Zichy Mihály festőművészt a gacsina vadászat megörökítésével. A kép elkészült, s a cárnak annyira megtetszett annak könnyed vonalvezetése, életszerűsége, hogy ettől kezdve évtizedekig minden cári vadászatot a magyar piktor keze nyomán örökítettek meg. Nem véletlen, hogy II. Sándor cár később kinevezte hivatalos udvari festőnek. Zichy Mihály összesen 49 évet töltött Oroszországban. Irodalmi illusztrációi szintén kiemelt jelentőségűek: Lermontov, Puskin, Gogol, Madách, Arany és Petőfi műveihez egyaránt készített rajzokat. Zichy Mihály a Somogy megyei Zala község szülőtte, az egykori családi kúriában jelenleg emlékmúzeum működik.

150 éve történt

- 1863-ban, Pesten megjelent a *Hazai és Külföldi Vadászrajzok* című album, melynek alkotója Ujfalvi Sándor, aki Kőrösi Csoma Sándorral együtt járt iskolába, s aki később az udvari kancelláriánál volt szolgálatban, majd több mint ötven évig kizárólag a vadászszervezőnek élt. Ugyanebben az évben Londonban, az akkor ismert valamennyi fajta részvételével rendezték meg az első *Field Trial* vadászkutyaversenyt, amelynek mindhárom helyezett kutyája gordon szetter volt, melyet akkoriban csak „fekete-csereszettér”-nek neveztek. A versenyeken a kutyák fajták szerint, külön futamokban indultak, és az egyes futamokban induló kutyákra fogadásokat kötöttek.

145 éve történt

- Gróf Forgách Károly a vadaskertjéből a tribecsi területre először 1868-ban engedett szabadon muflonokat, s ezzel megkezdte a faj szabad területen való telepítését. A munkáját egy szardíniai és korzikai muflonpárral kezdte.

130 éve történt

- 1883. március 25-én hirdették ki az 1883. évi XX. törvénycikket a vadászatról, amely a vadászati jog első átfogó rendelkezése volt – a kor társadalmi viszonyai szellemében. A vadászati jog a földtulajdon elválaszthatatlan részévé vált, a fővad, a szarvas és a dām által okozott kárt a vadászati jog birtokosának kellett megtérítenie, és a birtokán bárki szabadon elejthette a ragadozókat és a vaddisznót. A joganyag vadászati korlátozásokat is elrendelt, így megtiltotta a hasznos szörmés és szárnyas vadnak törökkel, hálókkel és hurkokkal való megfogását, megölését, s egyúttal kimondta, hogy a vadászatot csak lőfegyverrel vagy lóháton, bárminemű vadászszeggel szabad gyakorolni. A törvénycikk meghatározta a vadászati idényeket is: a gímszarvas például csak augusztus 15-étől október 15-éig volt lőhető. Ez a jogi szabályozás kisebb változtatásokkal több mint 50 évig, egészen 1945-ig volt érvényben.

125 éve történt

- Teleki Sámuel 1887–1888-as expedíciója során az utolsó fehér foltokat is „eltüntette” Kelet-Afrika térképén azáltal, hogy felfedezte az afrikai Nagy-hasadékvölgy tavai közül a trónörökösről, illetve feleségéről általa elnevezett Rudolf-, illetve Stefánia-tavat (ma Turkana-tó Kenyában, illetve Chew Bahir-tó Etiópiában).

120 éve történt

- 1893-ban vadászott első alkalommal II. Vilmos német császár Bellyén, Albrecht főherceg birtokán, ahol vendég volt Albert szász király és Lipót bajor uralkodó herceg is. A császárnak olyannyira tetszett a terület, hogy 1897-ben, 1903-ban és 1910-ben újfent visszatért. Az ő tiszteletére építtette meg Frigyes főherceg a neobarokk stílusú karapancsai vadászkastélyt, mivel a rendszeres vadászatok alkalmával a szállások kicsinek és túlon túl egyszerűnek bizonyultak. 1910-ben, II. Vilmos érkezése előtt Izabella főherceggasszony maga rendezte be a császár lakosztályát. A sikeres

vadászat után az elejtett szarvasbikák előtt ünnepi, hadvezéri pózban látható egy korabeli fényképen, amelyről az is megtudható, hogy a vadászat során 9 agancsárt hozott terítékre. A német császár egyébként baranyai vadászatai során összesen 47 szarvasbikát ejtett el.

110 éve történt

- 1903-ban lépett először Afrika földjére Kittenberger Kálmán, csatlakozva Damaszkini Arzén bácskai földbirtokos vadászkirándulásához. A tatrangi tanítóból lett későbbi neves kutató a Nemzeti Múzeum számára vállalt emlős- és madárgyűjtést. A bennszülöttek más-más vidéken, hol „Bwana Ndege” (Madár Úr), hol „Kofi Baja” (Rossz kalap), hol pedig „Bwana Mze” (Öregúr) vagy éppen Nagy Vadász névvel illették.

100 éve történt

- Közvetlenül az első világháború kitörése előtt, 1913 decemberében jelent meg legpatinásabb – máig is folyamatosan működő – szakújságunk, a *Nimród* – „*Nimród Vadász- és Versenysportlap*” néven –, a Hubertus Országos Magyar Vadászati Védegyelet hivatalos közlönyeként. A Szabó Kálmán, majd 1916-tól lovag Kerpely Béla által szerkesztett, havonta háromszor megjelenő szaklap az 1920-ban – hosszú hadifogság után – hazatérő Kittenberger Kálmán főszerkesztői munkássága eredményeként vált korának legolvasottabb vadászlapjává.

A két világháború között a *Nimród Vadászújság* a Nemzeti Vadászati Védegyelet lapja volt, majd a viláégés után, 1948-ban betiltották. Utolsó négy számának fejlécén még Kittenberger szerepel főszerkesztőként, de az impressum tanúsága szerint már csak Hámory Zoltán jegyezte a lapot. A *Nimród* helyét a szovjet megszállás első időszakában a MAVOSZ által kiadott *Magyar Vadász* kísérte meg átvenni. A konszolidáció idején, 1969-ben ismételten *Nimródra* változott az újság neve, s akkortól színes, a korábnál sokkal elegánsabb borítólappal jelent meg. „A *Nimród Vadászújság* – amely immáron a századik évfolyamába lépett – megalakulása óta a vadászat, a természet szépségeit, a vadászat és a természetvédelem összhangját, az állatvilág óvását, gondozását helyezi előtérbe” – írja dr. Zoltán Attila főszerkesztő.

90 éve történt

- 1923-ban államtitkári rendelkezés szólítja fel a vadásztársaságokat arra, hogy vadászati rendtartásukat egészítsék ki olyan rendelkezéssel, miszerint kizárható az a tag, aki a rendtartás szabályait megszegi. Fel kell venni ebbe a rendtartásba, hogy minden tag köteles évente 10 szarkát vagy szürke varjút lőni. A vadásztársaságok alapszabályainak láttamozása során súlyt helyeztek arra, hogy azok tartalmazzák ezeket az előírásokat.

85 éve történt

- 1928-ban, gróf Károlyi Lajos felvidéki földbirtokos, kitűnő vadgazda javaslatára nemzetközi vadászati kongresszust hívtak össze Érsekújváron, Lengyelország, Románia, Franciaország és Csehszlovákia képviselői számára. A tótmegyeri (ma Pálárkovo, Szlovákia) uradalom birtokosát segítette a kapcsolatépítésben gróf Pálffy Pál, aki szintén neves vadgazda volt. A franciákat képviselő diplomatát, Maxime Ducrocq urat pedig többször is vendégül látta birtokain, amely találkozások erősítették a Nemzetközi Vadászati Tanács (CIC) létrehívásának gondolatát. Az újvári megbeszélésen fogadták el az újvári nyilatkozatot, meghatározva a szervezet nevét, feladatát, alapszabályát. A nyilatkozat tulajdonképpen részletesen előkészítette az 1930-as megalakulást is.

80 éve történt

- Az 1933-ban kiadott tilalmi rendelet többek között kimondja, hogy szarvast, dámot, muflont és őzet csak golyóval szabad lőni. A jogszabály egyúttal megtiltotta a házigalambra való vadászatot, felsorolja azokat a sólyomfajokat, valamint a batlát, a gulipánt, a baglyokat, a sirályokat, amelyekre minden időben tilos vadászni.

75 éve történt

- 1938-ban nevezték ki az Országos Természetvédelmi Tanács első elnökének Kaán Károlyt. A neves természettudós vezetésével, a 40-es években az OTVT határozta meg (és terjesztette a Minisztérium felé) azoknak a vadon élő állatfajoknak a körét, amelyek a kipusztulás veszélyével szemben oltalomra érdemesek, valamint általában a természetvédelem tárgyai.

65 éve történt

- Az 1948. év végén kormányrendeletben írták elő az országos vadászati felügyelőség felállítását. Az országos szervezet feladata volt a vadászzal kapcsolatos nemzetgazdasági érdekek biztosítása. A szervezet azonban mindössze egyetlen esztendőig működött, mivel a megalakulása után nem sokkal meg is szüntették.
- 1948-ban, a MÁLLERD keretében hozták létre Gödöllőn a Ragadozó Madár Kísérleti Telepet. Itt készültek Homoki Nagy István híres természetfilmjei is.

60 éve történt

- 1953-ban utoljára állapították meg a fűzre vadászati idényt. A háború után még nagy számban vadászták e madarat, később azonban az állomány – a mezőgazdasági átalakítás, a nagytáblás, monokultúrás művelés hatására – jelentősen csökkent, így 1954 óta Magyarországon nem szerepel a vadászható fajok listáján.

55 éve történt

- Az Országos Erdészeti Felügyelőség vezetője 1958-ban létrehozta az Országos Trófeabíráló Bizottságot. A szervezetnek az volt a feladata, hogy az állami erdőgazdaságok és vadgazdaságok üzemi és bérbe adott vadászterületein elejtett vad trófeáját a Nadler-képlet alapján elbírálja. A vadászok részére a bíráló eredményéről oklevelet állítottak ki. 1964-től azután kötelező lett a trófeák bemutatása, majd a bírálót 1969-ben új alapokra helyezték, s megalakították a megyei trófeabíráló bizottságokat. Az OTBB tagjait felerészben a MÉM, felerészben a MAVOSZ hároméves időtartamra bízta meg. A bíráló nemcsak arra irányult, hogy a nemzetközi képlet alapján az egyes trófeák pontszámát megállapítva arany-, ezüst- vagy bronzéremmel tüntessék ki az ilyen fokozatot elérő trófeákat, hanem hogy a hibás lelővéseket mínusz ponttal jelöljék, aminek alapján a hibát elkövetők ellen intézkedni lehessen.

45 éve történt

- 1968-ban iskolázta be a Soproni Erdészeti és Faipari Egyetem a Magyar Vadászok Országos Szövetsége által szervezett és fenntartott, kétéves levelező felsőfokú vadgazdálkodási tanfolyam első évfolyamát, melyre a 143 jelentkezőből 34-en nyertek felvételt, s 29-en végezték el a továbbképzést. A tanfolyam motorja az egy évvel később, 1969. január 1-jén létesített vadgazdálkodási tanszék volt, dr. Bencze Lajos tanszékvezető vezetésével.

40 éve történt

- 1973-ban dolgozták ki az országos muflontelepítési programot, amelynek alapfeltétele volt, hogy a telepítés helyén legalább 4000 ha egybefüggő hegyvidéki erdő és gyenge minőségű szarvasállomány legyen. Abban az évben összesen 39 vadásztársaságnál volt telepítés, illetve 33 vadászterületen részleges állománycsere vagy vérfrissítés történt. Kiemelkedő volt a bürzsönyi telepítés, ahol 85 db muflont bocsátottak ki szabad területre.
- 1973. december 15–16-án tartották az első magyar Diana-találkozót, 34 vadász hölgy részvételével, akiket Körösladányba, a helyi vadásztársaság által szervezett kétnapos vadászatra is meghívtak. Az ötletgazda Pap Teréz vadásztársasági titkár volt. A terítéken végül 660 fácán és 150 mezei nyúl feküdt. A Dianák a vadászat után bejelentették, hogy célul tűzték ki egy női vadászklub megalakítását, s ehhez kérni fogják a MAVOSZ támogatását is.

35 éve történt

- 1978-ban a MAVOSZ Országos Küldöttgyűlése megvitatta a vadászatról készített értékelést, amely az adott év adatainak a feldolgozásával készült. Ebből megtudhattuk, hogy akkoriban hazánk erdeiben 26 331 területes vadász és 1438 bérkilövő, összesen 27 769 fő vadászott. 1978-ban, országos átlagban 52,5 apróvad és 3,2 nagyvad elejtése jutott egy vadászra. További érdekesség, hogy a Nitrokémia által gyártott papírhüvelyes töltény 4,20, míg a műanyag hüvelyes sörétes patron 4,80 forintba került.

30 éve történt

- 1983. június 15-én kelt határozatában az illetékes MÉM miniszter a Vértesi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság 2-026 számú üzemi területének vadászati jogát átengedte a Budavidéki Állami Erdő- és Vadgazdaság részére. Ezzel együtt átadták a koldusszállási és a vértistolnai vadászhatárt, a vaddisznós kertet, a kilenc alkalmazottat (szak- és kisegítő személyzetet), valamint az összes vadföldet és vadgazdálkodási berendezést. Mindez azt a célt szolgálta, hogy az Egyetértés Vadásztársaság nyugdíjas, de még kiváltságot élvező tagjai vadászati lehetőséghez jussanak a „kiemelt célú” feladatok ellátására kijelölt területen.

25 éve történt

- 1988-ban – a korábban szerveződött Nomád Íjász Körből – megalakult a Magyar Terep- és Vadászíjász Egyesület (MTVE), öt szakosztállyal (terep-, vadász-, számszer-, lovas- és történelmi íjász). Első elnöke dr. Fábíán Gyula lett. A szervezet 1989-ben, önállóságát részben feladva került a Magyar Íjász Szövetség tagjai közé.

20 éve történt

- 1993-ban, Majkon, a II. Országos Vadásznapi zárórendezvényén a Vadászati Kulturális Egyesület megalapította és felszentelte a Magyar Vadászok Zászlóját. A zászló egyik oldalán annak a szkíta aranyszarvasnak az ábrázolása látható, amely a régi vadászati kultúra emlékeire épülve, a mai vadászati kultúrát szimbolizálja. A zászló másik oldalán látható tölgyfalevelek a vadászat és a természet mindennapi kapcsolatát, a vadászat eszméjének tisztaságát, valamint a vadászok egységét jelképezik. A Magyar Vadászok Zászlóját Csergező Pál festőművész tervei alapján hímezték, a zászló csúcsát Szabolcs Péter zalai szobrászművész készítette.

10 éve történt

- 2003-ban Gúthon, az elejtés helyén került sor a 2002-ben, K. H. Spitzer vadászvendég által terítékre hozott világrekord-várományos dámbika agancsának nemzetközi bírálatára. Az 5,43 kilogrammos trófea 237,63 CIC-pontjával a nemzetközi ranglista élére ugrott, és megelőzte az 1991-ben világrekorddá nyilvánított, szintén gúthon zsákmányolt, 233,11 pontos dámlapátot.

CÍMJEJEGYZÉK

ORSZÁGOS MAGYAR VADÁSZKAMARA
1027 Budapest Medve u. 34-40. Telefon: (06-1) 355-6180, 212-2226
info@omvk.hu, www.omvk.hu

OMVK Baranya megyei Területi Szervezete
7623 Pécs, Petőfi u. 45.
06-72/ 332-354
omvkbm@dravanet.hu

OMVK Bács-Kiskun megyei Területi Szervezete
6000 Kecskemét, Rákóczi u. 9. I/5
06-76/ 325-254
omvkbacs@omvkbacs.t-online.hu

OMVK Békés megyei Területi Szervezete
5600 Békéscsaba, Bajza u. 11.
06-66/ 321-234
omvkbekes@mail.globonet.hu

OMVK Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Területi Szervezete
3526 Miskolc, Tas u. 18.
06-46/ 504-125
info@vadaszszovetseg.hu

OMVK Csongrád megyei Területi Szervezete
6727 Szeged, Irinyi J. u. 1. IV. em. 21.
06-62/ 420-362
csongrad@vadaszkamara.hu

OMVK Fejér megyei Területi Szervezete
8000 Székesfehérvár, Jancsár u. 7.
06-22/ 327-933
omvk.fejer@gmail.com

OMVK Győr-Moson-Sopron megyei Területi Szervezete
9023 Győr, Corvin u. 9.
06-96/ 618-692
vadasz@omvkgyor.t-online.hu

OMVK Hajdú-Bihar megyei Területi Szervezete
4026 Debrecen, Péterfia u. 4.
06-52/ 417-447
omvk@vadaszkamaradebrecen.t-online.hu

OMVK Heves megyei Területi Szervezete
3300 Eger, Hibay K. u. 12.
06-36/ 517-123
heves@omvk.t-online.hu

OMVK Komárom-Esztergom megyei Területi Szervezete
2800 Tatabánya, Réti u. 156.
06-34/ 510-197
vadaszkem@vivamail.hu

OMVK Nógrád megyei Területi Szervezete
3100 Salgótarján, Múzeum tér 1. Pf. 234.
06-32/ 412-875
omvk.nograd@chello.hu

OMVK Főváros és Pest megyei Területi Szervezete
1051 Budapest, Nádor u. 34.
06-1/ 3119-608
omvkpest@t-online.hu

OMVK Somogy megyei Területi Szervezete
7400 Kaposvár, Zárda u. 18.
06-82/ 526-288
vadaszkamara.somogy@gmail.com

OMVK Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Területi Szervezete
4400 Nyíregyháza, Vörösmarty tér 7/a.
06-42/ 311-246
szabolcs@vadaszszovetseg.t-online.hu

OMVK Jász-Nagykun-Szolnok megyei Területi Szervezete
5000 Szolnok, Petőfi u. 13.
06-56/ 514-180
postmaster@szolnokmvk.t-online.hu

OMVK Tolna megyei Területi Szervezete
7100 Szekszárd, Pollack M. u. 32/b
06-74/ 512-224
postmaster@tolna-omvk.t-online.hu

OMVK Vas megyei Területi Szervezete
9700 Szombathely, Puskás T. u. 7.
06-94/ 500-324
vas@omvk.hu

OMVK Veszprém megyei Területi Szervezete
8200 Veszprém, Dózsa Gy. út 32.
06-88/ 422-298
veszprem@omvk.hu

OMVK Zala megyei Területi Szervezete
8900 Zalaegerszeg, Petőfi u. 39.
06-92/ 599-440
zala@vadaszkamara.t-online.hu

ORSZÁGOS MAGYAR VADÁSZATI VÉDEGYLET
1027 Budapest, Medve u. 34-40. Telefon: (06-1) 355 6180, fax: 375-8378
info@vadaszativedegylet.hu, www.vadaszativedegylet.hu

Baranya megyei Vadásztársaságok Szövetsége
7623 Pécs, Petőfi u. 45.
Tel: 06 72/ 332-354

Bács-Kiskun megyei Vadászsövetség
6000 Kecskemét, Rákóczi u. 9. I/5
Tel: 06 76/ 418-800

Békés megyei Vadászsövetség
5600 Békéscsaba, Bajza u. 11.
Tel: 06 66/ 321-234

Vadászok és Vadgazdálkodók Észak-Magyarországi Területi Szövetsége
3526 Miskolc, Tas u. 18.
Tel: 06 46/ 504-125

Csongrád megyei Vadászsövetség
6727 Szeged, Irinyi J. u. 1.
Tel: 06 62/ 420-362

Fejér megyei Vadászok és Vadgazdálkodók Szövetsége
8000 Székesfehérvár, Jancsár u. 7.
Tel: 06 22/ 327-933

Kisalföldi Vadászsövetség
9023 Győr, Zechmeister u. 9.
Tel: 06 96/ 311-512, 06 20/ 9353-527

Hajdú-Bihar megyei Vadgazdálkodók és Vadászok Szövetsége
4026 Debrecen, Péterfia u. 4.
Tel: 06 52/ 417-447

Heves Megyei Vadászok Vadgazdálkodók és Természetvédők Szövetsége
3300 Eger, Hibay K. u. 12.
Tel: 06 36/ 517-123

Komárom-Esztergom megyei Vadászszövetség
2890 Tata, Tópart u. 8/c.
Tel: 06 34/ 384-063

Nógrád megyei Vadászszövetség
3100 Salgótarján, Múzeum tér 1. Pf. 234.
Tel: 06 32/ 412-875

Vadászok és Természetvédők Közép-Magyarországi Szövetsége
1051 Budapest Nádor u. 34.
Tel: 06 1/ 3119-608

Somogy megyei Vadászok Szövetsége
7400 Kaposvár, Zárda u. 18.
Tel: 06 82/ 526-288

Vadásztársaságok Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Szövetsége
4400 Nyíregyháza, Vörösmarty tér 7/a.
Tel: 06 42/ 311-246

Jász-Nagykun-Szolnok megyei Vadászszövetség
5000 Szolnok, Petőfi u. 13.
Tel: 06 56/ 514-180

Tolna megyei Vadászszövetség
7100 Szekszárd, Pollack M. u. 32/b.
Tel: 06 74/ 512-224

Vasi Vadgazdálkodók Védjegylete
9631 Hegyfalva, Vasút u. 1.
Tel: 06 30/ 937-0784

Veszprém megyei Vadászszövetség
8200 Veszprém, Dózsa Gy. u. 32.
Tel: 06 88/ 422-298

Zala megyei Vadásztársaságok, Vadgazdálkodók és Vadászok Szövetsége
8900 Zalaegerszeg, Petőfi u. 39.
Tel: 06 92/ 599-440

Sopron Tájégségi Vadászszövetség
9400 Sopron, Honvéd u. 1.
Tel: 06 99/ 311-100

Felsőtisza vidéki Vadgazdák Szövetsége
4800 Vásárosnamény, Szabadság tér 25.
Tel: 06-30/ 945-4397

Rábaközi Vadászszövetség
9322 Rábatamási, Szabadság út 87.
Tel: 06 96/ 282-342

Gemenci Erdészeti Zrt.
6500 Baja, Szent Imre tér 2.
(79) 326-387
gemenc@gemenczrt.hu

„Gyulaj” Erdészeti és Vadászati Zrt.
7090 Tamási, Szabadság u. 27.
(74) 573-940
titkarsag@gyulajzrt.hu

Ipoly Erdő Rt.
2660 Balassagyarmat, Bajcsy-Zs. u. 10.
(35) 300-769
titkarsag@ipolyerdo.hu

Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt.
9023 Győr, Corvin u. 9.
(96) 529-450
kaegrt@kaeg.hu

Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt.
6000 Kecskemét, József A. u. 2.
(76) 510-400
kefag@kefag.hu

Mecseki Erdészeti Zrt.
7623 Pécs, Rét u. 8.
(72) 508-200
info@mecsekerdo.hu

Nagykunsági Erdészeti és Faipari Zrt.
5001 Szolnok, József A. u. 34.
(56) 512-110
nefag@nefag.hu

Nyírségi Erdészeti Zrt.
4401 Nyíregyháza, Kótaji u. 29.
(42) 598-450
mail@nyirerdo.hu

Pilisi Parkerdő Zrt.
2025 Visegrád, Mátyás király u. 4.
(26) 598-000
informacio@pprt.hu

Somogyi Erdészeti és Faipari Zrt.
7400 Kaposvár, Bajcsy Zs. u. 21.
(82) 505-100
sefag@sefag.hu

Szombathelyi Erdészeti Zrt.
9700 Szombathely, Saághy I. u. 15.
(94) 514-000
titkarsag@szherdeszet.hu

Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt.
9400 Sopron, Honvéd u. 1.
(99) 506-810
titkarsag@taegrt.hu

VADEX Mezőföldi Erdő- és Vadgazd. Zrt.
8000 Székesfehérvár, Tolnai u. 1.
(22) 510-500
posta@vadex.hu

Vértesi Erdészeti és Faipari Zrt.
2800 Tatabánya, Dózsakert u. 63.
(34) 316-733
verteserdo@t-online.hu

Zalaerdő Zrt.
8800 Nagykanizsa, Múzeum tér 6.
(93) 500-200
zalaerdo@zalaerdo.hu

HM Budapesti Erdőgazdasági Zrt.
1033 Budapest, Hévízi út 4/a
(1) 387-88-59
bp-erdo@bp-erdo.hu

HM Kaszói Erdőgazdaság Zrt.
7564 Kaszói, Kaszópuszta 1.
(82) 445-903
info@kaszort.hu

HM Veszprémi Erdészeti Zrt.
8200 Veszprém, Jutasi u. 10.
(88) 591-510
info@verga.hu

ERDŐGAZDASÁGOK

Bakonyerdő Zrt.
8500 Pápa, Jókai út 46.
(89) 513-100
info@bakonyerdo.hu

Délalföldi Erdészeti Zrt.
6721 Szeged, Zsótér u. 4/b
(62) 551-340
dalerdr@dalerd.hu

Egererdő Zrt.
3300 Eger, Kossuth L. u. 18.
(36) 801-501
egererdo@egererdo.hu

Északerdő Zrt.
3525 Miskolc, Deák tér 1.
(46) 501-501
info@eszakerdo.hu

NEMZETI PARK IGAZGATÓSÁGOK

Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság
3758 Jósvafő, Tengerszem oldal 1.
Tel: 06 (48) 506-000
www.anp.nemzetipark.gov.hu

Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság
8229 Csopak, Kossuth u. 16.
Tel: 06 (87) 555-260
www.bfnp.nemzetipark.gov.hu

Bükk Nemzeti Park Igazgatóság
3304 Eger, Sánc u. 6.
Tel: 06 (36) 422 700
www.bnp.nemzetipark.gov.hu

Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság
7625 Pécs, Tettye tér 9.
Tel: 06 (72) 517-200
www.ddnp.nemzetipark.gov.hu

Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság
1021 Budapest, Költő u. 21.
Tel: 06 (1) 391 4610
www.dinp.nemzetipark.gov.hu

Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság
9435 Sarród, Rév-Kócsagvár Pf. 4.
Tel: 06 (99) 537-620
www.fhnp.nemzetipark.gov.hu

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
4024 Debrecen, Sumen u. 2.
Tel: 06 (52) 529-920
www.hnp.nemzetipark.gov.hu

Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság
6001 Kecskemét, Liszt Ferenc u. 19.
Tel: 06 (76) 482-611
www.knp.nemzetipark.gov.hu

Körös–Maros Nemzeti Park Igazgatóság
5540 Szarvas, Anna-liget Pf. 72.
Tel: 06 (66) 313-855
www.kmnp.nemzetipark.gov.hu

Órségi Nemzeti Park Igazgatóság
9941 Óriszentpéter, Siska szer 26/a
Tel: 06 (94) 548 034
www.onp.nemzetipark.gov.hu

Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
7623 Pécs, Papnövelde u. 13.
7601 Pécs, Pf. 412
Telefon: 72/567-100
Fax: 72/567-103
E-mail: deldunantuli@zoldhatosag.hu
Honlap: http://ddktvf.zoldhatosag.hu

Észak-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
9021 Győr, Árpád u. 28-32.
9002 Győr Pf. 471
Telefon: 96/524-000
Fax: 96/524-024
E-mail: eszaktunantuli@zoldhatosag.hu
Honlap: http://edktvf.zoldhatosag.hu

Észak-magyarországi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
3530 Miskolc, Mindszent tér 4.
3501 Miskolc, Pf. 379
Telefon: 46/517-300
Fax: 46/517-399
E-mail: eszakmagyarorszag@zoldhatosag.hu
Honlap: http://emiktfv.zoldhatosag.hu

Felső-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
4400 Nyíregyháza, Kölcsey u. 12-14.
4401 Nyíregyháza, Pf. 246
Telefon: 42/598-930
Fax: 42/310-713
E-mail: felsotiszavideki@zoldhatosag.hu
Honlap: http://ftvktvf.zoldhatosag.hu

Közép-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
8000 Székesfehérvár, Hosszúsétatér 1.
8001 Székesfehérvár Pf. 137
Telefon: 22/514-300
Fax: 22/313-564
E-mail: kozepdunantuli@zoldhatosag.hu
Honlap: http://kdtktvf.zoldhatosag.hu

Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
1072 Budapest, Nagydíófa utca 10-12.
1447 Budapest, Pf. 541
Telefon: 478-4400
Fax: 478-4520
E-mail: kozepdunavolgyi@zoldhatosag.hu
Honlap: http://kdvktvf.zoldhatosag.hu

Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
5000 Szolnok Ságvári krt. 4.
5001 Szolnok Pf. 25.
Telefon: 56/375-111
Fax: 56/343-768
E-mail: kozeptiszavideki@zoldhatosag.hu
Honlap: http://ktvktvf.zoldhatosag.hu

Nyugat-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
9700 Szombathely, Vörösmarty u. 2.
9701 Szombathely Pf. 183.
Telefon: 94/506-700
Fax: 94/313-283
E-mail: nyugatdunantuli@zoldhatosag.hu
Honlap: http://nydtktfv.zoldhatosag.hu

Tiszántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
4025 Debrecen, Hatvani u. 16.
4001 Debrecen Pf. 27
Telefon: 52/511-000
Fax: 52/511-040
E-mail: tizantuli@zoldhatosag.hu
Honlap: www.tikofe.hu

KÖRNYEZETVÉDELMI, TERMÉSZETVÉDELMI ÉS VÍZÜGYI FELÜGYELŐSÉGEK

Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség
1016 Budapest, Mészáros u. 58/a.
1539 Budapest, Pf. 675.
Tel.: 1/2249-100
Fax: 1/2249-262
Honlap: www.orszagoszoldhatosag.gov.hu

Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
6721 Szeged, Felső-Tiszapart u. 17.
6712 Szeged Pf. 1048
Telefon: 62/553-060
Fax: 62/553-068
E-mail: alsotiszavideki@zoldhatosag.hu
Honlap: http://atiktvf.zoldhatosag.hu/

MEGYEI KORMÁNYHIVATALOK
FÖLDMŰVELÉSÜGYI IGAZGATÓSÁG

**Baranya megyei Kormányhivatal
Földművelésügyi Igazgatóság**

7600 Pécs,
Rákóczi u. 30. Pf. 428
06-72/512-4551
baranya@nebih.gov.hu

**Bács-Kiskun megyei Kormányhivatal
Földművelésügyi Igazgatóság**

6000 Kecskemét,
Halasi út 34.
06-76/502-400
bacs-fm@nebih.gov.hu

**Békés megyei Kormányhivatal
Földművelésügyi Igazgatóság**

5600 Békéscsaba,
Szerdahelyi út 2.
06-66/441-811
bekes-fm@nebih.gov.hu

**Borsod-Abaúj-Zemplén megyei
Kormányhivatal
Földművelésügyi Igazgatóság**

3525 Miskolc,
Dóczy J. u. 6.
06-46/515-709
borsod-fm@nebih.gov.hu

**Csongrád megyei Kormányhivatal
Földművelésügyi Igazgatóság**

6720 Szeged,
Deák F. u. 17.
06-62/553-470
csongrad-fm@nebih.gov.hu

**Fejér megyei Kormányhivatal
Földművelésügyi Igazgatóság**

8000 Székesfehérvár,
Deák F. u. 7-9. Pf. 43
06-22/511-270
fejer-fm@nebih.gov.hu

**Győr-Moson-Sopron megyei
Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal
Földművelésügyi Igazgatóság**

9028 Győr,
Jókai u. 12.
06-96/514-740
gyor-fm@nebih.gov.hu

**Hajdú-Bihar megyei Kormányhivatal
Földművelésügyi Igazgatóság**

4002 Debrecen,
Kossuth u. 12-14. Pf. 404
06-52/523-815
hajdu-fm@nebih.gov.hu

**Heves megyei Kormányhivatal
Földművelésügyi Igazgatóság**

3301 Eger,
Szövetkezet u. 6.
06-36/413-737
heves-fm@nebih.gov.hu

**Jász-Nagykun-Szolnok megyei
Kormányhivatal
Földművelésügyi Igazgatóság**

5000 Szolnok,
Vízpart krt. 32.
06-56/516-837
szolnok-fm@nebih.gov.hu

**Komárom-Esztergom megyei
Kormányhivatal
Földművelésügyi Igazgatóság**

2801 Tatabánya V.,
Győri út 13. Pf. 18.
06-34/522-532
komarom-fm@nebih.gov.hu

**Nógrád megyei Kormányhivatal
Földművelésügyi Igazgatóság**

3101 Salgótarján,
Baglyasi út 2. Pf. 196.
06-32/521-506
nograd-fm@nebih.gov.hu

**Főváros és Pest megyei Kormányhivatal
Földművelésügyi Igazgatóság**

2100 Gödöllő,
Kotlán S. u. 1.
06-28/532-361
pest-fm@nebih.gov.hu

**Somogy megyei Kormányhivatal
Földművelésügyi Igazgatóság**

7400 Kaposvár,
Guba S. u. 20.
06-82/527-580
somogy-fm@nebih.gov.hu

**Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei
Kormányhivatal
Földművelésügyi Igazgatóság**

4401 Nyíregyháza,
Keleti tér 1.
06-42/508-300
szabolcs-fm@nebih.gov.hu

**Tolna megyei Kormányhivatal
Földművelésügyi Igazgatóság**

7101 Szekszárd,
Tormay B. u. 18.
06-74/529-350
tolna-fm@nebih.gov.hu

**Vas megyei Kormányhivatal
Földművelésügyi Igazgatóság**

9700 Szombathely,
Gagarin u. 2.
06-94/506-761
vas-fm@nebih.gov.hu

**Veszprém megyei Kormányhivatal
Földművelésügyi Igazgatóság**

8200 Veszprém,
Dózsa Gy. u. 33.
06-88/590-472
veszprem-fm@nebih.gov.hu

**Zala megyei Kormányhivatal
Földművelésügyi Igazgatóság**

8901 Zalaegerszeg,
Bíró Márton u. 38. Pf. 186
06-92/550-410
zala-fm@nebih.gov.hu

Mgszh Központ

1024 Budapest,
Keleti K. u. 24.
06/1-336 9487
fmig@nebih.gov.hu

TARTALOM

2013. évi naptár, vadászati idények	5
Tizenkét hónap	6
Tisztelt Olvasó!	30
Nyolcszáz éves hivatás	32
Szükség van egy igazodási pontra	40
Névtelen hősök.....	46
Vadőrstatisztika	57
Balatonfűzfőtől Karapancsáig	60
A vadgazdálkodást érintő fontosabb zoonózisok, vadfajokról emberre terjedő betegségek	63
Szív és lélek.....	77
Oberjäger.....	80
Az elmúlt időszak eredményei	83
A mezei nyúl	90
Hosszú füllel	128
Ragadozódobogó	138
Vadászok szervezetten a parlagi sas védelmében	143
Vadgazdálkodás és természetvédelem: ellenérdekek helyett közös célok	152
Vadászati kitüntetések	158
A Világon egyedülállóan... ..	162
Szubjektív tallózó	165
Múltba néző	170
Címjegyzék	176